องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช

THE NATIONAL ARTIST' S KNOWLEDGE : MASTER SIRI VIJAVEJ

รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒

องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช

บทคัดย่อ

ของ

รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (๒๕๕๒). *องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช.* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

งานวิจัยเรื่อง "องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาประวัติศิลปินและผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช ๒. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช ๓. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช สู่สาธารณชน มีวิธีการศึกษา โดยการลงภาคสนามติดตามนายศิริ วิชเวช มอบตัวเป็นศิษย์ ใช้การสังเกต การศึกษาวิจัยอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพตอบคำถามแบบพรรณาวิเคราะห์

ผลการวิจัยได้พบองค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช ในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ได้ศึกษาประวัติ ได้พบว่านายศิริ วิชเวชเกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พศ.๒๔๗๕ ตำบลบางโคล่ อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อนายฟุ้ง มารดาชื่อนางโป้ ภริยาของนายศิริ วิชเวช ชื่อนางนรริต วิชเวช มีธิดา ๒ คนคือ นางณัฏจรีย์ นาราวิโรจน์ และนางปรีณิดา วราชุน ทางด้านการศึกษานายศิริ วิชเวชได้ศึกษาสายสามัญจนจบชั้นอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในด้านดนตรีได้ศึกษากับบิดาและครูอีกหลายท่าน อาทิ ครูโชติ ดุริยประณีต,ครูเหนี่ยว ดุริยพันธ์,ครูแช่มช้อย ดุริยประณีต, ครูสุดา เขียววิจิตร,ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต,ครูจันทนา พิจิตรคุรุการ ทั้งยังได้เรียนขับเสภาและขยับกรับเสภาจากครูเจือ นาคมาลัย หลานของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) จนถึงขั้นสูงสุด ได้รับมอบกรับคู่มือของครูเจิม นาคมาลัย นอกจากนี้ได้เรียนทางด้านเครื่องสายกับครูลาภ มณีลดา เรียนซอสามสายกับครูพิชิต ชัยเสรี ตลอดจนได้รับมอบโองการเป็นพิธีกรในการไหว้ครูดนตรีไทยจากบิดาและครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์

ทางด้านองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยนายศิริ วิชเวชได้ประพันธ์เพลงไว้ได้แก่ เพลงจีนราชสารเถา เพลงนี้ประพันธ์ทั้งทางร้องและทางบรรเลง เพลงเชิดจีนสามชั้นประพันธ์เฉพาะทางร้อง นอกจากนี้ยังปรับปรุงทางร้องไว้อีกหลายเพลงโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับอารมณ์เพลงของบทเพลง,ทำนองเพลง,ลักษณะการบรรเลงเพลง ในด้านการบรรเลงดนตรีได้ประพันธ์ทำนองเดี่ยวซอสามสายเพลงปลาทองสามชั้นไว้ด้วย และได้พบกลวิธีการขับร้องเพลงไทยซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญมากหลายกลวิธีอาทิ เสียงลงทรวง ควงเสียง ร่อนใบไม้ร่วง ฯลฯ สำหรับด้านการขับเสภาและขยับกรับเสภาได้คิดสร้างสรรค์การขับเสภาแบบต่าง ๆ และเสภาภาษา ทั้งวิธีการขยับกรับเสภาให้ต่อเนื่องกับของเดิมคือ "ไม้ถอดไม้เดิน" และ "ไม้ชมธรรมชาติ" เป็นไม้พิเศษซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ในกลวิธีการขยับกรับเสภาให้มีความงดงามในศาสตร์ด้านดนตรีไทย

สำหรับผลการวิจัยในข้อที่ ๓ การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช โดยการจัดสัมมนาเสนองานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียน นักศึกษา และคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาด้านดนตรี นักวิชาการด้านดนตรีผู้เกี่ยวข้องจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้สนใจจำนวน ๓๐๐ คน

งานวิจัยนี้มีคุณค่าและมูลค่าทางด้านการศึกษาดนตรีไทย ความเป็นวัฒนธรรมไทยที่เป็นสมบัติของคนไทยทุกคนทำให้เกิดความภาคภูมิใจ สามารถจัดแสดงนำเสนอวัฒนธรรมด้านนี้สู่สังคมทั้งในประเทศไทยและนานาประเทศ

THE NATIONAL ARTIST' S KNOWLEDGE : MASTER SIRI VIJAVEJ

AN ABSTRACT

BY

Assoc. Prof. KANCHANA INTARASUNANONT

Has received research scholarship from

Office of the national culture commission Ministry of culture

For the 2552 B.E. budget

Kanchana Intarasunanont. (2009). The National Artist's Knowledge: Master Siri Vijavej, this research is granted from the Office of the National Culture Commission, Ministry of Culture, 2552 fiscal year budget.

The research entitled "The National Artist's Knowledge: Master Siri Vijavej" has three objectives, i.e.

1. To study the biography, the work and the achievements in the musical area of Master Siri Vijavej
2. To synthesize Master Siri Vijavej's knowledge of Thai music.
3. To distribute Master Siri Vijavej's knowledge of Thai music to public.

The research is carried out through a field work that follows and devotes to Master Siri Vijavej on the basis of master-apprentice relation, an observation, a cooperative study, an official and an unofficial interview using qualitative research method. The information is then given out in the form of descriptive analysis.

The result has revealed the knowledge of Master Siri Vijavej: the National Artist, in several aspects. Master Siri Vijavej was born on the 1st March 2475 B.E. at Tambon Bangkhlo, Amphawa Disrict, Samutsongkhram. Master Siri Vijavej is a son of Mr. Phung and Mrs. Po. Master Siri Vijavej married to Ms. Norrarit Vijavej with 2 daughters named Mrs. Nachari Nawawiroj and Ms. Pareenida Worachun. Master Siri Vijavej has graduated his bachelor degree at Thammasat University. In musical career, Master Siri Vijavej was taught by his father and other Thai music leading masters such as Master Chot Duriyapraneet, Master Niaw Duriyapan, Mrs. Chamchoi Duriyapan, Mrs. Suda Kiawwichit, Mrs. Sudchit Duriyapraneet and Mrs. Chantana Pichit Gurukaan. Master Siri Vijavej also learnt Khab Sebha (recitative story telling) and Krab Sebha playing techniques from Master Juea Nagmalai, the nephew of MuenKhabkahmwaan (Jerm Nagmalai) to the highest level until Master Jerm Nagmalai gave him his favorite pair of Krab Sebha. Besides, Master Siri Vijavej too learnt string instruments from Master Labh Maneelada, and learnt three-string spike fiddle from

Master Pichit Jaiseri. He was as well authorized by his father and Master Chamnian Srithaipan permission to conduct the Wai-Khru ceremony.

Ragarding Thai classical music knowledge, Master Siri Vijavej has created two compositions namely Chin Rajasarn (Thao) and Cherd Chin (Saam Chan), the former with lyrics and the latter without one. Apart from this, Master Siri Vijavej has developed the singing techniques of several existing pieces to suit the emotions, melodies and the characters of respective songs. Master Siri Vijavej has composed a solo version of Platong (Saam Chan) for the three-string spike fiddle and also has created several new techniques for Thai classical singing which is a very important knowledge, for example, Siang Long Suang, Kuang Siang, Ron Bai Mai Ruang. Regarding Khab Sebha, Master Siri Vijavej has created new styles of Khab Sebha, the Sebha idiomatic language; and the unique movement of Krab Sebha to seamlessly connect it to the existing rhythm, i.e. "Mai Thord Mai Dern" and "Mai Chom Dammajart" which reflects the beautifully arranged movement of Krab Sebha in the Thai classical music.

For the third objective – to distribute Master Siri Vijavej's knowledge of Thai music, a seminar is to be organized to present the research to the target groups, which are high-school and college students, lecturers from music institutions, music academician, concerned personnel from both government and private sector, and the interested people. The expected number of attendees is 300.

This research holds its great value to the study of the Thai classical music and the Thai culture, which is a treasure of every Thai citizen that brings about the pride and can be exhibited to present them domestically and internationally.

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาวิจัย "องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช" ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก ฝ่ายวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยนี้ สำหรับผู้ที่มีความสำคัญที่สุดคือ ครูศิริ วิชเวช ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง(ดีตศิลป์) ที่ให้ความเมตตาให้ผู้วิจัยอย่างมาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครูศิริ วิชเวชและครอบครัวที่ให้ความสะดวกในการไปสัมภาษณ์ได้ทุกเวลาและได้เมตตาตอบคำถามทุกคำถามโดยไม่ได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยเพราะงานวิจัยนี้ต้องทำอย่างเร่งด่วนโดยมีข้อกำหนดของเวลา นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ไพฑูรย์ เฉยเจริญ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยซึ่งช่วยตรวจผลงานวิจัยนี้ และคณะผู้ช่วยวิจัยนิสิตปริญญาโท มานุษยดุริยางควิทยา ได้แก่ นางสาวณัทวีร์ สดคมขำ นางสาวกมลาลักษณ์ นวมสำลี นายทวีสิทธิ์ ไล้สกุล นายภาณุภัค โมขศักดิ์ และนายถาวร วัฒนบุญญา ซึ่งร่วมช่วยเหลือในการพิมพ์ การสแกนภาพต่าง ๆ การบันทึกโน้ต การแปรโน้ตไทยเป็นโน้ตสากลและสุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวคือ สามีผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญชัย อินทรสุนานนท์ และบุตรชายนายพรพัฒน์ อินทรสุนานนท์ ที่ช่วยถ่ายภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งให้ผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยนี้ได้อย่างครบถ้วน

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)
ผู้วิจัย
กันยายน ๒๕๕๒

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	**บทนำ**	๑
	วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	๓
	คำถามหลักในการวิจัย	๔
	ความสำคัญของโครงการวิจัย	๔
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
	นิยามศัพท์เฉพาะ	๖
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๗
๒	**เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	๘
	เอกสารและตำราวิชาการ	๘
	งานวิจัย	๑๕
๓	**วิธีดำเนินการวิจัย**	๒๑
	ขอบเขตการวิจัย	๒๑
	วิธีการวิจัย	๒๒
๔	**ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล**	๒๔
	๑. เพื่อศึกษาประวัติศิลปินและผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช	๒๔
	๑.๑ชีวประวัติครูศิริ วิชเวช	๒๔
	เกียรติคุณที่ได้รับ	๓๐
	สรุปชีวประวัติครูศิริ วิชเวช	๓๒
	๑.๒ ผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช	๓๔
	๑.๒.๑ ในด้านการประพันธ์ทางร้องเพลงไทย	๓๔
	- เพลงจีนราชสาร เถา	๓๔
	- เพลงเชิดจีน สามชั้น	๔๒
	- เพลงการเวกเล็ก	๕๒

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
๔(ต่อ)		
	- เพลงเขมรปี่แก้ว	๕๕
	- เพลงต่อยรูป	๖๑
	- เพลงเขมรราชบุรี	๖๖
	- เพลงแขกมอญ	๖๙
	- เพลงพิรุณสร่างฟ้า	๘๑
	- เพลงพญาโศก	๘๕
	- เพลงสุรินทราหู	๘๘
	- เพลงสารถี	๙๒
	- เพลงหกบท	๙๗
	- เพลงปลาทอง	๑๐๐
	- เพลงชุดภาษา	๑๐๔
	๑.๒.๒ ในด้านการสร้างสรรค์วิธีขยับกรับเสภา	๑๓๗
	๒. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช	๑๓๘
	๒.๑ องค์ความรู้ด้านการขับเสภา	๑๓๘
	๒.๒ องค์ความรู้ด้านการขยับกรับเสภา	๑๕๔
	๒.๓ องค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทย	๑๖๕
	๒.๔ องค์ความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทย	๑๙๖
	๒.๕ องค์ความรู้ด้านการเป็นพิธีกรในการไหว้ครูดนตรีไทย	๒๑๖
๕	**สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	๒๒๑
	อภิปรายผล	๒๒๓
	ข้อเสนอแนะ	๒๒๔
	บรรณานุกรม	๒๒๕
	ภาคผนวก	๒๓๑

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	ครูศิริ วิชเวชและครอบครัว.....	๒๖
๒	แจกันดอกไม้พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เนื่องในการจัดงาน รักษ์เสภา ๗๒ ปี ครูศิริ วิชเวช ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	๒๗
๓	ครูศิริ วิชเวชรับแจกันดอกไม้พระราชทาน.....	๒๘
๔	ครูศิริ วิชเวชรับรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี.....	๒๘
๕	ครูศิริ วิชเวชรับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....	๒๙
๖	ครูศิริ วิชเวชรับรางวัลศิลปินแห่งชาติ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี.....	๓๐
๗	บ้านครูศิริ วิชเวช.....	๓๑
๘	ครูศิริ วิชเวช กำลังขับเสภา.....	๑๓๖
๙	ครูศิริ วิชเวช กำลังขับเสภา.....	๑๔๒
๑๐	กรับเสภา.....	๑๕๔
๑๑	การจับกรับเสภา.....	๑๕๕
๑๒	การจับกรับเสภา.....	๑๕๕
๑๓	ครูศิริ ขยับกรับเสภา.....	๑๕๖
๑๔	ครูศิริ วิชเวชบรรเลงซอสามสาย.....	๒๑๕
๑๕	การตั้งเครื่องสังเวย.....	๒๑๖
๑๖	พิธีไหว้ครูดนตรีไทย โรงเรียนจิตรลดา	๒๑๙
๑๗	ครูศิริ วิชเวช ทำพิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	๒๒๐

บทที่ ๑
บทนำ

วัฒนธรรมด้านดนตรีเป็นสิ่งหนึ่งที่ดำรงความเป็นชาติที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง และความเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งนั้น ได้มาจากภูมิปัญญาของมนุษย์ที่มีการพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยมนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาเป็นที่ยอมรับในสังคม และรังสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ประจักษ์จึงขึ้นชื่อว่า "ศิลปิน" ศิลปินนี้เองที่เป็นผู้สร้างผลงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสตร์ด้านดนตรี นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างเป็นพลวัต โดยมีการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงให้เหมาะสม ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติซึ่งศิลปินเป็นผู้สร้างสรรค์และปฏิบัติสืบเนื่องมาจนเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ และได้รับยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

ศิลปินแห่งชาติด้านดนตรีไทยมีหลายสาขา ทั้งด้านปี่พาทย์ เครื่องสาย และการขับร้องรวมทั้งเสภา ซึ่งองค์ความรู้ทางด้านนี้เป็นความคิดสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษทางดนตรีไทยในด้านภูมิปัญญาที่สืบทอด สร้างสรรค์ให้กับศิษย์ เพื่อถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นหลัง

ชาติที่มีอารยธรรมล้วนมีศิลปินประจำชาติของตน เพื่อบ่งบอกความเป็นชาติที่เจริญและสืบทอดองค์ความรู้ของศิลปินในชาติของตน

สิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นชาติที่มีอารยธรรมคือ ดนตรี ซึ่งสังเกตได้ว่าชนชาติที่มีอารยธรรมและความเจริญสูง ล้วนแต่มีดนตรีเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติทั้งสิ้น ลักษณะของความเป็นดนตรีไม่ว่าจะเป็นของชนกลุ่มใด ชาติใด อัตลักษณ์ของดนตรีจะคล้ายคลึงกัน เพราะความเป็นธรรมชาติที่สื่อสารโดยใช้เสียงเพลง การขับร้อง เสียงที่เป็นสื่อส่งสารถึงกันและกันได้ สามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ผ่านเสียงเพลงส่งข่าวสารต่างๆผ่านเสียงเพลง ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ สามารถสัมผัสได้จริงทำให้เกิดความรู้สึกได้จริง ความรู้สึกที่ได้สัมผัสดนตรีบางคนเห็นว่าดนตรีให้ความสุข ให้ประโยชน์ต่อชีวิต แต่บางคนกลับเห็นว่าเป็นกิเลศเป็นของต่ำ ให้โทษต่อชีวิต นี่เป็นเรื่องของความรู้สึกของมนุษย์ ดนตรีจึงกลายเป็นภาพสะท้อนของสังคม ที่มนุษย์เป็นผู้แสดงออกมา ทั้งๆที่ธรรมชาติของดนตรีหาได้มีคุณโทษต่อสิ่งใดไม่ แต่สิ่งที่ทำให้ดนตรีเกิดคุณและโทษ หรือเกิดฐานะขึ้นมาเพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนดเองทั้งสิ้น (สงัด ภูเขาทอง.๒๕๓๒: ๓๔) และเนื่องจากดนตรีเป็นศาสตร์ที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นสากล เพราะอยู่ในสังคมของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ดังที่นักมนุษยวิทยามองดนตรีในลักษณะที่ดนตรีสัมพันธ์กับมนุษย์และสังคมอย่างแยกไม่ออก

นอกจากนี้ดนตรีคือผลผลิตของพฤติกรรมในด้านความนึกคิดและสร้างสรรค์ของมนุษย์ และพฤติกรรมในด้านความนึกคิดที่ทำให้เกิดดนตรีขึ้นมานั้น ก็เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากแนวคิดที่เกิดมาจากสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมในสังคมที่มนุษย์ดำรง อยู่ด้วยเหตุนี้การศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ (ศรีศักร วัลลิโภดม, ๒๕๓๕: ๑) ดนตรีจึงเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ที่รังสรรค์ขึ้นจากองค์ความรู้ของมนุษย์ และเป็นการสั่งสม สืบทอด และสืบสาน ให้กับคนรุ่นหลัง ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่กับมนุษย์ซึ่งเกี่ยวพันกับธรรมชาติและท้องถิ่น โดยมีการปรับสถาพในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและกาลเวลา เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่พิเศษกว่าสัตว์อื่นๆ กล่าวคือมีมันสมองที่มีความสามารถในการคิดค้น เรียนรู้ แก้ปัญหา มีการสืบทอดแบบแผนความรู้ เป็นมรดกมานาน แม้ว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่สั่งสมและถ่ายทอดมาช้านาน แต่มีเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ เป็นองค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกันหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษาและวัฒนธรรมซึ่งผสมกลมกลืนกัน (ประเวศ วะสี .๒๕๓๗: ๑๒)

ศิลปินแห่งชาติเป็นผู้ที่สั่งสมองค์ความรู้มีภูมิปัญญาที่ควรแก่การอนุรักษ์ และจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติในฐานะเป็นองค์กรแห่งความรู้และการขับเคลื่อนวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ได้เล็งเห็นว่าองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมจำนวนมากมายยังไม่ได้รับการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและเสี่ยงต่อการสูญหาย สมควรที่จะหยิบยกองค์ความรู้ที่มีความสำคัญ มีคุณค่า และเสี่ยงต่อการสูญหายขึ้นมาจัดการความรู้นั้นอย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้นั้น ไปยังกลุ่มเป้าหมาย จึงได้มีการกำหนดภารกิจดังกล่าวไว้ในตัวชี้วัดที่ ๓.๑.๗ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ วิจัย พัฒนา และจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติ หรือผู้มีความดีเด่นทางวัฒนธรรมโดยคิดเลือกตามเกณฑ์ที่ ก.พ.ร. กำหนด

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้มีการประชุมหารือผู้เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ ก.พ.ร. กำหนด ศิลปินผู้ถ่ายทอดมีความพร้อมเป็นองค์ความรู้พิเศษ ถ้านำไปถ่ายทอดจะเป็นประโยชน์ในการสืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมชาติได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ ศิลปินยังมีสุขภาพดีสามารถให้ข้อมูลกับทีมงานวิจัยจนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยด้วย

ในการวิจัยองค์ความรู้ ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช ได้พิจารณาคุณสมบัติของการจัดเก็บองค์ความรู้ไว้ตามแนวข้อสังเกต ข้อสรุปในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวชี้วัด เป้าหมายและเกณฑ์ตามเอกสาร ก.พ.ร. ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และจัดทำคุณสมบัติการจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ด้านดนตรีไทย ของศิลปินแห่งชาติดังนี้

- บุคคลผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ดำรงสถานะศิลปินแห่งชาติ

- เป็นผู้สูงวัย มีอายุระหว่าง ๗๗-๘๒ ปี

- เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านศิลปะดนตรีไทย

- ดำรงสถานะของความเป็นศิลปินดนตรี ครูดนตรีไทย ทำหน้าที่ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู

- เป็นผู้ครอบครองความรู้ที่คงความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปะดนตรีไทยทั้งเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรี เช่น ทางเพลงของสำนัก รูปแบบการบรรเลง รูปแบบการขับร้อง การขยับกรับเสภา ฯลฯ

- มีผลงานศิลปะดนตรีเป็นที่ประจักษ์ชี้ชัดทั้งด้านคุณค่า และด้านสุนทรียศาสตร์

- องค์ความรู้จำนวนมากของศิลปินแห่งชาติยังไม่มีการวิเคราะห์ ยังไม่มีการเก็บรวบรวม หรือยังไม่มีการสืบทอดเชิงสายเดี่ยว อย่างเป็นระบบ การทำหน้าที่เป็นอาจารย์พิเศษของศิลปินแห่งชาติ ที่ทำหน้าที่ครูสอนดนตรีตามสถาบันการศึกษา สามารถจัดการความรู้ได้เป็นบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากนิสิตนักศึกษา ต้องศึกษาวิทยาการด้านดนตรี จากอาจารย์ดนตรีท่านอื่นๆตามหลักสูตรอีกหลายท่าน และต้องมีความหลากหลาย ความรู้เฉพาะที่เป็นองค์ความรู้ของครูผู้เชี่ยวชาญพิเศษจึงเกิดการบูรณาการมากกว่าการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ในความเป็นศาสตร์เฉพาะของศิลปินท่านนั้นๆ ซึ่งส่งผลต่อความคลาดเคลื่อนการถูกผสมผสานนับว่าเสี่ยงต่อการเคลื่อนคลายและเสี่ยงต่อการสูญหายได้

องค์ความรู้ด้านดนตรีการขับเสภา และการขับร้องเพลงไทยเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง มีระบบการพัฒนา การฝึกปฏิบัติ การเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิคและวิธีการในการขับร้อง ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์อันชัดเจน ได้รับการสั่งสมจนเกิดเป็นระบบที่พัฒนามายาวนานและต่อเนื่อง

ปัญหาของการศึกษาองค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติจึงมีความละเอียดอ่อนในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการบันทึกข้อมูลทางด้านดนตรี การขับเสภา การขับร้องเพลงไทยรวมทั้งองค์ความรู้ทางด้านการเป็นพิธีกร ในการไหว้ครูดนตรีไทยของครูศิริ วิชเวช ควรได้รับการบันทึกในรูปแบบที่สามารถสืบค้นได้เข้าใจง่าย มีขั้นตอนมีระบบในการสืบค้นข้อมูลที่เชื่อมโยงกันในศาสตร์ของดนตรี

ข้อมูลลายลักษณ์จึงมีความจำเป็นในงานวิจัยเชิงคุณภาพ การเชื่อมโยงกันในศาสตร์ของดนตรีเป็นบริบทที่มีความสัมพันธ์ และองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของครูศิริ วิชเวช นี้ มีคุณค่าต่อประเทศชาติที่มีวัฒนธรรมทางด้านดนตรี การขับเสภา และการขับร้องเพลงไทย ที่เข้มแข็งเป็นที่ภาคภูมิใจของคนไทยทุกคนสืบไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาประวัติศิลปิน และผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๒. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๓. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช สู่สาธารณะชน

คำถามหลักในการวิจัย

๑. ประวัติศิลปิน ผลงาน และเอกลักษณ์ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช ที่ปรากฏต่องานศิลปวัฒนธรรมไทยมีอะไรบ้าง

๒. องค์ความรู้ดนตรีไทยที่โดดเด่นของนายศิริ วิชเวช มีสาระอะไรบ้าง

๓. การถ่ายทอดดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช มีอะไรบ้าง

ความสำคัญของโครงการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และเห็นคุณค่ามรดกของวัฒนธรรมไทย ซึ่งดำรงไว้ให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ทั้งยังได้บันทึกองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติในทุกๆด้าน ที่มีความเชื่อมโยงกันในศาสตร์ด้านดนตรีไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติที่ได้รับการสืบทอดสร้างสรรค์ผลงานมาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดคุณค่าทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีความสำคัญในศาสตร์ด้านดนตรีเป็นอย่างยิ่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานเพลงที่ศิลปินประพันธ์ผลงานทางด้านดนตรี การขับเสภา การขยับกรับเสภา การขับร้องเพลงไทย การเป็นพิธีกรในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย นับเป็นองค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติ ได้รับการจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ การจัดทำคลังข้อมูลทางวัฒนธรรมไทย การนำไปสู่การขับเคลื่อนต่อระบบการศึกษาวัฒนธรรมไทยต่อวงการดนตรีไทย ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ต่อการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณชน สู่นานาชาติ โดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

๑.สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาตินำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปจัดทำฐานข้อมูล และ/หรือคลังข้อมูลทางวัฒนธรรมเพื่อการวางแผนในการดำเนินการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การเผยแพร่วัฒนธรรมด้านดนตรีไทย

๒.ประวัติศิลปินและผลงานด้านดนตรีที่เป็นเนื้อหาสาระ ผลงานการประพันธ์เพลงเป็นต้น มีคุณค่าต่อวงการดนตรีไทย ทั้งด้านการนำไปประกอบอาชีพดนตรี ต่อการจัดการศึกษาของหลักสูตรทุกระดับชั้น ต่อการนำไปบรรเลงในกิจกรรมทางประเพณีไทย การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทั้งระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

๓.องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของศิลปินแห่งชาติ นำไปสู่การจัดการความรู้หลักสามารถนำไปสู่การจัดทำเนื้อหาของสายวิชาในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรีของสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา

๔.เนื้อหาสาระจากองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดนตรีทุกระดับและหน่วยงานทางราชการ เช่น กรมศิลปากร วงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ วงดนตรีของกรุงเทพมหานคร ฯลฯ ต่อศิลปินดนตรี ต่อผู้สนใจในการนำไปใช้ศึกษาและปฏิบัติการดนตรีได้อย่างกว้างขวาง

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์ความรู้ด้านดนตรีไทย	หมายถึง	เนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีไทย ตั้งแต่เรื่องประวัติศาสตร์ดนตรีไทย เครื่องดนตรีไทย เพลงไทย การขับร้องเพลงไทย การขับเสภา
เอกลักษณ์ด้านดนตรีไทย	หมายถึง	ความเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของดนตรีไทยที่แสดงความเป็นไทยทางด้านต่าง ๆ เช่น บทขับร้องจากวรรณคดีไทย ทำนองเพลงไทยที่มีความรู้สึกเป็นไทย และโดยรวมดนตรีไทยมีลักษณะเด่นด้านภาษาไทยในการขับร้องและทำนองเพลง
การถ่ายทอดดนตรีไทย	หมายถึง	การที่ครูดนตรีไทยสอนดนตรีไทย การบรรเลง การขับร้อง การขับเสภาให้กับศิษย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ จนศิษย์สามารถบรรเลง ขับร้องและขับเสภาได้
ทางร้อง	หมายถึง	ทำนองเพลงที่ใช้ในการขับร้องมีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อร้องและส่วนที่เป็นเอื้อน
ทำนองคำร้อง	หมายถึง	ทำนองเพลงในส่วนที่เป็นเนื้อร้อง
เอื้อน	หมายถึง	ส่วนของทำนองเพลงที่ร้องโดยใช้เสียงที่ไม่มีความหมาย การเอื้อนมักใช้คำว่า เออ อือ เอิง เงย ฮือ เฮอ
เอื้อนระหว่างคำ	หมายถึง	เสียงเอื้อนที่ใช้เชื่อมระหว่างคำร้อง
เอื้อนอิสระ	หมายถึง	การเอื้อนที่ประดิษฐ์ขึ้นตามทำนองเพลง
เอื้อนท้ายคำ	หมายถึง	ส่วนของเอื้อนที่ประดิษฐ์ขึ้นต่อจากคำร้องเมื่อคำร้องนั้นไม่สามารถร้องโดยตรงกับเสียงสำคัญของทำนองเพลงที่เอื้อนต่อจากคำร้องเป็นการเอื้อนเพื่อให้เสียงสุดท้ายของเอื้อนนี้ตรงกับเสียงสำคัญของทำนองเพลง
เนื้อร้อง	หมายถึง	ส่วนหนึ่งของบทประพันธ์ร้อยกรองจากวรรณคดีหรือบทประพันธ์ร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับใช้ร้องเพลงใดเพลงหนึ่งที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

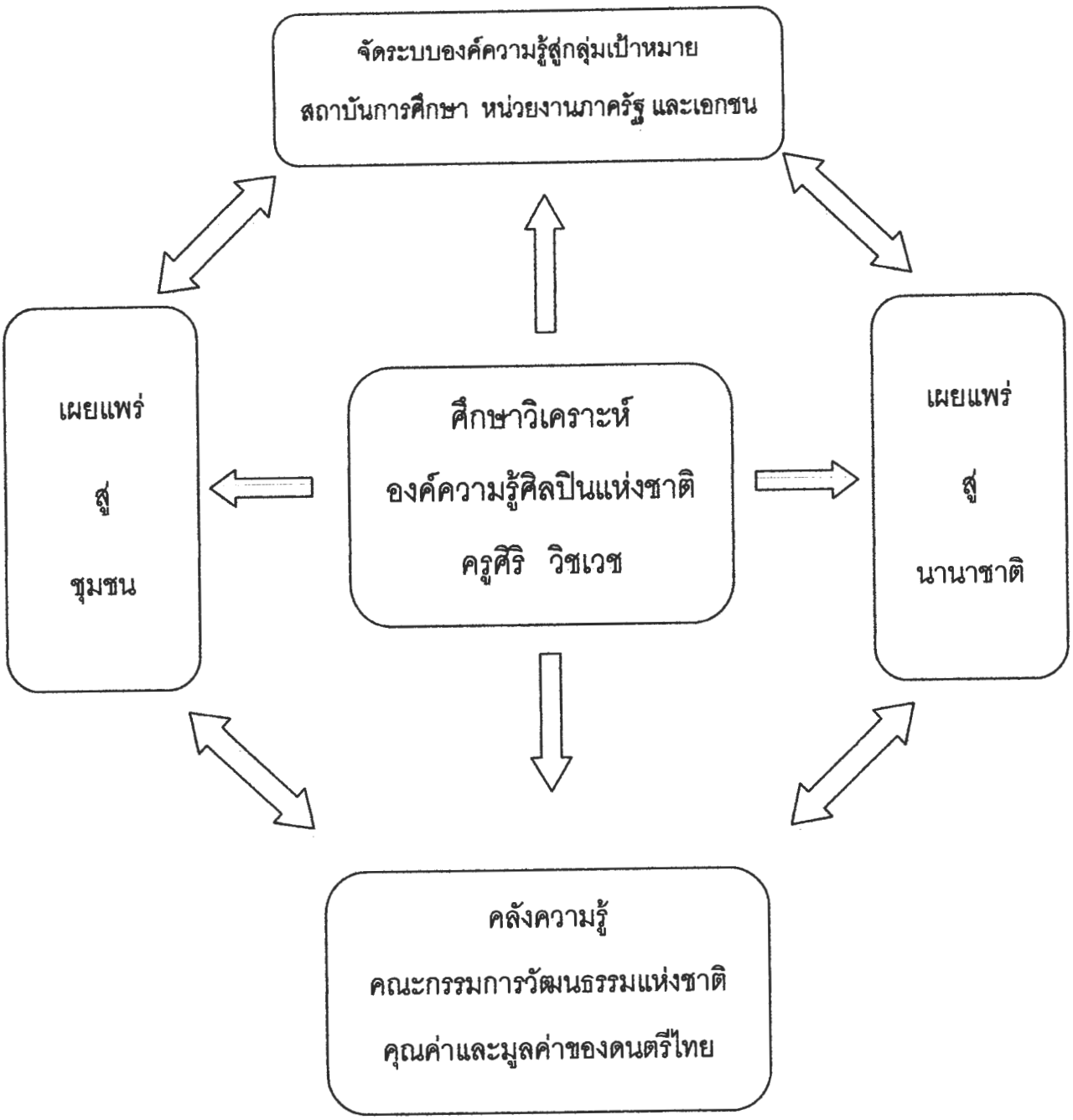

บทที่ ๒
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช นี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

เอกสารและตำราวิชาการ

ดวงใจ อมาตยกุล (๒๕๓๓: ๑) กล่าวถึงวิวัฒนาการของดนตรีว่า การเกิดดนตรีของมนุษย์ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ของชนทุกชาติทั่วโลกย่อมมีรากฐานคล้ายคลึงกันคือ เกิดจากการคิดค้นหาวิธีการให้เกิดเสียงดนตรีเพื่อการต่าง ๆ เช่น รื่นเริง พิธีการหรือกล่อมเด็ก โดยเริ่มจาการตบมือใช้เสียงร้อง ตีเกราะเคาะไม้ อันเป็นเหตุให้เกิดเสียงดนตรี เมื่อกลุ่มชนต่าง ๆ รวมตัวกันเป็นสังคมจึงพัฒนาการคิดค้นเครื่องดนตรีของตนขึ้นมา โดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวก่อนและได้พัฒนามาตามลำดับสำหรับ ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๓๓: ๕) ได้ศึกษาในหนังสือ "ระบบเสียงสยาม" มีข้อความที่เกี่ยวข้องคือ การดนตรีไทยในสมัยโบราณก่อนยุคสุโขทัยมีความเจริญด้านศิลปะตามลำดับถึงสี่ยุคคือ ยุคทวาราวดี ศรีวิชัย ลพบุรี เชียงแสน และตลอดเวลาแห่งยุคทั้งสี่นั้นแต่เดิมดินแดนนี้มีชนชาติขอม มอญ ละว้า ต่างผลัดกันเข้ามาเป็นใหญ่ในดินแดนแถบนี้แล้วชนชาติทั้งหลายนั้นล้วนมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองซึ่งมีอิทธิพลต่อการดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยในทำนองเดียวกัน พูนพิศ อมาตยกุล (๒๕๒๗: ๑) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของดนตรีไทยไว้ว่า ไทยเราเป็นชาติเก่าแก่ที่มีศิลปะวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาช้านานหลายพันปีแล้วเรามีภาษาพูดภาษาเขียนและดนตรีเป็นของเราโดยสมบูรณ์ สำหรับเรื่องของดนตรีนั้นชาติไทยได้คิดค้นประดิษฐ์เครื่องดนตรีขึ้นใช้เองตั้งแต่ต้นต่อมาได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและประดิษฐ์เครื่องดนตรีต่างๆ เพิ่มขึ้นโดยอาศัยหลักและรูปแบบจากประเทศเพื่อนบ้านบ้าง ในด้านประเภทของดนตรี ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๔๖ : ๘-๙) แบ่งดนตรีออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. ดนตรีพื้นเมือง (Regional music) หมายถึง ดนตรีของผู้คนในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่งหรือวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งในวงกว้าง ไม่มีเส้นพรมแดนกำหนด และดนตรีชนิดนั้นเป็นที่เข้าใจซาบซึ้ง หมายรู้ และรู้ความหมายซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีระหว่างผู้คนในวัฒนธรรมนั้น ๆ บุคคลอื่นนอกจากวัฒนธรรม แม้จะสามารถซาบซึ้งกับดนตรีนั้นได้แต่ก็ได้ในระดับจำกัด ตัวอย่างเช่นดนตรีพื้นเมืองล้านนา เวลาที่ชาวล้านนาเป่าปี่ ดีดซึง จ๊อย ซอ อ่านค่าว ฮ่ำ แม้แต่สวดและแหล่ เทศน์ ชาวล้านนาด้วยกันเท่านั้นที่ซาบซึ้งถึงที่สุดโดยไม่ต้องมีการแปลความ ตีความ หรือขยายความแต่ประการใด แต่ถ้าคนนอกวัฒนธรรมไปฟังก็ต้องการคำอธิบายอย่างมาก และถึงแม้จะอธิบายกันอย่างละเอียดพิสดารเพียงใด ก็ยังไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงอยู่ดี คือยังเข้าไม่ถึงความหมายแท้จริงภายในชนิดที่

ไม่ต้องอธิบาย และถ้าคนล้านนาไปฟังหมอลำแคนของชาวอีสานเข้า แม้ว่าถ้อยคำบางคำจะมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ก็ยังต้องการคำอธิบายอยู่ดี แต่ถ้ายิ่งเป็นคนที่ต่างวัฒนธรรมมาก ๆ เช่นให้ชาวล้านนาและชาวอีสานไปดูโนห์ราหรือฟังเพลงบอกของชาวทักษิณก็ยิ่งต้องแปลความหมายกันมากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากดนตรีจะแตกต่างกันมากแล้ว ก็ยังมีตัวแปลทางภาษาอีกด้วย และถึงแม้จะอธิบายกันเท่าไร ๆ ก็ยังไม่เข้าใจถึงความหมายภายในอยู่ดี

ดนตรีพื้นเมืองเดียวกันก็ใช่ว่าจะเป็นแบบเดียวกันไปเสียทั้งหมด ดนตรีพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่นยังมีความแตกต่างกันในรายละเอียดแล้วแต่ความนิยม การถ่ายทอด และการถ่ายทอดออกของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่นดนตรีพื้นเมืองอีสานใต้ กันตรึมที่บ้านดงมันในจังหวัดสุรินทร์ก็ต่างไปจากที่บ้านโคกตาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วงสะล้อ-ซึง-ปี่ ซึ่งเป็นดนตรีพื้นเมืองล้านนาที่บ้านแม่สารป่าขามจังหวัดลำพูนก็แตกต่างไปจากที่แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในกรณีเช่นนี้คำว่าดนตรีพื้นบ้าน (Folk music) ก็น่าจะนำมาใช้เรียกดนตรีประจำถิ่นได้

๒. ดนตรีแบบฉบับ (Classical music) พระยาอนุมานราชธนกล่าวถึงคำว่าคลาสสิกไว้ในหนังสือการศึกษาดนตรีในแง่วรรณศิลป์ ซึ่งสามารถจับใจความได้ว่า คำว่าคลาสสิกนั้นมีความหมายเป็น ๓ นัย คือ หนึ่งหมายถึงศิลปะและวรรณคดีของกรีกและโรมันโบราณซึ่งได้เจริญถึงขั้นสูงสุด สองหมายถึงศิลปะและวรรณคดีที่ทำขึ้นหรือแต่งขึ้นตามแบบอย่างกรีกและโรมันโบราณซึ่งถือว่าเป็นแบบครูและสามารถทำได้ดีถึงขั้น และนัยที่สามหมายถึงศิลปะและวรรณคดีไม่ว่าจะเป็นของชาติใดก็ตาม ที่มีความเจริญรุ่งเรืองถึงขั้นที่จะถือเป็นแบบแผนได้ เช่น พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย วรรณคดีสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เป็นต้น จากความหมายที่สามนี้เอง ที่เราอาจตีความได้ว่าเมืองไทยเรานี้มีดนตรีที่ถือว่าเป็นแบบครู หรือแบบฉบับได้อย่างน้อยก็ ๔ ประเภท คือ ดนตรีแบบฉบับของภาคกลาง เช่น ปี่พาทย์ มโหรีเครื่องสาย ดนตรีที่ถือว่าเป็นแบบฉบับได้ของล้านนา เช่น สะล้อ-ซึง-ปี่ ดนตรีที่ถือเป็นแบบฉบับได้ของอีสาน ซึ่งได้แก่เพลงแคนลายน้อย ลายใหญ่ ลายสร้อยและดนตรีในส่วนที่เป็นแบบฉบับได้ของทักษิณ เช่น มโนห์รา หนังตะลุง เหล่านี้เป็นต้น ในฐานะที่ไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ เราต่างก็ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมอันสูงส่งซึ่งมีอยู่ทุกภาคความจริงแล้วดนตรีเหล่านี้ต่างก็มีความสำคัญของคุณค่าในฐานะที่เป็นศิลปะของไทยอย่างเท่าเทียมกัน แต่โดยเหตุที่ที่ตั้งเมืองหลวงของประเทศอยู่ที่ภาคกลางมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาเป็นเวลากว่าห้าศตวรรษ รวมทั้งเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ องค์ประมุขของประเทศ ศูนย์รวมจิตใจคนไทยทั้งชาติ เมืองหลวงจึงเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมไทยในราชสำนักที่มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมภาคกลางมากกว่าภาคอื่นๆ ดนตรีไทยภาคกลางจึงมีโอกาสพัฒนาก้าวหน้า มีการวางกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ให้ลึกซึ้งและสลับซับซ้อนโดยนักดนตรีผู้ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์มากกว่าภาคอื่นๆดนตรีไทยแบบฉบับนี้จึงกลายเป็นดนตรีประจำชาติไปในที่สุด

ที่ว่าดนตรีไทยเป็นดนตรีแบบฉบับนั้น ก็คือความมีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนในด้านต่างๆ เช่น แบบแผนในการประพันธ์เพลง การประสมวงดนตรี การบรรเลง การขับร้อง ระเบียบวิธีการใช้ดนตรีในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการบรรเลงในราชสำนัก ในพระราชพิธี ในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งของหลวงและราษฎร์ ตลอดจนเพื่อความบันเทิงโดยทั่วไป ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปภายหลัง

๓. ดนตรีชนนิยม (Popular music) หรือดนตรีสมัยนิยม ดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเช่นเดียวกับศิลปวัฒนธรรมด้านอื่นๆ เพียงแต่ความเปลี่ยนแปลงสมัยโบราณเป็นไปอย่างช้าๆ ไม่รวดเร็วเท่ายุคปัจจุบัน ซึ่งเนื่องมาจากความรวดเร็วทางด้านการสื่อสารโทรคมนาคม อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทย พร้อมกับเทคโนโลยีในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙ และต้นศตวรรษที่ ๒๐ นั้นได้เปลี่ยนความคิด ค่านิยมและแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นแบบตะวันตกมากขึ้น เพลงไทยถูกนำไปบรรเลงโดยแตรวง เช่นเดียวกับที่มีการนำออร์แกนและไวโอลินมาประสมวงเครื่องสายไทย ต่อมาเมื่อวงดนตรีแจ๊สเกิดขึ้นเพื่อบรรเลงดนตรีสำหรับเต้นรำแบบบอลรูม (Ballroom dance) ก็ได้มีการประสมเครื่องไทยและสากลเข้าด้วยกันแบบสังคีตสัมพันธ์ พัฒนาการของดนตรีไทยในแนวตะวันตกที่ต้องรสนิยมของคนไทยสมัยดำเนินตามแบบของตะวันตกนั้นก็คือเพลงไทยสากลซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเพลงลูกกรุง และลูกทุ่งต่อมา ดนตรีประเภทนี้ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยแทนที่ดนตรีปี่พาทย์ซึ่งยังคงรักษาหน้าที่ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและอื่นๆ ที่จำเป็นบทเพลงไทยที่เคยบรรเลงด้วยมโหรีปี่พาทย์เครื่องสายก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของดนตรีชนนิยม (Popular music) ไปในที่สุด

มนตรี ตราโมท (๒๕๔๕ : ๓๘-๓๙) ได้แบ่งประเภทของเพลงไทยออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ดังนี้

๑. ประเภทเพลงหน้าพาทย์ ยังแยกออกได้เป็น ๒ อย่าง คือ

๑.๑ ประเภทเพลงไหว้ครู ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ต่าง ๆ ที่มีระบุชื่อไว้ในตำราซึ่งว่าด้วยการไหว้ครู เช่น ตระพระปรคนธรรพ โปรยข้าวตอก เป็นต้น

๑.๒ ประเภทเพลงหน้าพาทย์ พิเศษ ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่นอกตำราไหว้ครู สำหรับประกอบโขนละครและอื่น ๆ เช่น เพลงพระยาเดิน ดำเนินพราหมณ์ เป็นต้น

๒. ประเภทเพลงเรื่อง นั้น เป็นได้หลายสาขา (คำว่า “เรื่อง” ดูที่ศัพท์สังคีต) คือ

๒.๑ ประเภทเพลงช้า เช่น เรื่องมอญแปลง(มักมีเพลงสองไม้และเพลงเร็วติดไปด้วย)

๒.๒ ประเภทเพลงสองไม้ เช่น เรื่องทยอย

๒.๓ ประเภทเพลงเร็ว เช่น เรื่องแขกมัดตีนหมู (มะตีหมู)

๒.๔ ประเภทเพลงฉิ่ง (สองชั้นและชั้นเดียว)

และยังมีเพลงเรื่องพิเศษออกไปอีก เช่น เรื่องทำขวัญ เรื่องนางหงส์ เป็นต้น

เพลงเรื่องเหล่านี้บางเพลงก็อยู่ในประเภทไหว้ครู และบางเพลงก็เข้าอยู่ในประเภทหน้าพาทย์พิเศษได้

๓. ประเภทเพลงมโหรี คือ เพลงที่เดิมใช้มโหรีบรรเลงประกอบกับการร้องส่ง มี ๒ อย่าง คือ เพลงตับ และเพลงเกร็ด

เพลงตับนั้นก็เรียกว่า เรื่อง ด้วยเหมือนกัน แต่มีคำว่าตับขึ้นหน้า ทั้ง ตับเรื่อง และตับเพลง ตับเพลง ใช้เพลงเป็นชื่อตับ เช่น เพลงตับเรื่องพระนคร ตับเรื่องใช้ชื่อเรื่องของบทร้องเป็นชื่อตับ เช่น ตับเรื่องรามเกียรติ์ตอนแผลงศรพรหมาสตร์ (เรียกย่อ ๆ ว่า ตับพรหมาสตร์)

เพลงเกร็ด คือ เพลงที่มิได้เรียบเรียงไว้เป็นตับ บางแห่งก็เรียกว่า "เพลงเกร็ดนอกเรื่อง" ถึงแม้เพลงในตับนั้นเอง ถ้าหากแยกเอาออกมาทำเป็นเพลง ๆ ก็เรียกว่า "เพลงเกร็ด" ในสมัยที่เสภามีปี่พาทย์รับ และเพลงสามชั้น เกิดมากขึ้น เพลงที่รับเสภาก็ใช้แต่เพลงสามชั้น โดยมากเพลงสองชั้นใช้น้อยเพลง จึงเกิดเพลงขึ้นอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า "ประเภทเพลงเสภา" ที่จริงก็อยู่ในจำพวกเพลงเกร็ดในประเภทเพลงมโหรีนั้นเอง ยิ่งสมัยนี้เพลงเหล่านี้ก็ใช้ร้องส่งกันเปล่าๆ เท่านั้น มิค่อยได้มีเสภาประกอบด้วยเลยในประเภทเพลงเสภานี้แยกออกไปได้อีกเป็นประเภทเพลงหมู่และประเภทเพลงเดี่ยว ประเภทเพลงหมู่นั้นคือ เพลงที่บรรเลงไปพร้อมๆ กันทั้งวง ส่วนเพลงเดี่ยว เป็นเพลงที่บรรเลงไปคนเดียว (นอกจากเครื่องประกอบจังหวะ) กรมศิลปากร (๒๕๓๙: ๒) ได้อธิบายว่า เพลงรุ่นแรกของไทยที่มาจากเพลงพื้นบ้านบ้าง เป็นเพลงสำหรับประกอบการเต้นรำเพื่อรื่นเริงบ้าง เป็นเพลงที่มีจังหวะเร็วและประโยคสั้น ครั้งต่อมาเมื่อต้องการจะใช้เป็นเพลงสำหรับขับกล่อมและประกอบการแสดงละครก็จำเป็นต้องประดิษฐ์ทำนองเองให้มีจังหวะช้ากว่าเดิมและมีประโยคที่ยาวกว่าของเดิมให้เหมาะสมที่จะร้องได้ไพเราะจึงได้คิดแต่งทำนองเพลงขยายส่วนขึ้นจากเพลงรุ่นแรกนั้นเป็นทวีคูณ เรียกเพลงในอัตราส่วนนี้ว่า "สองชั้น" เพราะว่าต้องแต่งขึ้นจากเพลงชั้นแรกขั้นหนึ่งและเรียกเพลงในอัตราเดิมว่า "ชั้นเดียว" ถึงสมัยที่เริ่มนิยมการเล่นสักวาซึ่งผู้บอกสักวาต้องแต่งกลอนด้วยปฏิภาณ ในปัจจุบันหากจะร้องด้วยเพลงสองชั้นอย่างร้องละครก็จะทำให้ผู้แต่งกลอนมีเวลาคิดน้อย อาจแต่งไม่ทันหรือทันก็อาจไม่ไพเราะสละสลวย จึงประดิษฐ์ทำนองร้องขยายจากสองชั้นขึ้นไปอีกเท่าตัวสำหรับใช้การร้องสักวาและเรียกเพลงในอัตราจังหวะนี้ว่า "สามชั้น" เพราะเป็นการแต่งขึ้นในขั้นที่ ๓ ภายหลังในวงการดนตรีจึงได้แต่งเพลงสามชั้นตามแบบนี้ใช้บรรเลงและแต่งกันมาจนปัจจุบัน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (๒๕๓๖: ๑๑-๑๒) ได้อธิบายเรื่องของภูมิปัญญาว่า ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความจัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความจัดเจนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นถึงหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่และได้แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันและรับเอาหรือปรับเปลี่ยน นำมาสร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ดังนั้นภูมิปัญญาจึงมีทั้งที่เกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ จากภายนอก และภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่หรือผลิตซ้ำเพื่อแก้ปัญหาและปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและการเปลี่ยนสำหรับในด้านการวิเคราะห์เพลงไทย สงัด ภูเขาทอง (๒๕๓๒: ๔๓)ได้กล่าวไว้ในหลักการวิเคราะห์เพลงไทยว่า การวิเคราะห์บทเพลงไทย หมายถึงการนำเอาบทเพลง ซึ่งอาจเป็นบทร้อง หรือบทบรรเลงมาจำแนกส่วนต่าง ๆ หรือรายละเอียดที่อยู่ในเพลงออกแสดงให้เห็น รายละเอียดต่าง ๆ ที่ว่านี้อาจเป็นคุณสมบัติที่อยู่ในตัวบทเพลงเอง หรืออาจเป็นส่วนประกอบสำหรับบทเพลงที่เกิดจากความนิยมและได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาจนเป็นจารีตประเพณีทั้งนี้บทเพลงที่นำมาวิเคราะห์นี้อาจเป็นเสียงที่เกิดจากการบรรเลงหรือบทเพลงที่เกิดจากการบันทึกโน้ต ประกอบขึ้นด้วยส่วนสำคัญที่ถือว่าเป็นหลัก คือ ส่วนที่ทำให้เกิดเป็นเสียงที่สามารถสร้างสัญลักษณ์ที่แทนเสียงได้ กับส่วนที่เป็นระเบียบหรือหลักการหรือไวยกรณ์ของเพลงสิ่งที่ควรนำมาวิเคราะห์ในบทเพลงไทยประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้

๑. ส่วนที่เป็นทำนองหลัก หรือเนื้อของเพลง ทั้งทำนองร้องและทำนองบรรเลงจะทำนองหลักของเพลงหรือตัวเพลงที่แท้จริง ในภาษาดนตรีไทยเราเรียกว่า “ลูกฆ้อง”

๒. ส่วนปรุงแต่ง ทั้งทำนองร้องและทำนองบรรเลง จะมีส่วนปรุงแต่งวัตถุประสงค์ที่นักดนตรีต้องการ ว่าต้องการให้เกิดอารมณ์แบบใด แม้ว่าทำนองร้องกับทำนองบรรเลงจะประกอบขึ้นด้วยส่วนปรุงแต่งด้วยกัน แต่หลักการไม่เหมือนกัน คือ ทำนองร้องประกอบด้วยทำนองเพลงและคำร้องสำหรับทำนองเพลงจะต้องปรุงแต่งให้เกิดความไพเราะบ้าง ให้มีเสียงที่ไม่กระด้างบ้าง ให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ บ้าง

๓. ทำนองพิเศษ ที่เกิดจากเทคนิคการบรรเลง ทำนองแบบนี้อาจสอดแทรกทั่วไประหว่างเพลงบางเพลง เช่น ลูกสะบัด ลูกล้อ ลูกเหลื่อม ลูกขัด ลูกตาม หรือลูกกวาด เป็นต้น

๔. สำนวนของเพลง ได้แก่ ทำนองที่ประดิษฐ์ขึ้นไว้โดยเฉพาะ ที่เห็นว่าไพเราะและงดงามแล้วนำเข้าไปประกอบเป็นส่วนหนึ่งของบทเพลง บางครั้งเรียกว่า “กลอน” ของเพลงและยังรวมไปถึงทำนองเพลงที่เราเรียกว่า ลูกเท่า และลูกโยนด้วย ซึ่งนักดนตรีได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นทำนองเฉพาะอันแตกต่างไปจากทำนองเพลงทั่วไป

๕. ประเภทของเพลง เช่น เพลงเสภา เพลงตับ เป็นต้น

๖. การประสานเสียงตามแบบไทย

๗. คีตลักษณ์หรือรูปแบบ

๘. สำเนียงของทำนองเพลง

๙. บันไดเสียง หรือ Mode ของบทเพลง

๑๐. อัตราของเพลง

๑๑. ลักษณะของจังหวะหน้าทับ และจังหวะฉิ่ง รวมทั้งลีลา(Rhythm)ของจังหวะ

๑๒. การเปลี่ยนบันไดเสียงภายในตัวเพลง

๑๓. เทคนิคการบรรเลง

๑๔. ประโยคของเพลงทั้งที่ใช้วัดกันภายนอก และวัดภายในรูปของไวยากรณ์ ลักษณะของเสียงที่เป็นตัวเชื่อมต่อประโยคของเพลงอันเป็นส่วนทำให้เกิดบทเพลง

๑๕. อารมณ์ของเพลง

๑๖. รากฐานและความเป็นมาที่ทำให้เกิดบทเพลงนั้น ๆ

มานพ วิสุทธิแพทย์ (๒๕๓๔: ๓๒) ได้อธิบายถึงสิ่งสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์คือระบบบันไดเสียงดนตรีไทยว่า บันไดเสียงของไทยเป็นบันไดเสียงแบบ ๗ เสียงเท่า แบ่งเป็นกลุ่มเสียงหลัก ๕ เสียง คือเสียงขั้นที่ ๑ ๒ ๓ ๕ ๖ ส่วนเสียงขั้นที่ ๔ ๗ เรียกว่าเสียงรอง เป็นเสียงที่ใช้ประดับตกแต่งทำนองผ่านเสียงไปยังเสียงหลัก นอกจากนั้นได้กล่าวถึงการแบ่งวรรคเพลงและรูปแบบทำนองเพลงไทย ซึ่งจะบรรยายโดยสรุปได้ว่า วรรคเพลงไทยโดยทั่วไปมีความยาวเท่ากับ ๔ ห้องโน้ตเพลงไทย และทำนองแต่ละวรรคจะเคลื่อนที่ไปหาเสียงลูกตกที่อยู่ท้ายห้องเพลงเสมอ ส่วนเรื่องรูปแบบทำนองได้อธิบายว่า รูปแบบทำนองแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ รูปแบบจังหวะ ที่หมายถึงสัดส่วนความสั้นยาวของโน้ตในเพลงนั้น และรูปแบบของทำนอง ที่หมายถึงทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง

ท้วม ประสิทธิกุล (๒๕๓๔: ๒๕) ได้อธิบายถึงวิธีการขับร้องเพลงไทยให้ไพเราะ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในการศึกษา ในเรื่องวิธีการปฏิบัติการขับร้อง โดยสรุปความในเรื่องดังกล่าวได้ว่า การขับร้องเพลงไทยให้ไพเราะนั้นมีปัจจัยอยู่๓ประการ คือ ปัจจัยที่เกิดจากหลักการขับร้องเพลงไทยที่ประกอบด้วยเนื้อเพลง ทำนอง เสียง ถ้อยคำ และจังหวะ และปัจจัยที่เกิดจาก วิธีการซึ่งได้แก่การรู้จักกลเม็ด กลวิธี และเทคนิคต่างๆ ให้ถูกต้องพอเหมาะพอดี อันเป็นที่มาของวิธีการเปล่งเสียงเอื้อนที่มีอยู่ ๗ เสียงคือ เสียง เออ เอย อือ เอ๋ย เฮอ ฮือ หือ และการสร้างลวดลายด้วยวิธี ปริบ โปรย โหย หวน ครั่น กลอก กลืน และเกลือกสำหรับ ถาวร สิกขโกศล และศิริ วิชเวช(๒๕๔๓: ๑๓-๑๔) ได้กล่าวถึงวิธีการเล่นเสภาที่ได้ปรับปรุงขึ้นดังนี้

๑. เมื่อปี่พาทย์โหมโรงแล้วคนขับก็ขับเสภาไหว้ครูและดำเนินเรื่อง

๒. ร้องส่งเพลงพม่าห้าท่อนสามชั้นแล้วขับเสภาดำเนินเรื่องต่อไปอีกเล็กน้อย

๓. ร้องส่งเพลงจระเข้หางยาวสามชั้นแล้วขับเสภาคั่น

๔. ร้องส่งเพลงสี่บทสามชั้นแล้วขับเสภาคั่น

๕. ร้องส่งเพลงบุหลันสามชั้นแล้วขับเสภาคั่น ต่อไปไม่มีกำหนดเพลงว่าจะเป็นเพลงอะไร อัตราก็ชั้นแต่คงขับสลับส่งเพลงเช่นนี้ตลอดไปจนจวนจะหมดเวลาจึงส่งเพลงส่งท้ายอีกเพลงหนึ่ง เพลงส่งท้ายนี้แต่เดิมใช้เพลงกราวรำเสภา ต่อมาจึงนิยมใช้เพลงอกทะเล เต่ากินผักบุ้งหรือพระอาทิตย์ชิงดวงดังกล่าวมาแล้ว ในทำนองเดียวกัน เจริญใจ สุนทรวาทิน (๒๕๓๐: ๑๖-๒๐) ได้เรียบเรียงเอกสารเรื่อง หลักและวิธีการขับร้องของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ซึ่งมุ่งให้ทราบถึงการปฏิบัติการขับร้อง ในส่วนของการตกแต่งทำนองเอื้อน ทำนองคำร้อง ให้ไพเราะตามแนวทางของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) โดยแบ่งหัวข้อได้ ๕ หัวข้อ ซึ่งสรุปได้ในแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้คือ เรื่องเสียง กล่าวถึงคุณภาพเสียง หลักวิธีการเปล่งเสียง อันประกอบด้วย การบังคับเสียง การฝึกกล้ามเนื้อคอ เรื่องคำร้อง ประกอบด้วย วิธีการทำเสียงให้ได้ความชัดเจน แบ่งคำร้องให้ถูกความหมายของบทร้อง การบรรจงกล่าวคำให้ไพเราะน่าฟังได้อารมณ์ เรื่องการเอื้อนประกอบด้วย เสียงที่ใช้ในการเอื้อน การแบ่งสัดส่วนความสั้นยาวและหนักเบา เรื่องจังหวะ ได้กล่าวถึงการร้องแบบลงจังหวะ ลักจังหวะ และย้อยจังหวะ และเรื่องการหายใจ ซึ่งกล่าวถึงตำแหน่งในการหายใจขณะขับร้อง นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัย(๒๕๓๗: ๑๘) ได้จัดทำเกณฑ์ประเมินการขับร้องเพลงไทย โดยได้ประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินไว้เป็นมาตรฐาน ในเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวมีเนื้อหาที่เป็นข้อมูลสำคัญเกี่ยวข้องกับศึกษาในเรื่องวิธีการขับร้อง ซึ่งกล่าวว่าการขับร้องเพลงไทยคือ การเอื้อนดำเนินสลับกับร้องถ้อยคำ โดยมีองค์ประกอบของวิธีการขับร้องอันได้แก่ ถ้อยคำที่ผู้ร้องต้องร้องให้ถูกต้องชัดเจนตามบทประพันธ์ แบ่งถ้อยคำในแต่ละตอนให้ถูกต้องกับวิธีการขับร้องและการอ่านฉันทลักษณ์ การเปล่งเสียงหมายถึงการออกเสียงจาก ลำคอ ทรวงอก ท้อง และนาสิก การหายใจหมายถึงการหายใจให้ถูกที่ ถูกต้องตามวรรคตอนของการเอื้อนทำนองและคำร้องไม่ขัดกับลีลาเพลง การเปล่งเสียงกลุ่มคำที่ทำให้เกิดทางเอื้อน เป็นเสียงที่ผู้ร้องใช้เปล่งเสียงเป็นทางเอื้อนซึ่งที่ทั้งหมด ๑๒ เสียงคือ เสียง เออ เอย อึ อือ เอ๋ย เออะ เฮอ อือ ฮึ หือ เอิงเงอ และเอิงเงย ทั้งนี้กาญจนา อินทรสุนานนท์ (๒๕๔๐: ๓๖) ได้รวบรวมและอธิบายถึงความหมายของคำศัทพ์ที่เป็นเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการขับร้องโดยได้รวบรวมเทคนิคต่าง ๆส่วนหนึ่งจากเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพและวิชาชีพดนตรีไทย และจากครูด้านขับร้องเพลงไทยหลายท่านไว้ทั้งหมด ๔๘ คำพร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างเทคนิคที่ปรากฏในตำแหน่งของเพลงต่างๆ ไว้ด้วยอาทิ เสียงครั่น เสียงกระทบ เน้นเสียง ประคบเสียง ควงเสียง ข้อนเสียง เป็นต้นในด้านการร้อง สงัด ภูเขาทอง (๒๕๓๒: ๒๗) ได้อธิบายเกี่ยวกับทำนองทางร้องไว้ในหัวข้อทำนองเพลงใน

ดนตรีไทย ซึ่งทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของทำนองทางร้องกับทางบรรเลง และทำนองที่ต้องผันแปรไปเนื่องจากเสียงของเนื้อร้อง โดยได้อธิบายว่าทำนองเพลงในดนตรีไทย จำแนกออกเป็น ๒ จำพวกคือ ทำนองทางร้องและทำนองทางบรรเลงโดยทำนองทั้งสองเกิดขึ้นจากการเลียนเสียงซึ่งกันและกันมีจังหวะขนาดเพลงเท่ากัน นอกจากเพลงบางประเภทเช่น เพลงใหญ่หรือเพลงที่มีโยนที่มีขนาดไม่เท่ากัน สำหรับทางร้องนั้นเป็นทำนองที่ประกอบด้วย ทำนองแท้จริงกับเนื้อร้องที่เป็นภาษาพูด ในการขับร้องเพลงไทยนั้นคำนึงถึงการออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักไวยกรณ์จึงทำให้ทำนองทางร้องต้องปรุงแต่งเสียงให้เกิดความไพเราะและเสียงที่ถูกต้องตามหลักไวยกรณ์ ตามลักษณะของคำร้องที่ต้องประกอบด้วยเสียงวรรณยุกต์ ไตรยางค์ คำเป็น คำตาย สระเสียงสั้น เสียงยาว เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะของการเอื้อนทำนองเพลง

งานวิจัย

สงบศึก ธรรมวิหาร (๒๕๓๔: ๓๖) ได้ทำงานวิจัยเรื่องแนวความคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมทในการอนุรักษ์ถ่ายทอดดนตรีไทยและเพลงไทย ได้กล่าวถึงประวัติของมนตรี ตราโมท ในเรื่องวิวัฒนาการการถ่ายทอดและอนุรักษ์ดนตรีไทย โดยมีหลักฐานอ้างอิงประกอบด้วยบทสัมภาษณ์บุคคลในวงการดนตรีไทยและสรุปได้ ว่า อาจารย์มนตรี ตราโมท เป็นผู้ที่มีความจัดเจนเป็นเลิศในด้านดุริยางค์ศิลป์และคีตศิลป์ เป็นทั้งนักปฏิบัติ นักทฤษฎีและนักวิชาการรวมทั้งเป็นนักวิจัยที่มีความสามารถเป็นผู้วิเคราะห์ค้นคว้าและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างดียิ่ง ได้ค้นคว้าทางด้านโบราณคดี โบราณวัตถุ ภาพศิลปวัตถุ ประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอแล้วนำมาสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จนเกิดลีลาใหม่ ๆ ที่เหมาะสมและผสมกลมกลืนกับของเก่าซึ่งสามารถสร้างความบันเทิงเริงรมย์ให้แก่ประชาชนอย่างดียิ่ง ผลงานวิจัยที่สำคัญของอาจารย์มนตรี คือเรื่องการวิจัยในการแต่งเพลงระบำชุดโบราณคดี ซึ่งนอกจากจะให้ความบันเทิงกับประชาชนแล้วยังทำให้ผู้ชมได้ความรู้ว่าสมัยทวารวดี สมัยศรีวิชัย สมัยลพบุรี สมัยเชียงแสน และสมัยสุโขทัย มีสภาพเป็นอย่างไร มีการแต่งตัวอย่างไร ลักษณะท่ารำเป็นแบบใด ซึ่งนับเป็นสมบัติอย่างหนึ่งของชาติ

วิมาลา ศิริพงษ์ (๒๕๓๘: ๑๕) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสืบทอดวัฒนธรรการดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง เป็นงานวิจัยในเชิงมานุษยวิทยา เนื้อหามีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติของสายสกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง ผลการวิจับสรุปได้ว่าทั้งสองสกุลมีความแตกต่างกันชัดเจนกล่าวคือ สกุลพาทยโกศลเป็นองค์กรลักษณะบ้านพิณพาทย์ประกอบด้วยสมาชิกภายในบ้านหรือเครือญาติ เป็นกลุ่มทำงานดนตรีไทยที่อยู่ในบทบาทเดิมคือบรรเลงประกอบพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อหารายได้ การถ่ายทอดวิชาใช้วิธีบอกเล่าหรือปากต่อปากตามประเพณีปฏิบัติ ในวัฒนธรรมดนตรีไทยสกุลพาทยโกศลจึงเป็นสกุลที่พยายามรักษารูปแบบเดิมให้คงอยู่ ส่วน

สกุลศิลปบรรเลงมีองค์กรอยู่ในรูปแบบมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งประกอบกิจกรรมด้านอนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทยเปิดสอนดนตรีไทยแก่บุคคลทั่วไปและพัฒนาวิธีการถ่ายทอดวิชาด้านเครื่องสายและนำเอาเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาสร้างเป็นสื่อการสอนการบันทึกโน้ตเพลงไทย ด้วย สกุลศิลปบรรเลงจึงเป็นสกุลที่พยายามปรับเปลี่ยนตัวเอง เพื่อตอบรับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ได้ชัดเจนกว่าสกุลพาทยโกศล ในด้านการขับร้องเพลงไทย

พันธ์ศักดิ์ วรรณดี (๒๕๔๓: ๓) จบการศึกษาทางร้องเพลงตับต้นเพลงฉิ่งสามชั้น โดยการเปรียบเทียบวิเคราะห์นั้นผลการศึกษาพบว่าทางร้องมีการแต่งทำนองเป็นรูปแบบที่แตกต่างกันโดยเกิดจากการเคลื่อนที่ของทำนองหลักที่เป็นแนวทำนองของทางฆ้องวงใหญ่ซึ่งมีการเคลื่อนที่ ๕ ลักษณะคือ การเคลื่อนที่ของเสียงจากต่ำไปสูง จากสูงลงต่ำ ซ้ำกัน จากสูงลงต่ำแล้วกลับไปสูง และ จากต่ำไปสูงแล้วกลับลงต่ำ และเสียงวรรณยุกต์ในคำร้องซึ่งทำให้เกิดระดับเสียงของคำร้องที่แตกต่างกันเป็นผลทำให้เกิดวิธีการตกแต่งรูปแบบทำนองทางร้อง ๔ ลักษณะคือการตกแต่งโดยใช้เสียงโครงสร้างครบทั้ง ๔ เสียง การตกแต่งทำนองจากเสียงโครงสร้างบางเสียง การตกแต่งเสียงจากเสียงโครงสร้างเดิมจากทางฆ้องที่เป็นทำนองหลัก และการตกแต่งด้วยการเปลี่ยนระดับเสียงโครงสร้างบางเสียงจากเสียงโครงสร้างทางฆ้องซึ่งเป็นวิธีการในการตกแต่งรูปแบบทางร้องที่มีคำร้องและไม่มีคำร้องที่ได้จากการศึกษาทางร้องจากเพลงทั้ง ๔ เพลง และพบว่ามีลักษณะเฉพาะที่ชี้ชัดว่าเพลงตับต้นเพลงฉิ่งสามชั้นเหมาะสำหรับฝึกทักษะด้านการขับร้องเพลงไทยเพราะรูปแบบทำนองทางร้องที่มีคำร้องและไม่มีคำร้องหลายรูปแบบที่แตกต่างจากทางฆ้องชนิดที่เป็นรูปแบบเดียวกัน รูปแบบทำนองทางร้องลักษณะเดียวกันที่แตกต่างด้วยระดับเสียงต่างบันไดเสียงกัน

ชัชชัย พวกดี (๒๕๔๗: ๕) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพลงไทยสำเนียงภาษา พบว่า

๑. จำนวนท่อนเพลงในเพลงไทยสำเนียงภาษา มีความหลากหลายของจำนวนท่อนเพลง ซึ่งประกอบด้วย ๑ ท่อน ๒ ท่อน และ ๓ ท่อน

๒. บันไดเสียงแต่ละสำเนียงภาษามีบันไดเสียงดังนี้

- สำเนียงลาว อยู่ในบันไดเสียงโด เป็นหลัก
- สำเนียงเขมร อยู่ในบันไดเสียงฟา เป็นหลัก
- สำเนียงมอญ อยู่ในบันไดเสียงที เป็นหลัก
- สำเนียงแขก อยู่ในบันไดเสียงโดกับเสียงฟา เป็นหลัก
- สำเนียงจีน อยู่ในบันไดเสียงโด เป็นหลัก

๓. รูปแบบของจังหวะ เพลงไทยสำเนียงภาษาทั้ง ๕ สำเนียง มีกระสวนจังหวะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

- สำเนียงลาว - xxx - x - x / - -xx xxxx
- สำเนียงเขมร xxxx - x - x / -xxx - x - -
- สำเนียงมอญ xxxx xx - x / xxxx - x - x
- สำเนียงแขก - x - x xx - x / - xxx - x - -
- สำเนียงจีน - x - - xx - x / - - - x - x - x

๔. รูปแบบของทำนอง มีรูปแบบทำนองและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสำเนียง ดังนี้

- สำเนียงลาว - ด ร ม - ร - ด / - - ด ล ซ ม ซ ล
- สำเนียงเขมร ล ฟ ล ซ - ฟ - ร / - ซ ฟ ร - ฟ - -
- สำเนียงมอญ ท ด ซ ล ท ด - ท / ร ซ ร ด - ท - ล
- สำเนียงแขก - ด - ร ด ท - ด / - ร ด ท - ด - -
- สำเนียงจีน - ล - - ด ร - ด / - - - ร - ม - ด

๕. การจบเพลงมีลักษณะการจบเพลงแต่ละสำเนียงภาษาดังนี้

- สำเนียงลาว จบด้วยเสียงโดเป็นหลัก
- สำเนียงเขมร จบด้วยเสียงฟาเป็นหลัก
- สำเนียงมอญ จบด้วยเสียงทีเป็นหลัก
- สำเนียงแขก จบด้วยเสียงโดกับเสียงฟาเป็นหลัก
- สำเนียงจีน จบด้วยเสียงโดเป็นหลัก

ยมโดย เพ็งพงศา (๒๕๔๕: ๓) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับคีตศิลป์ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน พบว่า

การประสานองค์ประกอบของวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนในส่วนที่เป็นวัสดุ คือ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง และภาวะรักไม่สมหวังระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์กับองค์ประกอบในส่วนที่เป็นอลังการคือ กระบวนกลอนอย่างมีศิลปะ ทำให้เกิดกรุณารสเป็นรสเด่น โดยมีศฤงคารรส วีรรสและเราทรรสเป็นรสเสริม

ในการศึกษาองค์ประกอบของคีตศิลป์ประเภทขับเสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทาน ซึ่งได้แก่ บทขับทำนองเสภา และจังหวะกรับเสภาไม้ต่าง ๆ ปรากฏผลว่า บทขับเป็นองค์ประกอบส่วนที่สำคัญที่ทำให้เกิดทำนองเสภารูปแบบต่างๆ ทำนองเสภาลีลาเสาวรจนีและนารีปราโมทย์ สัมพันธกับศฤงคารรส ลีลาพิโรธวาทังสัมพันธ์กับเราทรรสและวีรรส ลีลาสัลลาปังคพิสัยสัมพันธ์กับกรุณารสและคฤงคารรส ส่วนเสภาสำเนียงลาว มอญ แขก และจีน สัมพันธ์กับเชื้อชาติและสถานภาพของตัวละคร การได้ฟังทำนองเสภารูปแบบต่าง ๆ ประสานสัมพันธ์กับจังหวะกรับเสภาไม้ต่าง ๆ ทำให้ผู้เสพวรรณคดีเรื่องขุน

ช้างขุนแผนได้รสเด่นชัดยิ่งขึ้น วรรณศิลป์และคีตศิลป์จึงต่างมีบทบาทในการเสริมคุณค่าแก่กันและกัน อันเป็นผลให้วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนมีความเป็นเลิศ ในประเภทกลอนสุภาพตามที่ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรสมัยรัชกาลที่ ๖

สมหมาย โมกขศักดิ์ (๒๕๕๐: ๓) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาภูมิปัญญาครูดนตรีไทย: กรณีศึกษาครูอุ่น บัวเอี่ยม พบว่าครูอุ่น บัวเอี่ยมมีนามเดิมว่าชอุ่ม อินทาปัจ เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๔๖๔ ปัจจุบันอายุ ๘๖ ปี ที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นบุตรคนที่ ๖ ของรองอำมาตย์โทขุนแสนประศาสน์ (เขียน อินทาปัจ) กับนางพิศ แซ่อึ้ง การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนลำพระยา จังหวัดนครปฐม จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดมหาธาตุ สมรสกับ จ.ส.ต.ฟุ้ง บัวเอี่ยม ในปีพ.ศ. ๒๔๘๖ ไม่มีบุตรร่วมกัน ปัจจุบันครูอุ่นอยู่บ้านเลขที่ ๘๕/๑ ซอยมิ่งขวัญ ๕ ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษาภูมิปัญญาของครูอุ่น บัวเอี่ยม ภูมิปัญญาเดิมได้รวบรวมและบันทึกโน้ตเพลงร้องที่ครูอุ่นได้สืบทอดมาจาก รองอำมาตย์โทขุนแสนประศาสน์ (เขียน อินทาปัจ) ครูสากล แก้วเพ็ญ กาศ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

วิธีการบรรเลงแคนวงคณะอินทประสิทธิ์ศิลป์ ยึดแบบแผนการบรรเลงคล้ายกับวงดนตรีไทยโดยแบ่งกลุ่มแคนเสียงสูงเป็นเครื่องนำ แคนเสียงต่ำเป็นเครื่องตาม มีซอสามสายเป็นเครื่องประสานทำนองเพื่อความกลมกลืน และใช้เครื่องดนตรีประกอบจังหวะเช่นเดียวกับวงดนตรีไทย บทเพลงที่บรรเลงนิยมเพลงไทยเดิมสำเนียงลาว และเพลงประเภททางกรอ

ภูมิปัญญาที่ครูอุ่นสร้างสรรค์ขึ้นด้านเพลงร้อง ๓ เพลง คือ เพลงเขมรโพธิสัตว์ เพลงเขมรไทรโยค ครึ่งชั้น เพลงต้นวรเชษฐ์ เถา และได้ปรับปรุงขึ้น ๑ เพลง คือ แอ่วลาว

การผลิตอังกะลุงของครูอุ่น แบ่งขั้นตอนการผลิตเป็น ๗ ขั้นตอน

๑. การเตรียมไม้สำหรับเหลาอังกะลุง ๒. การเหลากระบอกอังกะลุง ๓. การเทียบเสียง ๔. การทำรางอังกะลุง ๕. การทำเสาและไม้แขวนอังกะลุง ๖. การประกอบอังกะลุงเป็นตับ ๗. การทำราวอังกะลุง

- วิธีการผลิตไม้ตีขิมของครูอุ่น ทำจากไม้ไผ่สีสุก และไม้ไผ่ลาย เลื่อยไม้ไผ่เป็นปล้องไว้ข้อสำหรับทำหัวไม้ตี ผ่าออกเป็นซี่นำไปตากให้แห้งเหลาแต่งให้เข้ารูป แล้วเหลาหัวไม้ตี เหลาด้ามให้มีสปริง ตกแต่งด้านท้องเก็บรายละเอียดให้เรียบร้อย ติดหนังที่หัวไม้ตีเป็นอันเสร็จสิ้นการทำไม้ตีขิม

หลักการสอนขับร้องเพลงไทยที่ครูองุ่นได้พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น ๙ ขั้นตอน

๑. การเลือกเพลงให้เหมาะสมกับผู้เรียน ๒. การให้หัดออกเสียงเอื้อน ๓. อ่านบทร้องให้ถูกต้อง ๔. ต่อเพลงทีละวรรคสั้น ๆ ๕. ให้ผู้เรียนร้องตามครู ๖.ฝึกกับเครื่องจังหวะ ๗. ใช้เครื่องดนตรีช่วยสอนขับร้อง ๘. การทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาด ๙.อธิบายหลักการขับร้องแทรกให้แก่ผู้เรียน

หลักการสอนอังกะลุงของครูองุ่น บัวเอี่ยม แบ่งเป็น ๖ ขั้นตอน

๑. การทดสอบโสตประสาท ๒. การจัดวงอังกะลุง ๓. การจับอังกะลุง ๔. การฝึกความไวของประสาท ๕.การฝึกหัดเขย่าอังกะลุง ๖. การประสมวงอังกะลุง

หลักการสอนขิมเบื้องต้นของครูองุ่น บัวเอี่ยม ได้ยึดหลักการฝึกไล่เสียงแบบโบราณจากครูย้อย เกิดมงคล และได้เพิ่มเป็นชุดไล่เสียง ๑๒ ชุด แล้วจึงเริ่มต่อเพลงจระเข้หางยาว สามชั้น

อุมาภรณ์ กล้าหาญ (๒๕๔๐: ๔) ได้ศึกษาเรื่องเพลงโอ้: เพลงประกอบการแสดงโขนละครไทย ซึ่งผลการศึกษาพบว่าเพลงโอ้เป็นเพลงขับร้องที่มีมาแต่โบราณ ใช้เฉพาะการแสดงโขนละครไม่นำมาใช้ทั่วไป ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเกิดขึ้นเมื่อไร ต่อมามีการประดิษฐ์เพลงโอ้ขึ้นใหม่เพื่อใช้ประกอบการแสดงละครที่ปรับปรุงใหม่ แต่เดิมเพลงโอ้ไม่มีดนตรีรับต่อมามีผู้คิดทางบรรเลงเข้าทำรับร้องซึ่งคิดค้นโดยอิสระ ทำให้เพลงโอ้มีทางร้องและทางบรรเลงแตกต่างกันถือเป็นลักษณะเด่นของเพลงโอ้

จตุพร สีม่วง (๒๕๔๓: ๓) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ลีลาการขับเสภาไทย พบว่า การขับเสภาของแต่ละสำนัก ลีลาการขับมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเอง ท่วงทำนองการขับเสภาในสมัยแรกมีลักษณะคล้ายทำนองแหล่เทศมหาชาติ ต่อมามีการพัฒนาทำนองการขับจนใกล้เคียงทางร้องอย่างปัจจุบัน

การขับเสภาเป็นอิสระจากเครื่องดนตรีผู้ขับสามารถเลือกใช้เสียงให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองได้และเสียงสำคัญที่ใช้ในการขับเสภานอกจากเสียงเสภาแล้วยังมีเสียงคู่หรือเคียงเสภา ซึ่งเป็นเสียงที่ต่ำเป็นคู่ ๔ จากเสียงเสภา เหมาะให้ผู้หญิงขับ หรือผู้ที่มีคุณภาพเสียงด้อยกว่าเสียงเสภา การขับเสภาในสมัยแรกนั้นจะใช้ผู้ชายขับทั้งในบทผู้ชายและบทผู้หญิง สำหรับ อรวรรณ บรรจงศิลป์ และคณะ (๒๕๓๔: ๓) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาไทยชุดดุริยางคศิลป์พบว่าการร้องเพลงนั้นเป็นการแสดงขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ การร้องเพลงสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์ได้ชัดเจนกว่าเสียงดนตรี เพราะการร้องเพลงมีการเชื่อมโยงกับภาษาได้แก่คำร้อง ซึ่งมีความหมายที่เฉพาะเจาะจง และถึงแม้การร้องนั้นจะไม่มีคำร้องเสียงก็ยังสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์แก่ผู้ฟังได้เนื่องจากเสียงร้องมีคุณลักษณะพิเศษซึ่งประกอบด้วยทำนอง จังหวะ รวมทั้งคุณภาพเสียงร้องและลีลาการร้องที่ต่างจากการอ่านหรือพูด ดังนั้นการร้องเพลงจึงเป็นศิลปะที่สามารถดึงดูดให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกอ่อนไหวและมีอารมณ์ร่วมต่อเสียงร้องนั้นได้ นอกจากนี้

นพธร ปัญญาพิสิทธ์ (๒๕๔๐: ๓) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทางร้องเพลงจระเข้หางยาวเถา ทางธรรมดา ไม่มีเที่ยวกลับ โดยการวิเคราะห์โครงสร้างของทางร้องความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกกับเสียงที่เกิดจากวรรณยุกต์ในเนื้อร้องแล้วทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของทางร้องในส่วนของการเอื้อนรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอื้อนเนื้อทำนองเพลง เอื้อนตกแต่ง ทำนองในคำร้องของเพลงจระเข้หางยาวเถา ทางธรรมดาไม่มีเที่ยวกลับ จากทางร้องของครูร้องที่มีชื่อเสียงจำนวน ๖ คนคือครูประชิต ขำประเสริฐ ครูกัญญา โรหิตาจล ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต ครูแจ้ง คล้ายสีทอง ครูสมบัติ สังเวียนทอง และครูสมชาย ทับพร

บทที่ ๓
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑.ขอบเขตการวิจัย

๑.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๒ ระยะเวลาการวิจัย

๑.๓ วิธีวิจัย

๑.๔ พื้นที่ทำการศึกษา

๑.๕ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.วิธีดำเนินการวิจัย

๒.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๒.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๓ การจัดทำข้อมูล

๒.๔ การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

๑ ขอบเขตการวิจัย

๑.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช มีขอบเขตด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ ประวัติของนายศิริ วิชเวช

๑.๑.๒ องค์ความรู้ด้านการขับเสภา

๑.๑.๓ องค์ความรู้ด้านการขยับกรับเสภา

๑.๑.๔ องค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทย

๑.๑.๕ องค์ความรู้ด้านการประพันธ์ทางร้องเพลงไทย

๑.๑.๖ องค์ความรู้ในการบรรเลงดนตรีไทย

๑.๑.๗ องค์ความรู้ในการเป็นพิธีกรในการไหว้ครูดนตรีไทย

๑.๑.๘ การสืบทอดการขับเสภาและการขับร้องเพลงไทย

๑.๒ ระยะเวลาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา ๔ เดือน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน ๒๕๕๒ ถึงเดือน กันยายน ๒๕๕๒

๑.๓ วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑.๔ พื้นที่ที่ทำการศึกษา

ทำการศึกษาที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

๑.๕ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศิลปินแห่งชาติ นายศิริ วิชเวช

ศิษย์ของนายศิริ วิชเวช

๒ วิธีดำเนินการวิจัย

๒.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑.๑ แบบบันทึกเส้นทางไปบ้านศิลปินแห่งชาติ นายศิริ วิชเวช

๒.๑.๒ แบบสัมภาษณ์นายศิริ วิชเวชและเครือญาติและศิษย์ประกอบในประวัติของศิลปินแห่งชาติ เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๒.๑.๓ แบบสังเกตการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางดนตรีของนายศิริ วิชเวชให้กับศิษย์ เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

๒.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต รวมทั้งรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว

๒.๓ การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอกสารงานวิจัยรวมทั้งข้อมูลจากแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต มาทำการสังเคราะห์ วิเคราะห์แล้วนำกลับไปให้ครูศิริ วิชเวชตรวจและผู้วิจัยเขียนอภิปรายตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช มีจุดมุ่งหมายดังนี้

๑. เพื่อศึกษาประวัติศิลปินและผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๑.๑ ประวัตินายศิริ วิชเวช

๑.๒ ผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

- การแต่งทางร้องเพลงไทย
- การสร้างสรรค์วิธีขับและขยับกรับเสภา

๒. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๒.๑ องค์ความรู้ด้านการขับเสภา

๒.๒ องค์ความรู้ด้านการขยับกรับเสภา

๒.๓ องค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทย

๒.๔ องค์ความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทย

๒.๕ องค์ความรู้ด้านการเป็นพิธีกรการไหว้ครูดนตรีไทย

๓. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๓.๑ ผู้วิจัยจัดเผยแพร่รายงานการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน ๑๐๐ แห่ง

๓.๒ จัดสัมมนานำเสนอผลงานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียน นักศึกษา และคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาด้านดนตรี นักวิชาการด้านดนตรี ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน และผู้สนใจจำนวน ๓๐๐ คน

บทที่ ๔
ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาองค์ความรู้ ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช

๑. เพื่อศึกษาประวัติศิลปินและผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๑.๑ ประวัตินายศิริ วิชเวช

๑.๒ ผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

- การแต่งทางร้องเพลงไทย

- การสร้างสรรค์วิธีขับและขยับกรับเสภา

๒. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๒.๑ องค์ความรู้ด้านการขับเสภา

๒.๒ องค์ความรู้ด้านการขยับกรับเสภา

๒.๓ องค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทย

๒.๔ องค์ความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทย

๒.๕ องค์ความรู้ด้านการเป็นพิธีกรการไหว้ครูดนตรีไทย

๓. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๓.๑ ผู้วิจัยจัดเผยแพร่รายงานการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน ๑๐๐ แห่ง

๓.๒ จัดสัมมนานำเสนอผลงานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียน นักศึกษา และคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาด้านดนตรี นักวิชาการด้านดนตรี ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน และผู้สนใจจำนวน ๓๐๐ คน

การวิจัยองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช

๑.๑ ชีวประวัติครูศิริ วิชเวช

ครูศิริ วิชเวช เกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่บ้านสวนในตำบลบางโคล่ อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อนายฟุ้ง วิชเวช (นามสกุลเดิม พรหมบุปผา) นามสกุล วิชเวชนี้ เป็นนามสกุลพระราชทาน จากระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บิดาของนายศิริ วิชเวช มีอาชีพเป็นแพทย์แผนโบราณ มารดาชื่อนางโป๊ วิชเวช มีอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนผลไม้ ครูศิริ เป็นบุตรคนที่ ๔ จากพี่น้องทั้งหมด ๑๐ คน

ด้านการศึกษาสามัญ

ครูศิริ วิชเวชได้เริ่มเข้าศึกษาเมื่ออายุได้ ๘ ปี ที่โรงเรียนหุตะวนิช ต่อจากนั้นได้เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา ณ โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ ต่อมาได้เข้าเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดม และเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี สำเร็จการศึกษาในปีพุทธศักราช ๒๕๐๑

ด้านการศึกษาดนตรี

ครูศิริ วิชเวช ได้เริ่มเรียนดนตรีไทยกับบิดา ซึ่งบิดา(ครูฟุ้ง วิชเวช) เป็นศิษย์ของพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ในขณะนั้นได้เป็นพนักงานกลองแขกสมัยรัชกาลที่ ๖ ครูฟุ้งมีความรู้ด้านดนตรีไทยรอบตัว ครูศิริ วิชเวชได้เรียนดนตรีไทยกับบิดาทั้งทางร้องและทางเครื่อง จนสามารถร้องและบรรเลงเพลงได้เป็นอย่างดี ในขั้นแรกทางร้องเรียนเพลงตับพรหมมาศ ตับนางลอย และเพลงอื่นๆอีกหลายเพลง ส่วนทางเครื่องได้เรียนทั้งปี่พาทย์และ เครื่องสาย

ในระหว่างที่ครูศิริ วิชเวช กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น ได้ถูกส่งตัวไปเรียนกับครูโชติ ดุริยประณีต ที่กรมศิลปากร โดยได้ต่อเพลง จีนหลวง และได้เข้าไปเป็นศิษย์ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ ที่บ้านบางลำพู เรียนร้องและขับเสภาจนครูเหนี่ยวถึงแก่กรรม หลังจากนั้นได้เรียนกับคนในบ้านดุริยประณีตอีกหลายท่าน ได้แก่ครูแช่ม ครูช้อย ดุริยประณีต ครูสุดา เขียววิจิตร ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต

นอกจากเรียนทางร้องและทางเครื่องแล้ว ครูศิริ วิชเวช ยังได้เรียนกรับเสภา โดยบิดาพาไปฝากเป็นศิษย์เรียนตีกรับ ขับเสภา กับครูเจือ นาคมาลัย ทำนองของหมื่นขับคำหวาน เรียนตั้งแต่พื้นฐาน จนจบกระบวนการตีกรับขั้นสูงสุด และได้รับการถ่ายทอดการแสดงเสภารำและเสภาตลก พร้อมทั้งได้รับมอบกรับคู่มือของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย)ด้วย

สำหรับทางร้องครูได้เรียนจากครูจันทนา พิจิตรคุรุการสายท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยเฉพาะเพลงทยอยเดี่ยวซึ่งถือที่เป็นสูงสุดของชีวิต และได้เรียนเครื่องสายกับครูลาภ มณีลดา ซึ่งเป็นสายทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และได้เรียนการขยับกรับเสภาหน้าทับสองไม้สองชั้นแบบพิเศษกับครูท้วม ประสิทธิกุล

ที่สำคัญครูศิริ วิชเวช ได้รับการถ่ายทอดให้เป็นพิธีกรไหว้ครู จากคุณพ่อ (ครูฟุ้ง วิชเวช) และครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ซึ่งครูก็ได้สานต่อเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครูมาจนทุกวันนี้

ภาพ ๑ ครูศิริ วิชเวชและครอบครัว

ชีวิตครอบครัว

ครูศิริ วิชเวช ได้สมรสกับนางนรริต วิชเวช (นามสกุลเดิม อินทรนัฏ) มีธิดา ๒ คน คือนางณัฏจรีย์ นาราวิโรจน์ และ นางปรีณิดา วราชุน ปัจจุบันครอบครัวของครูศิริ วิชเวช อยู่ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

การทำงาน

ครูศิริ วิชเวช ได้เริ่มทำงานในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ โดยได้ทำงานด้านการบัญชีที่การรถไฟแห่งประเทศไทยต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ ได้ย้ายออกมาทำงานที่บริษัทเสรีการประมง และได้ไปเป็นครูสอนขับร้องพิเศษให้กับโรงเรียนอุดมศาสตร์ หลังจากนั้นก็สอนดนตรีให้กับลูกหลานในซอยอุดมอ่อนนุช หลังจากนั้นได้ทำการค้ากุ้งเป็นกิจการส่วนตัว ในพ.ศ. ๒๕๑๘ ได้เป็นที่ปรึกษาชมรมดนตรีไทยโรงพยาบาลสงฆ์และในปีเดียวกันได้สอนขับร้องเพลงไทยและดนตรีไทย ณ สโมสรดนตรีไทย ธนาคารกรุงเทพและได้รับสอนที่สถาบันราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพในปี พ.ศ. ๒๕๒๖

หลังจากนั้นในปีพ.ศ. ๒๕๒๘ ได้เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาขยับกรับเสภาตามพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางค์ไทย (ขยับกรับเสภา) ในปีพ.ศ.๒๕๒๘ เป็นต้นมายังมีสถาบันการศึกษาที่ครูศิริ วิชเวชสอนอีกได้แก่

- มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นอกจากเป็นอาจารย์พิเศษด้านดนตรีไทยการขับเสภาและการขับร้องเพลงไทยแล้วครูศิริ วิชเวช ยังได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการขับเสภาและการขยับกรับเสภา รวมทั้งร่วมประชุมในเรื่องเกี่ยวกับดนตรีไทย การทำเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย โดยได้ทำตัวอย่างของการขยับกรับเสภาให้กับทบวงมหาวิทยาลัย

สรุปประวัติครูศิริ วิชเวช

ภาพ ๒ แจกันดอกไม้พระราชทานจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี
ให้กับครูศิริ วิชเวช เนื่องในการจัดงาน รักษ์เสภา ๗๒ ปี ครูศิริ วิชเวช
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพ ๓ ครูศิริ วิชเวชรับแจกันดอกไม้พระราชทาน

ภาพ ๔ ครูศิริ วิชเวชรับรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

ครูศิริ วิชเวช ได้ทำหน้าที่ที่สำคัญในวงการดนตรีไทย คือ ทำหน้าที่เป็นพิธีกร ผู้นำพิธีไหว้ครูดนตรีไทยให้กับสถาบันการศึกษาโดยทั่วไปที่มีดนตรีไทยและตามบ้านดนตรีต่าง ๆ ชมรมดนตรีตามสถานที่ทางราชการ รวมถึงชมรมดนตรีไทยของสี่เหล่าทัพ

ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานด้านการสร้างสรรค์ ครูศิริ วิชเวชมีผลงานด้านการสร้างสรรค์ทางด้านการประพันธ์

- ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น
- ทางประดิษฐ์ทางขับเสภาจีน
- ทางประดิษฐ์ทางขับเสภาแขก
- ทางประดิษฐ์ทางขับเสภาพม่า
- ทางประดิษฐ์ทางขับเสภามอญ
- ประดิษฐ์ทางขยับกรับเสภาไม้รบ ชื่อ ถอดไม้เดิน
- ประดิษฐ์ทางขยับกรับเสภาไม้ชมธรรมชาติ
- ประดิษฐ์ทางขยับกรับเสภาที่เป็นหน้าทับสำหรับเพลงคำหวาน

ภาพ ๕ ครูศิริ วิชเวชรับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เกียรติคุณที่ได้รับ

๑. แสดงการขยับกรับเสภาถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรเป็นการ ส่วนพระองค์ ที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน พ.ศ. ๒๕๒๘

๒. ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศาสตร์ไทยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐

๓. ได้รับรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำพระราชทาน ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมพ.ศ. ๒๕๔๖

๔. ได้รับศิลปกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๕. ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๑

ภาพ ๖ ครูศิริ วิชเวชรับรางวัลศิลปินแห่งชาติ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

แผนที่ทางไปบ้านครูศิริ วิชเวช

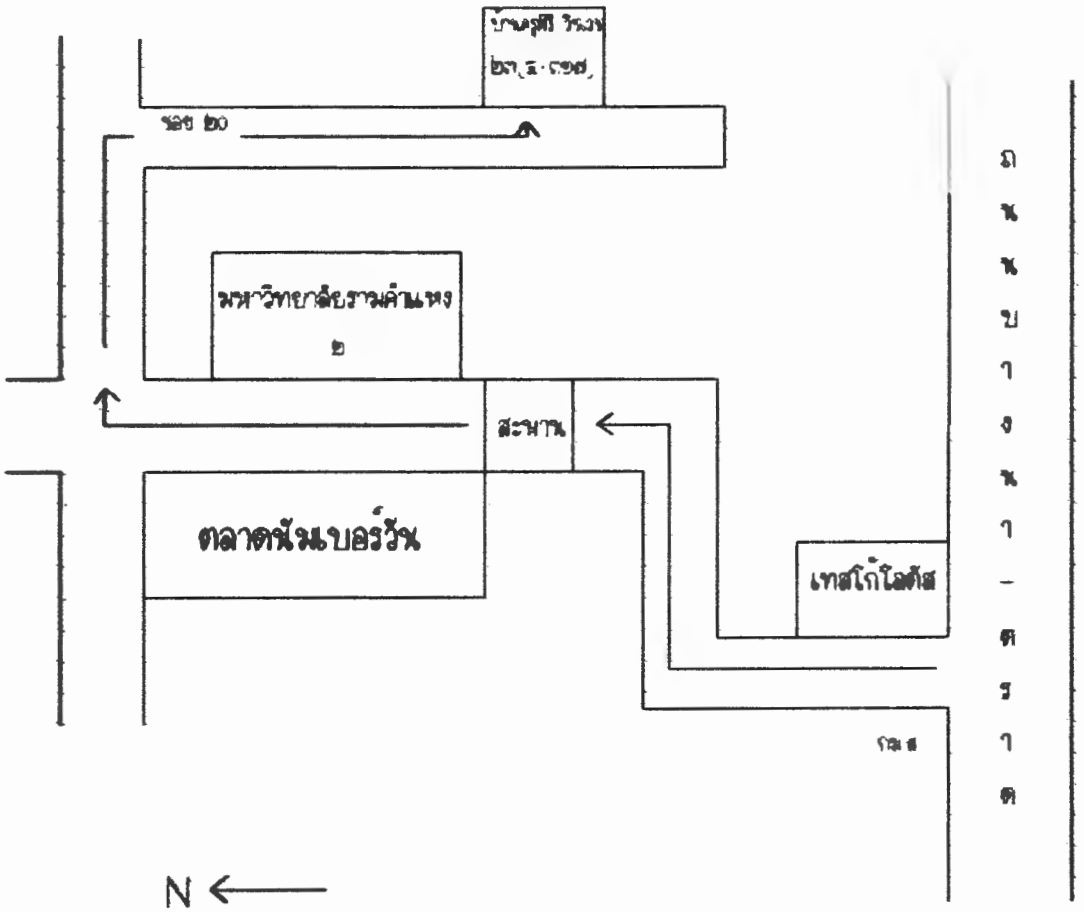

ภาพ ๗ บ้านครูศิริ วิชเวช บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี
ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

สรุปชีวประวัติครูศิริ วิชเวช

พศ.๒๔๗๕	ครูศิริ วิชเวชเกิด ๑ มีนาคม ที่บ้านสวนในตำบลบางโคล่ อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร
พศ.๒๔๘๓	เริ่มเข้าศึกษาสายสามัญที่โรงเรียนหุตะวนิช จบแล้วต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ แล้วได้เข้าเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดม แล้วเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
พศ.๒๔๙๖	เรียนกับครูโชติ ดุริยประณีตที่กรมศิลปากร
พศ.๒๔๙๗	สำหรับการศึกษาด้านดนตรีได้เรียนกับบิดาตั้งแต่เด็กตั้งแต่จำความได้ และได้เรียนตลอดเวลาจนบิดาถึงแก่กรรม
พศ.๒๔๙๘	ได้เข้าไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูเหนี่ยว ดุริยพันธ์ที่บ้านบางลำพู โดยเรียนขับร้องและเสภาจนครูเหนี่ยวถึงแก่กรรม
พศ.๒๔๙๙	เรียนกับครูแช่มช้อย ดุริยประณีต ครูสุดา เขียววิจิตร ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต โดยเรียนทางร้อง
พศ.๒๕๐๑	เรียนกับครูเจือ นาคมาลัยโดยเรียนขับเสภา ขยับกรับเสภาทางหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) โดยเรียนตั้งแต่พื้นฐานจนจบกระบวนการตีกรับสูงสุด และได้รับการถ่ายทอดการแสดงเสภารำและเสภาตลกและได้รับมอบกรับคู่มือของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) ด้วย
พศ.๒๕๐๒	สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พศ.๒๕๒๙ - ๑๐	ได้รับการถ่ายทอดให้เป็นพิธีกรไหว้ครูจากคุณพ่อ (นายฟุ้ง วิชเวช) และจากครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์
พศ.๒๕๑๑	เรียนทางเครื่องสายกับครูลาภ มณีลดาซึ่งเป็นสายทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
พศ.๒๕๑๒	เรียนกับครูจันทนา พิจิตรคุรุการ ทางร้องสายครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยเฉพาะได้เรียนเพลงทยอยเดี่ยวซึ่งถือว่าเป็นที่สูงสุดของชีวิต
พศ.๒๕๔๒	เรียนทางซอสามสายกับครูพิชิต ชัยเสรี

พ.ศ. ๒๕๒๘	แสดงการขยับกรับเสภาถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรเป็นการส่วนพระองค์ ที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน
พ.ศ. ๒๕๔๐	ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศาสตร์ไทยของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๔๖	ได้รับรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำพระราชทาน ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม
พ.ศ. ๒๕๕๑	ได้รับศิลปกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๕๑	ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

ทางด้านการศึกษาดนตรีครูศิริ วิชเวชได้ศึกษากับครูหลายท่านและต่างสำนักจึงเป็นผู้ที่มีความหลากหลาย ในองค์ความรู้ด้านดนตรี วิธีคิดในการร้องเพลงไทย และบรรเลงดนตรีไทยจึงมีความหลากหลายและมีองค์ความรู้ทางดนตรีและการขับร้องรวมทั้งการขับเสภาที่มีความเข้มแข็งเพราะได้เรียนกับครูที่เป็นสุดยอดทางร้องและเสภา ทั้งยังเชี่ยวชาญในการสอนและสืบทอดให้กับศิษย์หลายสภานศึกษาดังที่ได้บันทึกไว้ในประวัติตอนต้นแล้ว

๑.๒ ผลงานด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๑.๒.๑ ในด้านการประพันธ์ทางร้องเพลงไทย

ครูศิริ วิชเวชได้แต่งทางร้องเพลงไทยไว้ ๒ เพลงได้แก่ เพลงจีนราสารเถาและเพลงเชิดจีนสามชั้นโดยมีความเป็นมาและโน้ตของเพลงจีนราชสารและเพลงเชิดจีนตามลำดับดังนี้

เพลงจีนราชสาร เถา

เพลงจีนราชสาร เถา ใช้หน้าทับสองไม้ เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลง ๒ เที่ยว มีเที่ยวกลับ มีสำเนียงจีน ครูศิริ วิชเวช ได้แต่งทางบรรเลงและทางร้องขึ้นใหม่ทั้งหมด โดยนำทำนองสองชั้นมาจาก อาจารย์อภิชาต ภู่ระหงษ์ แล้วแต่งขยายขึ้นเป็นสามชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวตามลำดับจนครบเป็นเพลงเถา ตั้งชื่อว่าเพลงจีนราชสารให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทร้อง และได้นำเพลงจีนเดินทัพซึ่งเป็นทางเดิมนำมาบรรเลงต่อท้าย

บทร้องเพลงจีนราชสาร เถา

สามชั้น

ในราชสารานั้นว่าเรา ผู้เป็นเจ้ากรุงจีนสิ้นทั้งผอง
ถึงมิตรเราพระเจ้ามนเฑียรทอง เรายกกองทัพใหญ่ทั้งไพร่นาย

สองชั้น

หมายจะเอากรุงพม่านี้มาไว้ ให้อยู่ในอำนาจเหมือนมาดหมาย
แต่พลไพร่ใหญ่น้อยจะพลอยตาย จึงยักย้ายมาแข่งขันพนันนัด

ชั้นเดียว

แม้นท่านมีทหารชำนาญยุทธ์ รำอาวุธสู้ศึกเจนฝึกหัด
ขี่ม้ารำทวนดีที่สันทัด จงเร่งจัดออกมาอย่าช้าที

บทละครเรื่องราชาธิราช
พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

โน้ตทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา

สามชั้น ท่อน ๑

- - - -	- - - ด	- - - ร	มรดม	- - - -	- - - ฟ	ใน - - - ม	ราช - - - ม
รด - ร	- - - ม	รด- ม	- - ซร	- - - -	สา - - รซ	รมรด	รา - - - ด
- รดล	- - - ล	ซม - ล	- - ดซ	- - - ล	- - ดซ	- - - ม	- - ซร
มรด- ม	- - ซร	มรซร	มรด - ร	- - ดล	นั้นว่า - ซ - ม	- มซม	เรา รด - ร
- รมร	- - - -	- ร - ม	รมรร	- - - -	- - - -	ผู้ - - ซม	เป็นเจ้า - ซ - ม
- - - ล	- - ดซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - - ล	ซม - ล	กรุง - - - ด	จีน ดร ดด
- - - -	- - - ด	- - - ร	มรด - ม	- - - ล	- - ดซ	ลซ - ม	- - ซร
- - ซด	มรดม	มรด - ม	- - ซร	- - - ฟ	สิ้น - - - ด	รดลร	ทั้งผอง - - ฟฟ

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา
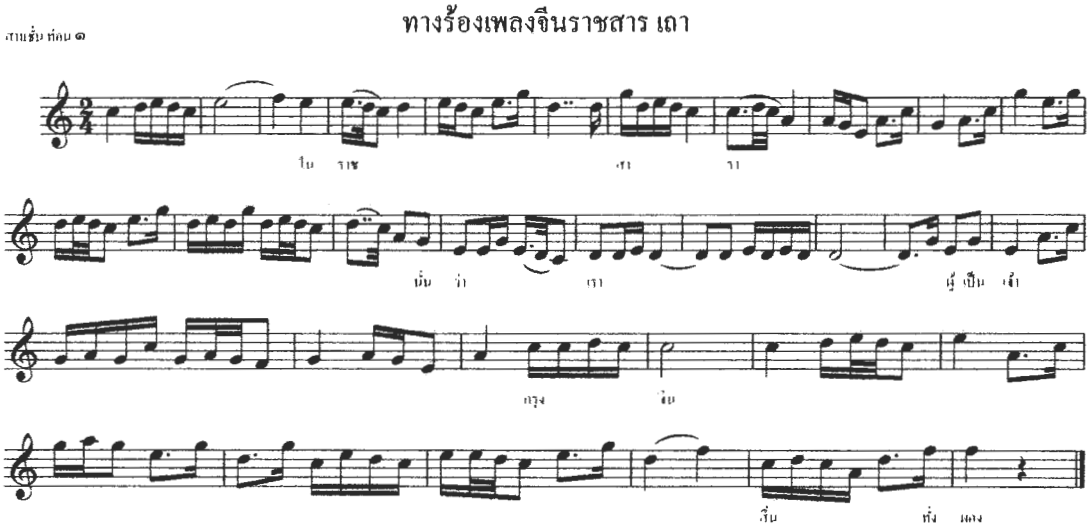
เที่ยวกลับ

- - - -	- - - ด	- - - ร	มรดม	- - - -	ถึงมิตร - ซ - ม	- มซม	เรา รด - ร
รด - ร	- - - ม	รด- ม	- - ซร	- - - -	พระ - - รม	- - รม	เจ้า รด ลด
- รดล	- - - ล	ซม - ล	- - ดซ	- - - ล	- - ดซ	- - - ม	- - ซร
มรด- ม	- - ซร	มรซร	มรด - ร	- - ดล	มนเตียร - ม - ม	- มซม	ทอง รด - ร
- รมร	- - - -	- ร - ม	รมรร	- - - -	- - - -	เรายก - ซ - ด	กอง ซลซ - ซ
- - - ล	- - ดซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - - ล	ซม - ล	ทัพ - - - ร	ใหญ่ ดรด - ล
- - - -	- - - ด	- - - ร	มรด - ม	- - - ล	- - ดซ	ลซ - ม	- - ซร
- - ซด	มรดม	มรด - ม	- - ซร	- - - ฟ	ทั้งไพร่ - ฟดล	ดรดลร	นาย - ฟซฟ

สามชั้นที่หนึ่งจบ

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา

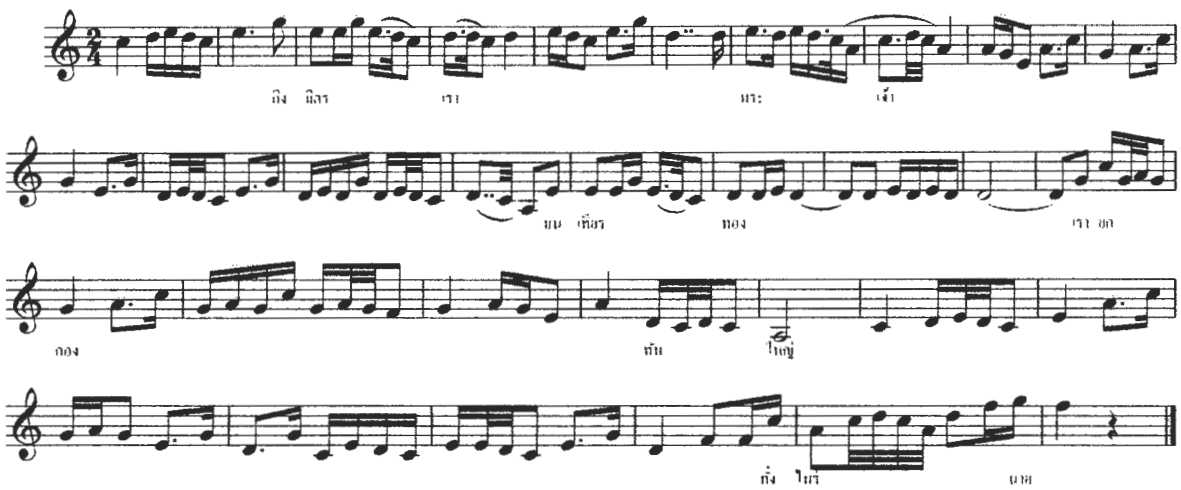

สองชั้น ท่อน ๑

หมาย -- ดร	จะเอา - ด - ด	กรุง --- ร	พม่า -- รร	 -- ดร	 --- ด	 --- ม	 -- ซร
 มรดม	 -- ซร	 -- ซร	 มรดร	 -- ดล	นี้ มา - ซ - ม	 ซมรด	ไว้ --- ร
 -- มร	 ----	ให้ อยู่ - ซ - ม	ใน --- ซ	 --- ล	 ซมซล	อำ --- ด	นาจ --- ล
 - ดรด	 --- ด	 --- ม	 -- ซร	เหมือน --- ฟ	มาด -- ดล	 ดรดลร	หมาย - ฟซฟ

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา

สองชั้น ท่อน ๑
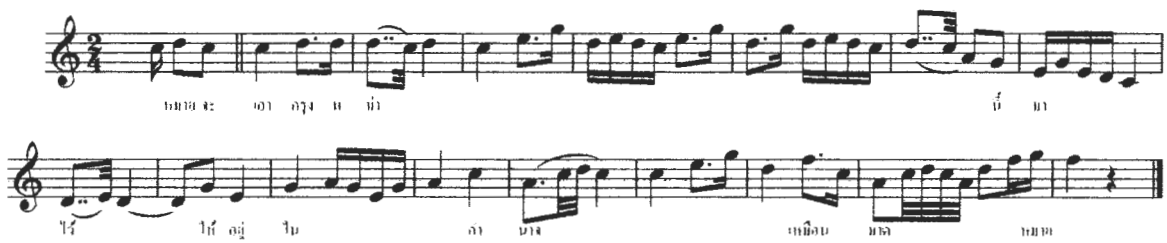
สองชั้น เที่ยวกลับ

แต่พล - ด - ด	ไพร่ - - ดล	ใหญ่ - - - ด	น้อย - - - ม	 - - ซร	 - - - ด	 - - - ม	 - - ซร
 มรดม	 - - ซร	 - - ซร	 มรดร	 - - ดล	จะพลอย - ม - ม	 รมรดม	ตาย - - - ร
 - - มร	 - - - -	จึงยัก - ซ - ล	ย้าย - - ซล	 - - - ล	 ซมซล	มา - - - ด	แข่งขัน - ล - ด
 - ดรด	 - - - ด	 - - - ม	 - - ซร	 - - - -	พนัน - - ดด	 รดลร	นัด - - ซฟ

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา
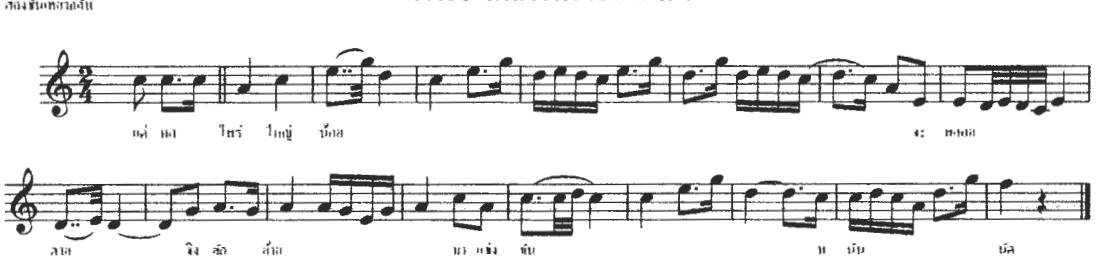
ชั้นเดียว ท่อน ๑

แม้น - - - ซ	ท่าน - - ซด	มี - - - ม	ทหาร - มมซ	 - - - ร	 มรดล	ชำนาญ - - รร	ยุทธ์ - ม - ร
รำ - - - ซ	อาวุธ - ซ - ล	สู้ - - - ด	ศึก - ล - ด	 - - - ร	 - ฟ - ด	เจนฝึก - ฟ - ร	หัด - ร - ฟ

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา
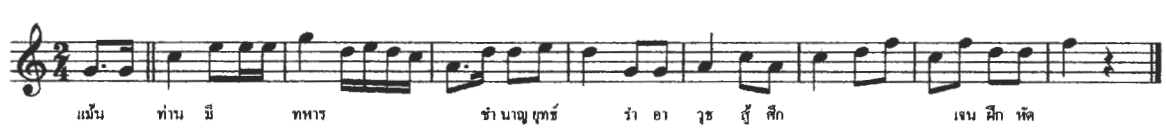
ชั้นเดียวเที่ยวกลับ

----	ขี่ ม้า -ด-ม	รำทวน -ร-ร	ดี -ร--	---ร	มรดล	ที่ --รด	สันทัด -รซร
จงเร่ง -ด-ด	จัด ---ล	ออก ---ล	มา ---ด	---ร	-ฟ-ด	อย่าช้า -ร-ซ	ที ---ฟ

ชั้นเดียวเที่ยวกลับ

ทางร้องเพลงจีนราชสารเถา

ออกท้ายด้วยเพลงจีนเดินทัพ

				---ท	รทลซ	-ร-ม	-ซ-ล
โซย ---ล	กิ่น ทลซม	เฉียน ---ซ	โก ลซลท	อุย ---ม	กินเหมี่ยน -ร-ซ	เฉียนโก ล-รท	----
เกียง ---ล	ซือลง ทลซม	เกียง รมซล	ซือโพ ทลซม	----	มาเพี่ยว -ซ-ม	เพียวมา -ซ-ม	ฮุย ซลทล
----	มาเพียว -ม-ม	เพียวซือ ฟมรท	มาฮุย รมฟม	เฉ่า ---ซ	ซันจอ ลซลท	อุย ---ท	เอียวอุย รทลท
ซัน ---ท	จวนจอ รทลท	อุย รทลท	เอียวเกีย -ซ-ม	----	เตอเฉิ่น -ซ-ม	ซังกาย -ซ-ม	ยอ ซลทล
----	เตอเฉิ่น -ม-ม	ซังสิ ฟมรท	กายยอ รมฟม	อุย ---ซ	เลียงกลง ลซลท	จ๊งหมิ่น -ร-ซ	เหลียงกอ ลซลท
เลียง ---ม	ทาย -ซ--	หัวกู -ลรท	----	เกียง ---ท	ซือจู รทลท	เกียง ---ท	ซือฟู รทลท
อี่เจิ๊น -ล-ร	เจิ่นกง -ล-ท	ต๊ำตั่ง -ร-ล	ฟู -ท--	ลี่ กู -ล-ม	----	หวั่ง --รท	ตู ลท--

ออกท่วงทำนองจีนดีนัก

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา
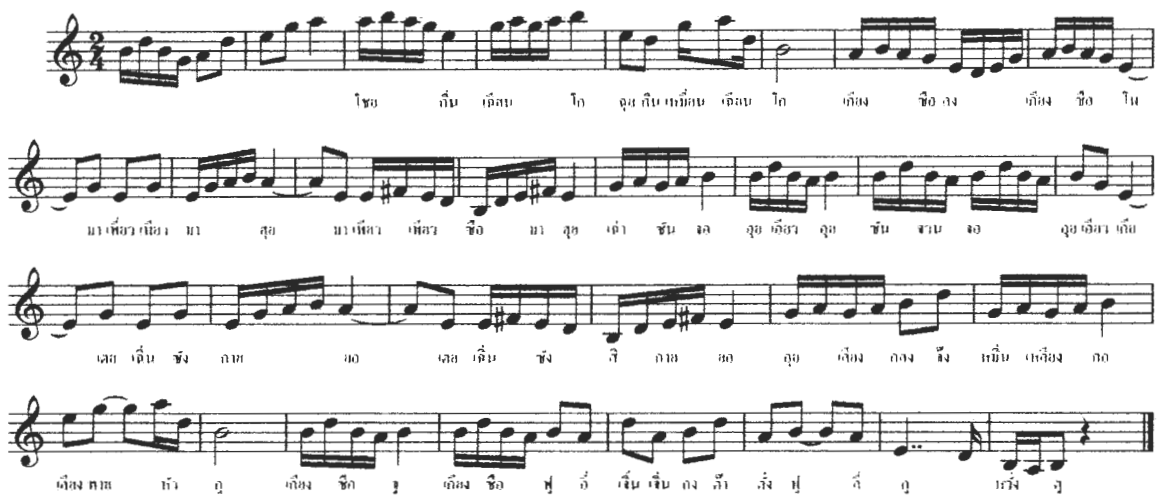
บรรเลงท่อนลง (จังหวะกระซับขึ้นตามคำร้อง) บันทึกโดยสังเขป

จ่ง - - - ม	กินเจ่า - ท - ท	บเจิน - - รล	สือเหย่า - ซ - ท	เปาวะจี - ลทซ	งิ้น ลท - -	อี อี่ - ร - ท	อี อี่ - ร - ท
อี อี้ - ร - ฟ	เขียน - - - ม				อุย ยั้ง - ม - ล	วัง - - - ซ	วาง - - - ซ
		วัง - - - ร	เวียง - - - ร			อี - - - ล	อี่ - - - ซ
อี - - - ท	อี้ - - - ม	เขียน - - - ร					

บรรเลงท่อนลง

ทางร้องเพลงจีนราชสาร เถา
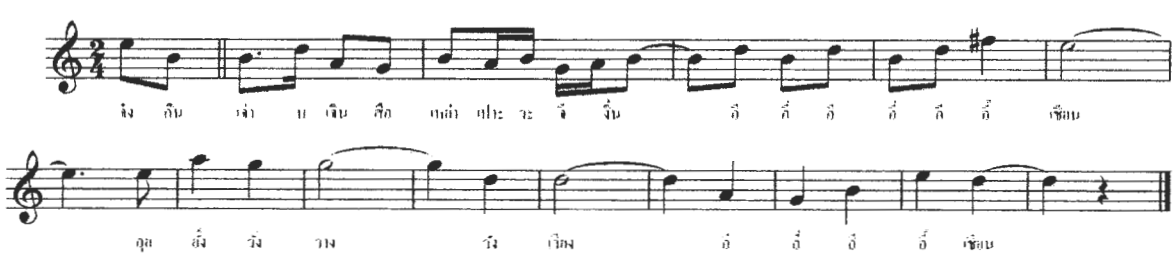
โน้ตเพลงจีนราชสาร เถา

สามชั้น ท่อน ๑

- ด – ด	- - - ล	- - - ซ	ดลซฟ	- - - ซ	- - - ม	ซมรด	- ลดร
- - - -	- รรร	- มซร	มรดล	- - ดล	ดลดซ	- - ซม	ซมซร
- - - -	- ดลซ	- มซล	- ซมร	- ลดซ	- มซร	- มซร	มรดล
- - - -	- ซมร	มรดร	- ม - ซ	- - - ล	ซลดซ	- - - ม	รมซร
- ลดซ	- มซร	- ลดซ	- มซร	- มซร	- มซร	มรดร	- ม - ซ
- - - ล	ซลดซ	- - - ด	รมซร	- - - -	- ม – ร	มรดล	- ซ - ด
- ลดซ	- ลดซ	- ลดซ	ดลซฟ	- ซลด	- ลซฟ	- ซ – ด	รมซร
- - - -	ดรฟด	- ด – ร	ดรฟด	- - - -	ดรฟด	รดลด	- ร - ฟ

เที่ยวกลับ

- ล - ล	- - - ซ	ฟร – ฟ	- - - -	- ซ – ซ	- - - ม	ซมรด	- ลดร
- มซม	- รมร	- ดรด	- ลดล	- ซลซ	- ลดล	- ดรด	- รมร
- - ดล	ดลดซ	ลซลม	ซมซร	- - ลซ	ลซมร	ซมซร	มรดล
- - - -	รรรร	มรดร	- ม- ซ	- - - ล	ซลดซ	- ซ – ด	รมซร
- ซลซ	(- รมร)	- ซลซ	(- รมร)	- - มร	มรมร	มรดร	- ม - ซ
- - ดล	- - ดซ	- - ลม	- - ซร	- - ซม	ซร - -	มรดล	- ซ - ด
- - มร	ดรมด	- - ดล	ซลดซ	- - ดล	ซฟ่	- ซ – ด	รมซร
- - - -	- ฟ – ด	- ด – ร	ดรฟด	- - - ร	ดรฟด	รดลด	- ร - ฟ

สองชั้น

- - - ล	ดลซฟ	- ซ – ด	รมซร	- - - -	ซมรด	- - รม	รมซร
- - ซล	ดรดร	- มซร	มรดล	- - ซซ	ลซลซ	- - รร	มรมร
- - ลซ	ลมซร	มรดร	- ม - ซ	- - ซล	ดรมร	มรดซ	ลดรด
- ลซด	- ลซฟ	- ซ – ม	รมซร	- ฟ – ฟ	- - - ด	รดลด	- ร - ฟ

ชั้นเดียว

- - - ม	ซมรด	- - รม	รมซร	- - รร	มรดล	ซมซล	- ด = ร
- - - -	ซซซซ	ลซมซ	- ล – ด	- - - ร	ดรฟด	รดลด	- ร - ฟ

ลูกหมด

- - ฟฟ	- - ฟฟ	- - ฟฟ	- - ฟฟ	- - ดด	- - ดด	- - ดด	- - ดด
- - มร	มรมด	- - ลซ	ลซทล	- - ดล	ดลดซ	- - ซม	ซมซร
- - มร	มรมซ	- - ซม	ซมซล	- - ลซ	ลซลด	- - ดล	ดลดร

เพลงเชิดจีน สามชั้น

เพลงเชิดจีนสามชั้นนี้ ทางบรรเลงเบื้องต้นสันนิษฐานว่าพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) เป็นผู้แต่งขยายขึ้น จากเพลงเชิดจีน สองชั้นของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ซึ่งไม่มีทางร้อง ครูเลื่อน สุนทรวาทิน บุตรีของพระยาเสนาะดุริยางค์ จึงขอร้องให้ครูศิริ วิชเวช แต่งทางร้องขึ้นใหม่ทั้งหมด เพื่อใช้แสดงในงานเชิดชูคุณูปการพระยาเสนาะดุริยางค์ เพลงนี้เป็นเพลงที่เป็นเพลงแรก เป็นทางร้องที่มีชั้นเชิง คมคายและไพเราะมากแสดงถึงภูมิปัญญาการแต่งทางร้องได้ชัดเจนที่สุด โดยให้อาจารย์ภาณุภัค โมกขศักดิ์ เป็นผู้ขับร้องแสดงครั้งแรกในงานสาธิตปี่พาทย์ประชันวง เชิดชูคุณูปการพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ต่อวงการดนตรีไทย วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ บทขับร้องอาจารย์ถาวร สิกขโกศล เป็นผู้คัดมาจากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ต่อมากรมศิลปากรได้สืบค้นและระบุว่าทางบรรเลงนั้นเป็นของพระยาประสานดุริยศัพท์เป็นผู้แต่งขึ้น

บทร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น

ตัวที่ ๑

ขุนแผนเสกมหาละลวยใหญ่ เข้าใกล้สีหมอกแล้วบอกว่า
จะไปกับเราก็เข้ามา ยื่นหญ้าให้พลันในทันที

ตัวที่ ๒ สีหมอกรับหญ้ามาเคี้ยวกลืน ชุ่มชื่นปรีดิ์เปรมเกษมศรี
ให้มีใจจงรักด้วยภักดี ติดขุนแผนเดินรี่ตามหลังไป

ตัวที่ ๓ ขุนแผนลูบหลังสีหมอกม้า ผูกอานผ่านหน้าบังเหียนใส่
ของหางเชิดชูดูละไม ล้วนขลิบทองของใหม่วิไลตา

ตัวที่ ๔ ขุนแผนเหยียบโกลนโผนขึ้นขี่ พาชีโผนผกยกหน้า
ควบใหญ่ใส่น้อยรอยเรียบมา บ่าวข้าตามหลังสะพรั่งไป

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น

ตัวที่ ๑

----	ขุน ---ร	--ซร	แผน มรด-ด	เสก ฟ--ท	มหา --ดด	ละลวย ฟ-ดด	ใหญ่ ---ท
----	เข้า --ดท	ใกล้ --ดท	สี ---ด	หมอก ---ท	แล้ว --รท	บอก ---ท	ว่า --ดท
-ดรด	จะ ---ด	---ร	มรซร	ไป มรด-ด	กับเรา -ท-ด	ก็ --ดท	เข้า มา ดท-ด
ยื่น --ดท	หญ้า --ดท	ให้ ---ด	พลัน -ท-ด	---ท	---ด	--ทด	ทดร-ดด

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๑
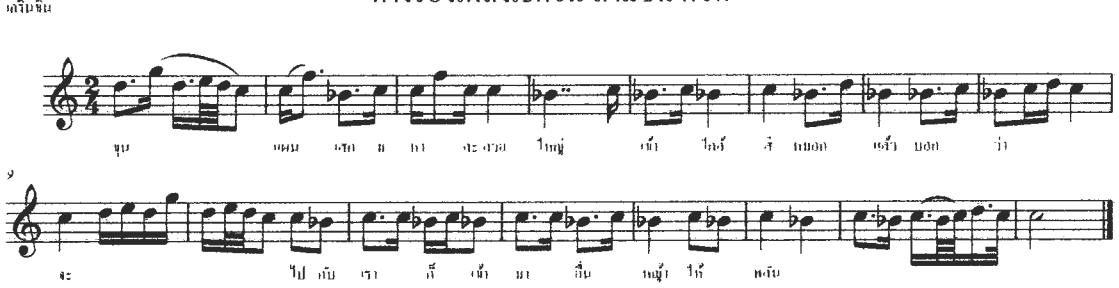
ตัวเชิด

----	---ม	มรด-ม	-ซ-ล	---ด	ร-ดล	--ดล	ซลซ-ล
--ซม	---ม	--ซม	รมร มรด	----	---ร	มรด-ร	มรซมม

ตัวอย่าง

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๑
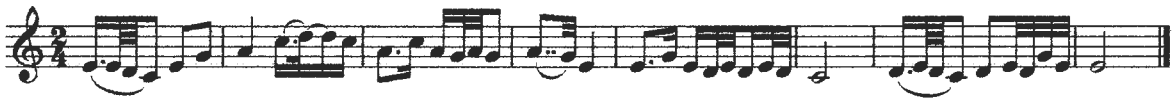
ลงท้าย

---ซ	ลซดม	---ซ	ลซม-ซ	ลซดล	---ล	--- ด	---ร
มรซด	---ร	มรด-ร	มรซมม	----	----	ในทัน -ม-ม	ที ---ม
รมรด	---ฟ	-ซ-ฟ	รมรร	----	---ม	---ซ	ลซ-ร
----	---ม	รด-ม	ซลซซ				

ลงท้าย

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๑
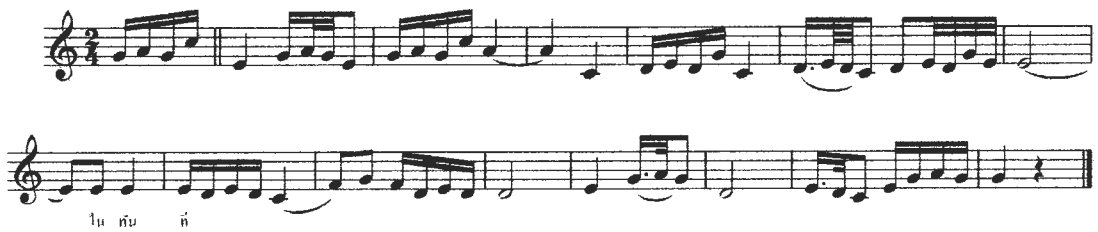
ตัวที่ ๒

เกริ่นขึ้น

---ซ	ลซดำม	---ซ	ลซม-ซ	ลซดลล	----	---ซ	ลซดล
-ซดำล	--ซล	--ซล	ซลซม	----	---ร	มรซม	-รซม
--รม	--รม	รมรด-ร	----	--ดร	--ดร	--ดร	ดล-ล

สี - - รซ			หมอก มรด ดท	รับ - - - ร	หญ้า - - ดท	มาเคี้ยว - ด - ร	กลืน - ดทด
	ชม - - - ด	ขี่น - - ดท	ปรีด์ - - - ด	เปรม - ด - -		เกษม - - ดด	สี - - - ซ
	ให้มี - - รด			ใจ มรด- ด	จง รัก - ด - ร	ด้วย - - ดร	ภักดี - ดทด
ติด - - - ท	ขุนแผน - - ดดซ	เดิน - - - ด	รี่ - - ทด	- - - ท	- - - ด	- - ทด	ทดรดด

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๒
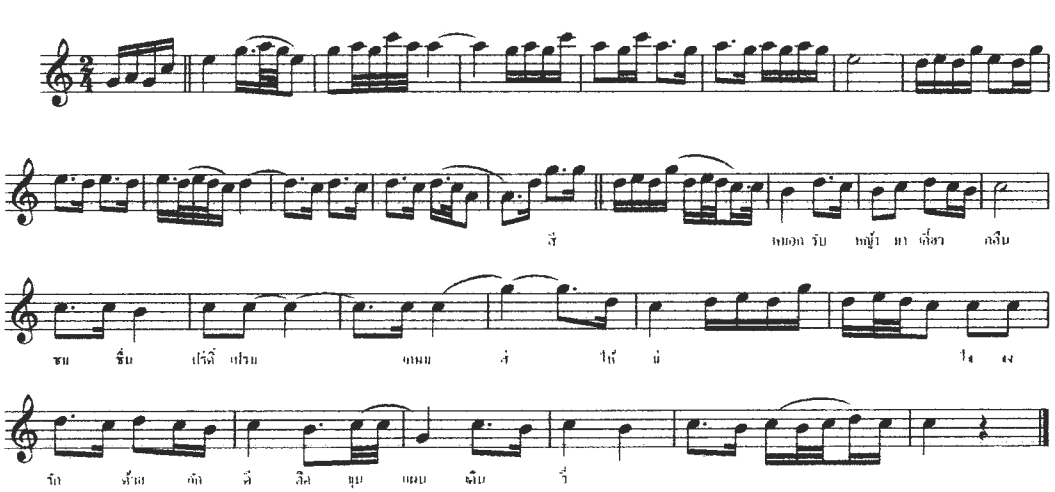
ตัวเชิด

- - - -	- ซ - ซ	- - - ม	- - - ร	- ด - ร	- ม - ซ	- - ลซ	- ม - ร
- - - ล	- ด - ซ	- - - ม	- ซ - ร	- ด - ร	- ม - ซ	- - ลซ	- ม - ร

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๒
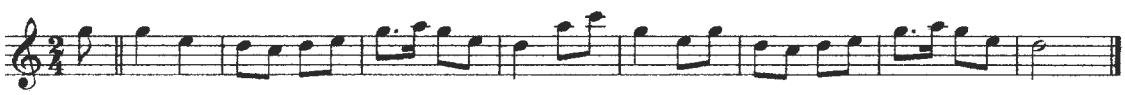
ลงท้าย

---ซ	ลซดม	---ซ	ลซม - ซ	ลซดล	---ล	--- ด	---ร
มรซด	---ร	มรด - ร	มรซมม	----	----	ตามหลัง - ม - ม	ไป ---ม
รมรด	---ฟ	- ซ - ฟ	รมรร	----	---ม	---ซ	ลซ - ร
----	---ม	รด- ม	ซลซซ				

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๒
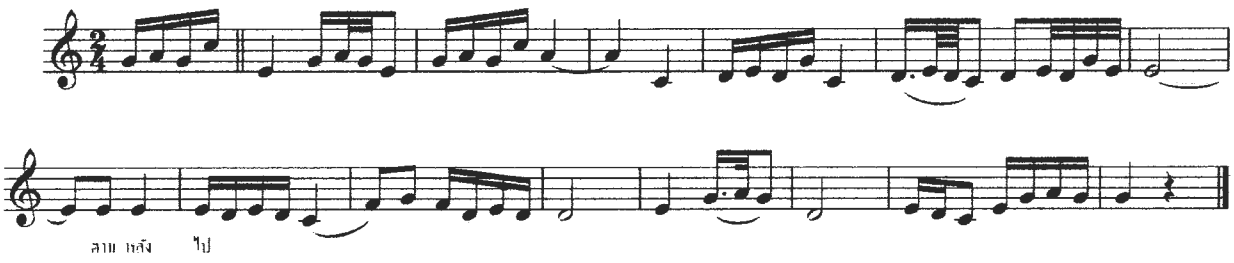
ตัวที่ ๓

เกริ่นขึ้น

- - - ซ	ลซดมˌ	- - - ซ	ลซม - ซ	ลซดลล	- - - -	- - - ซ	ลซดล
- ซดˌล	- - ซล	- - ซล	ซลซม	- - - -	- - - ร	มรซม	- รซม
- - รม	- - รม	รมรด - ร	- - - -	- - ดร	- - ดร	- - ดร	ดล - ล

ขุน - - - ร	- - ซร	มรซร	แผน มรด - ด	ลูบ - - ดท	หลัง - - ดฟ	สีหมอก - ดฟท	ม้า ดรดทด
- - - -	ผูก - - ดท	อาน - ด - -	ผ่าน - - - ด	หน้า - - - ท	บัง - - - ด	เหียน - - - ร	ใส่ - ฟ - ท
- ดรด	ซอง - - - ร	- - - ร	มรซร	หาง มรด- ดฟ	เชิดชู - ดทด	ดู - - - ด	ละไม - ด - ด
ล้วน - - - ร	ขลิบ - - ฟท	ทอง - - - ด	ของใหม่ - - ฟท	- - ดท	- - - ด	- - ทด	ทรด ดด

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๓

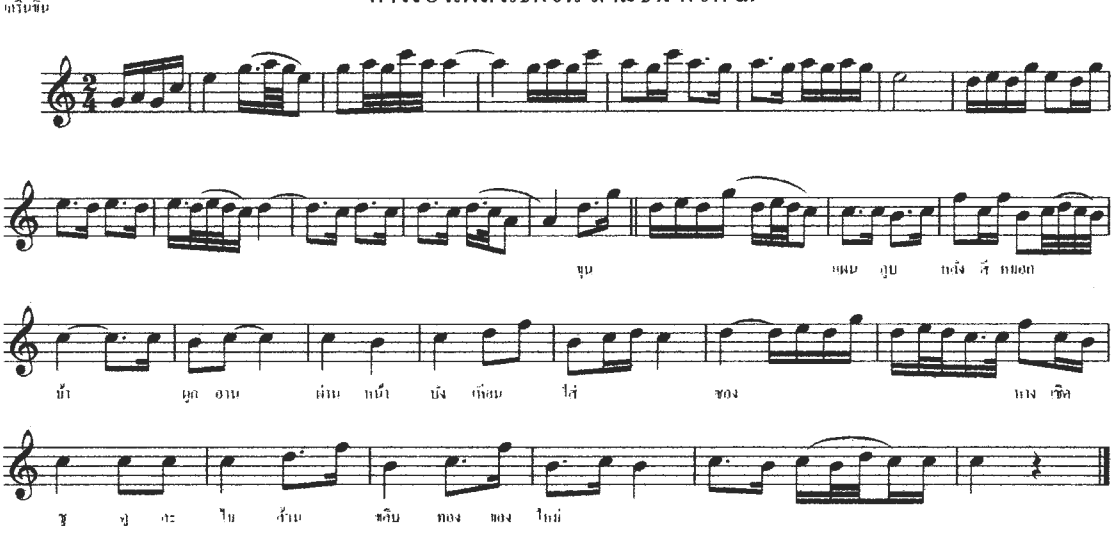

ตัวเชิด

- - - -	- ซ - ซ	- ด์ - ม	- - - ซ	- ล - ด์	- ล - ซ	- - ลซ	ลม - ซ
- - - -	- ม - ม	ซร - ม	- - - -	- ร - ม	- มรด	- ร - ม	รมด - ด

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๓

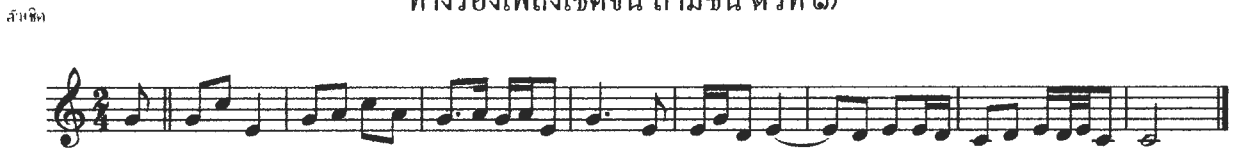

ลงท้าย

- - - ซ	ลซดม	- - - ซ	ลซม - ซ	ลซดล	- - - ล	- - - ด	- - - ร
มรซด	- - - ร	มรด - ร	มรซมม	- - - -	- - - -	วิ ไล - ม - ม	ตา - - - ม
รมรด	- - - ฟ	- ซ - ฟ	รมรร	- - - -	- - - ม	- - - ซ	ลซ - ร
- - - -	- - - ม	รด- ม	ซลซซ				

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๓
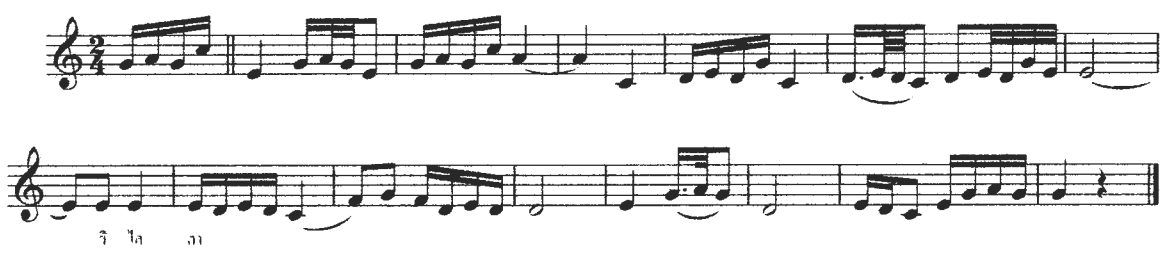
ตัวที่ ๔ เกริ่นขึ้น

- - - ซ	ลซดํม	- - - ซ	ลซม - ซ	ลซดลล	- - - -	- - - ซ	ลซดล
- ซดํล	- - ซล	- - ซล	ซลซม	- - - -	- - - ร	มรซม	- รซม
- - รม	- - รม	รมรด - ร	- - - -	- - ดร	- - ดร	- - ดร	ดล - ล
ขุน - - - ร			แผน มรด - ฟ	เหยียบ - - - ท	โกลน - - - ด	โผน - - รฟ	ขึ้นขี่ - - ดทท
	พา - - - ด	ขี่ - - - ด	โผน - - - ร	ผก - - - ท	ยก - - - ร	หน้า - - ดท	
- - - -							- ดรด
	ควบ - รดร			ใหญ่ มรด- ดท	ใส่น้อย - ท - ร	รอย - - ด	เรียบมา - ดทด
บ่าว - - - ด	ข้า - - ทด	ตาม - - - ด	หลัง - - ดฟ	- - ดท	- - - ด	- - ทด	ทรด ดท

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๔
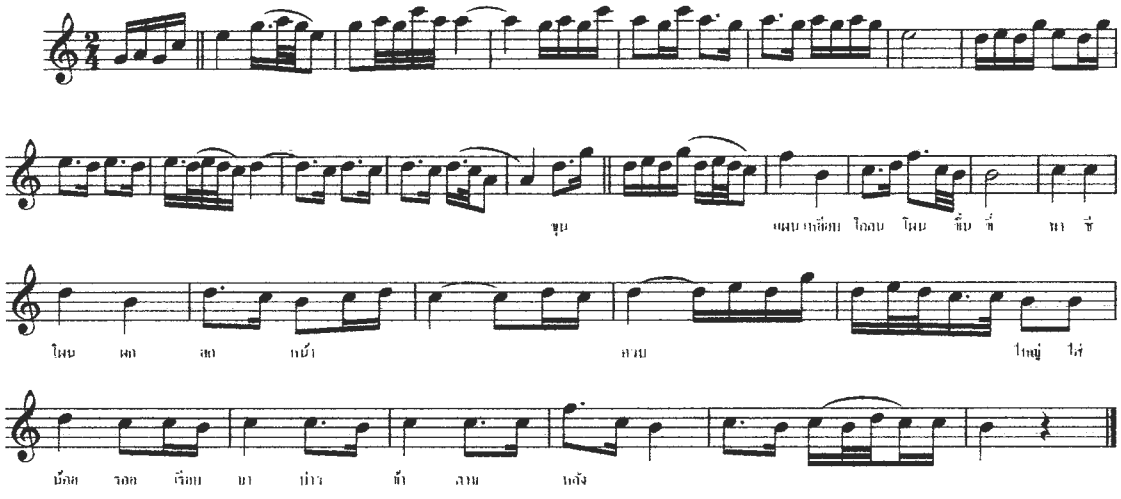
ตัวเชิด

- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ซ	- ล - ซ	- ม - ซ	- ล - ด̣	รด - ล
- - - -	- ซ - ล	- ด̣ - ล	- ซ - ล	- - ซม	- - - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ซ	- - - -	- ม - ซ	- มลซ	- ม - ซ
- - - -	- - - ม	- - ซร	- - - ม	- - - -	- ร - ม	- มรด	ร - มรด

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๔
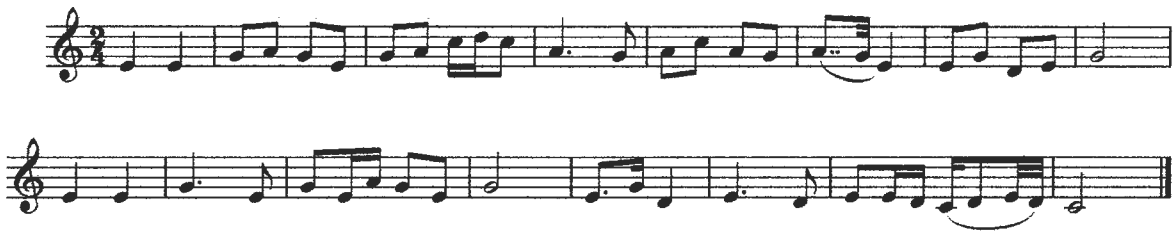
ลงท้าย

- - - ซ	ลซดม	- - - ซ	ลซม - ซ	ลซดล	- - - ล	- - - ด	- - - ร
มรซด	- - - ร	มรด - ร	มรซมม	- - - -	- - - -	สะพรั่ง - ด - ท	ไป - - - ด
รมรด	- - - ฟ	- ซ - ฟ	รมรร	- - - -	- - - ม	- - - ซ	ลซ - ร
- - - -	- - - ม	รด- ม	ซลซซ				

ทางร้องเพลงเชิดจีน สามชั้น ตัวที่ ๔
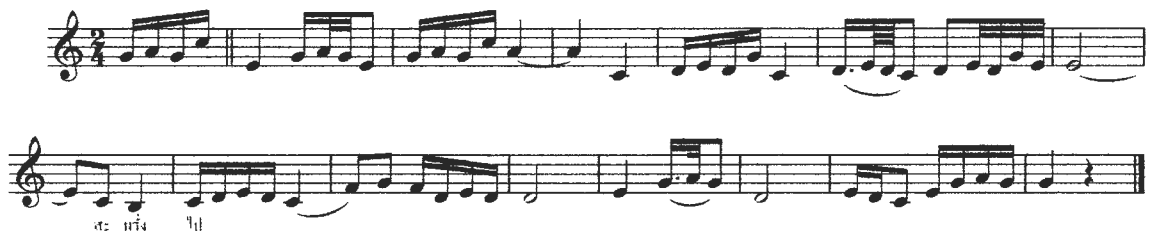
สรุป ผลงานด้านดนตรีไทยในการประพันธ์ทางร้องและทำนองเพลง ซึ่งครูศิริ วิชเวชได้ประพันธ์เพลงจีนราชสารขึ้นทั้งทางร้องและทางบรรเลงโดยใช้บทร้องจากบทละครเรื่องราชาธิราช พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงค์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัฒิวงค์ เพลงนี้ทั้งทางร้องและทางบรรเลง มีสำเนียงจีนที่มีความไพเราะกลมกลืนมาก และในเพลงเชิดจีนสามชั้น ครูศิริ วิชเวชได้ประพันธ์เฉพาะทางร้องขึ้นโดยครูเลื่อน สุนทรวาทิน บุตรีของพระยาเสนาะดุริยางค์ เป็นผู้ขอให้ครูศิริ วิชเวชประพันธ์ขึ้นและจัดแสดงในงานเชิดชูเกียรติของพระยาเสนาะดุริยางค์

นอกจากนี้ครูศิริ วิชเวชยังได้ประพันธ์ทางร้องเพลงไทยไว้อีกหลายเพลง ซึ่งเป็นการปรับปรุงทางร้องในด้านต่าง ๆ เช่นกลวิธีการร้อง ลีลา การร้อง อารมณ์ในการร้อง ซึ่งมีความเป็นมาในแต่ละเพลงดังนี้

องค์ความรู้ด้านการประพันธ์ทางร้องเพลงไทย

เพลงการเวกเล็ก สามชั้น

เพลงการเวกเล็ก อัตราจังหวะสามชั้น เป็นเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่มี ๒ ท่อน ท่อนละ ๔ จังหวะ พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งขยายจากเพลงการเวกสองชั้น ซึ่งอยู่ในเรื่องพระยาราชปักษี เพื่อให้เป็นคู่กับเพลงการเวกใหญ่ของครูเพ็ง ลักษณะของสำนวนเพลงวนเวียน เหมือนอาการวนเวียนของนก

เพลงการเวกเล็กพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ได้นำทำนองมาทำทางเป็นเดี่ยวระนาดเอก ต่อให้แก่ลูกศิษย์และอัดแผ่นเสียงเผยแพร่เป็นที่แพร่หลาย

ในงานสาธิตปี่พาทย์ประชันวง เชิดชูคุณูปการพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ต่อวงการดนตรีไทย วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ ได้มีการนำทางเดี่ยวเพลงนี้มาบรรเลงอีกครั้งหนึ่ง ครูศิริ วิชเวช ได้ปรับปรุงทางร้องเพลงการเวกเล็ก สามชั้นขึ้นใหม่ให้มีลีลาที่โลดโผนเพื่อขับร้องประกอบการเดี่ยวระนาดเอกบรรเลงโดยนายทวีศักดิ์ อัครวงศ์ ขับร้องโดยนายภาณุภัค โมกขศักดิ์ โดยคงทำนองแบบเดิมไว้และเปลี่ยนแปลงการเอื้อนบางส่วนเพื่อให้มีความนุ่มนวลมากยิ่งขึ้น

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงการเวกเล็ก สามชั้น

ท่อน ๑	การเวกโผผินแล้วบินร่อน	อยู่ในกลางอัมพรเวหน
ท่อน ๒	ลอยละลิบอยู่ในทิพย์โพยมบน	เหลือจะยลแลไปสุดสายตา

บทร้องของเก่า

โน้ตทางร้องเพลงการเวกเล็ก สามชั้น

ท่อน ๑

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	กา - - - ด	ระเวก - ด - ท
- ด - ด	มรด - ม	- - ซม	รมร- ม	- - รด	- - - -	โผ - - ทด	ผิน - - ทด
- - ดซ	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ่ - ม	รซ - ร	มรด - ม	มรด -ม	ฟ่- ซ
- - - -	- - - ด	- ท - ด	ทรด - ด	- - - -	แล้วบิน - ด - ซ	- - - ล	ร่อน ซฟ่ท-ดท
- - - ด	- - - -	- ด - ร	ดรด - ด	- - - -	- - - -	อยู่ - - - ท	ในกลาง - ด - ด
- - - ด	มรด - ม	- - ซม	รมรม	- - รด	- - - -	อัม - - - ซ	พร - - - ซ
- - - -	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ่ - ม	รซ - ร	มรด - ม	มรด - ม	- ฟ่ - ซ
- - - ฟ่	- - - ซ	- - - ล	- ท - ด	- - - -	เว - - - ท	หน - - - ด	- - - ซ

ทางร้องเพลงการเวกเล็ก๓ชั้น
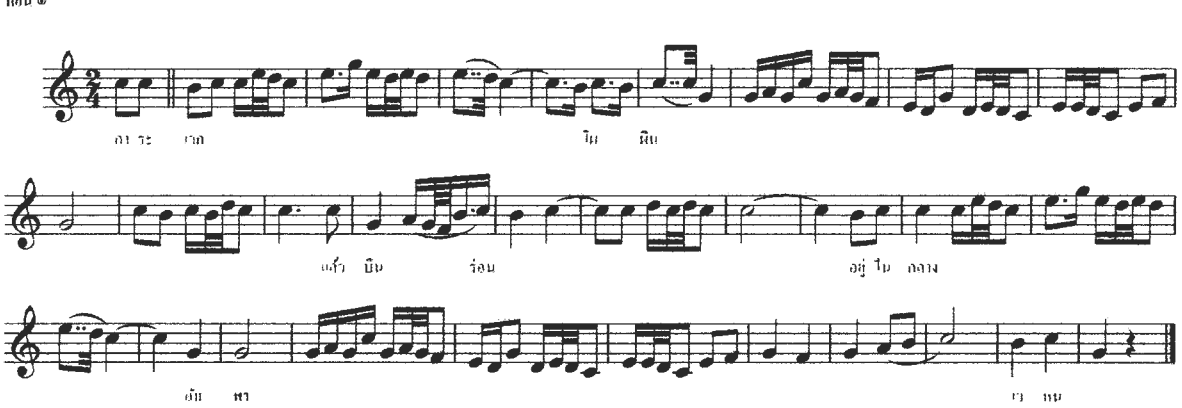
ท่อน ๒

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ลอย - - - ซ	ละลิบ - ซ - ล
- - - ซ	- - - ล	ลซฟ่ - ล	- ด - ซ	- - ลซ	- - - -	อยู่ - - - ร	ในทิพย์ - ม - ซ
- - - ม	- - - ม	- - ซม	รมรม	รด - ดล	ซลซ - ด	- - - ร	มรด - ม
- - - ฟ่	- - - ซ	ลซลซ	ลซฟ่ - ม	รซ - ร	มรด - ม	โพยม - ซ - ซ	บน - - - ซ
- - - -	- - - -	- ฟ่ - ซ	ลซ - ซ	- - - -	- - - -	เหลือ - - ลด	จะยล - ซ - ซ
- - - -	- - - ล	ลซฟ่ - ล	- - ดซ	- - ลซ	- - - -	แล - - - ม	ไป - - - ม
- - - -	- - - ม	- - ซม	รมรม	รด - รด	ซลซ - ด	- - - ร	มรด - ม
- - - ซ	- - - ล	- - ดล	ซลซล	- - ซม	- - - ซ	สุดสาย - ด - ร	ตา -ซ-ร มรด

ทางร้องเพลงการเวกเล็ก๓ชั้น

ท่อน ๒
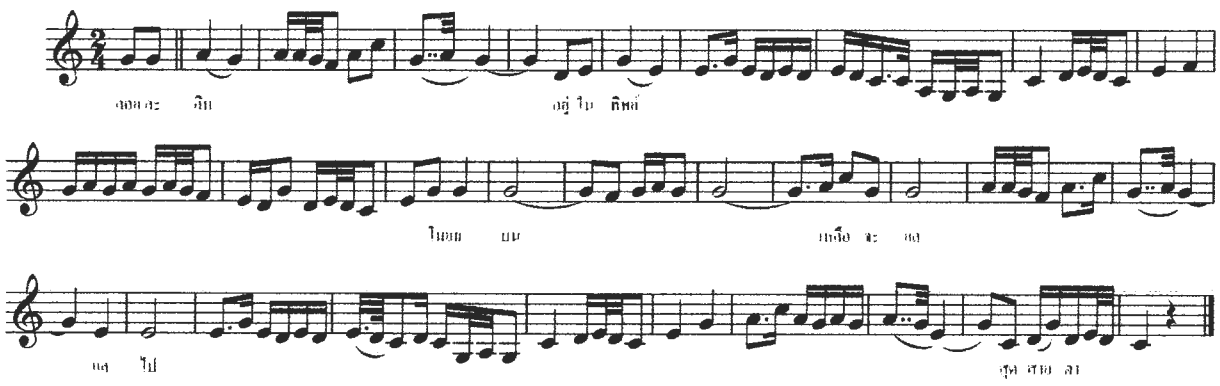
เพลงเขมรปี่แก้ว สามชั้น

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือต้นรัตนโกสินทร์ ได้มีครูดนตรีไทยผู้หนึ่งแต่งเพลงสำเนียงเขมรขึ้นเพลงหนึ่ง เป็นอัตรา สองชั้น หน้าทับปรบไก่ มี ๒ ท่อน ท่อนละ ๔ จังหวะ ซึ่งมีความไพเราะมาก ตั้งชื่อว่า "เพลงเขมรเป่าใบไม้" ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายใช้ร้องและบรรเลงจนถึงปัจจุบันนี้

ราวสมัยรัชกาลที่ ๔ ครูช้อย สุนทรวาทิน จึงได้นำเพลงเขมรเป่าใบไม้ สองชั้น ของเก่านั้นมาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น วิธีการแต่งเพลงเขมรเป่าใบไม้ สองชั้นขึ้นเป็น สามชั้นของครูช้อยนี้ นอกจากขยายส่วนขึ้นและประดิษฐ์ทำนองให้ไพเราะเพราะพริ้งตามวิธีการแต่งเพลงของไทยแล้ว ยังเพิ่มทำนองเนื้อเพลงของท่อน ๒ ขึ้นอีก ๒ จังหวะ โดยย้อนทำนอง ๒ จังหวะ ตอนต้นท่อนเป็น ๒ ครั้ง จึงทำให้ทำนองท่อน ๒ ของเพลงนี้มี ๖ จังหวะ

การร้องและการบรรเลงเพลงนี้ บรรเลงเป็น ๒ เที่ยว (หรือ ๒ จบ) คือ ท่อน ๑ – ๒ จบไปเที่ยวหนึ่ง แล้วกลับท่อน ๑ – ๒ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อที่จะได้ไม่ต้องบรรเลงซ้ำกันทั้ง ๒ เที่ยว ครูช้อย สุนทรวาทิน จึงได้แต่งทำนองเที่ยวหลังเปลี่ยนลีลาและทำนองไปอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีเชิงเป็นแบบ สักวาระคนอยู่ด้วย

เพลงนี้ครูศิริ วิชเวช ได้ปรับปรุงให้มีลีลาที่นุ่มนวลโดยใช้เทคนิคการปั้นคำเพื่อต้องการให้คำร้องทุก ๆ คำมีความนุ่มนวลไพเราะเหมาะสมกับบทเพลงมากยิ่งขึ้น ครูศิริ วิชเวชได้กล่าวไว้ว่า "เพลงนี้เป็นเพลงผู้ดี" คือเป็นเพลงของเก่าสำนวนเพลงไม่โลดโผน แต่กลมกลืนไพเราะทั้งทางร้อง ทางเครื่อง

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงเขมรปี่แก้ว สามชั้น

ท่อน ๑	ในเพลงปี่ว่าสามพี่พราหมณ์เอ๋ย	ยังไม่เคยชมชิดพิสมัย
ท่อน ๒	ถึงร้อยรสบุปผาสุมาลัย	จะชื่นใจเหมือนสตรีไม่มีเลย
เที่ยวกลับ ๑	พระจันทรจรสว่างกลางโพยม	ไม่เทียบโฉมนางงามเจ้าพราหมณ์เอ๋ย
เที่ยวกลับ ๒	แม้นได้แก้วแล้วจะค่อยประคองเคย	ถนอมเชยชมโฉมประโลมลาน

บทละครเรื่องพระอภัยมณี
สุนทรภู่ แต่ง

โน้ตทางร้องเพลงเขมรปี่แก้ว สามชั้น

ท่อน ๑

	ในเพลง		ปี่			ว่า	สาม
- - - -	- ร - ร	- - ฟร	ดรด - ล	- - ดร	ดล - -	- - - ด	- ล – ร
- - ฟร	- - - ร	- - ฟร	ดรดร	ดลดล	ลซฟ - ล	- - - ด	รดล - ร
- - ฟร	ดรด – ฟ	- - ดซ	ลซฟซ	- - ฟร	- - - -	พี่พราหมณ์ ดล – ด	เอ๋ย - - - ด
- ฟ ดร	- - ดล	ลซฟ – ล	ซดลล	- - - -	ยังไม่ - ซ – ซ	- ฟ – ซล	เคย ซฟล – ด
- ดรด	- - - ล	- - - ร	- - ฟด	- - - ร	ดล – ร	ซม - - - ฟ	ชิด - - - ซ
ฟซฟ -	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	- ลดซ	ลซฟ - ซ	- ล – ด
- - - -	- ฟ - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	พิส - - ซล	ซฟ - ล	สมัย ดซซลซฟ

ทางร้องเพลงเขมรปี่แก้ว๓ชั้น
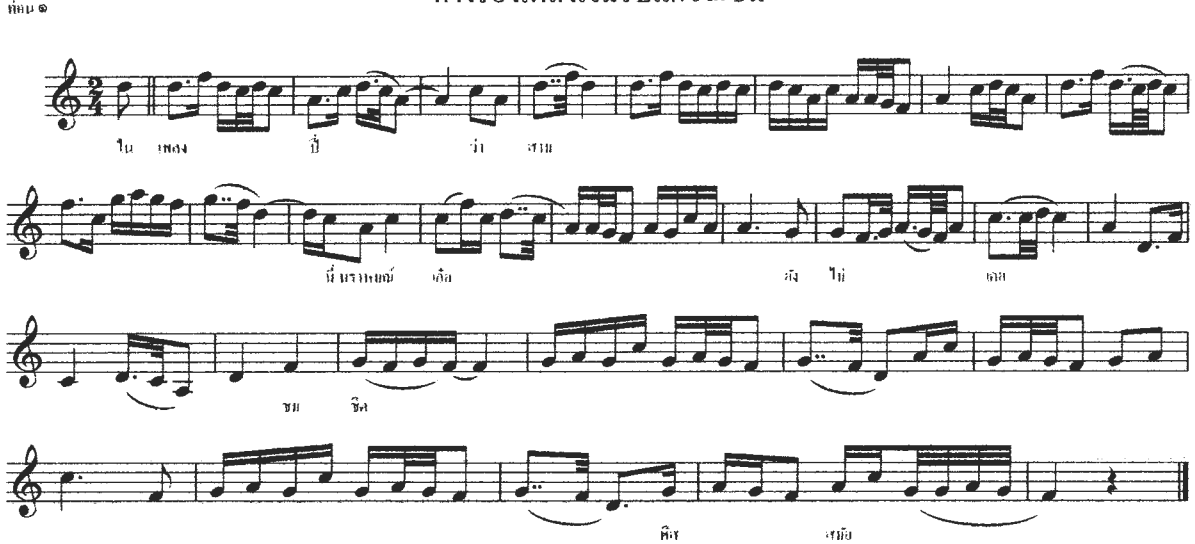
ท่อน ๒

- - - -	- - - ฟ	- ฟฟฟ	- ฟ - ฟ	- ลดร	- ฟ - ซ	ลซดล	- ซ - ฟ
- - - -	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	ฟร - ฟร	รดล - ร	ถึงร้อย ลด - ล	รส ซฟ – ซล
- - - ซ	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	ฟร - ฟร	รดร - ร	- - - ฟ	- - - ซ
ลซ – ดฟ	ซฟ – ล	ลซฟ – ล	- - ดซ	- - - -	บุป - - - ฟ	- - ลซ	ผา ซฟ - ฟ
- - - ซ	ฟร - -	- ด - ม	รมรซ	- - - ด	รดรฟ	- - ซม	รมรร
- - - ล	- - ดซ	ลซ - ดซ	ลซฟ - ซ	ฟร - ฟร	รดล - ร	- - ซฟ	ฟลซซ
- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมรซ	- - - -	- - - -	- ด - ร	- ฟ – ซ
ลซ - ดฟ	ซฟ - ล	ลซฟ - ล	- - ดซ	- - - -	สุมา - ซ - ซ	- - - ล	ลัย ซฟ – ฟ
- - - ซ	ฟร - -	- ด - ม	รมรซ	- - - -	จะขึ้น - ด - ล	- - ดร	ใจ ดลร - ฟ
- - - ฟ	ซฟ - ล	- - ดล	ซลซล	- - ซฟ	- - - -	เหมือน - - - ร	สตรี ฟล – ด
- - - -	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	- ลดซ	ลซฟ - ซ	- ล – ด
- - - -	- ฟ - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	- - ซล	ไม่ มี ซฟ - ซ	เลย - ซ – ลซฟ

ทางร้องเพลงเขมรปี่แก้ว๗ชั้น

ท่อน ๒
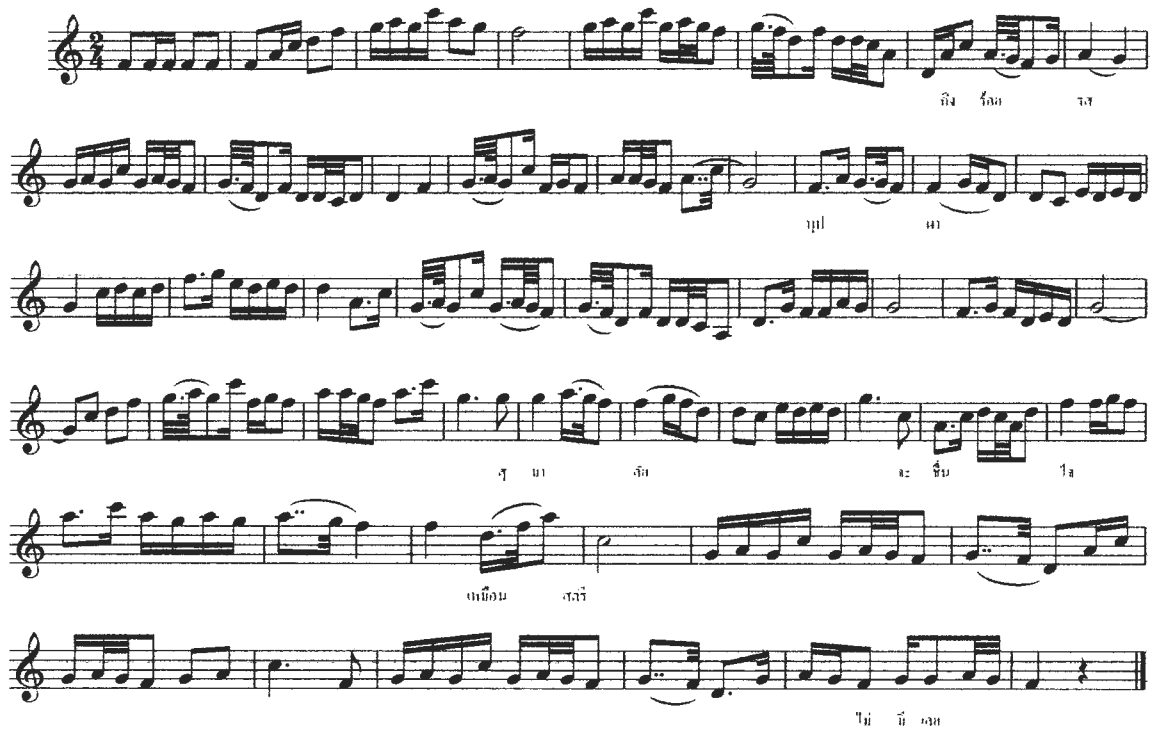
ท่อน ๑ เที่ยวกลับ

- - - -	- - - ฟ	- ฟฟฟ	- ฟ - ฟ	- ลดร	- ฟ - ซ	ลซดล	- ซ - ฟ
- - - -	พระจันทร์ - ฟ - ร	- - ฟร	ทร ดรด - ล	- - ดร	ดล - -	จร - - - ด	สว่าง - ด - ล
- - ด	- - - ร	- - ฟร	ดรดร	ดลดล	ลซฟ - ล	- - - ด	รดล - ร
- - ฟร	ดรด – ฟ	- - ดซ	ลซฟซ	- - ฟร	- - - -	กลาง - - - ด	โพยม - ด - ด
- - - ร	- - ดล	ลซฟ – ล	ซดลล	- - - -	ไม่เทียม - ซม - ซ	- ฟ - ซล	โฉม ซฟล – ร
- - ฟด	- - - ล	- - - ร	- - ฟด	- - - ร	ดล – ร	นาง - - - ฟ	งาม - - - ซ
ฟซฟ -	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	- ลดซ	ลซฟ - ซ	- ล – ด
- - - -	- ฟ - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	เจ้าพรา ซ ฟ - ล	หมณ์ ซฟ - ล	เอ๋ย ดลซซลซฟ

ทางร้องเพลงเขมรปี่แก้ว๓ชั้น
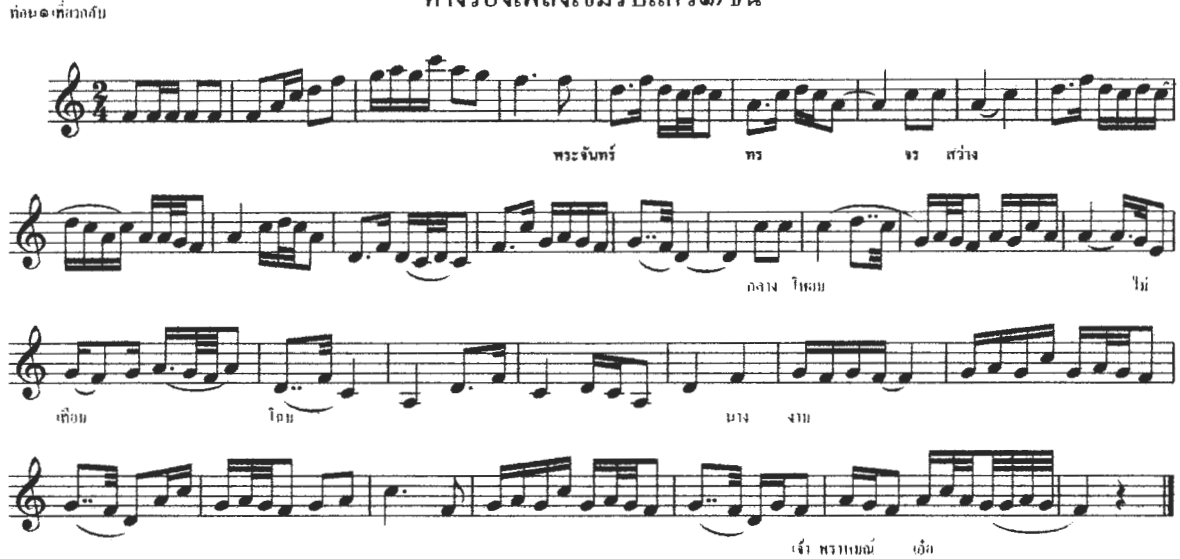
ท่อน ๒ เที่ยวกลับ

- - - -	- - - ฟ	- ฟฟฟ	- ฟ - ฟ	- ลดร	- ฟ - ซ	ลซดล	- ซ - ฟ
- - - -	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	ฟร - ฟร	รดล - ร	แม้นได้ ฟร - ซฟ	แก้ว - - ซฟ
- - - ซ	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	ฟร - ฟร	รดร - ร	- - - ฟ	- - - ซ
ลซ – ดฟ	ซฟ – ล	ลซฟ – ล	- - ดซ	- - - -	แล้ว - - - ซ	ล - ซล	จะค่อย ซฟ - ฟ - ฟ
- - ฟซ	ฟร - -	- ด -ม	รมรร	- - - ด	รดรฟ	- - ซม	รมรร
- - - ล	- - ดซ	ลซ - ดซ	ลซฟ - ซ	ฟร - ฟร	รดล - ร	- - ซฟ	ฟลซซ
- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมรซ	- - - -	- - - -	- ด - ร	- ฟ – ซ
ลซ - ดฟ	ซฟ-ล	ลซฟ - ล	- -ดซ	- - - -	ประคอง - ซ - ซ	- - - ล	เคย ซฟ – ฟ
- - - ซ	ฟร - -	- ด - ม	รมรซ	- - - -	ถนอม - ด - ด	- - -ร	เชย ดลร – ฟ
- - - ฟ	ซฟ - ล	- - ดล	ซลซล	- - ซฟ	- - - -	ซม - - - ร	โฉม - - -ร
- - ฟด	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	- ลดซ	ลซฟ - ซ	- ล – ด
- - - -	- ฟ - ซ	ลซดซ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	ประโลม - ซ - ซ	- ซฟล	ลาน ดลซ-ซลซฟ

ทางร้องเพลงเขมรปี่แก้ว๓ชั้น

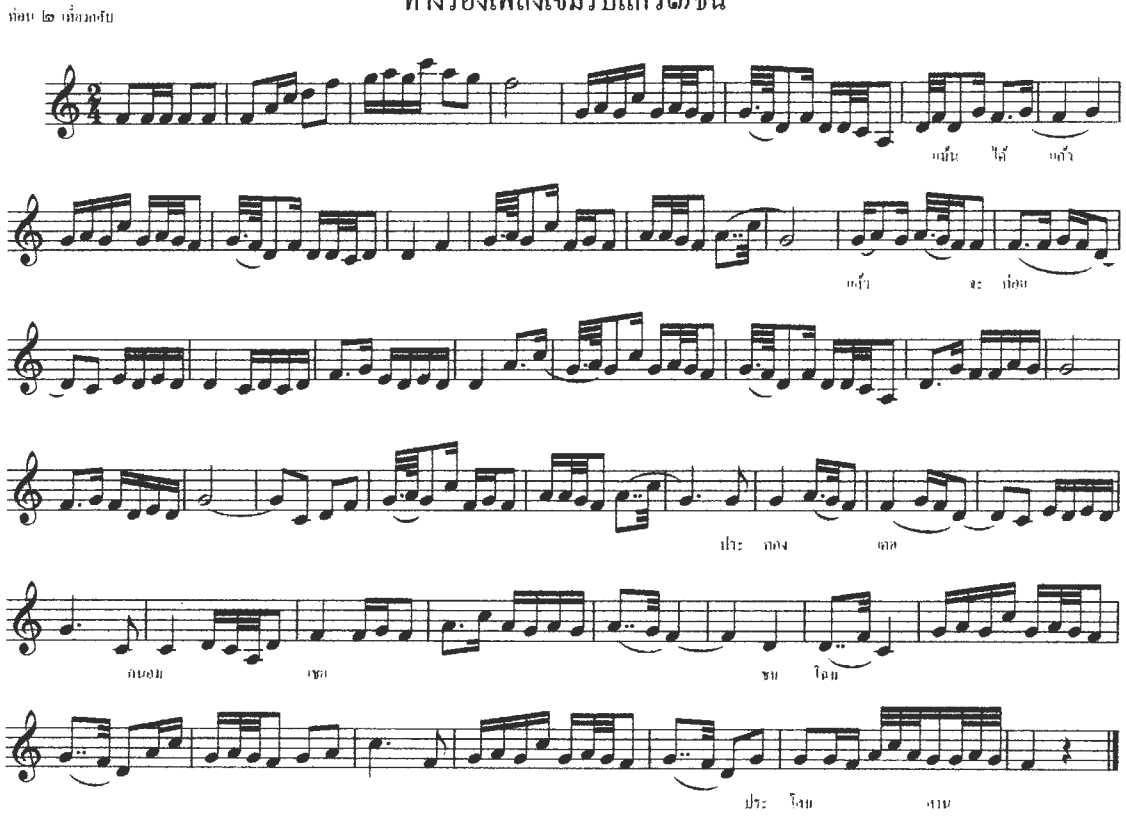

เพลงต่อยรูป สามชั้น

เพลงต่อยรูป อัตราจังหวะสองชั้น ของเก่า ประเภทหน้าทับปรบไก่ มี ๓ ท่อน ท่อน ๑ และท่อน ๒ มีท่อนละ ๔ จังหวะ ท่อน ๓ มี ๖ จังหวะ ครูเพ็งได้นำมาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น

เพลงต่อยรูปนี้ ครูศิริ วิชเวช ได้ต่อเพลงนี้มาจากครูน้อม อินทรนัฏและได้ต่อเพลงนี้จากอาจารย์จันทนา พิจิตคุรุการ อีกทางหนึ่ง ครูศิริ ได้ปรับปรุงทางเพลงนี้เพื่อใช้ขับร้องโดยปรับปรุงการเอื้อนบางส่วนเพื่อให้มีความไพเราะมากขึ้น เพลงต่อยรูปนี้ถือว่าเป็นเพลงชั้นเพลงเดี่ยวที่ใช้อวดฝีมือกัน

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงต่อยรูป สามชั้น

ท่อน ๑	แวแววอยู่ข้างในจะใคร่รู้	ต่อยรูปออกดูจึงรู้จัก
ท่อน ๒	พบนางผมงอนฉะอ้อนพักตร์	ต่อยรูปจึงประจักษ์ว่าน้องยา
ท่อน ๓	กันกายมิให้ชายเข้าถูกต้อง	หรือนวลน้องห่างความเสน่หา
	จะประสงค์ตรงซึ่งสัตยา	เสี่ยงหาสามีเป็นที่ครอง

บทร้องของเก่า

โน้ตทางร้องเพลงต่อยรูป สามชั้น

ท่อน ๑

	แวว		แวว			อยู่	ข้างใน
- - - -	- - - ร	- - - ม	รด - ด	รดลดล	ลซม- ล	- - - ด	รด- ร
- - มร	- - - ร	มรซร	มรดรดล	- - ดล	ลซม- ล	- - - ด	- - - ร
มร- ซด	รด - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	- - - -	จะใคร่ - ร - ร	รู้ - ด – ม
รมรด	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ- ม	รซ - ร	มรด - ฟ	ต่อย - - - ฟ	รูป - - - ซ
ฟซ- ฟ	- - - ซ	- - - ท	- - - ด	- - ดท	ดรด -	ออก - - - ฟ	ดู - - - ซ
- - - ฟ	ซฟ - ล	ดลซฟ	ซฟรมรร	- ซ - ม	รซ - ด	- - - ร	มรด - ม
- - - ซ	ลซฟ - ม	มรด - ฟ	ซฟ - ล	- - - -	- - - ด	จึงรู้ - ซ - ล	จัก -ฟ-ลซฟ

ทางร้องเพลงต่อยรูป๓ชั้น
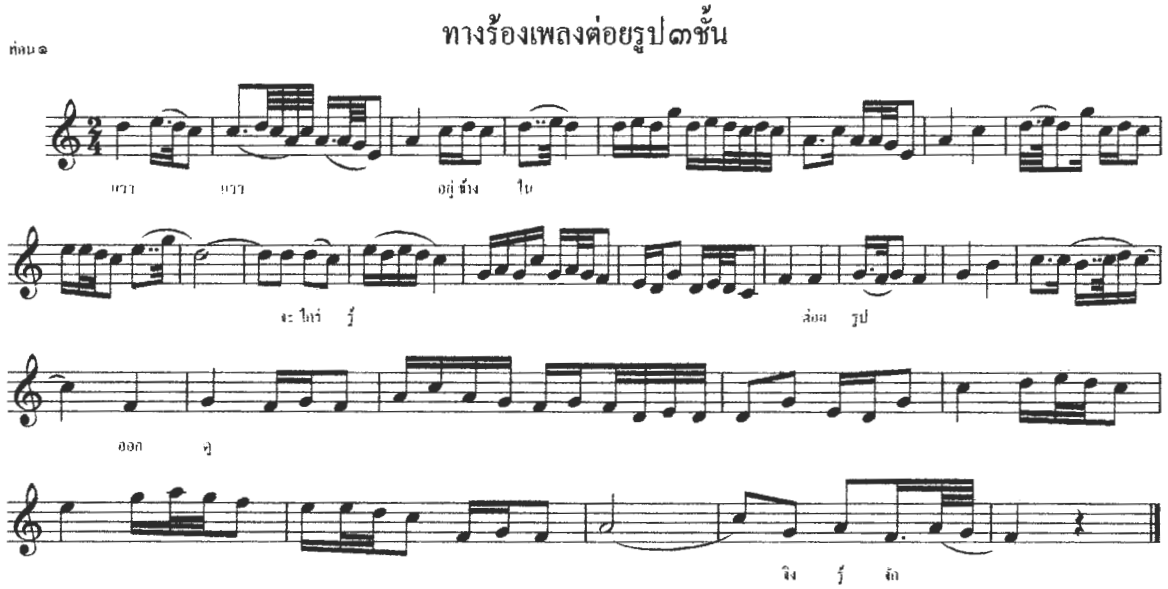
ท่อน ๒

- - - ร	- ฟฟฟ	- - - ซ	- ฟฟฟ	- ลดร	- ฟ - ซ	- ฟ - ซ	ซซ – ฟ
- - - -	พบ - - - ซ	- - - ด	นาง มร - ร	- - - ม	รด - ฟ	ผม - - ล	งอน - ด - ซ
- ฟซม	พบ รมรซ - ซ	- - - ด	นาง มร - ร	- - - -	ผม - - - ม	งอน - ซ - ร	- - - -
- - - ฟ	- - - ซ	ลซดซ	ลซฟ- ม	รซ – ร	มรด - ม	ฉะอ้อน - ล - ดซ	พักตร์ - ฟ – ด
- - ล	- - - -	ลด - ล	ซลซซ	- - - -	- - - -	- ซ - ล	ซลซซ
- - - -	ต่อย - - ดท	ดทดรด	รูป - - - ด	- ซ - ฟ	จึง - - - ซ	ประจักษ์ - ซ - ฟ	- - - -
- - -ฟ	ซฟ - ล	ดลซฟ	ซฟรมรร	- ซ - ม	รซ - ด	- - -ร	มรด - ม
- - - ซ	ลซฟ - ม	มรด - ฟ	ซฟ - ล	- - - -	- - - ด	ว่าน้อง ซฟ - ล	ยา ซ ซ-ลซฟ

ทางร้องเพลงต่อยรูป๗ชั้น
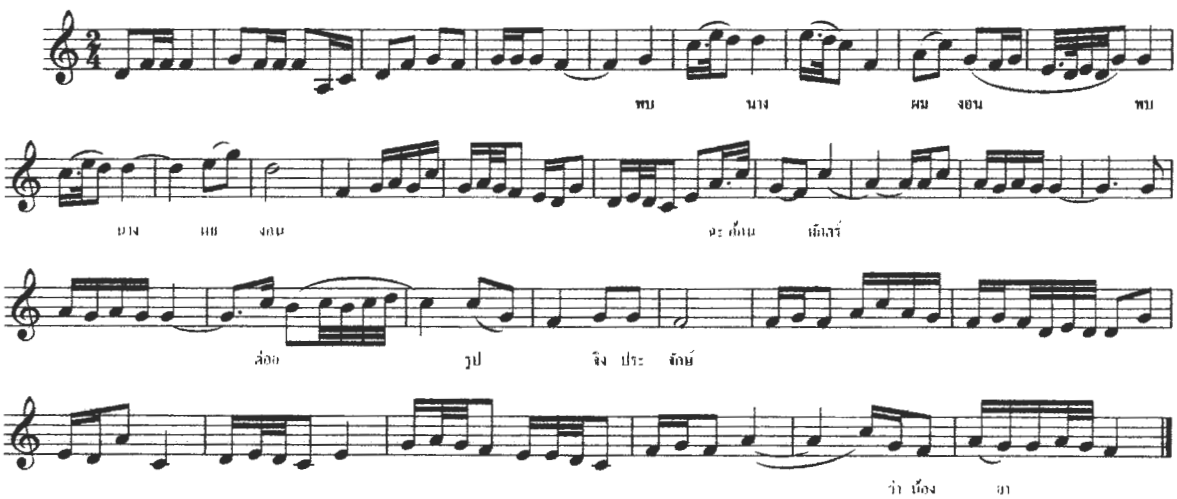
ท่อน ๓

- - - ร	- ฟฟฟ	- - - ซ	- ฟฟฟ	- ลดร	- ฟ - ซ	- ฟ - ซ	ซซ – ฟ
	กัน		กาย			มิ	ให้ชาย
- - - -	- - - ร	- - - ด	มร - ร	- - - ม	รด - ฟ	- - - ด	ซฟ - ล
- - - ซ	ลซฟ - ล	- - - ด	- - - ร	มรด - ม	- - ซร	มร - ซร	มรด - ร
						เข้าถูก	ต้อง
ดล - ดล	- ซ - ด	- ท - ด	รดล - ล	- - - -	- - - ด	ซฟ - ฟ	- - - ซ
				หรือนวล	น้อง	ห่าง	ความ
ฟร - ฟ	- - - -	- ร - ฟ	ซฟ - ฟ	- ซ - ม	- - - ซ	- ด - ด	- - - ร
						เสน่	หา
- - - -	- - - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - ม	รดรมร	- ด - ล	- - - ด
		จะ	ประสงค์			ตรง	ซึ่ง
ดรดล	- - - -	- - - ร	- ม – ม	- - - -	- - - ซ	- - - ร	- - - ร
						สัต	ตยา
- ดมร	- - - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	- - - ซ	- - - ล	- ด – ด
						เสี่ยง	หา
- รดล	- - - ซ	ลซดล	ลซฟ- ม	รซ - ร	มรด - ม	- - ซฟ	- - - ล
					สา	มี	
ดซ - ฟ	- - - ซ	- - - ท	- - - ด	- - ดท	ดรด - ล	- ด - ซ	- - - -
- - - ฟ	ซฟ - ล	ดลซฟ	ซฟรมรร	- ซ - ม	รซ - ด	- - - ร	มรด - ม
						เป็นที่	ครอง
- - - ซ	ลซฟ - ม	มรด - ฟ	ซฟ - ล	- - - -	- - - ด	- ซ - ซ	-ฟ-ซลซฟ

ทางร้องเพลงต่อยรูป๓ชั้น

ท่อน ๓
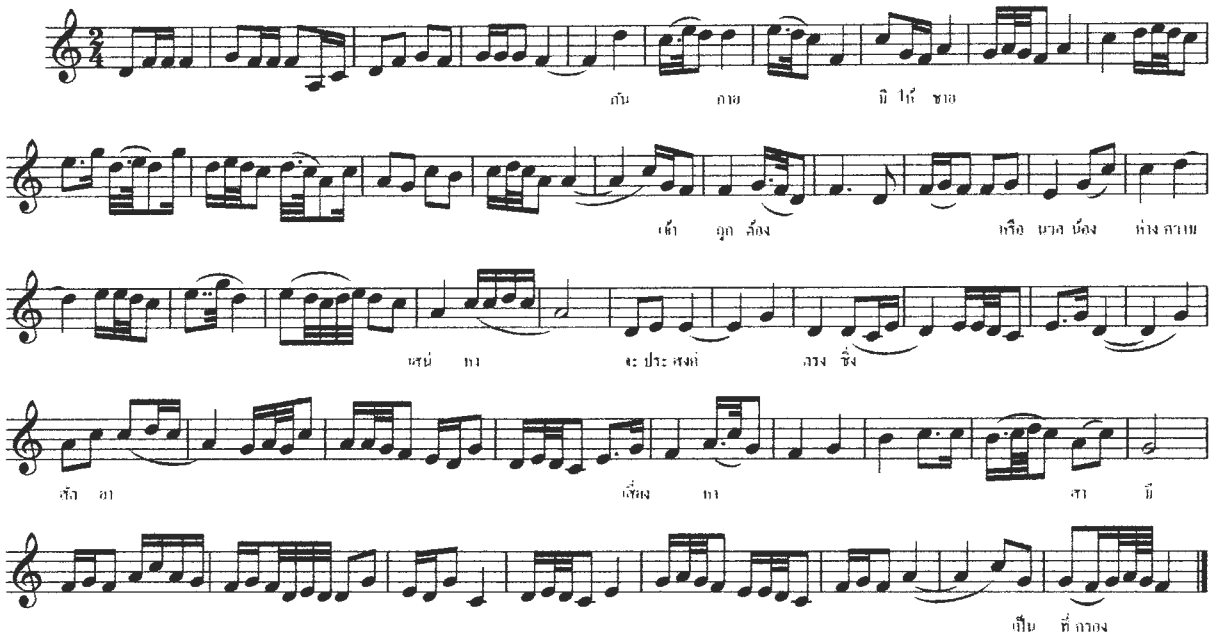
เพลงเขมรราชบุรี

เพลงเขมรราชบุรี อัตราสองชั้นของเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ ใช้เป็นเพลงบรรเลงต่อกับเพลงช้าเรื่องเขมรใหญ่ เพลงช้าเรื่องเขมรใหญ่นั้นมีวิธีเรียงลำดับเพลงอยู่ ๒ แบบ เพลงหนึ่งเมื่อจบเพลงช้าเรื่องเขมรใหญ่ (คือเขมรใหญ่ เขมรน้อย และเขมรกลาง) แล้วก็ออกเพลงครวญหา และต่อด้วยเพลงวรเชษฐ์ (คือ เพลงค้างคาวกินกล้วย เป็นคนละเพลงกับเพลงบรเทศ) อีกแบบหนึ่งเมื่อจบเพลงช้าเรื่องเขมรใหญ่ (คือเขมรเขียว เขมรขาว และเขมรแดง) แล้วก็ออกสองไม้ด้วยเพลงเขมรราชบุรี สองชั้น และต่อด้วยเพลงเขมรราชบุรีชั้นเดียวเป็นเพลงเร็ว เพลงเขมรราชบุรี สองชั้น ที่กล่าวมานี้มีผู้นำมาขยายขึ้นเป็นอัตรา สามชั้นสำหรับใช้ร้องส่งในการบรรเลงปี่พาทย์ เครื่องสาย และมโหรีหลายทางด้วยกัน โดยเฉพาะทางของครูช้อย สุนทรวาทินแต่ไม่สู้จะได้รับความนิยมแพร่หลายเท่าใดจึงสูญไป

ราว พ.ศ. ๒๔๕๒ พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้แต่งขยายเพลงเขมรราชบุรีขึ้นเป็นอัตราสามชั้น อีกทางหนึ่ง แทรกเม็ดพราย มีลูกล้อลูกขัดแปลกขึ้นกว่าที่เคยมีมา ในระหว่างที่แต่งเพลงนี้หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ได้มีส่วนช่วยเหลืออยู่มาก

เพลงนี้เป็นเพลงที่ครูศิริ วิชเวช ชื่นชอบมากได้สืบทอดทางร้องมาจากครูเหนี่ยว ดุริยพันธ์ และปรับปรุงให้มีลีลานุ่มนวลถ่ายทอดอารมณ์ของเพลงได้ชัดเจนขึ้น เพลงนี้เป็นเพลงทยอยที่มีลีลาที่เด็ดขาด มีเทคนิคพิเศษเช่น การโยนเสียง การลักจังหวะ เสียงลงทรวง ล้วนแต่เป็นเทคนิคที่ทำได้ยาก

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงเขมรราชบุรี

สามชั้น

ท่อน ๑ ชะรอยกรรมจำพรากต้องจากไกล จะผ่อนผันฉันใดนะอกเอ๋ย
ถ้าแม้เขามิสงสัยไม่ไปเลย จะอยู่เชยชมแก้วกัลยา
ท่อน ๒ หอมกลิ่นกล้วยไม้ที่ใกล้ทาง เหมือนกลิ่นสไบบางขนิษฐา

บทละครเรื่องอิเหนา
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

โน้ตทางร้องเพลงเพลงเขมรราชบุรี

ท่อน ๑

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ชะรอย - ม - ม	กรรม - - - ร	จำ - - - ด	พราก - - - ล
ดรดล ดล	ซลซม	มรด - ม	- ซ - ล	- - -	ต้องจาก ดท - ท	- - ดร	ใกล ดทร- ร
- - - -	- - - -	มรซร	มรด - ด	- - - -	- - - -	- ด - ร	ดรดด
- - - -	จะผ่อน - ด - ท	- - ดร	ผัน ดทร- ร	- - - ซ	ฉัน - - - ร	ใด - ซ - ร	- มรท
- - - ร	มรด - ม	- - ซม	รมร- ม	- - รท	- - - -	นะอก - ร – ล	เอ๋ย - ท – ร
- - ซร	- มรท	ทลรล	ลซมลซซ	- - - -	- - - -	- ซ – ล	ซลซซ
- - - -	ถ้าแม้น - ซ - ท	- - - ท	เข้า ลซ - ท	- - รล	มิ - - - ล	สงสัย - ซ - ซ	ล ซลซม
- - ซม	รมร - ท	ทลซ - ท	รท - ม	- - - -	ไม่ไป ซฟ - ซ	- - - ล	เลย ซ ฟล - ล
- - - -	- - - -	ทลรท	ทลซ- ซ	- - - -	- - - -	- ซ –ล	ซลซซ
	จะอยู่ - ซ - ฟ	- - ซล	เชย ซฟล - ล	ทลซ - ท	- - รล	ชม ทล - ซ	แก้ว ซ ลซม
- - - ท	รท - ม	- - ซม	รมร - ท	ทลซ - ท	- ร - ม	กัล - - - ร	ลายา - ร - ร

ทางร้องเพลงเขมรราชบุรี
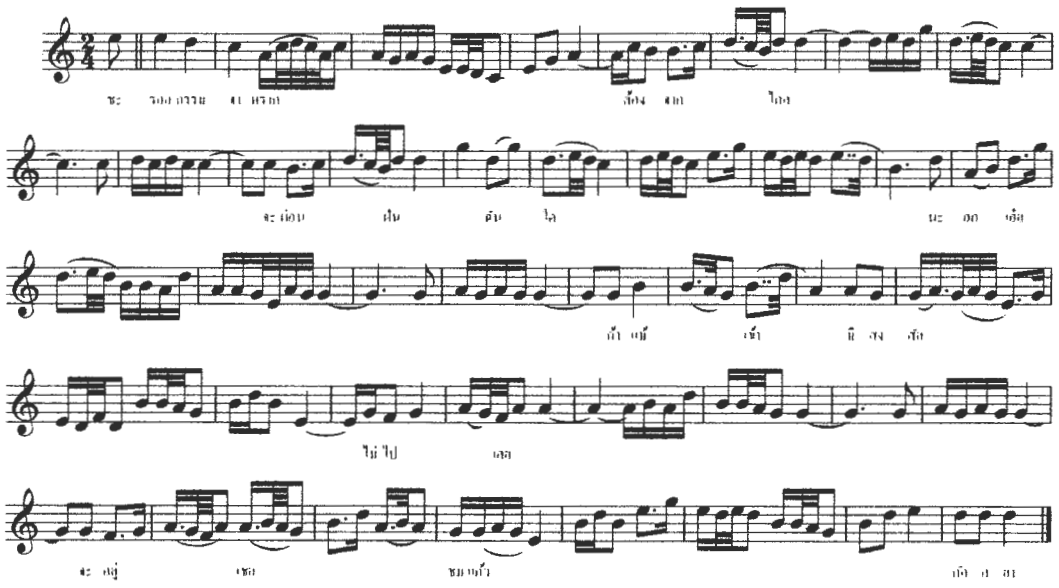
ท่อน ๒

- - - -	- - - -	- ล - ท	ลทลล	- - - -	- - - -	รล - ท	ลทลล
- - - -	หอม - - -ร	- ซ - ซร	กลิ่น ดทดรด ท	- - ดท	ดรด -	กล้วย - - ดซ	ไม้ ฟ - - ท
- - ซล	- - - -	- - -ด	รด - ด	- - -ร	มร - ม	รด- รด	- ซ –ล
- - ดล	ซลซ - ม	มรด - ม	ซม - ล	- - - -	ที่ใกล้ ดท - ด	ท - ดร	ทาง ดทดร- ร
- - - -	- - - -	มรซร	มรด – ด	- - -	- - - -	- ด – ร	ดรดด
- - -ซ	ลซม- ล	- - -ด	- - -ร	- - - -	เหมือน - - - ม	กลิ่น - ซ - ด	- - - ร
- - - ม	- - - ซ	- - ลซ	- มซร	- - -	สไบ - ร - ร	- - - ม	บาง รด - ด
- รดล	- - - ร	- - -ม	- -ซร	- - -ร	ดดดด	รด- ด	- - - -
- - -ซ	- - - ล	- - - ล	มรมรด	- - รด	ลทลล	ขนิษ รท - ล	ฐา - -ลรทลซ

ทางร้องเพลงเขมรราชบุรี
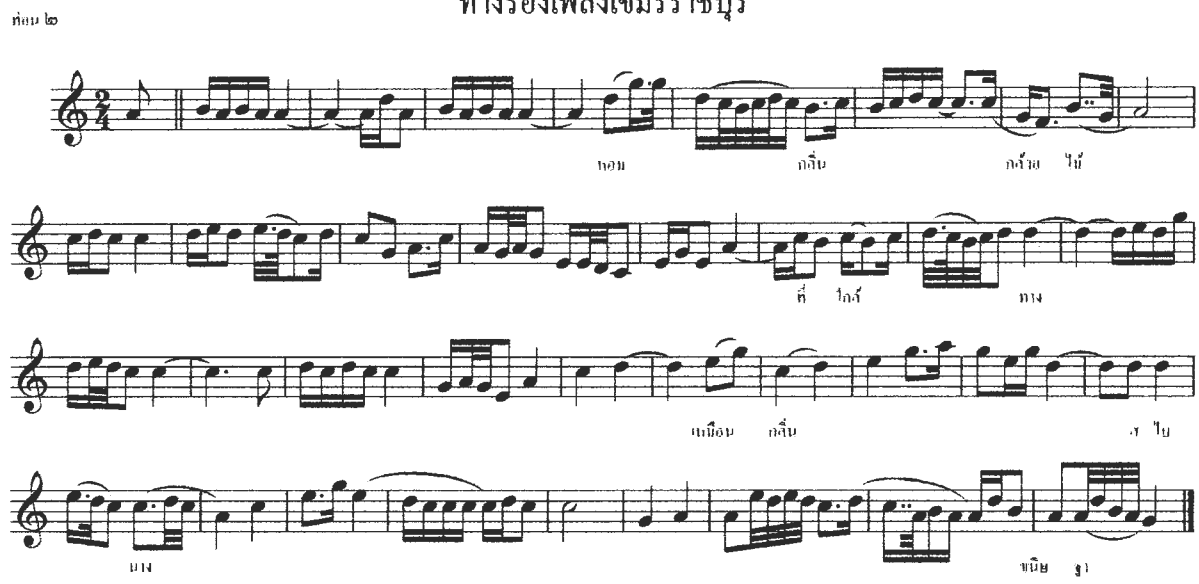
เพลงแขกมอญ เถา

เพลงแขกมอญ สองชั้น หน้าทับปรบไก่ เป็นเพลงเก่าสมัยอยุธยา มี ๓ ท่อน ทำนองไพเราะสละสลวย นิยมใช้บรรเลงออกเพลงประจำวันของวงปี่พาทย์มอญ

เพลงเถา พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งจากเพลงแขกมอญ สองชั้น ทำนองเก่า โดยแต่งทำนองสามชั้น เป็นทางธรรมดาและทางเดี่ยว เพื่อบรรเลงอวดฝีมือของนักดนตรี

ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งตัดเป็นชั้นเดียว และนำทำนอง สองชั้นทางธรรมดาของพระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ทำนอง สองชั้น ทางเก่ามารวมบรรเลงและขับร้องเป็นเพลงเถาเป็นที่นิยมกันแพร่หลาย

เพลงแขกมอญ เถา โดยเริ่มแรกครูศิริ วิชเวชได้นำบทร้องของครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์มาใช้ขับร้องซึ่งเนื้อร้องของครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์คือ **" ครานั้นจึงโฉมเจ้าพลายงาม ขี่ม้ามาตามเจ้าขุนแผน..... "** ซึ่งต่อมาครูศิริ วิชเวชได้ทำการปรับปรุงบทร้องและทำนองร้องขึ้นใหม่ทั้งเพลงโดยใช้เนื้อหาจากบทขับร้องในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งให้ความหมายไปในทางเจ้าชู้ รำพึงรำพันถึงนางอันเป็นที่รัก ปรับเทคนิคการเอื้อนให้มีลักษณะสำนวนเพลงที่อ่อนหวานนิ่มนวลให้ต่างจากของเดิม ซึ่งครูศิริ วิชเวชได้กล่าวว่า "จะได้สมกับเพลงแขกมอญ"

บทร้องเพลงแขกมอญ เถา

สามชั้น

เจ้าพลายก่ายหมอนทำนอนนิ่ง สุดประวิงอกไหม้ไส้พุงขม
กำเริบรักหนักแน่นแสนระทม เจ้าทรามชมนวลพี่ศรีมาลา
ป่านฉะนี้เนื้ออ่อนจะนอนสนิท หรือว่ามีจิตเสน่หา

สองชั้น

ดูทีเหมือนจะมีซึ่งเมตตา แต่ทว่าเป็นหญิงก็นิ่งไว้
อันความรักหนักแน่นในอกพี่ ข้อนี้เจ้าจะรู้ฤาหาไม่
แม้นรู้เค้าเจ้าก็เห็นจะอาลัย คงมิให้เสียทีพี่หมายชิด

ชั้นเดียว

เขาย่อมว่าถ้ามีมิตรใจ แล้วคงไปสาบสูญมิตรจิต
พี่รักเจ้าเท่าเทียมดวงชีวิต พี่จะคิดฉันใดให้เป็นการ
จะวนเวียนเพียรพูดให้ถึงปาก ก็สุดยากเชิงรักสมัครสมาน

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงแขกมอญ เถา

สามชั้น ท่อน ๑

- - - -	- - - ซ	- - - ล	ซลซ - ซ	- - - ฟ	- ซฟท	- - ดท	ซลซ - ซ
- - - -	เจ้า - - ดท	รฟร ดรด	พลาย - - - ด	รดท - ดท	ลซฟ -ซท	ก่าย - - - ท	หมอน ร - - ฟ
- - ซฟ	รมร - ฟด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ร	- - ฟร	รดท - ด
- - - -	- - - ซ	ลซ - ดล	ซลซ - ด	- - - -	- - - ซ	- ฟ - ซ	ฟซล - ล
ซฟ - -	- - - ด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมร - ร
- - ฟร	ดรด - ฟ	- - มฟ	ซฟร - ร	- - - -	- - - ร	ทำนอน - ด - ด	นิ่ง - - - ท
ด - ฟร	ดรด - ท	- - ดท	ซลซ - ซ	- - - -	- - - ด	สุด - - - ฟ	ประวิง - ซ - ซ
- - - ฟ	- - - ซ	- - - ท	ดท - ร	- - - -	- - - ฟ	อก - - - ท	ไหม้ ด - ซท
- - - ซ	- ลซซ	ลซฟ - ร	ฟร - ร	- - ฟด	รฟ - ด	ทลซล	ดรด - ร
- - ดท	- - - ร	- - ฟร	ดรด - ร	ดท - ดท	ทลซฟ ท	ไส้พุง ดท - ด	ขม - - รฟ
- - ซฟ	รมร - ฟด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมร- ร
- - - ท	ดท - ร	- - ฟร	ดรดร	ดท - ดท	ลซฟ - ท	เจ้า - - - ด	เอย ทดร - ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา
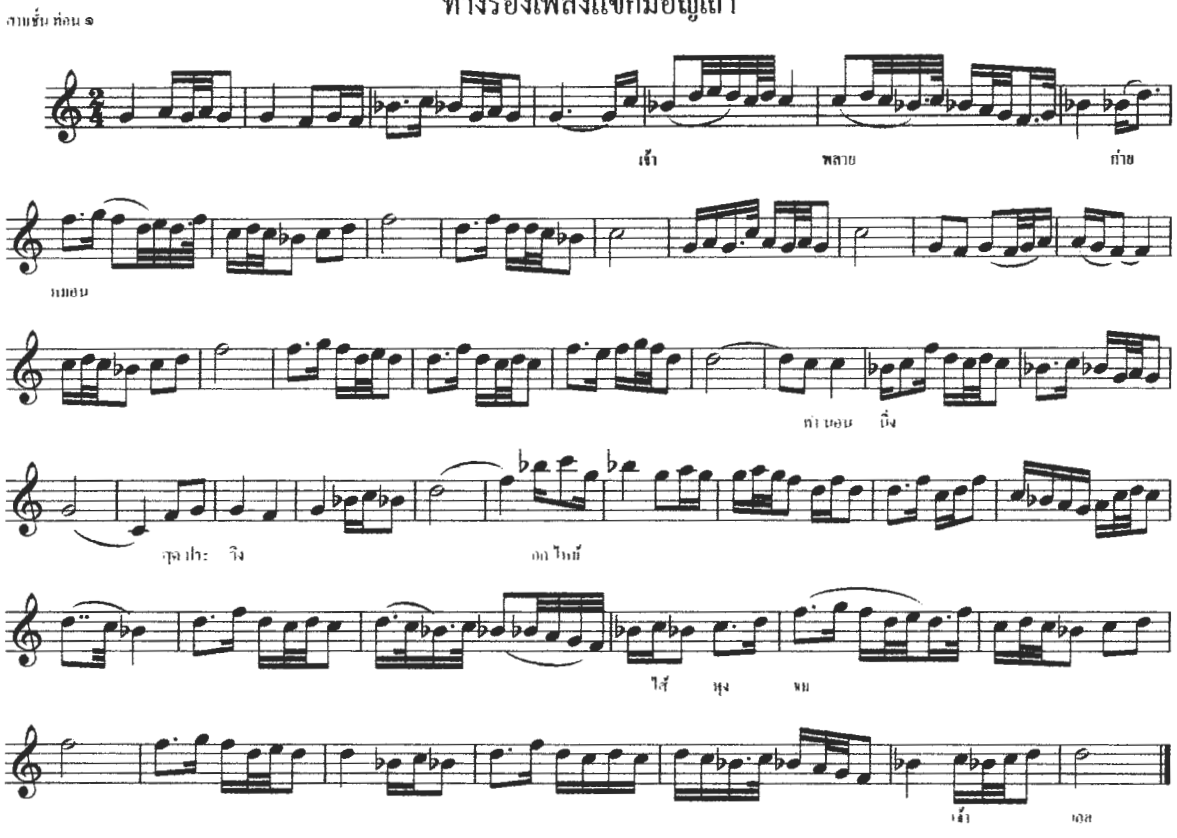
ท่อน ๒

- - - -	- - - ช	- - - ล	ชลช - ช	- - ดล	ชลช - ฟ	กำเริบ ลช มชด	รัก - - - ม
ร - ชม	รช - ด	- - - ร	มรด - รฟ	- - - ช	ฟมฟชฟ	หนัก - - - ช	แน่น - ล - ด
- - ฟล	- - - -	- - ดล	ชลช - ช	- - - -	- - - ช	ลชดล	ชลช - ร
- - - -	- - - ด	- - - ด	- - - ร	- - - -	- - - ม	มรด - ม	- ฟ - ช
- - - -	- - ดฟ	- - - ช	ลชฟ - ล	- - - ด	รด - ล	- - ดล	ชลช - ล
- - ชฟ	- - - ด	รดทด	- ร - ฟ	มฟชลช	แสน - - - ม	ชมมรด	ระทม - ร - ร
- - ฟร	ดรด - ร	ดท - ด	รดท - ร	- - - -	- - - -	- - - ด	- - - ร
- - ฟร	ดท - ร	- - - ฟ	- ช - -	- ลดช	ลชฟ - ร	ฟรดร	ดท - -
ดท - ร	ฟรดท	เจ้าทราม ดรด ฟ- ช	ชม - - - ช	- - - -	- - - -	นวล - - - ช	พี่ - - ชฟ
- - - -	- - - -	- - - ท	ดท - ท	- - ดท	ลชฟ - ท	ศรี - - - ฟ	มาลา - ร - ร
- - - -	- - - -	เตะ - - - ด	เอย - - - ด	- - - -	- - - ร	อา - ดรด	วาว - - - ท
- ชลช	เยียะโกย - ช - ท	ฮาม - - - ด	ราว รด - ท	ชลชช	อาวาว ชฟ - ท	หุชาน - - ฟท	เอย ดทร - ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา

สามชั้นท่อน ๒
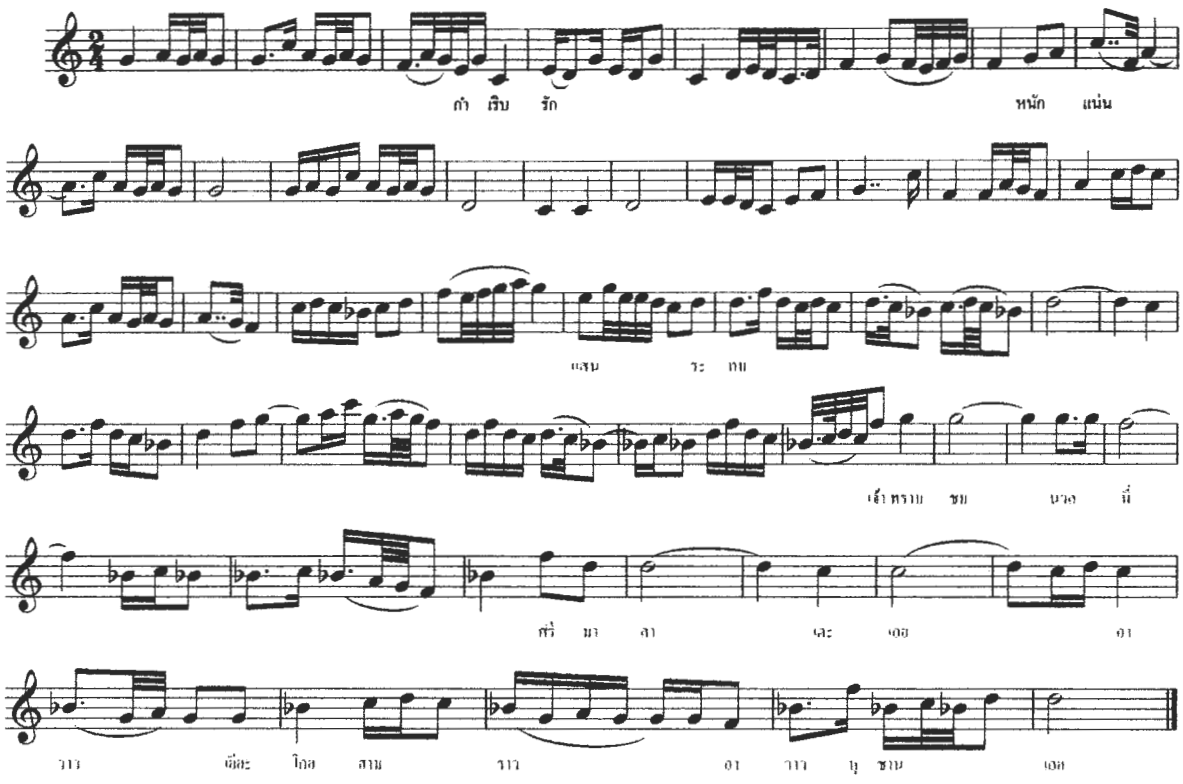
ท่อน ๓

- - - ด	รดท - ร	- - - ฟ	- ซ - -	ลซฟ - ล	ดซลซ	ป่าน - - - ร	ฉะนี้ - ฟ - ฟ
- ซฟร	- - ฟด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมรร
- - - ด	รดท - ร	- - - ฟ	- ซ - -	- ลดซ	ลซฟ - ซ	เนื้อ ฟร - ร	อ่อน ฟ - - ท
- ดรด	- - - ด	- - รด	- ซ - ล	ลซดฟ	ซฟ - ล	ลซฟ - ท	- - - ด
- - ฟร	ดรดร	ดท - ด	รดท - ร	- - - -	- - - ร	- - ฟร	ดรดร
ดท - ฟ	- - - ซ	ลซดซ	- ล - ท	- - ลท	ดรด -	จะนอน - ซ - ล	สนิท - ล - ฟ
- ซลซ	- - - -	- ซ - ล	ซลซ - ซ	- - - -	- - - -	หรือ - - - ซ	ว่า - ด - ซ
ฟซ - ฟ	- - - ซ	- - - ท	ดท - ร	- - - -	- - - ฟ	มี - - - ด	จิต - ท - ด
รดท - ซ	- ลซซ	ลซฟ - ร	ฟร - ร	- - ฟด	รฟ - ด	ทลซล	ดรด - ร
- - ดท	- - - ร	- - ฟร	ดรด - ร	ดท - ดท	ทลซฟ ท	เสน่ - ด - ท	หา ดรดท รฟ
- - ซฟ	รมร - ฟด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมร- ร
- - - ท	ดท - ร	- - ฟร	ดรดร	ดท - ดท	ลซฟ - ท	เจ้า - - - ด	เอย ทดร - ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา
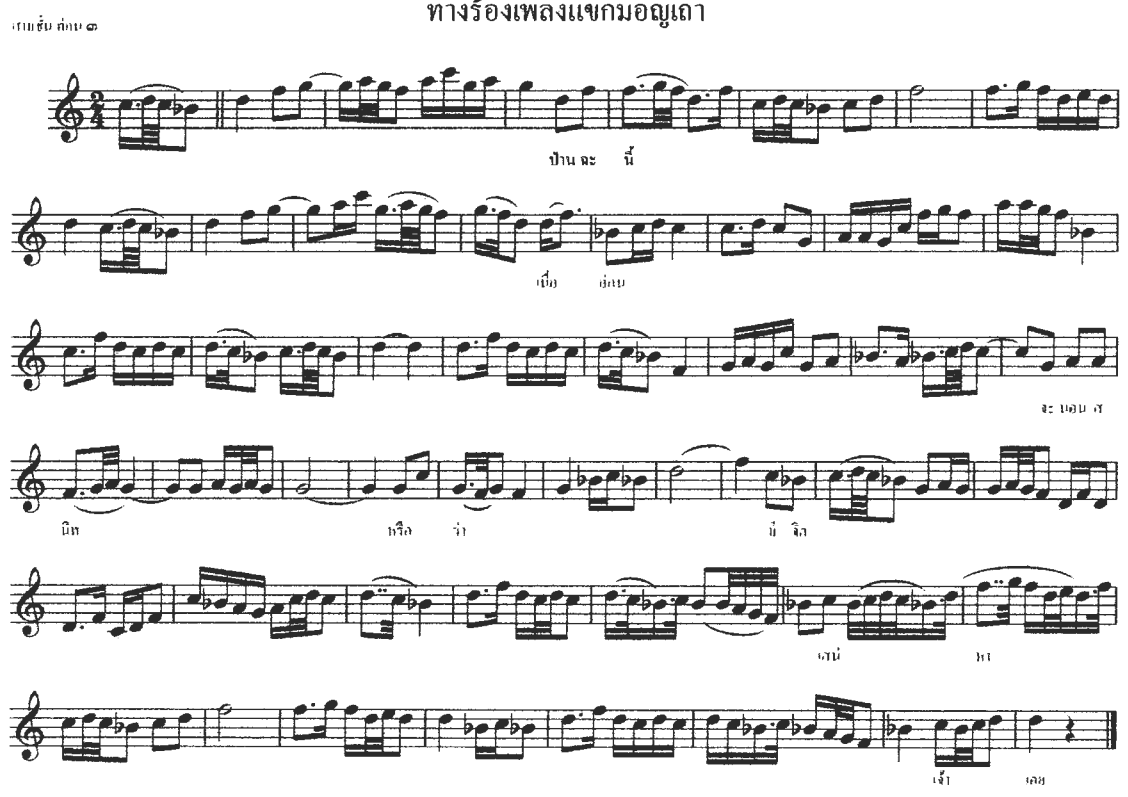
สองชั้น ท่อน ๑

				ดู	ที	เหมือน	จะ มี
- - - -	- - - ซ	- - - ล	ซลซ - ซ	- - - ด	- - - ด	- - - ฟ	- ร - ร
- - - -	- - - ฟ	- - - ซ	ลซฟ - ด	- - - ซ	- - - ด	- - - ซ	ลซ - ล
ฟซ - ด	- รดฟ	- - ซฟ	รมร - ร	- - - -	- - - -	ว่าเมต - ด - ท	ตา - - - ด
- ทดท	ซลซ - ซ	แต่ - - - ฟ	ทว่า - - ซซ	ฟ ฟ - ซ	- ท - ด	เป็น - - - ท	หญิง - - - ท
- - - ร	- - ฟด	รด - ฟด	รดท - ล	- ซดซ	ลซฟ - ท	ก็นิ่ง - ด - ด	ไว้ - - - ร
ร - - ด	- รดฟ	- - ซฟ	รมร - ร	- - ฟร	ดรด - ร	เจ้า ดท - ด	เอย - ท - ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา
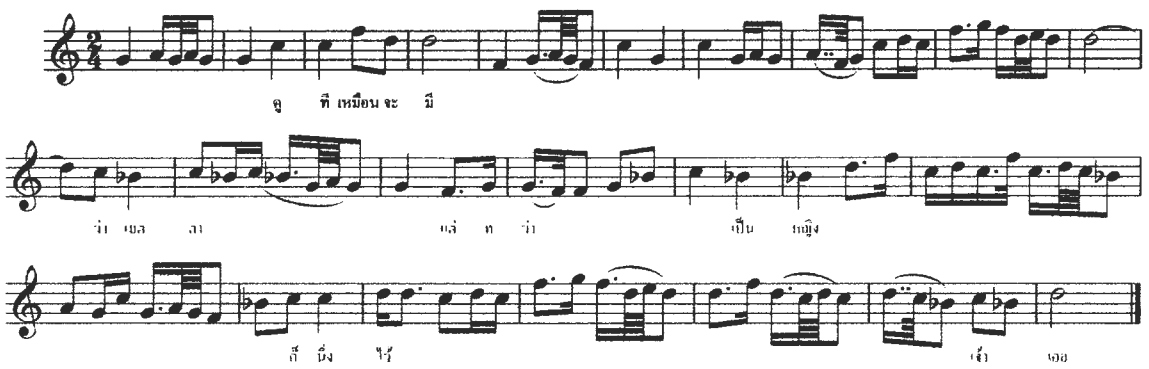
ท่อน ๒

----	---ซ	--ดล	ซลซ-ร	อันความ -ร-ร	รัก ---ม	รด-ฟ	หนักแน่น -ฟ-ซ
--ฟซ	---ซ	ลซดล	ซลซ-ร	----	----	-ร-ม	-ฟ-ซ
---ร	มรด-ล	--ดล	ซลซ-ล	ซฟ-มฟ	ซลซ-	ในอก -ร-ด	พี่ ---ท
---ร	----	ข้อ ---ซ	นี้ ฟ--ล	-ฟ-ซ	-ท-ด	เจ้า ---ซ	จะรู้ -ท-ด
-ท-ร	--ฟด	รด-ฟด	รดท-ล	-ซดซ	ลซฟ-ท	ฤาหา -ร-ร	ไม่ --ฟท
ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟร	ดรด-ร	เจ้า ดท-ด	เอย -ท-ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา

สองชั้น ท่อน ๒
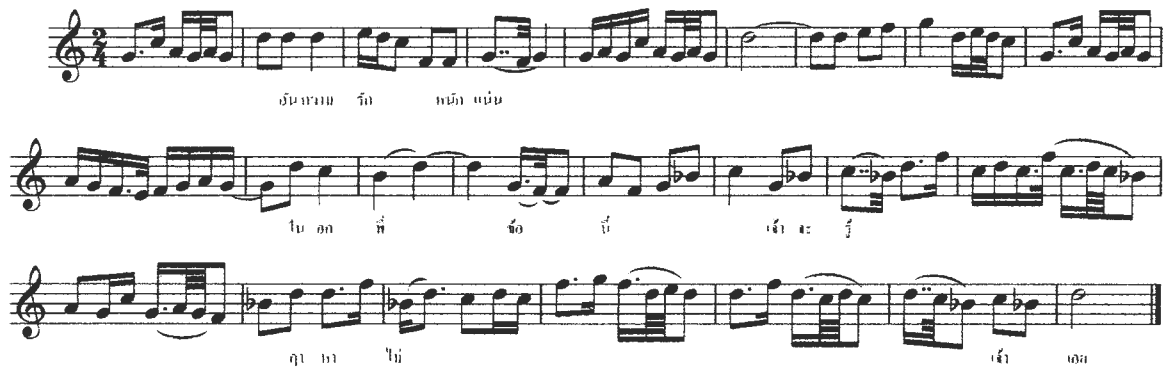
ท่อน ๓

รดท - ร	- ฟ - ซ	ลซ - ดฟ	ลซฟ - ซ	- - ฟร	- - - -	แม้นรู้ - ฟ - ฟ	เค้า - - ฟร
รดท - ร	- ฟ - ซ	ลซฟ - ร	- - ฟด	- - - -	- - - -	เจ้า - - ดท	ก็เห็น - ท - ร
- - - ท	- ด - ร	- - ฟร	ดรด - ร	- - ดท	- - - -	จะอา - ท - ท	ลัย - - - ท
- - ดท	ซลซ - ซ	คง - - - ซ	มิให้ ซฟ - ซ	- ฟ - ซ	- ท - ด	เสีย - - - ด	ที่ - ท - -
- - - ร	- - ฟด	รด - ฟด	รดท - ล	- ซดซ	ลซฟ - ท	พี่หมาย - ร - ร	ชิด - - - ฟ
ร - - ด	- รดฟ	- - ซฟ	รมร - ร	- - ฟร	ดรด - ร	เจ้า ดท - ด	เอย - ท - ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา
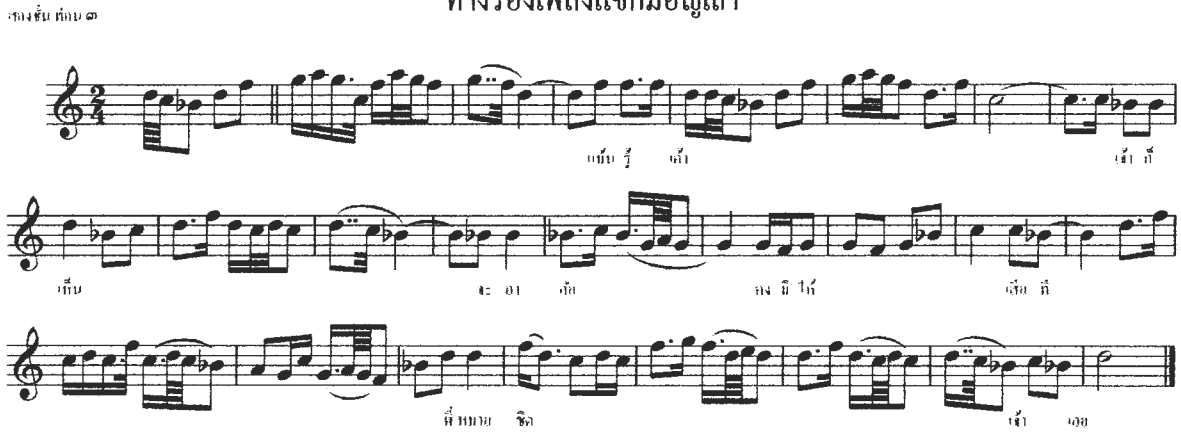
ชั้นเดียว ท่อน ๑

- - - -	- - - -	เขาย่อมว่า - ดดด	ถ้ามี - ท - ร	- - ฟร	ดรฟด	- ซ - ด	ซร - ฟ
- - ซฟ	รมร - ร	มิตร - - - ร	ใจ - ด - ด	ทดลซลซ	แล้วคงไป - ซซฟ	- ทรด	สาบสูญ - ซ - ท
- รฟด	- ท - ด	มิตร ทลซ - ฟ	จิต - ร - ด	- - - ร	- ร - -	ฟรดท	เจ้าเอย ทด- ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา
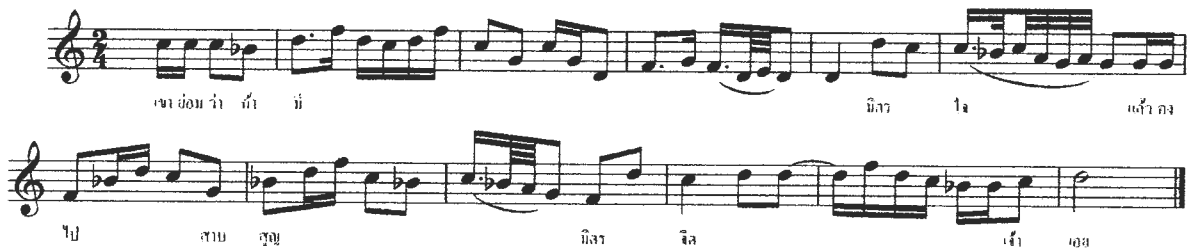
ท่อน ๒

- - - ซ	ลซ - ร	พี่รักเจ้า รม - รด	เท่าเทียม ซฟ - ซ	- - - ซ	ลซ - ร	- ร - ม	- ฟ - ซ
- ซฟล	- ลซฟ	ดวง ลซ - ร	ชีวิต - ร - ม	- - - ร	พี่จะคิด ซฟซล	- ทรด	ฉันใด - ร - ด
- รฟด	- ท - ด	ให้ ทลซ - รด	เป็นการ - ร - ร	- - - ร	- ร - -	ฟรดท	เจ้าเอย ทด- ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา
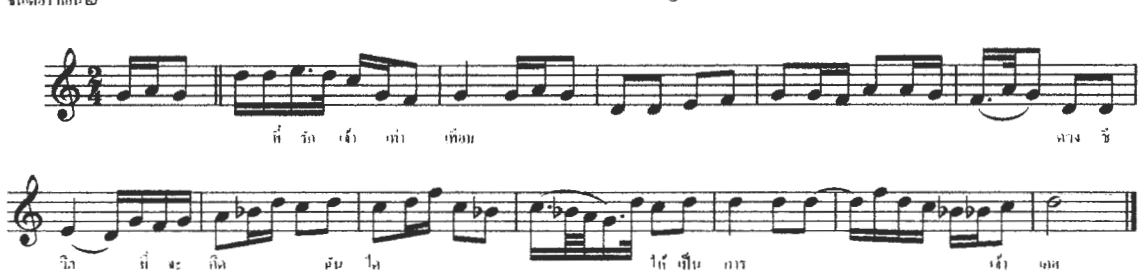
ท่อน ๓

- - ดซ	ลซฟ - ซ	- - - ร	จะวนเวียน - รรร	- - - -	- - ฟซ	ลซฟ -	เพียรพูด - รดท
- ท - ร	รด - ท	- - - ด	ให้ถึงปาก ซด - ซ	- - - ท	ก็สุดยาก ซฟ - ซ	- ทรด	เชิงรัก - ท - ด
- รฟด	- ท - ด	สมัคร ทลซ - รด	สมาน รดรฟ	- - - ร	- ร - -	ฟรดท	เจ้าเอย ทด- ร

ทางร้องเพลงแขกมอญเถา

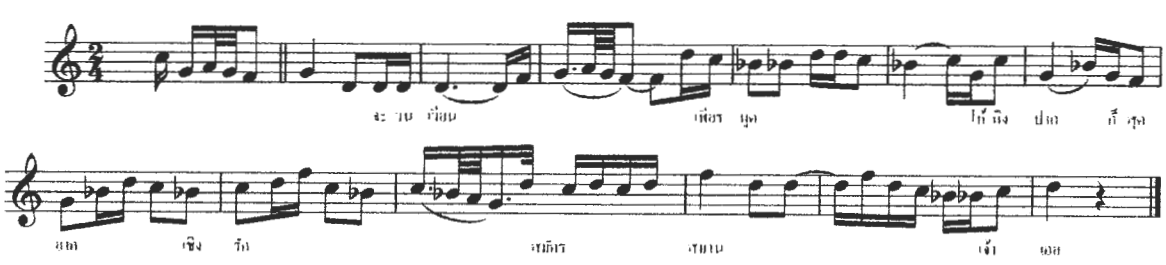

เพลงพิรุณสร่างฟ้า สามชั้น

เพลงพิรุณสร่างฟ้า เป็นของเก่ามีท่อนเดียว ๕ จังหวะ หน้าทับปรกไก่ ครูศิริ วิชเวชได้ต่อเพลงนี้จากครูจันทร์ โตวิสุทธิ์ ขณะที่ทำงานอยู่ที่การรถไฟ ทางเพลงพิรุณสร่างฟ้านี้เป็นของครูจี๊ด มาลัยแมน (นักร้องสักวาผู้มีชื่อเสียง) นิยมบรรเลงติดต่อกันเป็นชุดเดียวกันคือเพลงพิรุณสร่างฟ้าแล้วต่อด้วยเพลงกัลยาเยี่ยมห้อง ครูศิริได้นำเพลงพิรุณสร่างฟ้ามาปรับทางร้องทั้งหมด โดยใช้การเอื้อนแบบโยนเสียงซึ่งจะให้เสียงที่นุ่มนวลตลอดทั้งเพลงแทนของเดิมซึ่งเป็นการเอื้อนลูกคอ

บทร้องเพลงพิรุณสร่างฟ้า สามชั้น

เที่ยวแรก

แว่วเสียงสำเนียงบุหรงร้อง เหมือนเสียงสามนิ่มน้องเสน่หา
พระแย้มเยี่ยมม่านทองรจนา เห็นแต่ป่าพุ่มไม้ใบบัง

เที่ยวกลับ

เอนองค์ลงอิงพิงเขนย พระกรเกยก่ายพักตร์ถวิลหวัง
กำเริบรักเหลือล้นพ้นกำลัง ชลนัยไหลหลั่งลงพรั่งพราย

บทร้องของเก่า

โน้ตทางร้องเพลงพิรุณสร่างฟ้า สามชั้น

ท่อนแรก

- - - -	แว่ว - - - ล	ซม - ล	เสียง ดร - ม	ซร มรดม	- - ซร	สำ มร - ด	เนียง - ฟ - ด
รดล - ดล	ซลซม	มรด - ม	- ซ - ล	- - - -	บุหรง - ม - ม	ร้อง - - - ซ	- รมร
- - - ด	- - - ร	มรซร	- ม - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	มรรร
- - - -	เหมือนเสียง ทร – ท	- - - ท	สาม ลซ - ท	- - รล	ทล - -	นิ่ม - - ซม	น้อง - - - ซ
- - ซล	ซม - -	มรดร	มรซมม	- - - -	- - - ล	ซมซล	- ด - ร
มรซด	- ร – ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	เสน่ - ร - ด	- - รม	หา รด - ด
ดรดล	พระแย้ม - ด – ด	- - ดล	เยี่ยม ซลซม	- - ซล	ซม - -	ม่าน - - - ซ	ทอง - ม - ล
- - - -	- - - ร	มรซม	รมรม	- - รท	รจ - - - ร	ทร- ท	จนา ลซ ลล
- - - -	- - - ล	- ด - ล	ซลซม	- - ซม	มรด - ม	เห็น - - - ด	แต่ ป่า - ซ - ซล
- - ร๋ซ	- - - ท	ทล - ด	- - - ร	- - ซม	รมรด	พุ่ม ร - ซฟ	ไม้ - - - ล
- - ฟซ	- - - ล	- ด - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ร	มรซด	มรด - ม
- - - ซ	- - - ล	- - ดล	ซลซม	- - - -	- - - -	ใบ - - - ร	บัง - - - ร มรด

ทางร้องเพลงพิรุณสร่างฟ้า สามชั้น

ท่อนแรก
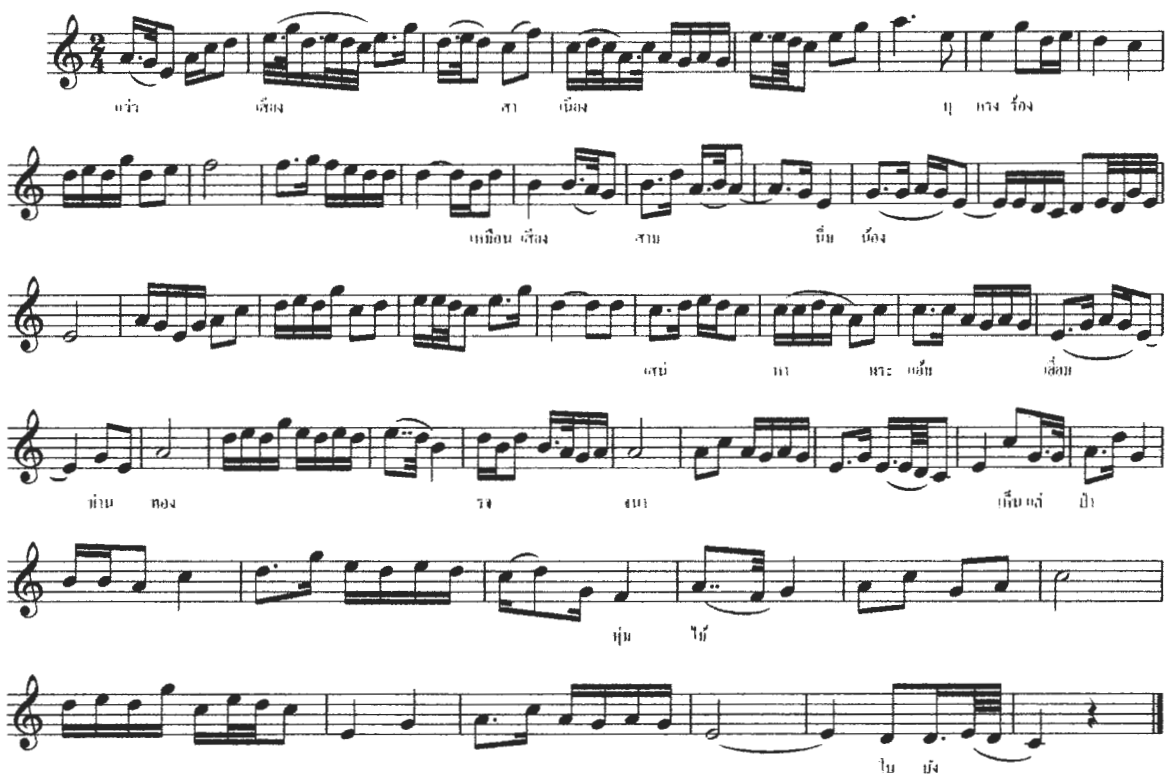
เที่ยวกลับ

----	เอน ---ล	ลชม - ล	องค์ ดร - ร	มรด - ม	--ชร	ลง มร - ด	อิง ---ด
รดล - ดล	ชลชม	มรด - ม	- ช - ล	----	พิง ---ม	เขนย - ม - ม	--ชร
---ด	---ร	มรชร	- ม - ฟ	----	---ฟ	--ชฟ	มรรร
----	พระภร -	---ท	เกย ลช - ท	--รล	ทล--	ก่าย --ชม	พักตร์ ---ช
--ชล	ชม--	มรดร	มรชมม	----	---ล	ชมชล	- ด - ร
มรชด	- ร – ม	มรด - ม	--ชร	----	ถวิล - ร - ร	- ชรม	หวัง รด - ด
ดรดล	กำเริบ - ช - ม	- ลดล	รัก ชลชช	--ชล	ชม--	เหลือ ---ด	ล้น ---ด
---ล	---ร	มรชม	รมรม	--รท	พ้น ---ร	ทร- ท	กำลัง ลช ลล
----	---ล	- ด - ล	ชลชม	--ชม	มรด - ม	ชล ---ช	ล นัย - ช - ช
--รัช	---ท	ทล - ด	---ร	--ชม	รมรด	ไหล ร - ลด	หลั่ง ---ช
---ล	---ล	- ด - ช	- ล - ด	----	---ร	มรชด	มรด - ม
---ช	---ล	--ดล	ชลชม	----	----	ลงพรั่ง - ร - ด	พราย ---ร มรด

ทางร้องเพลงพิรุณสร่างฟ้า สามชั้น
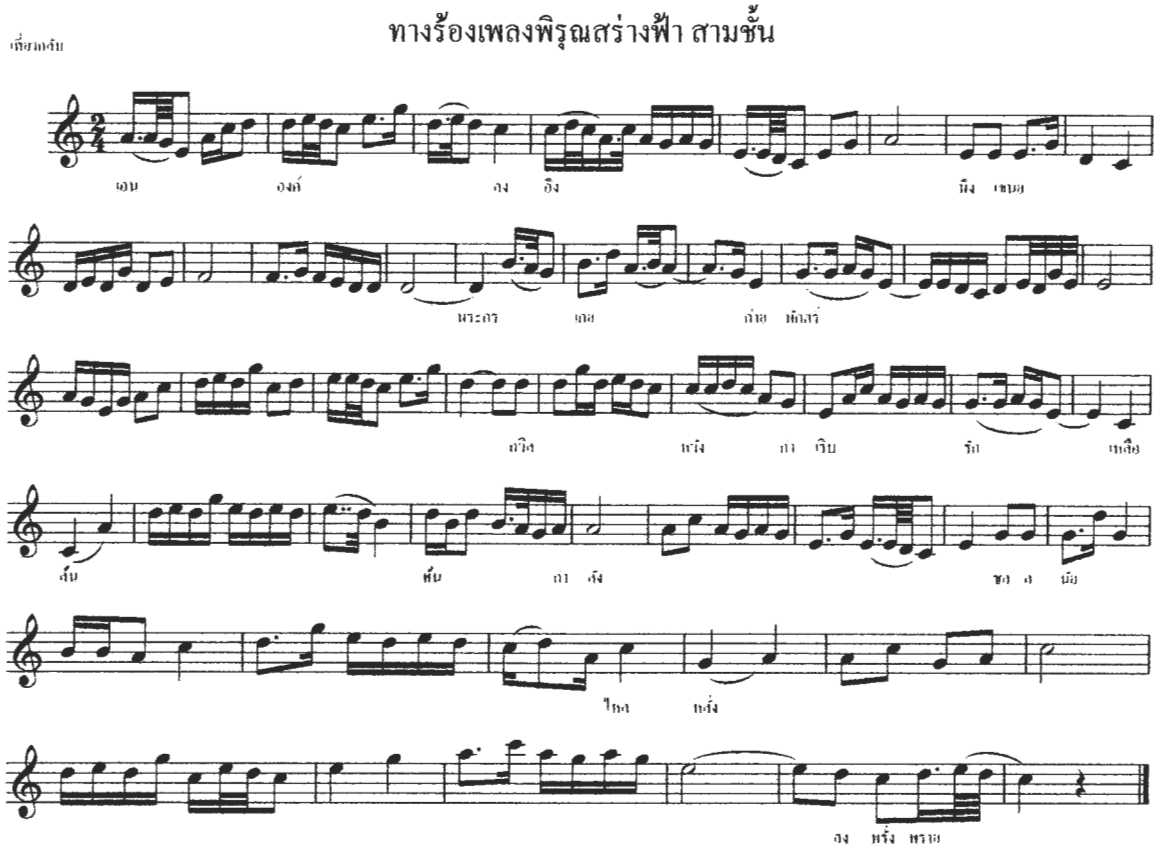
เพลงพญาโศก สามชั้น

เพลงพญาโศก สามชั้น หน้าทับปรบไก่ เป็นเพลงที่รวมอยู่ในเพลงเรื่องพญาโศก อันเป็นเพลงโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา บางทีก็แยกเอาออกมาใช้เป็นเพลงร้องประกอบการบรรเลงมโหรี และแสดงโขนละครในบทที่แสดงอารมณ์เศร้าสลดระหว่างนั้นนั่งนอนอยู่กับที่ ครั้นถึงราวสมัยปลาย รัชกาลที่ ๔ พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) จึงแต่งขึ้นเป็น สามชั้น สำหรับร้องเพลงและบรรเลงมโหรีปี่พาทย์ แล้วจึงประดิษฐ์เป็นเพลงเดี่ยวขึ้นอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งดุริยางค์ศิลปินได้ยึดถือเป็นแบบฉบับสำหรับเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีทุกชนิดสืบมาจนทุกวันนี้ ส่วนความหมายของเพลงก็เป็นอย่างที่ใช้ในการแสดงโขนละครดังกล่าว เพลงพญาโศก ครูศิริ วิชเวช ได้ต่อเพลงนี้มาจากครูสุดจิตต์ ดุริยประณีตและได้ต่อเพลงนี้จากอาจารย์จันทนา พิจิตคุรุการ อีกทางหนึ่ง ครูศิริ ได้ปรับปรุงทางเพลงนี้เพื่อต่อให้ลูกศิษย์ของท่านใช้ประกวดขับร้องเพลงไทย โดยใช้เทคนิคการปั้นคำและโยนเสียงระหว่างคำให้นุ่มนวลตลอดทั้งเพลงและปรับปรุงโน้ตให้แสดงถึงอารมณ์เศร้าเพื่อให้เหมาะสมกับเพลงมากขึ้น เพลงนี้ถือว่าเป็นเพลงที่ใช้อวดฝีมือกัน ในการขับร้อง นับเป็นเพลงที่ยากต้องใช้ความสามารถของผู้ขับร้องเป็นอย่างยิ่ง

บทร้องเพลงพญาโศก สามชั้น

โอ้วันใดมิได้พบประสบพักตร์ ราวหัวอกจะหักเสียให้ได้
หวามอุราน้ำตาก็ตกใน กลายเป็นไฟเผาร้อนรอนชีวี

เสภาเรื่องพญาราชวังสัน

โน้ตทางร้องเพลงพญาโศก สามชั้น

- - - -	โอ้วัน - ด - ร	- - - ม	ใด รด - ด	ท - ลรล	ทลซ - ด	มิได้ - ม - ด	พบ - - - ม
- รมร	- - - ร	- - - ม	ฟมร - ฟ	- - - -	- - มฟ	- - ลฟ	มฟมฟ
- - มร	- - - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	ประสบ - ร - ด	- ซ - ล	พักตร์ ทลรท ท
รมรท	- - - ท	ทลซ - ท	มร - ม	- - ซม	รมรด	- - รด	ลทลล
- - - -	ราว - - -ท	- - รท	หัวอก ลทล ลรม	- - - ล	ทล - -	จะ - - - ท	หัก - - - ล
- ท - ร	- - - ม	- - ซม	รมรม	- - รท	- - - ท	- - รท	ลทลท
- - ลซ	- - - ล	ทลรล	ทลซ - ล	ซม - ซม	มรท - ม	เสียให้ - ลร - ลซ	ได้ - - - ลซ
- - - ล	- - - ซ	ลซฟ - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ด	- - รด	ลทลล
- - - -	- - - ร	หวาม - - ลด	อุรา - ล - ล	- - - ท	ลซ - ด	น้ำ - - - ม	ตา - ซ - ร
- - - -	- - - ท	- - รท	ลทลร	- - - -	- - - ม	ฟมลร	ฟมร - ฟ
- - - -	- - มฟ	- - ลฟ	ก็ มฟม - ม	- - รด	ตก - - - มฟ	- - รม	ใน ฟมลฟฟ
- - - -	- - - -	- - - ม	- - - ฟ	- - - -	- ม - ฟ	ฟมร - ฟ	- ล - ม

- - ซม	รมรด	กลาย - - - ร	เป็นไฟ - ร - ร	- - - -	เผา - - - ม	ร้อน - - - ซ	- - - ร
- - - -	- - - ด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	รมรร
- - - ม	- - ซร	มร - ซร	มรด - ท	ลร - ล	ทลซ - ท	รอน - - - ร	ชีวี - ร - ร

ทางร้องเพลงพญาโศก สามชั้น
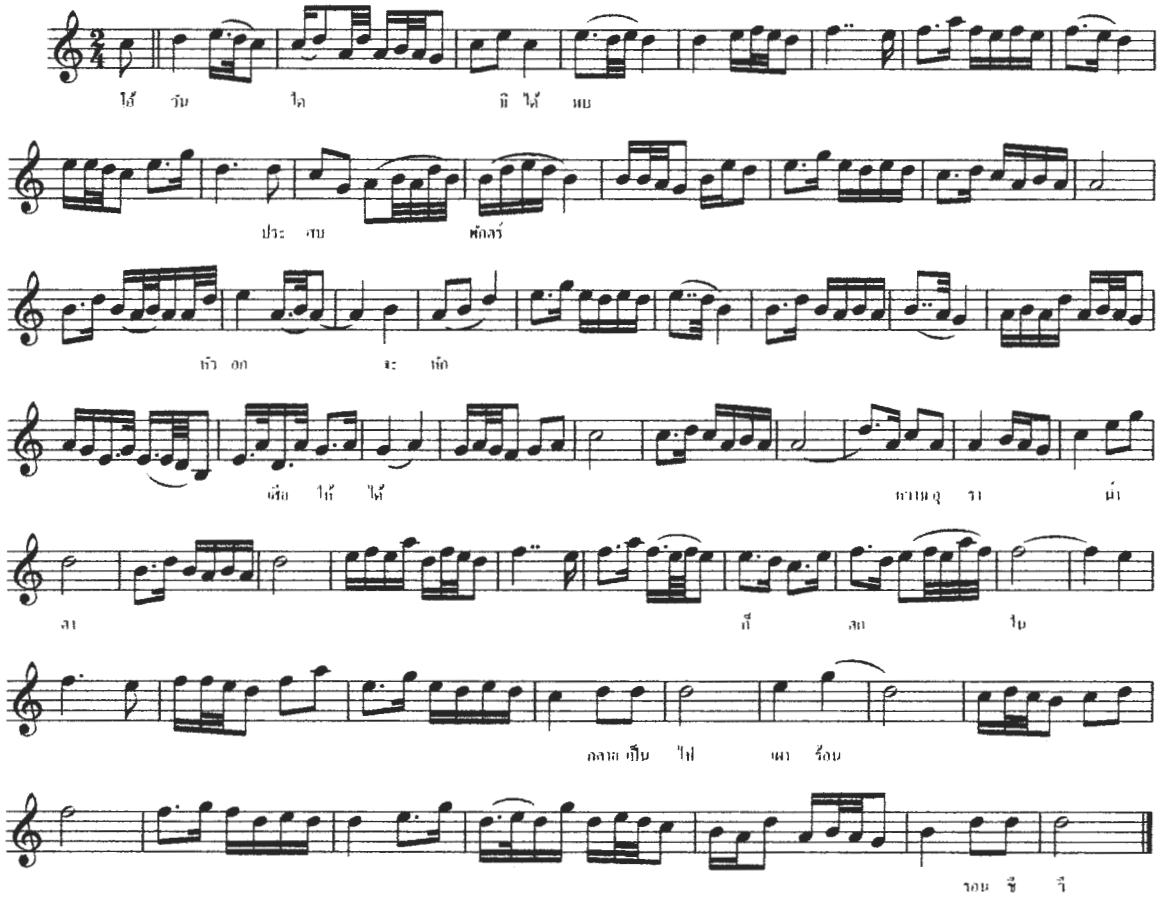
เพลงสุรินทราหู สามชั้น

เพลงสุรินทราหู ของเดิมทำนอง สองชั้น หน้าทับปรบไก่ เป็นเพลงเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ตกมาสมัยรัตนโกสินทร์ได้มีการตกแต่งเรียบเรียงเป็นเพลงเรื่องในพวกเพลงช้าสำหรับวงปี่พาทย์โดยเฉพาะ คือเมื่อบรรเลงสุรินทราหูจบแล้ว มักนิยมออกเพลงกระต่ายชมเดือน กระต่ายเต้น กระต่ายกินน้ำค้าง ลูกวอนแม่ และแม่วอนลูกซึ่งเป็นเพลงเร็วส่งท้าย สำหรับทำนอง สามชั้นเป็นของครูทัดนักร้องและครูดนตรีมีชื่อของวงสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ได้แต่งเพื่อเป็นคุณานุสรณ์แด่สมเด็จเจ้าพระยาฯ องค์นั้นทำนองเดียวกับพระประดิษฐไพเราะเคยแต่งเพลงพระอาทิตย์ชิงดวงได้แสดงคุณานุสรณ์แด่ท่านสมเด็จเจ้าพระยาฯมาแล้ว ลีลาของเพลงแม้ไม่โลดโผนนัก แต่ก็มีความไพเราะมาก จนได้มีผู้ที่นำทำนองสามชั้นไปทำทางเดี่ยวอวดฝีมือกันมากมายหลายทาง ต่อมาราว พ.ศ.๒๔๙๖ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำทำนอง สามชั้นของครูทัดมาตัดลงเป็น สองชั้นและชั้นเดียวครบ เถา และยังได้แต่งขยายขึ้นเป็น สี่ชั้น แต่น่าเสียดายว่าทำนอง สี่ชั้น ท่านทำไว้เป็นต้นร่างหรือทางโกลนยังมิได้ตกแต่งให้วิจิตร แต่มีเรื่องน่าบันทึกไว้ว่า ทางโกลน สี่ชั้น ของเพลงสุริทราหู เป็นผลงานแต่งเพลงชิ้นสุดท้ายของท่านเพราะหลังจากนั้นท่านมิได้แต่งเพลงใดออกมาเลยจนถึงแก่กรรมใน พ.ศ. ๒๔๙๗

เพลงสุรินทราหู ทางของครูศิริ วิชเวชนั้น ท่านได้พัฒนาปรับปรุงทางเพลงนี้ไว้เพื่อขับร้องในการเดี่ยวเครื่องดนตรี โดยใช้เทคนิคการปั้นคำและการโยนเสียงตลอดทั้งเพลงปรับปรุงท่อนสามใหม่ทั้งหมด และเพิ่มสำเนียงมอญให้กับบทเพลงเพื่อความไพเราะ เพลงนี้ถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวอวดฝีมือในการขับร้อง เพลงเหมาะสำหรับนักร้องหญิงซึ่งจะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของเพลงได้เป็นอย่างดีตามบทร้องของเพลง

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงสุรินทราหู สามชั้น

น้องเป็นหญิงยากจริงจริงจะให้เห็น พ่อก็เป็นชายเลิศประเสริฐศรี
ถ้าตัวของน้องนี้เป็นผู้ชาย ตัวของพ่อพลายถ้าพ่อเป็นสตรี
ค่ำค่ำวันนี้ จะไปแนบให้หนำใจ

อาศัยเค้าโครงจาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงสุรินทราหู สามชั้น

ท่อน ๑

- - - -	- - - ด	- - ร ด	ซ ด - ท	- - - ด	น้อง ทรด - ด	เป็นหญิง - ท - ด	 - - ด ซ
ล ซ - -	- - - ฟ	- - - ซ	ล ซ ฟ - ท	- - - -	- - - -	ยาก - - - ด ท	จริง จริง - - ด ด
- - ด ร	ดท - - ด	- - ร ด	- ซ – ด ท	- - - -	- - - ท	- - ด ท	ลซลซ - ซ
- - - -	- - - ร	- - ฟ ร	- ดรด - ซ	ดท ดท	ลซฟ - ท	จะ ให้ - - ด ท	เห็น ร - - ฟ
- - ซ ฟ	มร - ฟด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซ ฟ	ม ร - ร
- - - ท	- ด ท ร	- - ฟ ร	ดร ดร	ดท ดท	ลซฟ - ท	เจ้า - - ด ท	เอย - - - ร

ทางร้องเพลงสุรินทราหู สามชั้น
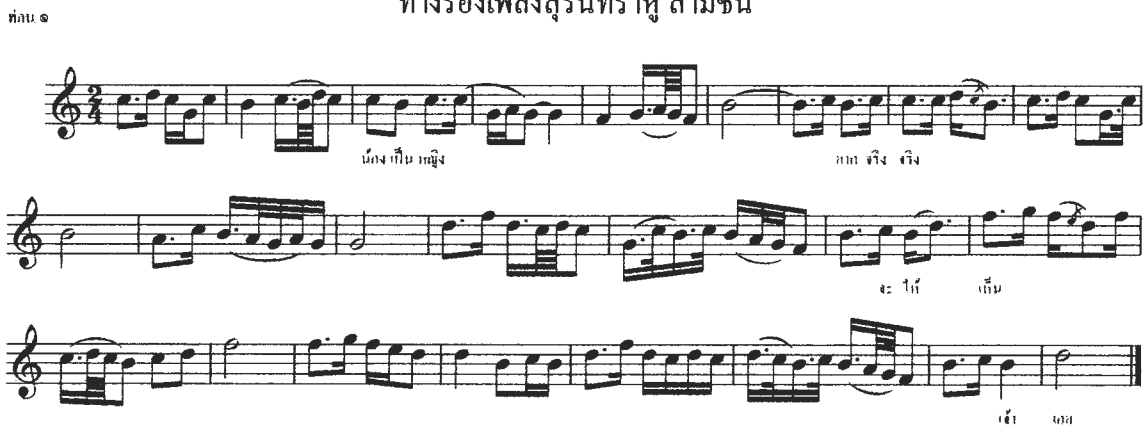
ท่อน ๒

- - - -	- - - ฟ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - -	- - - ซ	- ฟ - ซ	ฟลซ - ล
ซ ฟ - ฟ	- ซ ฟ ล	ลซฟ - ล	- ด - ซ	- - - -	- - - -	พ่อ - - - ร	ก็เป็น - - ร ฟ
- - ซฟร	- - - ท	- - - ด	รดท - ร	- - - ฟ	ซ ฟ - ร	- - ฟ ร	ดรด - ร
- - ด ท	- - - ซ	- - ท ซ	ฟซฟ - ท	- - - -	- - - -	ชาย - - - ด	เลิศ - - - ท
- - ด ร	- - - ฟ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - -	- - - ซ	- ฟ - ซ	ฟลซ - ล
ซ ฟ - ฟ	- ซ ฟ ล	ลซฟ - ล	- ด - ซ	- - - -	- - - -	ประเสริฐ - - ฟ ร	ศรี - - - ฟ
- ซฟร	- - - ด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซ ฟ	ม ร - ร
- - - ท	- ด ท ร	- - ฟ ร	ดรดร	ดทดท	ลซฟ - ท	เจ้า - - ด ท	เอย - - - ร

ทางร้องเพลงสุรินทราหู สามชั้น

ท่อน ๒
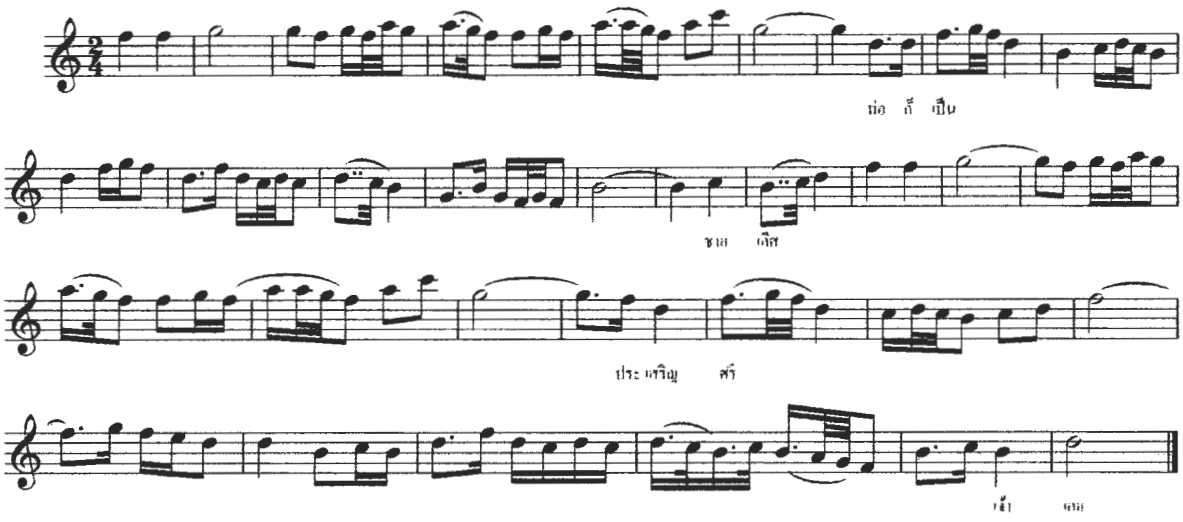
ท่อน ๓

	ถ้า		ตัว			ของ	น้อง
- - - -	- - - ซ	ฟร - ฟซ	ดท - ด	- - - ร	ด ท - ด	- - - ฟ	- - - ฟ
		นี้	เป็น		ผู้		ชาย
- - - ร	ม ร - -	- - - ฟ	ท - - ด	- - - ร ด	- - - ซ	- ท - ด	รดท - ท
		ตัว	ของ			พ่อ	พลาย
- - ล ท	ท ซ - -	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ท	- - ร ท	- - - ฟ	ร - - ฟ
		ถ้า	พ่อเป็น				สตรี
- - - -	- - - -	- - - ร	- - ร ฟ	- - - ซ	ฟ ร - ฟ	ซ ฟ - -	ท - ซ ซ
	ค่ำ ค่ำ	วัน	นี้		จะ		ไป แนบ
- - - -	- ซ - ซ	- - - ด	ร - - ฟ	- - - ร	ฟ ร - ท	- - ด ร	ดท - ทฟ
					ให้หนำ		ใจ
- - - ซ	ล ซ - - ร	- - ฟ ร	ดร ดร	- - ดท	- ซ - ฟ	- ด ซล	ซฟ - ฟ
- - ฟร	- - ฟด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซฟ	ม ร - ร
						เจ้า	เอย
- - - ท	- ด ท ร	- - ฟ ร	ดรดร	ดทดท	ลซฟ - ท	- - ด ท	- - - ร

ทางร้องเพลงสุรินทราหู สามชั้น
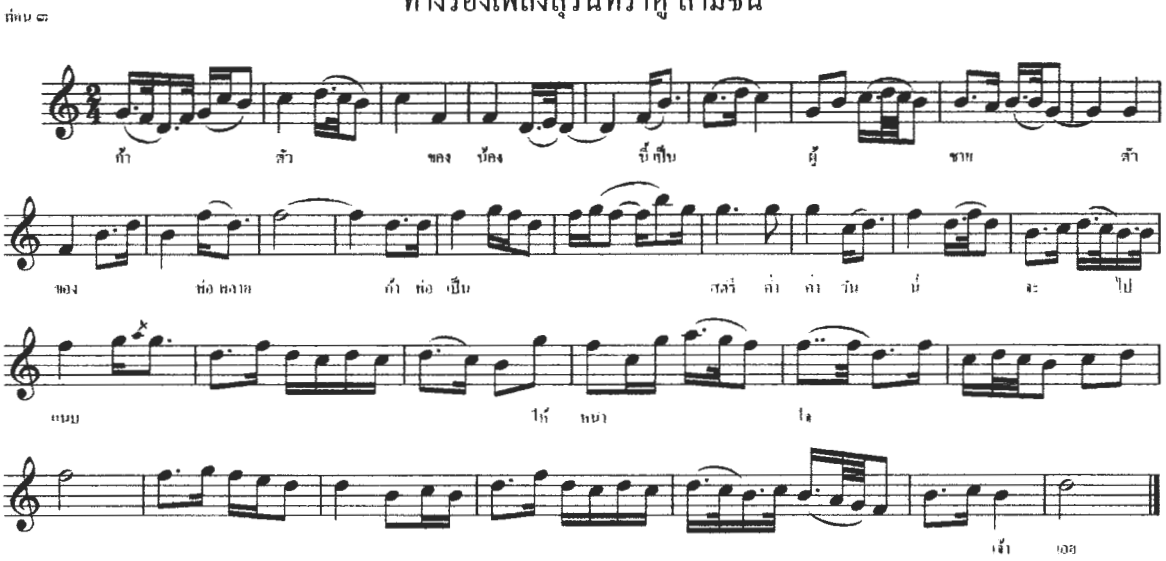
เพลงสารถี สามชั้น

เพลงสารถีอัตราสองชั้น หน้าทับปรบไก่ เป็นเพลงไทยสมัยโบราณสมัยอยุธยา ใช้เป็นเพลงสำหรับบรรเลงรวมอยู่ในเพลงเรื่องประเภทเพลงช้า เรียกว่าเรื่องสารถี ภายหลังได้นำมาใช้เป็นเพลงร้องประกอบการแสดงโขนละคร เรียกชื่อเต็มว่า "เพลงสารถีชักรถ" แต่เราชอบเรียกชื่อกันสั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นชื่อบุคคลหรือชื่อเพลง จึงเรียกกันว่าเพลงสารถี

เพลงสารถีชักรถ สองชั้นนี้ มีทำนองเรียบๆ พื้นๆ ไพเราะอย่างเย็นๆ มี ๓ ท่อน ท่อนต้นกับท่อนสองมีลักษณะเลียนลีลากัน แต่ท่อนสามมีประโยคต้นซ้ำ ๒ ครั้ง ตอนหลังจึงดำเนินตามทำนองของท่อนสอง

ถึงสมัยปลายรัชการที่ ๓ พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) จึงนำเพลงสารถี (สารถีชักรถ) มาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น ทั้งทำนองร้องและทำนองดนตรี ใช้เป็นเพลงร้องส่งประกอบการขับเสภาและร้องส่งดนตรีโดยทั่วไป ภายหลังเมื่อนิยมการบรรเลงเดี่ยวอวดฝีมือกันขึ้น ก็ได้มีผู้นำเอาเพลงสารถีสามชั้นนี้มาประดิษฐ์ทำนองให้ดนตรีต่างๆเดี่ยว เช่น ปี่ใน ระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ ระนาดทุ้ม และซอต่างๆ เพลงสารถีจึงกลายเป็นเพลงสำหรับเดี่ยวขึ้นมาอีกเพลงหนึ่ง และต่อมามีผู้ตัดลงมาเป็นชั้นเดียวรวมเป็นเพลงเถา

สำหรับทางร้องเพลงสารถีของครูศิริ วิชเวชนั้น ท่านได้พัฒนาปรับปรุงทางเพลงนี้ไว้เพื่อขับร้องในการเดี่ยวเครื่องดนตรี เพลงนี้ถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวอวดฝีมือในการขับร้องเพลงหนึ่ง มีลีลา และชั้นเชิงในการขับร้องมาก

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงสารถี สามชั้น

ท่อน ๑	น้อยหรือวาจาช่างน่ารัก	เสนาะนักน้ำคำร่ำเสียดสี
ท่อน ๒	ปิ้มจะกลืนชื่นใจในวาที	เสียดายแต่ยังไม่มีคู่ภิรมย์
ท่อน ๓	แม้นชายใดได้อยู่เป็นคู่ครอง	จะแนบน้องเชยชิดสนิทสนม
	พี่จะอยู่สู้รักไม่แรมชม	มิใช่ลมลวงน้องอย่าหมองใจ

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงสารถี สามชั้น

ท่อน ๑

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	น้อย - - - ร	หรือ มล - ด
- ซ - ด	มรด - ม	- - ซม	รมร - ม	- - รด	วา - - - ล	- - ดล	จา ซฟ - ซ
- - - -	- - - ล	- - ดล	ซลซ - ล	ซฟ - ซฟ	มรด - ฟ	- - - ซ	ลซฟ - ล
- - ดล	ซลซ - ด	- ท - ด	รดล - ล	- - - -	- - - ด	ช่างน่า ซฟ - ซ	รัก - ฟ - ลด
- ซลซ	- - - -	- ซ - ล	ซลซซ	- - - -	เสนาะ - ด - ท	- - ด ร	นัก ดทร - ฟ
- ด - ท	ดท - ร	- - ฟร	ดรด - ร	ดท - ดท	ลซฟ - ท	น้ำ - - - ฟ	คำ - - - ร
- - - ฟ	ซฟ - ร	- - - ฟ	- - - ซ	- - - -	- - - ล	- - ดร	- ล - ด
- - - ฟ	ซฟ - ล	- - ดล	ซลซล	ซฟ - ซฟ	มรด - ฟ	ร่ำเสียด - ซ - ฟ	สี - - - ลด

ทางร้องเพลงสารถี สามชั้น

ท่อน ๑
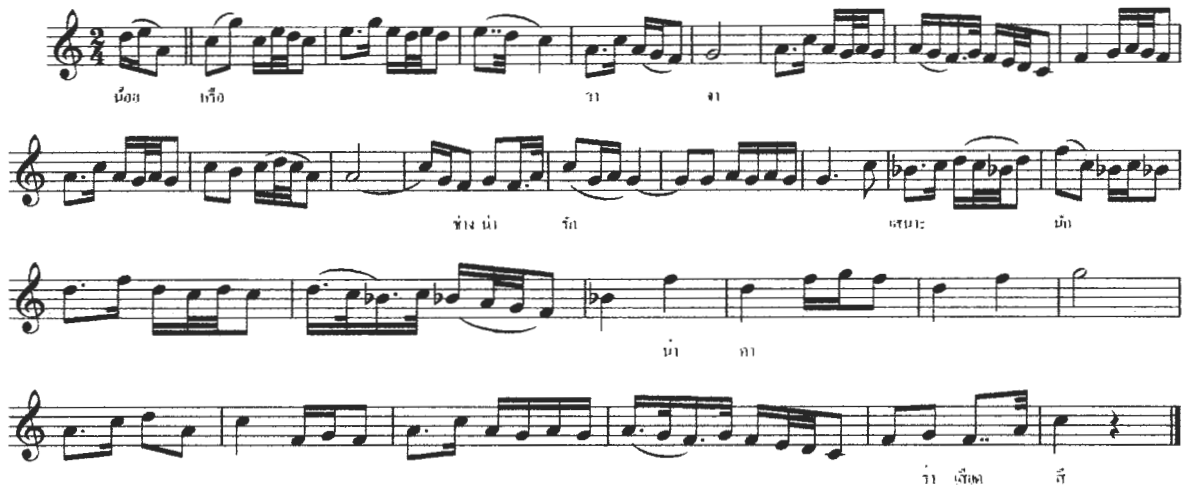
ท่อน ๒

- - - -	- - - ล	- - ดล	ซลซล	ซฟ - ซฟ	มรด - ฟ	- - ซฟ	ปิ้ม - ล - ล	จะกลืน
- - - ด	- - - ร	มรซร	มรด - ร	- - ดล	- - - ซ	ซฟ - ร	ชื่น ดรด - ฟ	ใจ
- - - -	- - - ซ	ลซฟ - ร	- - ฟด	- - ฟด	รดล - ด	- - - ร	- - - ฟ	
- - - ฟ	ซฟ - ล	- - ดล	ซลซ - ล	- - ซฟ	- - - -	ในวา - ล - ล	ที - - - ล	
- - - -	- - ดำซ	ลซฟ - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ด	- - รด	ลทล - ล	
- - - -	- - - -	เสียดาย - ด - ล	แต่ - - - ซ	- ล - ด	รด - ล	ยัง - ด - ซ	ไม่ มี - ฟ - ซ	
- ลซฟ	- - - ร	รดล - ร	- ฟ - ซ	ลซฟ - ล	- - ดซ	ลซ - ดร	ลซฟ - ซ	
- - ฟร	- - - ม	- - ซร	มร - ซร	มรด - ร	- - ดล	คู่ - - รด	ภิรมย์ - ร - ร	

ทางร้องเพลงสารถี สามชั้น

ท่อน ๒
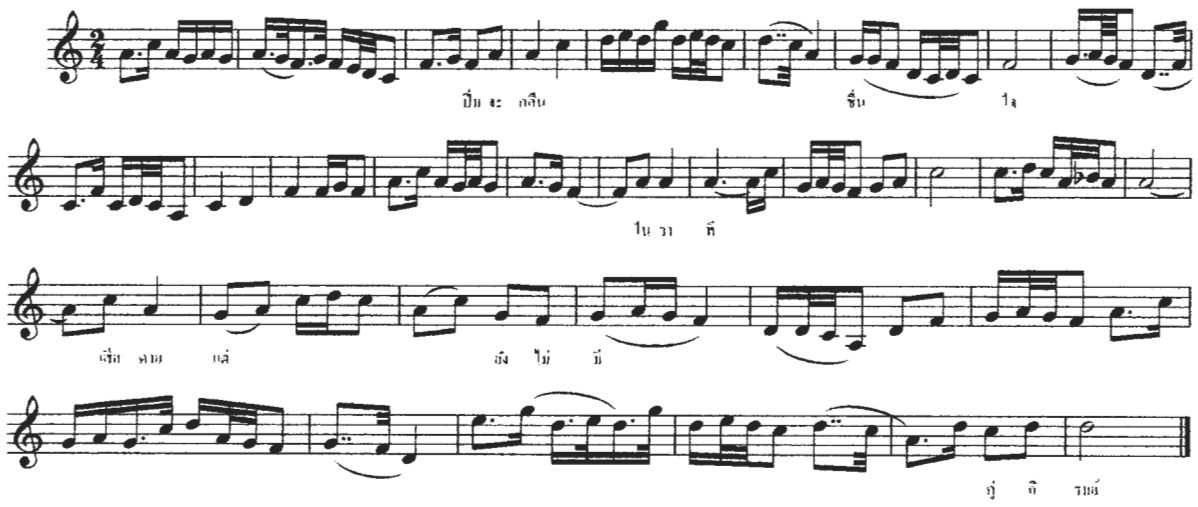
ท่อน ๓

- - - -	แม้นชาย - ซ - ม	- - ดม	ใด รม - ม	- - - -	- - - -	ได้ - - - ซ	อยู่ - ด - ร
- ม - ด	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - ดล	ซลซ -	เป็นคู่ - ม - ม	ครอง รด - ร
- - - -	จะแนบ - ม - ม	รด - ดม	น้อง รม - ซ	- - - ล	- - ซม	เชย - - - ม	ชิด - - - ซ
- - - ด	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - ดล	ซลซ -	สนิท - ม - ร	สนม - ม - ม
- - ซร	พี่ - - รด	- - รม	จะอยู่ รด ดล	- - ดล	ลซม- ล	สู่ - - ดล	รัก - - - ม
- - - ร	- - - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	ไม่แรม รด - ร	- - - ม	ซม รด - ด
- รดล	- - ดซ	ลซฟ - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ด	- - รด	ลทลล
- - - -	- - - -	มิ ใช่ - ด - ซ	ลม - ฟ - ล	- - - ด	รด - ล	ลวง - - - ซ	น้อย - - - ล
- - ซฟ	- - - ร	รดล - ร	- ฟ - ซ	ลซฟ - ล	- - ดซ	ลซ - ดซ	ลซฟ - ซ
- - ฟร	- - - ม	- - ซร	มร - ซร	มรด - ร	- - ดล	อย่าหมอง - ด - ม	ใจ - ซ - ร

ทางร้องเพลงสารถี สามชั้น
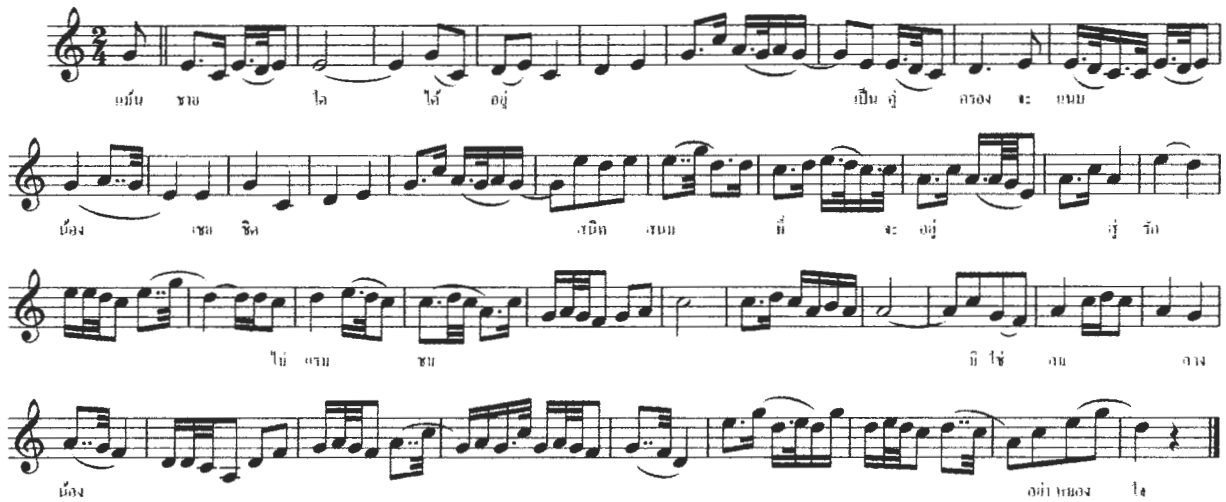
เพลงหกบท สามชั้น

เพลงหกบท อัตราจังหวะสองชั้น ของเก่า ประเภทหน้าทับปรบไก่ มีท่อนเดียว ๘ จังหวะ ใช้บรรเลงมโหรีในสมัยอยุธยาเช่นเดียวกับเพลงสี่บท มีชื่อเต็มว่า “เพลงยิกินหกบท” แต่ปัจจุบันเรียกว่า “เพลงหกบท”

พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) หรือครูมีแขก ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ สามชั้น

ทางร้องเพลงหกบท สามชั้นทางนี้เป็นทางที่พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ซึ่งครูศรีนาฏ เสริมศิริ ได้สืบทอดมา และถ่ายทอดให้แก่ครูศิริ วิชเวช ครูศิริได้ปรับปรุงเรียบเรียงเพลงนี้เพื่อใช้ขับร้องสลับกับการเดี่ยวเครื่องดนตรี หรือใช้เป็นทางเดี่ยว โดยเปลี่ยนจากเทคนิคการครั่นลูกคอแบบโบราณเป็นการโยนเสียงและปั้นคำตลอดทั้งเพลงเพื่อให้มีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

บทร้องเพลงหกบท สามชั้น

กันแสงพลางทางทูลสนองไป
ทำการหาญหักลักน้องมา
คิดไฉนไยฉะนี้พระเชษฐา
สถิตอยู่คูหาถ้ำทอง

บทละครเรื่องอิเหนา
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

โน้ตทางร้องเพลงหกบท สามชั้น

- - - -	- - - ซ	- - - ล	ซลซ - ซ	- - ดล	ซลซ - ฟ	ซ ฟ - ฟ	กันแสง - ซ - ร	พลาง
- - - ม	- - ซร	มร - ซร	มรด - ร	- - - ม	รด - ฟ	- - - ซ	ทาง	ทูล - - - ซ
- - - -	- - - ซ	- - - ล	ทลซ - ท	- - - -	- - - ท	- - รท	ลทล - ล	
- ทลซ	- - - ล	- - ดล	ซลซ - ล	ซฟ - ซฟ	มรด - ฟ	สนอง - ล - ล	ไป - ด - ล	
- - - ด	- - - ร	มรซร	มรด - ร	- - ดล	- - - ล	- - ดล	ซลซ - ล	
ซฟ - ซม	รซ - ด	คิด - - - ซ	ไฉน - - รร	- ซ - ร	มรด - ฟ	ไย - - - ซ	ฉะนี้ - ซ - ล	
- ซลซ	- - - ฟ	- - - ซ	ลซฟ - ล	- - - ด	รด - ล	- - ดล	ซลซ - ล	
ซฟ - ด	- - - ร	มรซร	- ม - ฟ	- - มฟ	ซลซ -	พระเชษ - ซ - ร	ฐา - ด - ฟ	
- - ซร	- - - ซ	- - - ล	ซลซ - ซ	- - - -	ทำ - - - ท	- - ซล	การ ทล รท ท	
- - - -	- - - -	ทลซล	ทลรทท	- - - -	- - - -	หาญ - - - ร	หัก - - - ล	
- - - ท	- - - ซ	- - - ล	ทลซ - ท	- - - -	- - - ท	- - รท	ลทล - ล	
- ทลซ	- - - ล	- - ดล	ซลซ - ล	ซฟ - ซฟ	มรด - ฟ	ลักน้อง - ด - ด	มา - ด - ล	

- - - ด	- - - ร	มรซร	มรด - ร	- - ดล	- - - ล	- - ดล	ซลซ - ล
ซฟ - ซม	รซ - ด	สถิต - - รด	อยู่ - - - ด	- - - ร	มรด - ฟ	คู - - - ซ	หา - - - ซ
- ลซฟ	- - - ฟ	- - - ซ	ลซฟ - ล	- - - ด	รด - ล	- - ดล	ซลซ - ล
ซฟ - ด	- - - ร	มรซร	- ม - ฟ	- - มฟ	ซลซ -	ถ้ำ - - - ร	ทอง - ด - ร

ทางร้องเพลงหกบท สามชั้น
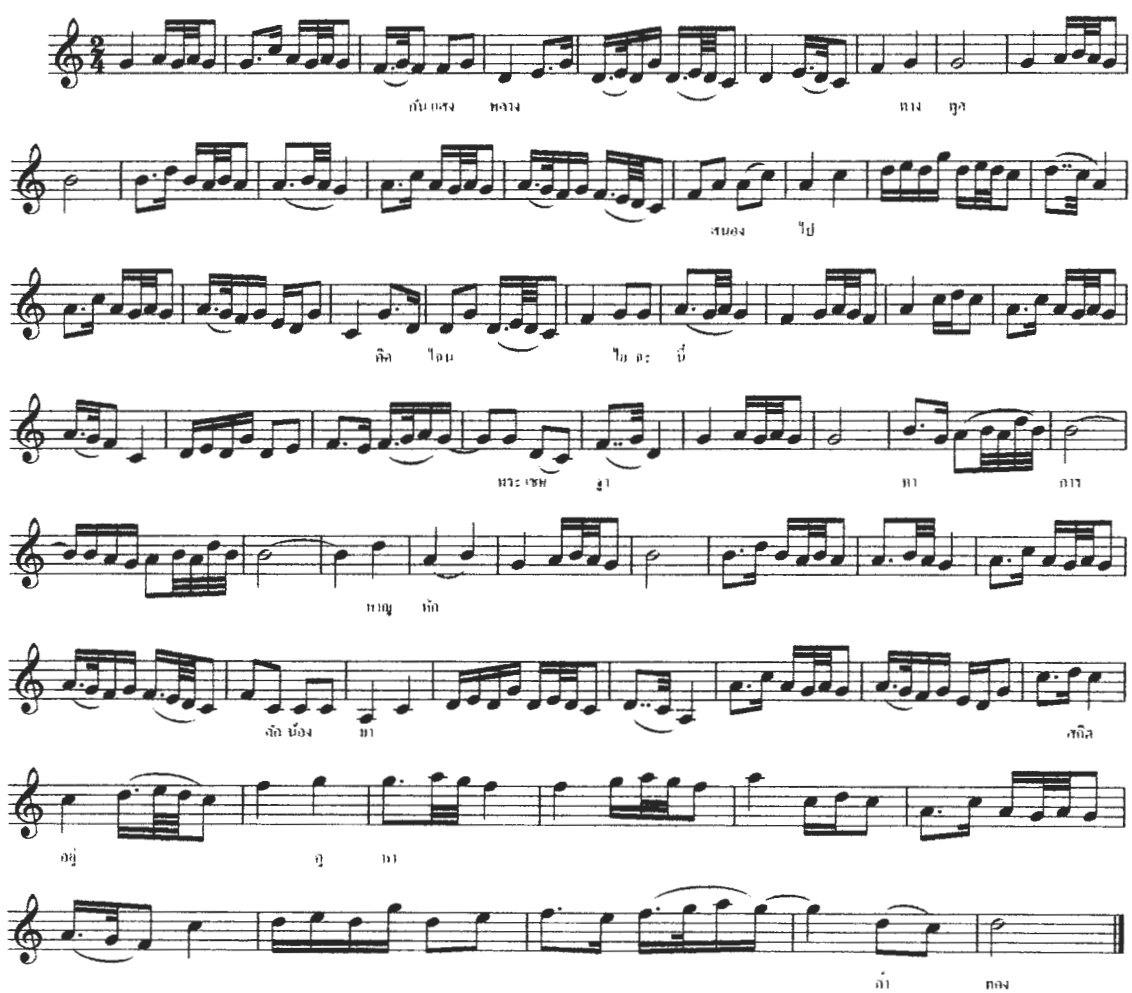
เพลงปลาทอง สามชั้น

อัตราสองชั้น เรียกเพลงเต่ากินผักบุ้ง เป็นเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ ทำนองเก่าสมัยอยุธยา ใช้เป็นเพลงลา โบราณาจารย์ทางดนตรีไทยนำเพลงนี้เรียบเรียงไว้ในเพลงช้า เรื่องเต่ากินผักบุ้ง ประกอบด้วยเพลงเต่ากินผักบุ้ง เต่าเห่ เต่าทอง เพลงเร็วและเพลงลา เฉพาะทำนองเพลงเต่ากินผักบุ้ง มี ๓ ท่อน ท่อนที่ ๑ มี ๔ จังหวะ ท่อนที่ ๒ และ ๓ มี ๒ จังหวะ ในการนำเพลงเต่ากินผักบุ้งสองชั้นมาร้องเป็นเพลงลานั้น นักดนตรีได้สร้างทำนองการร้องว่า " ดอก " ไว้ในทำนองท่อนที่ ๒ เพื่อเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรี เช่น ปี่ ซอ ฯลฯ ได้เป่าหรือสี แสดงความสามารถในการเลียนเสียงร้อง และอวดความสามารถทางดนตรีของตน

ต่อมามีนักดนตรีนำทำนองไปแต่งขยายเป็นอัตรา สามชั้น โดยคงการว่า "ดอก" ไว้ตามลักษณะทำนองของอัตราสองชั้น มีประวัติอธิบายสองนัย คือ

ครูเพ็ง นักดนตรีไทยมีชื่อท่านหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๓ แต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นทางหนึ่ง เรียกชื่อเพลงใหม่ว่า เพลงปลาทอง อีกท่านหนึ่งคือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงนิพนธ์ขยายเป็นอัตราสามชั้นไว้ทางหนึ่ง เพื่อให้แตรวงมหาดเล็กบรรเลงถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำนองที่ทรงนิพนธ์ขยายนี้ ได้เรียกชื่อใหม่ว่า เพลงปลาทอง

สำหรับทางร้องของครูศิริ วิชเวช ได้ปรับปรุงขึ้นจากทางร้องที่ได้ต่อมาจากครูแช่มช้อย ดุริยพันธุ์ และครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต นำมาปรับปรุงเพื่อใช้ขับร้องประกอบการเดี่ยวซอสามสาย โดยเปลี่ยนลีลาการเอื้อนเพิ่มเทคนิคต่าง ๆ เช่น การผ่อนเสียง โยนเสียง เน้นคำและคิดทางเดี่ยว เพลงปลาทอง สามชั้น เป็นทางของท่านเองด้วย ซึ่งแสดงครั้งแรกในงานรักษ์เสภา ๗๒ ปี ครูศิริ วิชเวช หลานศิษย์หมื่นขับคำหวาน ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

บทร้องเพลงปลาทอง สามชั้น

ท่อน ๑ ดอกรัก รูปทรงวงพักตร์ก็งามสม

ท่อน ๒ ทั้งท่วงทีกิริยาดูน่าชม ดังล่องลมลอยฟ้ามาสู่วัง
ดอกเอย ดอกสร้อย งามแฉล้มแช่มช้อย ดูหยดย้อยจริงเอย

ท่อน ๓ เหมือนเกสรโกสุมทุกพุ่มพวง ลอยอยู่ในห้วงชลาลัย
บุญน้อยต้องลอยไป อีกสักเมื่อไรจะกลับมา

เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ แต่ง

โน้ตทางร้องเพลงปลาทอง สามชั้น

ท่อน ๑

- - - -	- - - ซ	- - - -	- ล - ดท	ลร - ล	ทลซ - ท	ทลซ - ด	- - - ร
- - - -	- - - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	ดอก - - - - ด	- รซร	เอย มรด - ท
- - - -	- - - ท	- - รท	ลทลทซ	- - ซม	รมรซ	- - - ล	ทลซ - ท
- - รท	ลร - ซ	- - - ล	ทลซ - ด	- - - -	- - - -	ดอก - - - ด	รัก - - - ม
- - รม	รด - -	- ล - ร	ดรด - ด	- - - -	รูป - - ดท	- - ดร	ทรง ดทด - ด
- - - -	- - - ม	มรด - ม	- - ซร	- - - -	วง - - - ท	- - ซท	พักตร์ ลรท - ร
- - - ท	- - - ท	- - รท	ลทล - ท	ลซ - ซม	รมร - ซ	- - - ล	ทลซ - ท
- - - ร	- - - ม	- - ซม	รมร - ม	- - รท	- - - -	ก็ งาม ลซ - ล	สม --ลรลทลซ

ทางร้องเพลงปลาทอง สามชั้น

ท่อน ๑
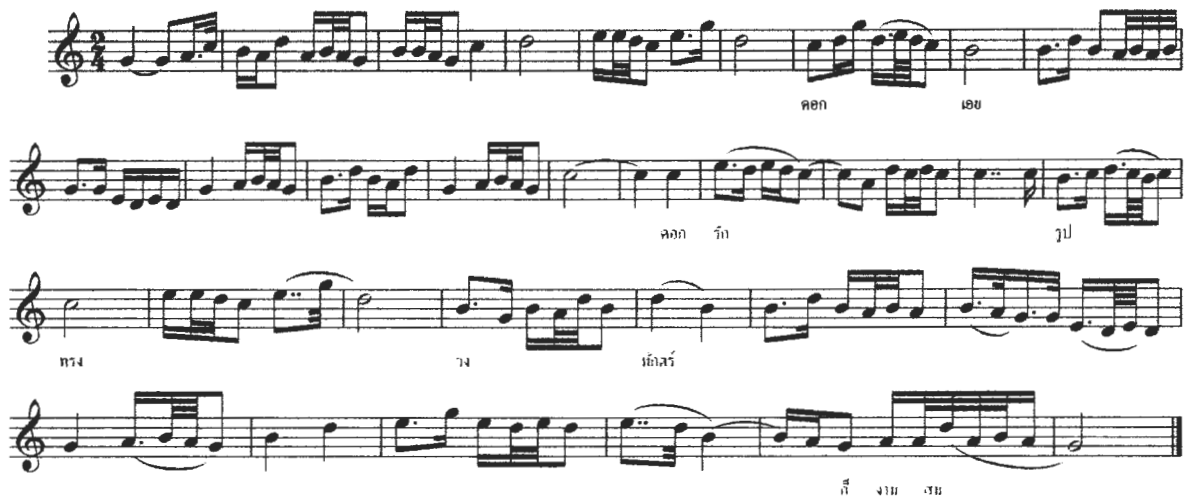
ท่อน ๒

- - - -	- - - ล	ทลรล	ทลซ - ล	ซม - ซม	มรท - ม	ทั้งท้วง - ล - ซ	ที ฟซล - ล
- - - -	- - - ท	ทลซ - ท	- - รล	- - - -	กิ - - - ซ	- - ลท	ริ ยา ลซ - ซ
- ลซม	- - ซด	- - - ร	มรด - ม	- - - ซ	ลซ - ม	- - ซม	รมร - ม
รท - ร	- - - ม	- - ซม	รมรม	- - รท	- - - ร	ดูน่า - - ลซ	ซม - - - ล
- ทลซ	- - - -	- ล - ซ	ซลซซ	- - - -	ดังล่อง - ซ - ฟ	- - ซล	ลม ซฟล -ล
- - - -	- - - ท	ทลซ - ท	- - รล	- - - -	ลอย - - - ล	- - - ท	ฟ้า ลซ - ซ
- - ซล	ซม - ม	- - ซม	รมรซ	- - - ท	- - รซ	- - - ล	ทลซ- ท
- - - ร	- - - ม	- - ซม	รมรม	- - รท	- - - -	มาสู่ - ล - ซ	วัง - - - ล

---ท	ลซ - ล	ทลรล	ทลซ - ล	ซม - ซม	มรท - ม	ดอก ---ซ	เอ๋ย - ล - ล
---ร	---ด	--รด	ลทลล	---ร	ดอก ---ซ	---ล	สร้อย ซมล - ล
--ซม	ดอก ---ด	รด - ม	เอย ซมร -	---ซ	ดอก ---ซ	---ล	สร้อย ซมล - ล
งาม ซม - ล	แฉล้ม - ล - ล	แช่ม ซม - ม	ช้อย ลท --	ดูหยด - ล - ซ	ย้อย --ลท	จริงจริง - ล - ล	เอย ซม - ซ

ทางร้องเพลงปลาทอง สามชั้น

หลาย ๒
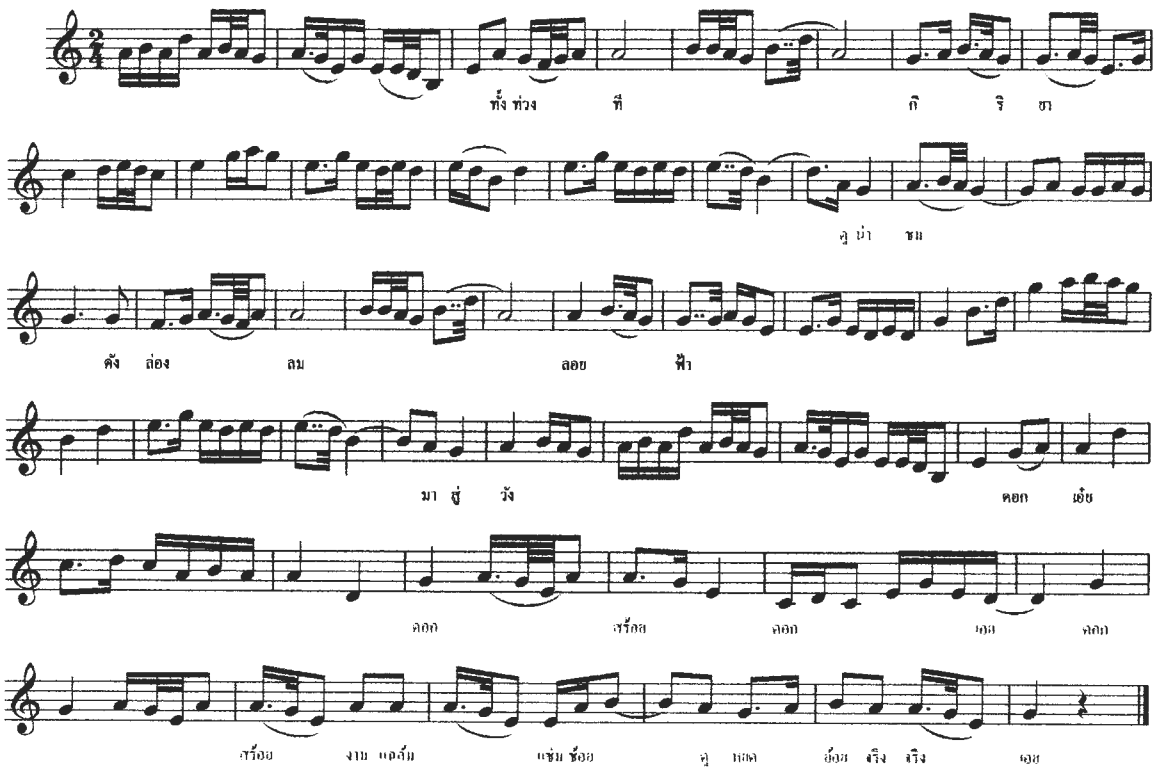
ท่อน ๓

เหมือน - - - ม	เกสร - ซมม	โก - ซ - ร	สุม ดม - ม	ซ - ซร	มรด - ร	ทุกพุ่ม - ซ - ร	พวง ดม - ม
ลอย - - - ม	อยู่ - - - ร	- มซม	ในห่วง - ร - ม	รด - ทด	รมร -	ชลา - ด - ด	ลัย - - - ด
- - ซร	มรมรด	บุญ - - - ซ	น้อย - - - ล	- - - ซ	ต้อง - - - ร	ลอย - ซ - ล	ไป - ท - ท
- - - -	อีกสัก - ซ – ซ	เมื่อ - - - ซ	ไร - ม - ล	- - - -	จะกลับ - ล - ซ	มา - - - ล	- ทลซ

ทางร้องเพลงปลาทอง สามชั้น
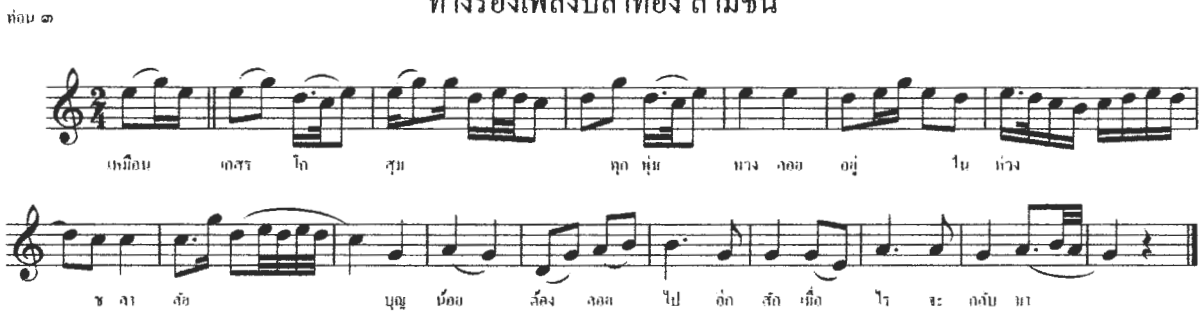
เพลงชุดภาษา

เพลงภาษา หมายถึง เพลงไทยที่มีชื่อขึ้นต้นเป็นชื่อของชาติอื่น เช่น เพลงจีนขิมเล็ก เพลงเขมรพายเรือ เพลงมอญรำดาบ เพลงพม่ารำขวาน เพลงแขกยิงนก เพลงฝั่งรำเท้า ลาวเฉียง เป็นต้น เพลงภาษาเป็นเพลงที่นักดนตรีไทยได้แต่งขึ้นเอง โดยเลียนสำเนียงภาษาต่างๆ เหล่านั้น เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้นคล้าย ๆ กับเพลงหางเครื่อง ต่างกันที่ว่า เพลงหางเครื่องนิยมบรรเลงต่อท้ายเพลงแม่บทที่บรรเลงนำมาก่อนเพียง ๑ เพลงหรือ ๒ เพลงเท่านั้น และต้องเป็นเพลงที่มีเสียงหรือสำเนียงเดียวกันกับเพลงแม่บท ส่วนเพลงภาษาบางทีบรรเลงติดต่อกันไปหลาย ๆ ภาษา หรือที่เรียกว่า “ออกภาษา” หรือ “ออกสิบสองภาษา” วิธีออกภาษาตามระเบียบแบบแผนวิธีการบรรเลงเพลงภาษา ที่นิยมใช้บรรเลงกันอยู่โดยทั่วไปนั้น มีหลักอยู่ว่า ต้องออก ๔ ภาษาแรก คือ จีน เขมร ตลุง พม่า แล้วจึงออกภาษาอื่นๆ ต่อไป ซึ่งสมัยก่อนคงจะมีถึง ๑๒ ภาษา จึงมักนิยมเรียกกันติดปากว่า “ออกสิบสองภาษา”

การบรรเลงเพลงภาษาและออกภาษานี้ เป็นที่นิยมกันมาก บางทีบรรเลงเพลงสามชั้นสำเนียงแขก ก็ออกภาษาแขกต่อท้าย บางทีก็นำเพลงภาษามาบรรเลง ๒ – ๓ เพลง ติดต่อกัน บางทีก็นำเพลงภาษาไปใช้ในละครพันทาง บางครั้งก็ใช้สำหรับวงปี่พาทย์นางหงส์ ที่บรรเลงในงานศพ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเศร้าโศก

เพลงออกภาษาที่ใช้บรรเลงกันมาแต่เดิม ใช้บรรเลงเฉพาะดนตรีล้วนๆ ไม่มีร้อง ในปัจจุบันบางครั้งได้มีการนำเอาเนื้อร้องเข้าประกอบเพลงภาษาด้วย เพื่อเป็นการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ชมและผู้ฟังได้อีกแบบหนึ่ง

เพลงชุดนี้ครูศิริ วิชเวช ได้เคยขับร้องออกวิทยุบ่อยครั้ง เป็นที่นิยม ได้รับคำชมจากผู้ฟังและนักดนตรีด้วยกันว่า ขับร้องได้ไพเราะฟังแล้วสนุก และขับร้องเลียนแบบภาษาต่างๆได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา มีการใช้เทคนิคการกระแทกกระทั้นเสียงและจังหวะให้เหมาะสมกับเพลง

เพลงชุดนี้ครูศิริ ได้เรียบเรียงขึ้นใหม่ให้มีแบบฉบับแบบของตนเอง โดยยึดเพลงหลักเอาไว้ปรับบทร้องให้มีความต่อเนื่องกันเป็นชุด ๆ แทรกเทคนิคการขับร้องให้ภาษาต่างๆเด่นชัดขึ้น เช่น ภาษามอญ ใช้เทคนิคการลงทรวง เป็นต้น

เพลงชุดภาษา (จีน)

เพลงจีนขิมเล็ก

โยธาฮาเฮบ้างเสสรวล ขับครวญตามภาษาอัชฌาสัย
ร้องเป็นลำนำทำนองใน เรื่องขงเบ้งเมื่อใช้อุบายกล
ขึ้นไปนั่งบนกำแพงแสร้งตีขิม พยักยิ้มให้ข้าศึกนึกฉงน
ไพรีมิได้แจ้งแห่งยุบล ให้เลิกทัพกลับพลรีบหนีไป

เพลงจีนใจ๋ยอ

สามสุมากล้าศึกนึกฉงน คร้ามในกลขงเบ้งแก่งใจหาย
เคยเสียทัพยับแยบแทบตัวตาย สุมาอี้นึกหน่ายฉงนความ
(สร้อย) เจ๋ใจ่ยอ ฮ้อกวาง ฮ้อตง ตั้งฮ้อๆ ตั้งฮอมุ่ยเชียง
เอียวยี่ มาเทียวอ๋ายยอ อายูหนั่นแซ่อิ๋ว น่ำฝั่นอ๋ายยอ
อ้า อ๋ายยอ ฮ้อ อ้าอ๋ายยอ อายูหนั่นแซ่อิ๋ว น่ำฝั่นอ๋ายยอ
ให้ม้าใช้ไต่สวนกระบวนศึก ตื้นลึกกลใดเที่ยวไต่ถาม
ว่ามีสองคนในกลความ สุมาอี้นึกขามร้องอ๋ายยอ
(สร้อย) หนูตั้งกอฮ้อยินจินไฟ จินเจียวเอาม้าใช้อ๋ายยอ
เอี้ยวหยีม้าเทียวอ๋ายยอ อายูลิวผิวหนู น่ำฝั่นอ๋ายยอ
อ้าอ๋ายยอ ฮ้อ อ้าอ๋ายยอ อายูลิวผิวหนู น่ำฝั่นอ๋ายยอ
ให้เลิกทัพขับพหลพลสิบหมื่น คืนถอยหลังยังฮูโต๋

เข้าเฝ้าเจ้าโจผีบุรีโต ร้องอำยโย่ เสียทัพกลับมา

(สร้อย) ฮ้อฮู่ฮวง ฮอชันซือแฮ ต้องฮ้อๆ ตังฮ้อ มุยเชียง

เอียวยี้ม้าเทียวอำยยอ อายูลิวผิวหวาน น่ำฝานอำยยอ

อ้าอำยยอ ฮ้อ อ้าอำยยอ อายูลิวผิวหวาน น่ำฝานอำยยอ

- ออกจีนฮ่อแฮ -

โน้ตทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก

ท่อน ๑

	โย ธา		ฮาเฮ			บ้างเส	สรวล
- - - -	- ซ - ซ	- - - -	- ด - ด	- - รด	- ลดซ	- ม - ด	- - - ด
ขับ	ครวญ	ตาม	ภาษา			อัชฌา	สัย
- ซ - ร	- - - ม	- - - ม	- ม - ม	- - ซม	- ร - ม	รด - ลร	- - - ม - - รด

ทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก
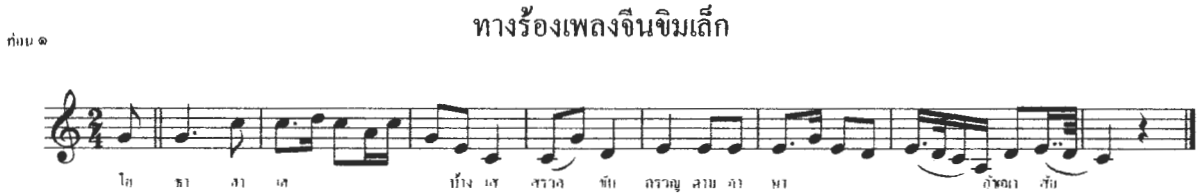
ท่อน ๒

	ร้องเป็น	ลำ	นำ			ทำนอง	ใน
- - - -	- ร - ด	- - - ด	- - - ด	- - ดซ	- ล - ด	- ด - ด	- - - ด
- - - -	- - - ด	- - มร	- - ดล	- - ดซ	- - ลด	- ล - -	รด - ด

ทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก

ท่อน ๒
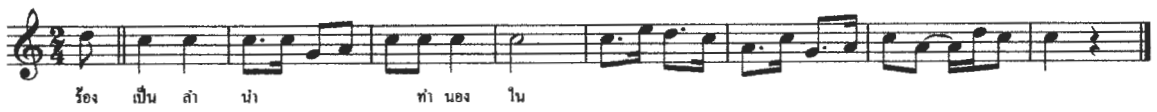
ท่อน ๓

เรื่อง	ขงเบ้ง	เมื่อ	ใช้				
- - - ด	- ซ - ด	- - - ด	- - - ม	- ร - -	- - - ด	- - - ม	- ซ - ร
- - มร	- ด - ล	- - ดซ	- ด - ล	- - รด	- ลดซ	- ม - -	ลซ - ซ
เรื่อง	ขงเบ้ง	เมื่อ	ใช้			อุบาย	กล
- - - ด	- ซ - ด	- - - ด	- - - ซ	- - ซม	- ร - ด	- ล - ด	- - - ด

ทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก

ท่อน ๓
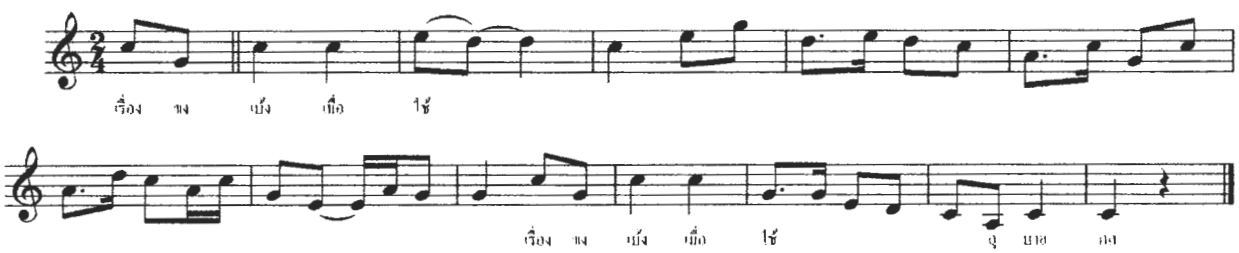
ท่อน ๑ เที่ยวกลับ

ขึ้น	ไปนั่ง	บน	กำแพง			แสร้งตี	ขิม
- - ซม	- ซ - ซ	- ม - ซ	- ล - ด	- - รด	- ลดซ	-ซม - ซ	- - - ล
พยัก	ยิ้ม	ให้	ข้าศึก			นึก	ฉงน
ดซ -มซ	- - - ซ	- - - ด	- ม - ร	- - ซม	- ร - ม	รด - ร	– ดฟ-ฟด

ทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก

ท่อน ๑เที่ยวกลับ
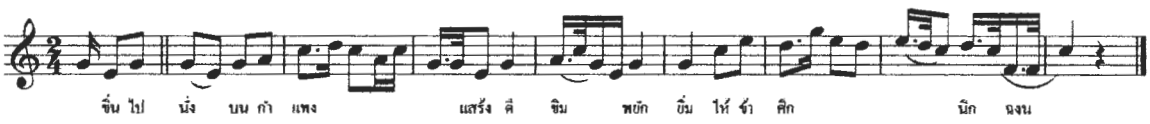
ท่อน ๒ เที่ยวกลับ

	ไพ รี	มิ	ได้แจ้ง			แห่ง	ยุบล
- - - -	- ด - ด	- - - ร	- ด - ล	- - ดซ	- ล - ด	- ล - -	- ร - ด
- - - -	- - - ด	- - มร	- - ดล	- - ดซ	- - ลด	- ล - -	รด - ด

ทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก

ท่อน ๒ เที่ยวกลับ
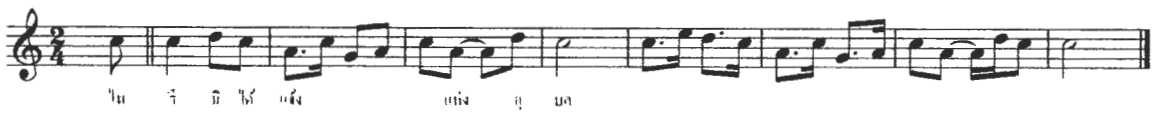
ท่อน ๓ เที่ยวกลับ

ให้เลิก	ทัพ	กลับ	พล				
- ด - ด	- - - ม	- - - ด	- - - ร	- - - -	- - - ด	- - - ม	- ซ - ร
- - มร	- ด - ล	- - ดซ	- ด - ล	- - รด	- ลดซ	- ม - -	ลซ - ซ
ให้เลิก	ทัพ	กลับ	พล			รีบหนี	ไป
- ด - ด	- - - ซ	- - - ร	- - - ม	- - ซม	- ร - ด	- ล - ร	- - - ด

ท่อน๓เที่ยวกลับ

ทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก
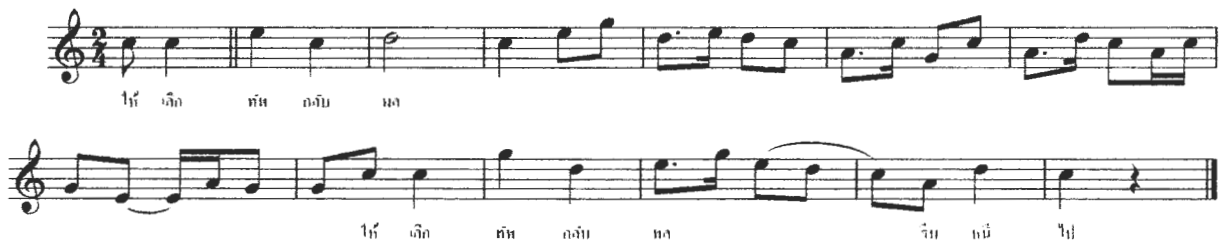
โน้ตทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ

เที่ยวที่ ๑

	สาม		สุมา	กล้า	ศึก	นึก	ฉงน
- - - -	- - - ด	- - - -	- ม - ซ	- - - ดล	- - - ด	- - - ม	- ร - ม
	คร้าม		ในกล	ขง	เบ้ง	เก่ง	ใจหาย
รมรด	- - - มด	- - - -	- ร - ร	- - - ด	- ม - -	- ม - -	- ซ - ล
	เคย	เสีย	ทัพ	ยับ	แยบ	แทบ	ตัวตาย
- - ดซ	- - - ซ	- - - ล	- ด - ด	- - - ด	- ม - -	ซม - -	- ซ - ซ
สุมา	อี้	นึก	หน่าย		ฉ	งน	ความ
- ม - ม	- - - ม	- ร - ซ	- - - ร	ม - ซม	- ร - ด	- - - ม	- ร - ด

ทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ

เที่ยวที่ ๑
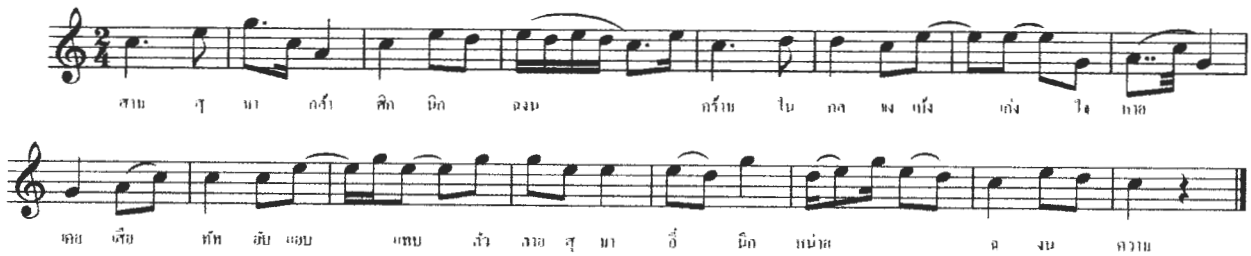
สร้อยที่ ๑

	เจ๋	ใจ่	ยอ	ฮ้อ	กวาง		ตง
- - - -	- - - ด	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ม - ด
	ต้อง	ฮ้อ	ฮ้อ	นีต้อง	ฮ้อ	มุ่ย	เชียง
- - - -	- - - ด	- - - ม	- - มร	- ด - ล	- - - ด	- - - ม	- - - ซ
	เอี่ยว	ยี่		มา	เพียว	อ๋าย	ยอ
- - - -	- - - ซ	- - - ด	- - - -	- - - ล	- ซ - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
อา	ยูหนั่น	แต้	อิ้ว	นาม	ฟ้าน	อาอ๋าย	ยอ
- - - ร	- ม - ร	- - - ม	- - - ซ	- ม - ม	- ร - ม	- ร - ด	- ร - ด
	ฮ้ออา	อาอา	อายยอ	ฮ้อ	ฮ้ออา	อาอา	อายยอ
- - - -	- ด - ม	- ซ - ล	- ด - ซ	- ด - -	- ด - ม	- ซ - ล	- ด - ซ
อา	ยูนัม	แต้	อิ้ว	นาม	ฟ้าน	นา	อายยอ
- - - ร	- ม - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ม	- ร - ม	- - - ร	- ม - ร

ทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ
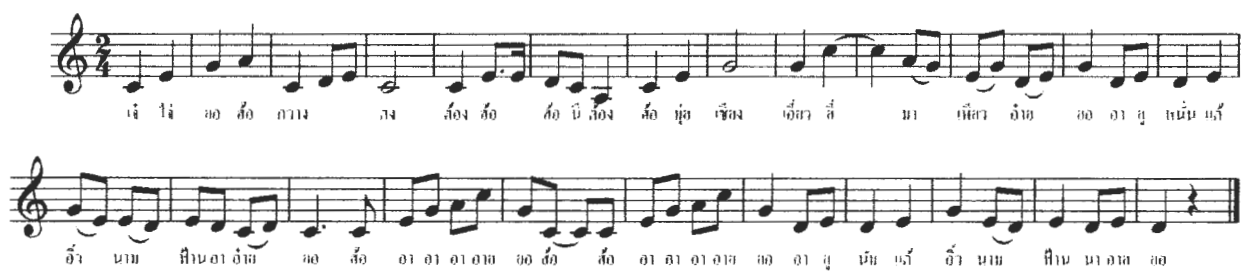
เที่ยวที่ ๒

ให้ม้า	ใช้	ไต่	สวน			กระบวน	ศึก
- ด - ด	- - - ด	- - - ม	- - - ซ	- - ดซ	ลซมล	- ด - ด	- - - ล
ที่ตื้น	ลึก	กล	ใด		เที่ยว	ไต่	ถาม
- ด - ด	- - - ม	- - - ร	- - - ร	- - - -	- - - ซ	- ม - ม	- ซ - ล
	ว่า มี	สอง	คน		ใน	กล	ความ
- - ดซ	ซม - ซ	- - - ด	- - - ล	- - - -	- - - ซ	- - - ซ	- - - ซ
สุมา	อี้	นึก	ขาม		ร้องอ๋าย		ยอ
- ม - ม	- - - ร	- - - ซ	- - - ม	- - - -	- ร - ม	- - ซม	- ร - ด

ทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ

เที่ยวที่ ๒
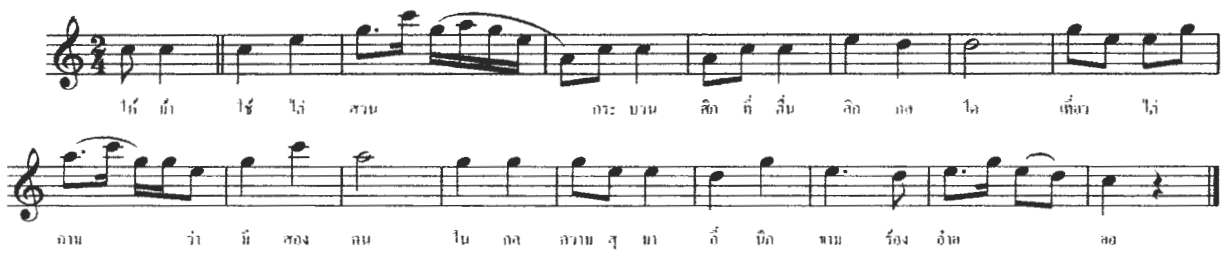
สร้อยที่ ๒

	หนู	ตั้ง	กอ	ฮ้อ	ยิน		ไฟ
- - - -	- - - ด	- - ซม	- - - ซ	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ม - ด
	จิน	เจียว	อาย	มา	ใช้	อ่าย	ยอ
- - - -	- - - ด	- - - ม	- - มร	- - - ล	- - - ด	- - - ม	- - - ซ
	เอี่ยว	ยี่		มา	เพียว	อ๋าย	ยอ
- - - -	- - - ซ	- - - ด	- - - -	- - - ล	- ซ - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
อา	ยูหลิว	ผิว	หนู	นาม	ฟ้าน	อาอ๋าย	ยอ
- - - ร	- ม - ร	- - - ม	- - ม ซ	- - - ม	- ร - ม	- ร - ด	- ร - ด
	ฮ้ออา	อาอา	อายยอ	ฮ้อ	ฮ้ออา	อาอา	อายยอ
- - - -	- ด - ม	- ซ - ล	- ด - ซ	- ด - -	- ด - ม	- ซ - ล	- ด - ซ

อา	ยูหลิว	ผิว	หนู	นาม	ฟ้าน	อาอ๋าย	ยอ
---ร	-ม-ร	---ม	--มซ	---ม	-ร-ม	-ร-ด	-ร-ด

ทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ

จังหวะที่ ๒
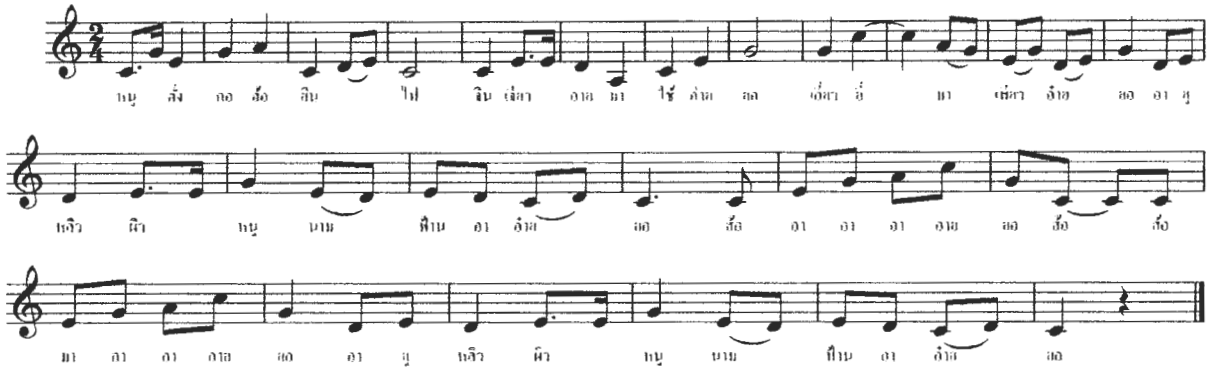
เที่ยวที่ ๓

ให้เลิก	ทัพ	กลับ	พหล		พล	สิบ	หมื่น
-ซ-ม	---ด	---ม	-ซ-ซ	---ด	---ด	---ล	---ล
	คืน	ถอย	หลัง		ยัง	ฮู	โต๋
---ด	---ม	--มซ	---ม	---ซ	---ล	---ล	---ล
	เข้า	เฝ้า		เจ้า	โจผี	บุรี	โต้
--ดซ	--ซม	--ซม	----	--ซม	-ซ-ล	-ซ-ซ	--ซม
	ร้องอ๋าย	โย๋		เสีย	ทัพ	กลับ	มา
----	-ซ-ร	-ม-ซ	----	---ม	-ร-ม	-ร-ด	-ร-ด

ทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ

เที่ยวที่ ๓
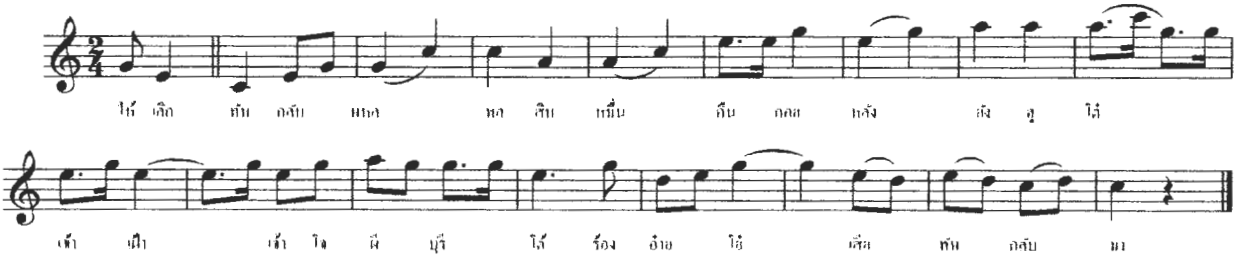
สร้อยที่ ๓

	ฮ้อ	ฮู	ฮวง	ฮอ	ซัน	ซือ	แฮ
- - - -	- - - ด	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ม - ด
	ต้อง	ฮ้อ	ฮ้อ	นีต้อง	ฮ้อ	มุ่ย	เซียง
- - - -	- - - ด	- - - ม	- - มร	- ด - ล	- - - ด	- - - ม	- - - ซ
	เอี่ยว	ยี่		มา	เพียว	อ๋าย	ยอ
- - - -	- - - ซ	- - - ด	- - - -	- - - ล	- ซ - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
อา	ยูหลิว	ผิว	หวาน	น้ำ	ฟ้าน	อาอ๋าย	ยอ
- - - ร	- ม - ร	- - - ม	- - - ซ	- ม - ม	- ร - ม	- ร - ด	- ร - ด
	ฮ้ออา	อาอา	อายยอ	ฮ้อ	ฮ้ออา	อาอา	อายยอ
- - - -	- ด - ม	- ซ - ล	- ด - ซ	- ด - -	- ด - ม	- ซ - ล	- ด - ซ
อา	ยูหลิว	ผิว	หวาน	น้ำ	ฟ้าน	อาอ๋าย	ยอ
- - - ร	- ม - ร	- - - ม	- - - ซ	- ม - ม	- ร - ม	- ร - ด	- ร - ด

ทางร้องเพลงจีนใจ๋ยอ
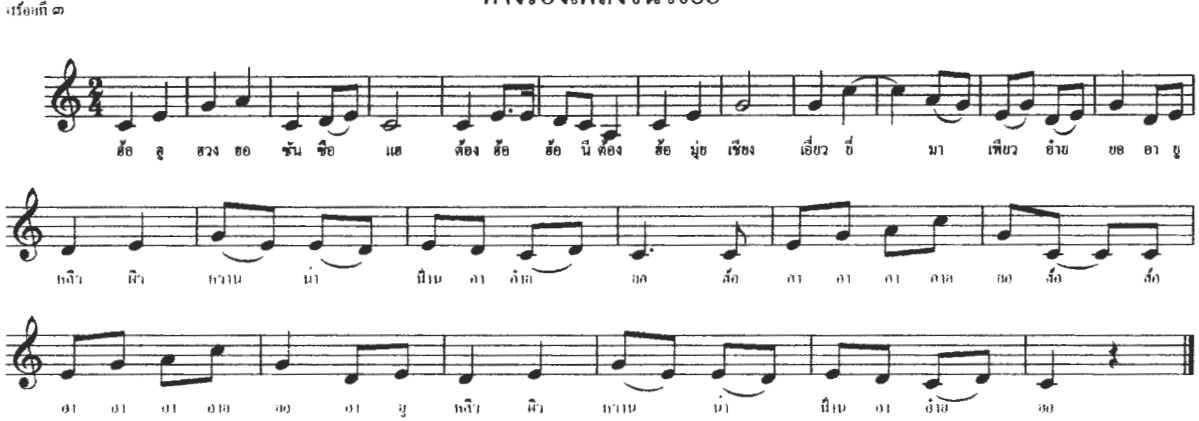
เพลงชุดภาษา (เขมร)

บทร้องเพลงเขมรเหลือง

บ้างก็ร้อง พระประทุม สุริวงศ์ จะจับองค์ พระร่วง ให้จงได้
ใช้ทหาร ให้ตาม ดำดินไป พบพระร่วง ที่ใน เขตอาราม
ไม่รู้จัก ทักถาม พระร่วงเจ้า เธอจึงตอบ ตามเค้า ที่เขาถาม
ว่าจงอยู่ ที่นี่ จะบอกความ ขอมก็เป็น ศิลาตาม คำสาปเอย

บทร้องของเก่า

บทร้องเพลงเขมรเร็ว

มาจะกล่าวถึงขุนมารชาญศักดา ท้าวพิโรธโกรธาดังไฟกัลป์
ว่าเหวยบ้องตันมันทำโอหัง ค้างส่วยหลายชั่งแล้วไอ้หน้าเย้
ตรัสเรียกผีพลายนายเอยถ่ายเท ไปทวงส่วยมาเหว่ที่ไอ้บองตัน
ผีพรายได้ฟังทั้งผีป่า วิ่งวุ่นไปมาชนกันดังแฉะ
ว่าเหวยพวกเราได้ฟังท้าวสั่ง รีบมาพร้อมพรั่งเดินก้าวเหยาะแหยะ
ฝ่ายว่าผีพลายนายเอยโขมด จะกระโดดโลดเตาะละเมาะป่าแหะ

บทร้องของเก่า

โน้ตทางร้องเพลงเขมรเหลือง

ท่อน ๑

				บ้าง	ก็ร้อง	พระ	ปทุม
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซ	ม ซมด	- - - ด	- ล - ล
						สุ	ริวงศ์
- - - -	- - - ด	- - รด	- ลดซ	- - - ด	รด - -	- - - ม	- ซ - ซ
				จะจับ	องค์	พระ	ร่วง
- - - -	- - - ซ	- - - ล	ซลซซ	- ซ - ม	- - - ซ	- - - ด	- - - ซ
						ให้จง	ได้
- ม - ล	- - - ด	- - รด	- ลดซ	- - - ด	รด - -	ซม - ซ	- - - ซม

ท่อน ๑

ทางร้องเพลงเขมรเหลือง

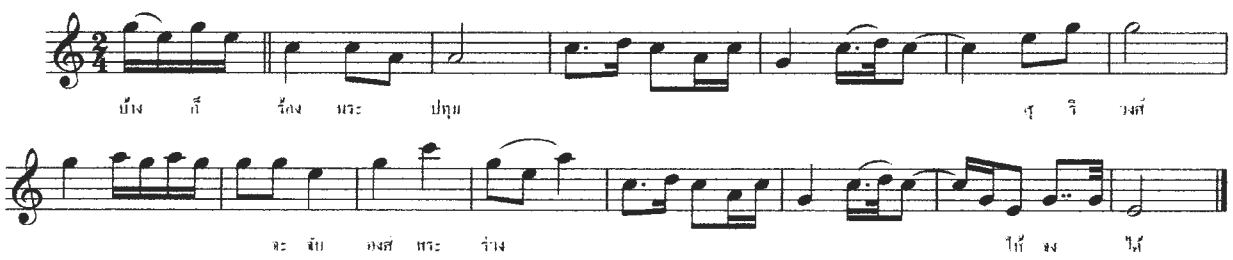

ท่อน ๒

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	---ร	-ด-ด	---ซ	-ด-ม
- - - -	---ซ	--ลซ	มซ-ร	- - - -	- - - -	ดำดิน -ร-ร	ไป ---ร
---ม	รด--	พบ ---ด	พระร่วง -ซ-ซ	---ล	ซม-ล	ที่ ---ด	ใน -ล-ด
- - - -	---ด	---ร	มรด-ม	- - - -	---ซ	เขต ---ด	อาราม -ร-รมรด

ท่อน ๒

ทางร้องเพลงเขมรเหลือง
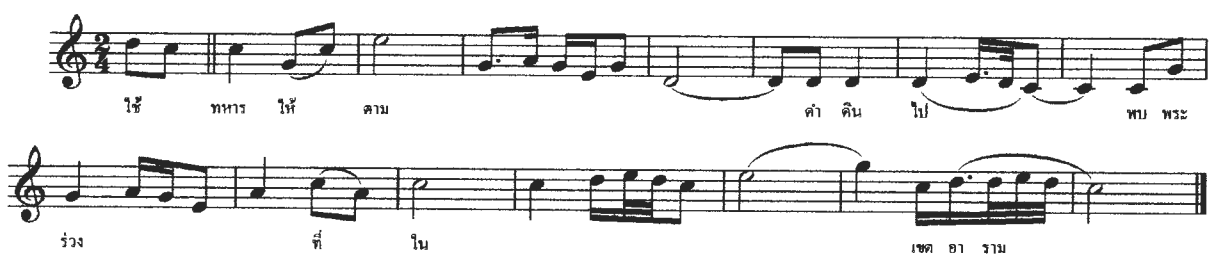
เที่ยวกลับ ท่อน ๑

----	----	----	----	ไม่ ---ซ	รู้ จัก -ซ-ม	ทัก ---ด	ถาม ---ล
---ด	---ด	--รด	-ลดซ	---ด	รด--	พระร่วง -ซ-ม	เจ้า --ซม
----	---ซ	---ล	ซลซซ	เธอ -ซ-ม	จึง ตอบ ---ซ	ตาม ---ด	เค้า ---ซ
-ม-ล	---ด	--รด	-ลดซ	---ด	รด--	ที่ เขา ซม-ด	ถาม ---ลดซ

ทางร้องเพลงเขมรเหลือง
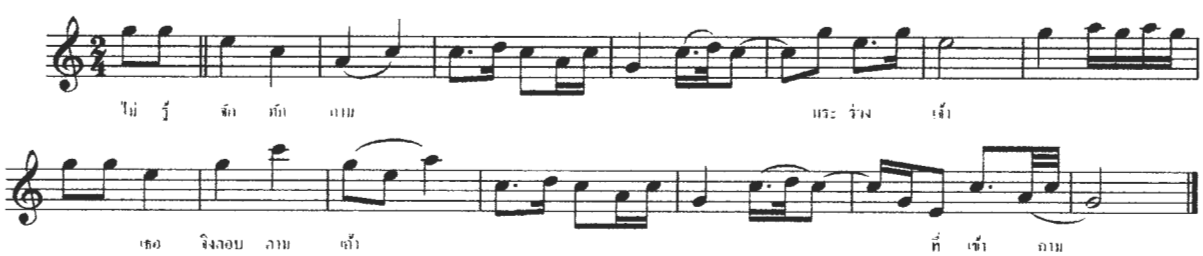
เที่ยวกลับ ท่อน ๒

----	----	----	----	ว่า --ดล	จงอยู่ -ด-ด	ที่ ---ร	นี้ -ด-ม
----	---ซ	--ลซ	มซ-ร	----	----	จะบอก -ร-ด	ความ ---ร
---ม	รด--	ขอม ---ลด	ก็เป็น -ม-ซ	---ล	ซม-ล	ศิลา -ด-ด	ตาม ---ด
----	---ด	---ร	มรด-ม	----	---ซ	คำสาบ -ร-ด	เอย ---ร-มรด

ท่อน ๒ เที่ยวกลับ

ทางร้องเพลงเขมรเหลือง
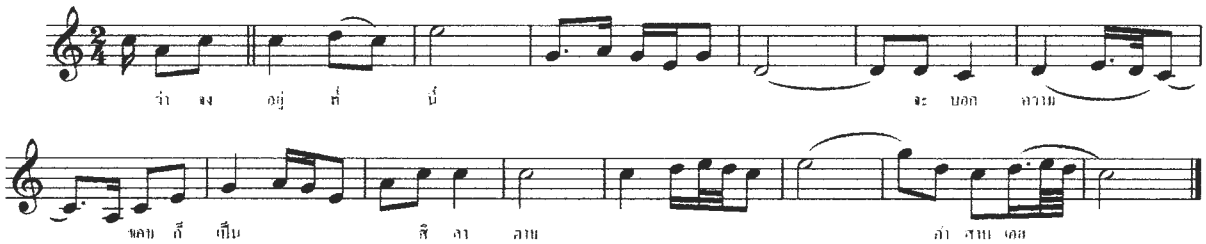
โน้ตทางร้องเพลงเพลงเขมรเร็ว

ท่อน ๑

มา	จะกล่าว	ถึงขุน	มาร			ชาญศัก	ดา
- - - ด	- ด - ล	- ด - ดร	- - - ด	- ร - ร	- ม - ร	- ด - ล	- - - ด
มา	จะกล่าว	ถึงขุน	มาร			ชาญศัก	ดา
- - - ด	- ด - ล	- ด - ดร	- - - ด	- ร - ร	- ม - ร	- ด - ล	- - - ด
ท้าว	พิโรธ	โกร	ธา			ดังไฟ	กัลป์
- - - ด	- ซ - ม	- - - ซ	- - - ซ	- - รม	- ซ - ล	ดซ - ซ	- - - ซ
ท้าว	พิโรธ	โกร	ธา			ดังไฟ	กัลป์
- - - ด	- ซ - ม	- - - ซ	- - - ซ	- - รม	- ซ - ล	ดซ - ซ	- - - ซ

ทางร้องเพลงเขมรเร็ว

ท่อน ๑
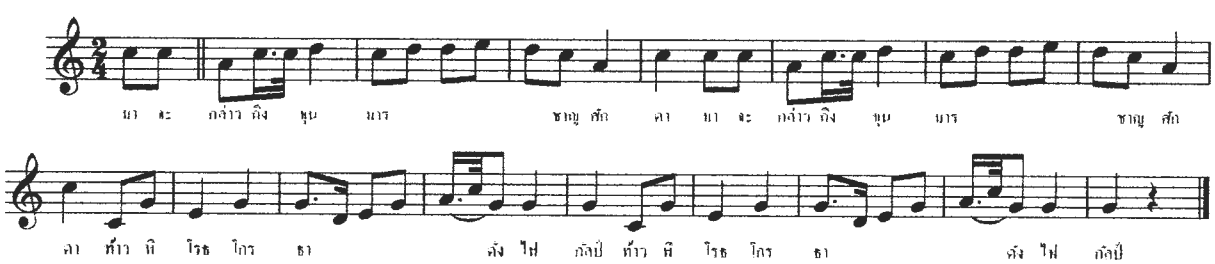
ท่อน ๒

	ว่าเหวย	ว่าเหวย	บ้องตัน		มัน	ทำ	โอหัง
- - - -	ซม - ซ	ซม - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ซ	- - - ซ	- ซ - ล
	ว่าเหวย	ว่าเหวย	บ้องตัน		มัน	ทำ	โอหัง
- - ดซ	ซม - ซ	ซม - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ซ	- - - ซ	- ซ - ล
	ค้างส่วย	ค้างส่วย	หลายชั่ง		แล้วไอ้		หน้าเย
- - - -	ลซ - ม	- ซ - ม	- ร - ม	รด - -	- ม - ร	- - - -	- ม - ซ
	ค้างส่วย	ค้างส่วย	หลายชั่ง		แล้วไอ้		หน้าเย้
- - - -	ลซ - ม	- ซ - ม	- ร - ม	รด - -	- ม - ร	- - - -	- ม - ซ

ทางร้องเพลงเขมรเร็ว

ท่อน ๒
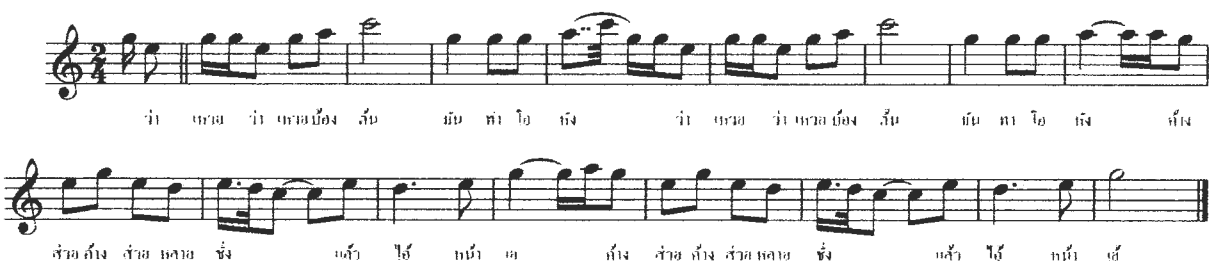
ท่อน ๓

		ตรัสเรียก	ผีพราย		นายเอย		ถ่ายเท
- - - -	- - - -	- ฟ ซฟ	ลด - ซ	- - - -	- ล - ด	- - - -	- ม - ซ
		ตรัสเรียก	ผีพราย		นายเอย		ถ่ายเท
- - - -	- - - -	- ฟ ซฟ	ลด - ซ	- - - -	- ล - ด	- - - -	- ม - ซ
ไปทวง	ส่วย	ทวงส่วย	มาเหว่		ที่ไอ้		บองตัน
- ซ - ล	- ซ - ม	- ซ - ม	- ร - ด	- - - -	- ม - ร	- - - -	- ม - ซ
ไปทวง	ส่วย	ทวงส่วย	มาเหว่		ที่ไอ้		บองตัน
- ซ - ล	- ซ - ม	- ซ - ม	- ร - ด	- - - -	- ม - ร	- - - -	- ม - ซ

ท่อน ๒

ทางร้องเพลงเขมรเร็ว
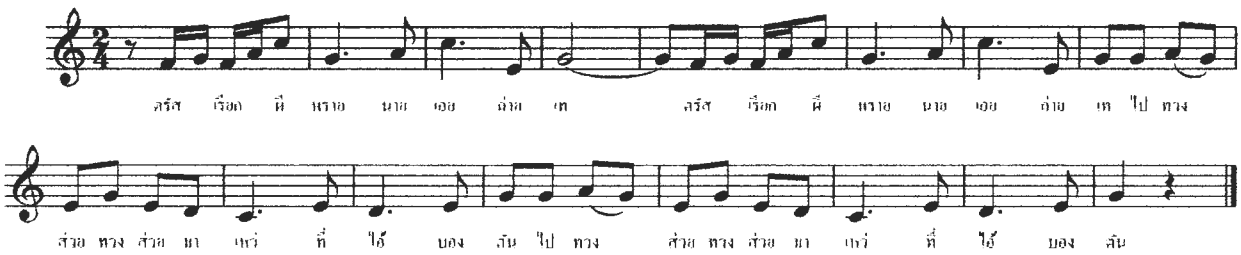
เที่ยวกลับ ท่อน ๑

ผี - - ดร	พลาย - - - ด	ได้ - - ดล	ฟัง - - - ด	 - ร - ร	 - ม - ร	ทั้งผี - ซฟซ	ป่า - - - ร
ผี - - ดร	พลาย - - - ด	ได้ - - ดล	ฟัง - - - ด	 - ร - ร	 - ม - ร	ทั้งผี - ซฟซ	ป่า - - - ร
 - - - -	วิ่งวุ่น - ม - ม	วิ่งวุ่น - ม - ม	ไปมา - ซ - ซ	 - - - ม	 - ล - -	ชนกัน - ซ - ซ	ดังแฉะ - ซ - ม
 - - - -	วิ่งวุ่น - ม - ม	วิ่งวุ่น - ม - ม	ไปมา - ซ - ซ	 - - - ม	 - ล - -	ชนกัน - ซ - ซ	ดังแฉะ - ซ - ม

ท่อน ๑ เที่ยวกลับ

ทางร้องเพลงเขมรเร็ว
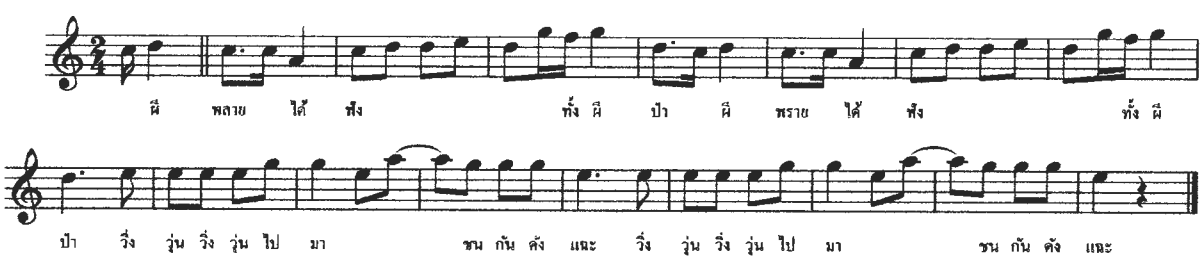
เที่ยวกลับ ท่อน ๒

	ว่าเหวย	ว่าเหวย	พวกเรา		ได้ ฟัง	ท้าว	สั่ง
- - - -	- ม - ซ	- ม – ซ	- ล – ด	- - - -	ดซ – ล	- - - ด	- - - ม
	ว่าเหวย	ว่าเหวย	พวกเรา		ได้ ฟัง	ท้าว	สั่ง
- ซ - -	- ม - ซ	- ม – ซ	- ล – ด	- - - -	ดซ – ล	- - - ด	- - - ม
รีบ	มา	รีบมา	พร้อมพร้อม		เดินก้าว		เหยาะแหยะ
- ซ - ล	- ซ - ม	- ซ - ม	- ร - ด	- - - -	- ม - ร	- ด - ร	- ม - ซ

ทางร้องเพลงเขมรเร็ว

ท่อน ๒ เที่ยวกลับ
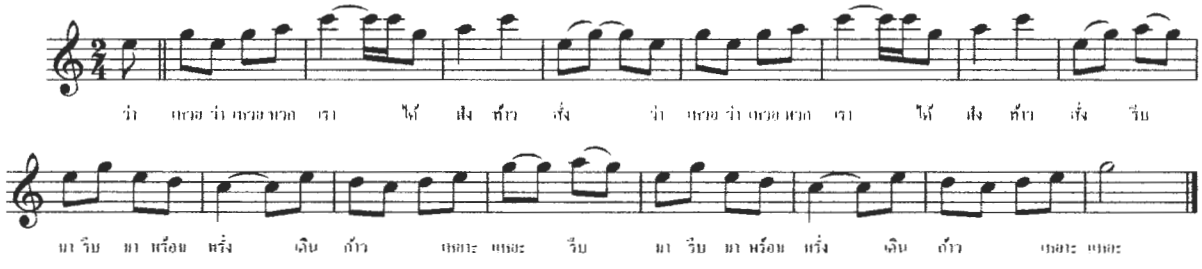
เที่ยวกลับ ท่อน ๓

		ฝ่ายว่า	ผีพลาย		นายเอย		โขมด
- - - -	- - - -	- ฟ - ม	- ด - ซ	- - - -	- ล - ด	- - - -	- ซ - ฟ
		ฝ่ายว่า	ผีพลาย		นายเอย		โขมด
- - - -	- - - -	- ฟ - ม	- ด - ซ	- - - -	- ล - ด	- - - -	- ซ - ฟ
จะ	กระโดด	จะกระโดด	โลดเตาะ		ละเมาะ		ป่าแหะ
- - - ล	- ซ - ม	- ลซม	- ร - ด	- - - -	- ม - ร	- - - -	- ม - ซ
จะ	กระโดด	จะกระโดด	โลดเตาะ		ละเมาะ		ป่าแหะ
- - - ล	- ซ - ม	- ลซม	- ร - ด	- - - -	- ม - ร	- - - -	- ม - ซ

ทางร้องเพลงเขมรเร็ว

ท่อน ๓ เที่ยวกลับ
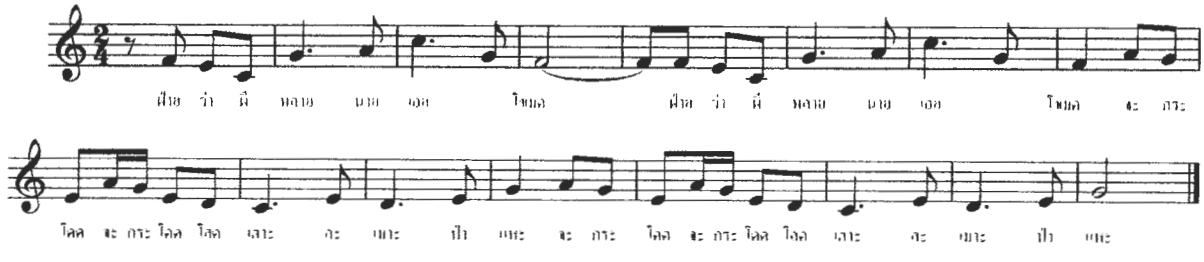
เพลงชุดภาษา (มอญ)
บทร้องเพลงชุดภาษา (มอญ)

เพลงมอญดูดาว

แล้วจัดแจงแต่งกายพลายชุมพล ปลอมตนเป็นมอญใหม่ดูคมสัน
นุ่งผ้าตาหมากรุกของรามัญ ใส่เสื้อลงยันต์ย้อมว่านยา
คอผูกผ้าประเจียดของอาจารย์ โอมอ่านเสกผงผัดหน้า
คาดตะกรุดโทนทองของบิดา โพกผ้าสีทับทิมริมขลิบทอง
ถือหอกสัตตะโลหะชนะชัย เหมือนสมิงมอญใหม่ดูไวว่อง
ขุนแผนขี่สีหมอกออกลำพอง ชุมพลขึ้นกระเลียวผยองนำโยธา

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

เพลงพญาลำพอง

ครั้นว่าดาวประกายพรึกขึ้น กองทัพโห่ครื้นสนั่นป่า
(สร้อย) ปี่เปี่ยวกาวเอย มองเมียงบายกาวล่ะ ยาตอเสียล่ะ ยาละเตยเฮย
ให้รีบยกพหลพลโยธา ออกจากค่ายชายป่าพนาลัย
(สร้อย) ฮุมเสียงเฮียงปร๊าด ฮึ ลัดใบลัดตะโกหามล่ะ เล เล เล เล อุ๊ยย่าย
ฉันจะเอาชัย ไอ้ตั๊กกะปอนเอย

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงชุดภาษา (มอญ)

เพลงมอญดูดาว

แล้วจัด	แจง	แต่ง	กาย			พลาย	ชุมพล
- ม - ด	- - - ร	- - - ซ	- ล - ล	- - ดซ	ลด - ซ	ลซ - ฟ	- ฟ - ฟ
ปลอม	ตน	เป็นมอญ	ใหม่		ดู คม	สัน	เอย
- - - ซ	- - - ซ	- ซ - ซ	- - - ฟ	- - - -	- ซ - ซ	- ฟ - ล	- ด - ล
เอย	ออ		ละหน่าย	ออ	ละหน่าย	หน่อย	เอย
- - - ด	- - - ล	- - - -	- ซ - ฟ	- - - ซ	- ล - ฟ	- - - ร	- ฟ - ซ
- - - -	- - - -	ลซดฟ	ซฟ- ล	- - - -	- - - -	- - - ร	- - - ม
- - - -	- ร - ม	- - ซร	มร - ร				

นุ่ง	ผ้า	ตา	หมากรุก			ของ	รามัญ
---ร	-ด-ร	-ด-ล	-ซ-ด	--ดซ	ลด-ซ	ลซ-ซ	-ม-ม
ใส	เสื้อ	ลง	ยันต์		ย้อมว่าน	ยา	เอย
---ฟ	---ซ	-ฟ-ซ	---ซ	----	-ล-ซ	-ฟ-ซ	-ล-ล
เอย	ออ		ละหน่าย	ออ	ละหน่าย	หน่อย	เอย
---ด	---ล	----	-ซ-ฟ	---ซ	-ล-ฟ	---ร	-ฟ-ซ
----	----	ลซดฟ	ซฟ-ล	----	----	---ร	---ม
----	-ร-ม	--ซร	มร-ร				

คอ	ผูก	ผ้า	ประเจียด			ของ	อาจารย์
---ร	---ด	-ร-ซ	ฟซ-ฟ	-ล-ดซ	ลด-ซ	---ฟ	ซฟ-ฟ
โอม	อ่าน	เสก	ผง		ลงผลัด	หน้า	เอย
---ซ	---ฟ	---ฟ	---ซ	---ด	-ซ-ฟ	---ซ	-ฟ-ล
เอย	ออ		ละหน่าย	ออ	ละหน่าย	หน่อย	เอย
---ด	---ล	----	-ซ-ฟ	---ซ	-ล-ฟ	---ร	-ฟ-ซ
----	----	ลซดฟ	ซฟ-ล	----	----	---ร	---ม
----	-ร-ม	--ซร	มร-ร				

คาด ---ร	ตะกรุด ตร-ด	โทน ---ล	ทอง ---ล	--ดซ	ลด-ซ	ซอง ---ฟ	บิดา ซร-ฟ
โพก ---ซ	ผ้า -ฟ-ซ	สี -ฟ-ซ	ทับทิม ด-ดซ	----	ริมชลิบ -ซ-ฟ	ทอง ---ซ	เอย -ล-ล
เอย ---ด	ออ ---ล	----	ละหน่าย -ซ-ฟ	ออ ---ซ	ละหน่าย -ล-ฟ	หน่อย ---ร	เอย -ฟ-ซ
----	----	ลซดฟ	ซฟ-ล	----	----	---ร	---ม
----	-ร-ม	--ซร	มร-ร				

ถือ ---ร	หอก -ฟ-ด	สัตโล -ซลล	หะ ---ซ	ล-ดซ	ลด-ซ	ชนะ ลซ ซล	ชัย ---ซ
เหมือน ---ซ	สมิง ดซ-ซ	มอญ -ด-ซ	ใหม่ ---ฟ	----	ดูไว -ซ-ซ	ว่อง --ซฟ	เอย -ล-ล
เอย ---ด	ออ ---ล	----	ละหน่าย -ซ-ฟ	ออ ---ซ	ละหน่าย -ล-ฟ	หน่อย ---ร	เอย -ฟ-ซ
----	----	ลซดฟ	ซฟ-ล	----	----	---ร	---ม
----	-ร-ม	--ซร	มร-ร				

ขุนแผน - ร - ร	ขี่ - ฟ - ด	สี - - - ล	หมอก - ด - ข	ล - ดข	ลด - ข	ออก ลข - ร	ลำพอง - ฟ - ฟ
ขุมพล - ข – ข	ขึ้น - - - ข	เกลียว ฟข – ข	ผยอง - ข – ข	- - - ด	นำโย - ข - ข	ธา - - - ข	เอย - ล - ล
เอย - - - ด	ออ - - - ล	- - - -	ละหน่าย - ข - ฟ	ออ - - - ข	ละหน่าย - ล - ฟ	หน่อย - - - ร	เอย - ฟ - ข
- - - -	- - - -	ลขดฟ	ขฟ- ล	- - - -	- - - -	- - - ร	- - - ม
- - - -	- ร - ม	- - ขร	มร - ร				

ทางร้องเพลงมอญดูดาว
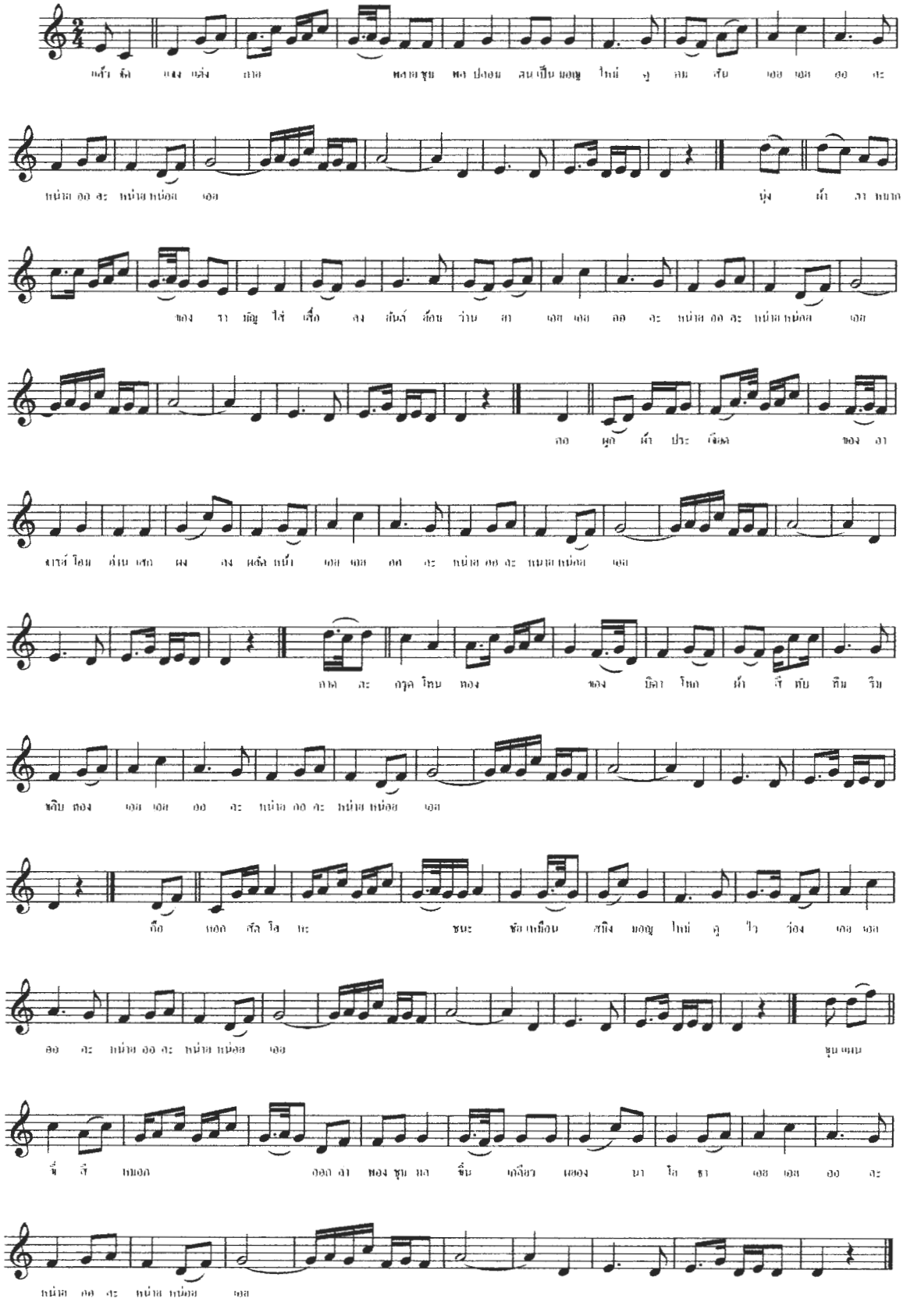
เพลงพญาลำพอง

เครื่องส่ง				ครั้น	ว่า	ดาว	ประกาย
(- มรด	รมรซ	ฟมรด	รมดร)	- - - ซ	ร - รฟ	- - - ล	- ล - ล
						พฤกษ์	ขึ้น
- - - -	- - - ด	- - - -	- ซ - ล	- - - ด	รด - ล	- - - ล	- - ซฟ
	กองทัพ	โห่	ครื้น			สนั่น	ป่า
ซลซฟ	- ฟ - ซ	- - - ด	- - - ม	ร - มซร	มรด - ร	ดล รด	- - ดซ

เครื่องส่ง				ปี่	เปียว	กาว	เอย
(- มรด	รมรซ	ฟมรด	รมดร)	- - - ร	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล
	มอง		เหมียงบาย	มอง	เหมียงบาย	กาว	ละ
- - - -	- - - ด	- - - -	- ซ - ล	- - - ด	- ซ - ล	- - - ซ	ลซ - ฟ
	ยาตอ	เซียะ	ล่ะ		ยาละ	เตย	เฮย
- - - -	- ม - ฟ	- - - ซ	- ร - -	- มซร	- ด - ล	- - - ด	- - - ร

เครื่องส่ง				ให้	รีบ	ยก	พหล
(- มรด	รมรซ	ฟมรด	รมดร)	- - - ฟ	- ร - ฟ	- ร - ด	- ล - ล
						พลโย	ธา
- - ดซ	- - - ด	- - - -	ซ - ล -	- - - ด	รด - ล	- ซ - ซ	- - - ซ
	ออกจากค่าย	ชาย	ป่า			พนา	ลัย
ลซฟ -	ดด - ร	- ด - ร	- ด - -	- มซร	มรด - ร	ดล รร	- - - ร

เครื่องส่ง				ฮุม	เสียง	เฮี่ยม	ปร๊าด
(- มรด	รมรช	ฟมรด	รมดร)	---ล	---ล	-ด-ช	---ล
ฮึ		ลัด	ใบ	ลัด	ตะโก	ฮาม	ละ
---ด	----	---ด	---ล	---ด	-ช-ล	---ช	ลช-ฟ
	เล้		เล่ เล	เล้	เล่ เล	อุ๊ย	ย่าย
----	---ด	----	-ช-ฟ	---ด	-ช-ล	---ช	---ฟ
	ฉันจะ	เอา	ชัย		ไอ้ตั๊ก	กะปอม	เอย
----	-ช-ร	---ม	---ม	----	-ด-ช	-ร-ร	---ร

ทางร้องเพลงพญาลำพอง
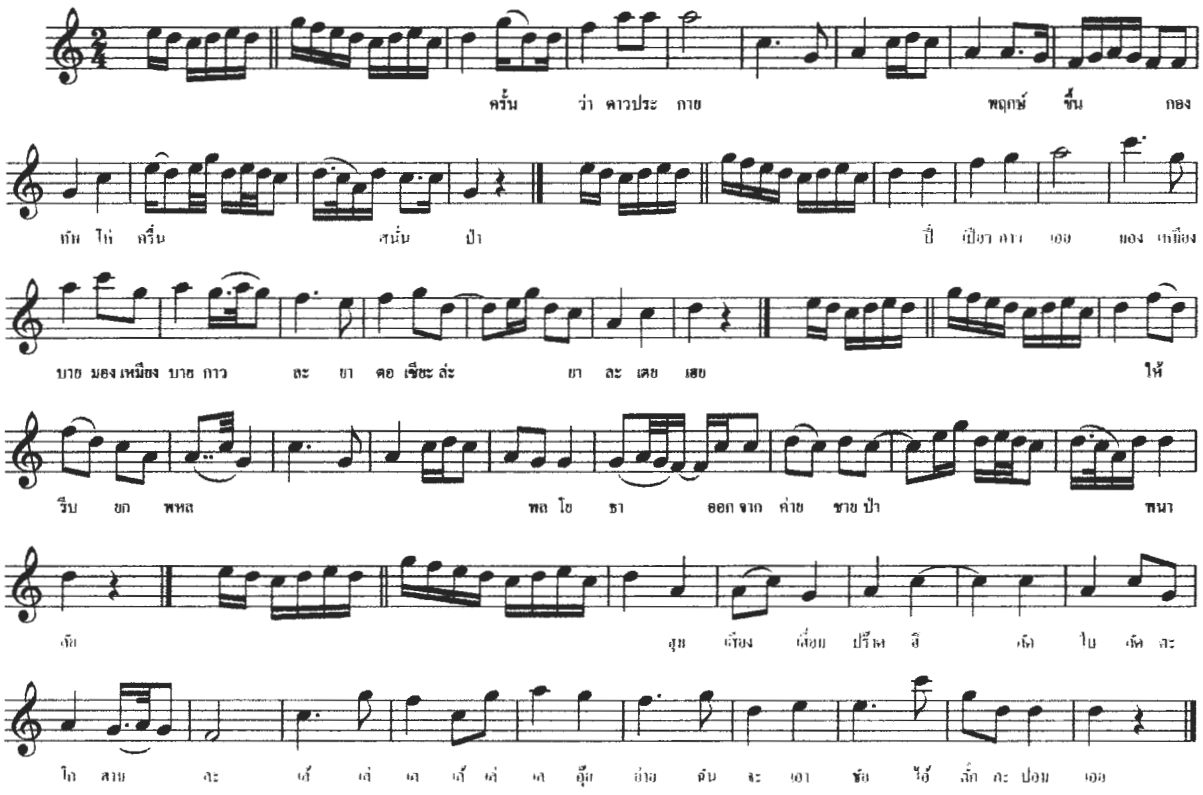
เพลงชุดภาษา (พม่า)

บทร้องเพลงกราวรำพม่า

มัดคบครบมือถือชุดไฟ พอดึกได้เวลาคนนอนหลับ
ดาวเดือนเกลื่อนเมฆมัวพะยับ โห่สำทับอึงมี่ตีกลองยาว
ทั้งเถิดเทิงเปิงมางฉ่างแฉ่ง คบแดงดาดดงส่งเสียงฉาว
พลหุ่นหนุนแน่นเป็นระนาว เสียงเกรียวกราวเคลื่อนทัพไปฉับพลัน

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

บทร้องเพลงพม่าทุงเล

ทุงเล ทุงเล กระทุ้งยาเกร ซวยแว (ซ้ำ)
เฮ้ เฮ้ เฮ้ เฮ เซาะวาแม ซวยมอง เซาะ เซาะ ว่าแมซวยมอง

บทร้องของเก่า

โน้ตทางร้องเพลงกราวรำพม่า

- - - -	มัดคบ - ด - ด	ครบ - - - ด	มือ - ซ - -	- มรม	ซมรด	ถือชุด - ล – ล	ไฟ - - - ซ
พอดึก - ล - ซ	ได้ - - - ด	เว ดม - ล	ลา - ล - -	- ซ -ด	- ซ -ล	คน - ร -ด	นอนหลับ - ล -มซ

- - - -	ดาวเดือน - ด - ด	เกลื่อน - - -ซ	เมฆ - - - ด	ซ มรม	ซมรด	มัว - - -ล	พะยัพ - ล – ด
โห่ - ซ - ซ	สำทับ - ล - ด	อึง - - ซม	มี่ ซม - -	- ซ - ด	- ซ - ล	ตี - ร - ท	กลองยาว - ล –ซ

- - - -	เถิดเทิง - ซ - ด	เป็ง - - - ซ	มาง - ด - -	- มรม	ซมรด	ฉ่าง - - - ม	แฉ่ง - - - ม
คบ - ซ - ด	แดง - - - ล	คาด - - - ซ	ดง - - - ล	- ซ - ด	- ซ - ล	ส่ง - ร - ด	เสียงฉาว - ล – ล-ดซ

- - - -	พลหุ่น ซซ - ม	หนุน - - - ซ	แน่น - ด - ซ	มมรม	ซมรด	เป็น - - - ซ	ระนาว - ซ - ซ
เสียง เกรียว - ด - ล	กราว - - - ล	เคลื่อน - - - ซ	ทัพ มด - -	- ซ - ด	- ซ - ล	ไป - ร - ด	ฉับพลัน - ม - ซ

ทางร้องเพลงกราวรำพม่า
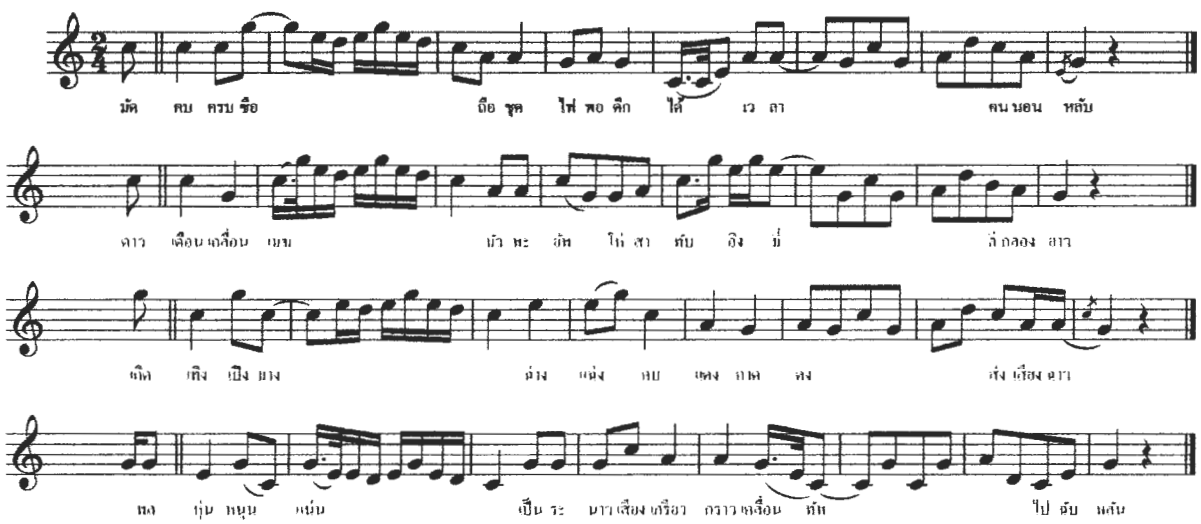
โน้ตทางร้องเพลงพม่าทุงเล

- - - -	ทุงเล - ด - ด	- - - -	ทุงเล - ด - ด	กระทุ้ง - ร - ม	ยะเกร - ร - ด	ซวย - - - ล	แว - - - ซ
- - - -	ทุงเล - ด - ด	- - - -	ทุงเล - ด - ด	กระทุ้ง - ร - ม	ยะเกร - ร - ด	ซวย - - - ล	แว - - - ซ
เฮ - - - ด	เฮ - - - ด	เฮ - - - ด	เฮ - - - ซ	(- - - ด	เครื่อง **รมฟซ**	สอด **- ซซซ**	- ซ – ซ)
เซาะ - - - ด	วาแม - ซ - ท	ซวย - - - ด	มอง - ท - -	เซาะเซาะ - ด - ด	วาแม - ซ - ท	ซวย - - - ด	มอง - ท - -
- - - -	เล่ เล - ซ - ท	- - - -	เล เล - ด - ร	เล - - - ฟ	เล เล - ด - ร	เล - - - ด	เล - - - ท
- - - -	เล่ เล - ซ - ท	เล - ด - -	- - - -	เล - ด - -	เล เล - ซ - ท	เล - - - ล	เล - - - ซ

ทางร้องเพลงพม่าทุงเล
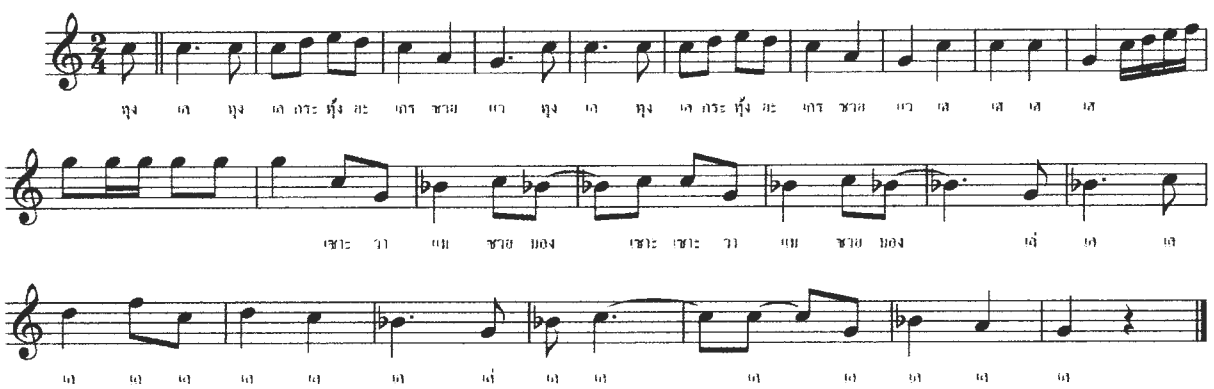
เพลงชุดภาษา (ลาว)

เพลงลาวจ้อยแม่นา

ถึงเขาสระบาปที่ราบรื่น　　หยุดยืนหยักรั้งข้างสิงขร
พอแลเห็นสองราพะงางอน　　แอบซ่อนซุ่มดูอยู่แต่ไกล
(จ้อย แม่นา สูกำพร้าของเรียมเอย เฮ็ดหยังยังบเคย จะมาร้องเลย เป็นคำเมือง)

เป้อว่า อ้ายนี่ เป็นบัณฑิต　　ลักผู้หญิงมาสนิท พิสมัย
กูจะยิงผัวเสีย เอาเมียไป　　ลดปืน ยัดใส่ ลูกดินพลัน
(จ้อย แม่นา สูกำพร้าของเรียมเอย เฮ็ดหยังยังบเคย จะมาร้องเลย เป็นคำเมือง)

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงลาวจ้อยแม่นา

เที่ยว ๑

ถึงเขา	สระบาป	ที่ราบ	รื่น	หยุดยืน	หยักรั้ง	ข้างสิง	ขร
- ล - ด	- ม - ม	- ซ - ม	- - ซม	- ม - ซ	- ม - ล	- ล - ด	- - - ด
ถึงเขา	สระบาป	ที่ราบ	รื่น	หยุดยืน	หยักรั้ง	ข้างสิง	ขร
- ล - ด	- ม - ม	- ซ - ม	- - ซม	- ม - ซ	- ม - ล	- ล - ด	- - - ด
พอแลเห็น	สองรา	พะงา	งอน	แอบซ่อน	ซุ่มดู	อยู่แต่	ไกล
ดด - ร	- ร - ด	- ม - ม	- - - ม	- ด - ร	รด - ร	- ด - ม	มร - ด

ทางร้องเพลงลาวจ้อยแม่นา
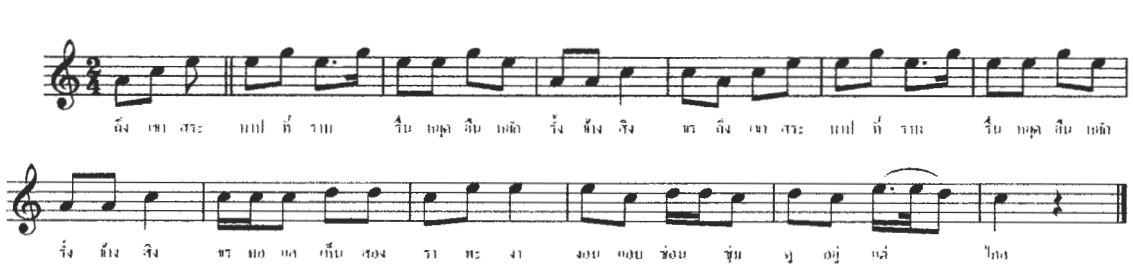
สร้อย

เอย	จ้อย		แม่นา	สู	กำพร้า	ของเรียม	นี่ เอย
- - - ด	- - - ด	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ด	- ซ - ล	- ม - ซ	- ล - ด
เอยเอย	จ้อย		แม่นา	สู	กำพร้า	ของเรียม	นี่ เอย
- ด - ด	- - - ด	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ด	- ซ - ล	- ม - ซ	- ล - ด
	เฮ็ดหยัง	ยัง	บเคย	จะมา	ร้องเลย	เป็นคำ	เมือง
	- ร - ด	- ฟ่ - ม	- ร - ม	- ม - ร	- ด - ล	- ร - ม	- ร - ด

ทางร้องเพลงลาวจ้อยแม่นา
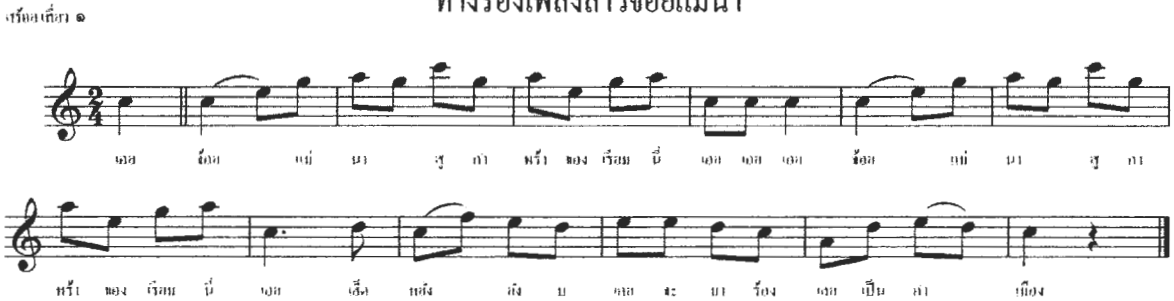
เที่ยว ๒

เป๋อว่า	อ้าย นี่	เป็น	บัณฑิต	ลักผู้หญิง	มาสนิท	พิส	สมัย
- ด - ซม	ซม- ซม	- - - ซ	- ซ - ม	ดลซด	ดลซม	- - - ร	- ด - ด
เป๋อว่า	อ้าย นี่	เป็น	บัณฑิต	ลักผู้หญิง	มาสนิท	พิส	สมัย
- ด - ซม	ซม- ซม	- - - ซ	- ซ - ม	ดลซด	ดลซม	- - - ร	- ด - ด
กูจะยิง	ผัวเสีย	เอาเมีย	ไป	ลดปืน	ยัดใส่	ลูกดิน	พลัน
- ดดด	- ด - ด	- ซ มม	- - - ม	- ซ - ร	- ด - ล	- ด - ม	มร - ด

ทางร้องเพลงลาวจ้อยแม่นา
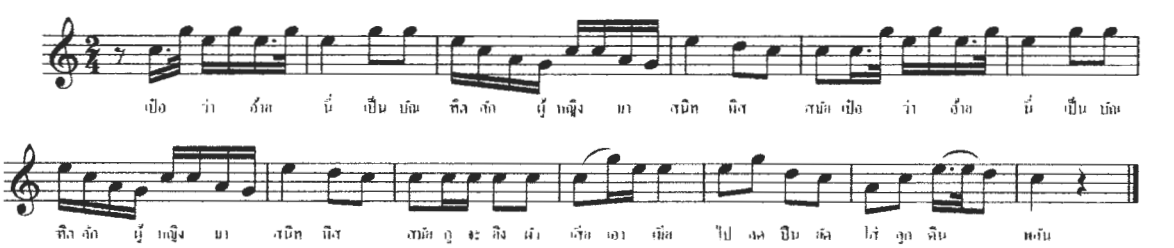
สร้อย

เอย	จ้อย		แม่นา	สู	กำพร้า	ของเรียม	นี่ เอย
- - - ด	- - - ด	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ด	- ซ - ล	- ม - ซ	- ล - ด
เอยเอย	จ้อย		แม่นา	สู	กำพร้า	ของเรียม	นี่ เอย
- ด - ด	- - - ด	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ด	- ซ - ล	- ม - ซ	- ล - ด
	เฮ็ดหยัง	ยัง	บเคย	จะมา	ร้องเลย	เป็นคำ	เมือง
	- ร - ด	- ฟ่ - ม	- ร - ม	- ม - ร	- ด - ล	- ร - ม	- ร - ด

ทางร้องเพลงลาวจ้อยแม่นา

สร้อยเที่ยว ๒
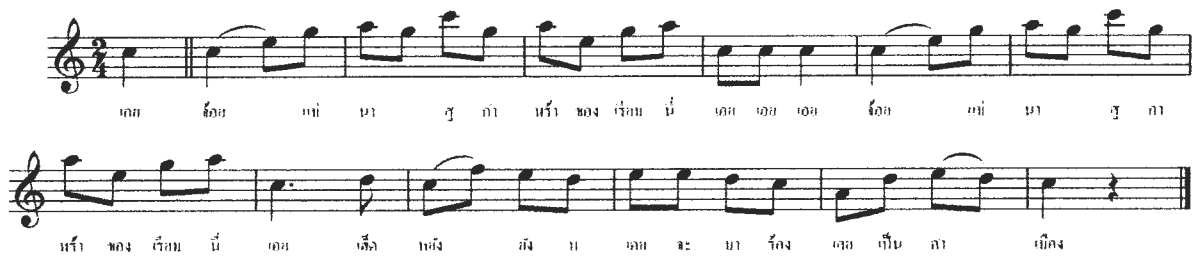
เพลงชุดภาษา (แขก)

บทร้องเพลงสร้อยลพบุรี

อาวัสบะฮัยยา เป็นดยากา สะการิยัน (ฮาฮัด)

อาวัสบะฮัยยา เป็นดยากา สะการิยัน

อูซีร์มีนาตัง มินาตังอุตัง ลารังโอรัง เป็นดักเก๊ะตี๊ ซุไปยา รัดยะ

สะลามัด สุการตี เฮ เฮ เฮ เฮ เฮ เฮ

บทร้องของเก่า

โน้ตทางร้องเพลงสร้อยลพบุรี

	อาวัส	สะบะ	ฮัยยา	เบ็น	ดยากา	สะกา	ริยัน
- - - -	- ซ - ด	- - ซซ	- ซ - ซ	- - - ม	- มมม	- ด - ร	- ม - ด
	ฮา		ฮัด		อาวัส	สะบะ	ฮัยยา
- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ด	- - - -	- ซ - ด	- - ซซ	- ซ - ซ
เบ็น	ดยากา	สะกา	ริยัน		อูซีร์	มี	นาตัง
- - - ม	- มมม	- ด – ร	- ม – ด	- - - -	- ด – ม	- - - ร	- ด – ร
มิ	นาตัง		อุ ตัง		ลารัง	โอ	รัง
- - - ซ	- ซ - ร	- - - -	- ด - ร	- - - -	- ด - ฟ	- - - ม	- - - ร
	เป็นดัก	เกิ๊ต	ตี๋	ซุ	ไป ยา		รัดยะ
- - - -	- ด – ฟ	- - - ซ	- - - ล	- - - ซ	- ซ – ซ	- - - -	- ม – ร
สะ	ลามัด	สุ กา	ร ตี	เฮ	เฮ เฮ	เฮ เฮ	เฮ เฮ
- - - ซ	- ซ - ม	- ด - ร	- ม - ด	- - - ด	- ท - ล	- ท - ด	- ด - ด

ทางร้องเพลงสร้อยลพบุรี
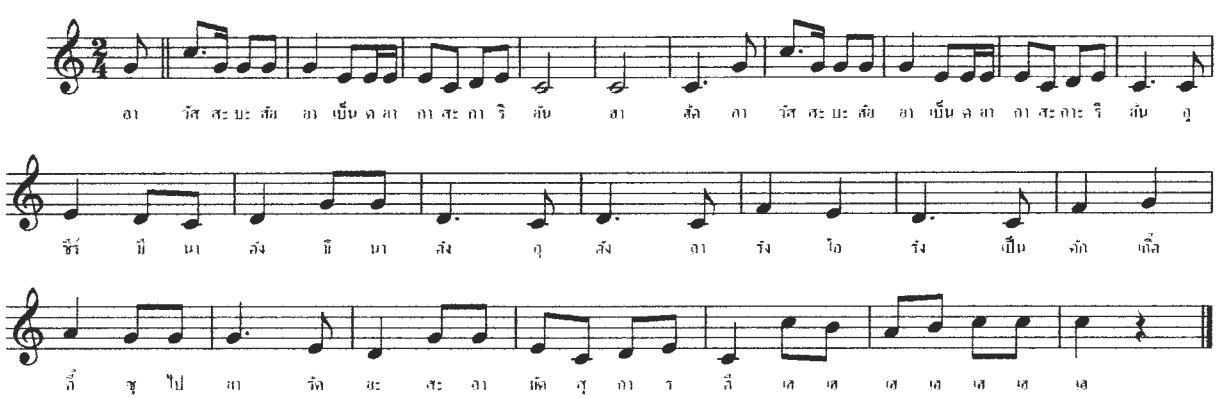
สรุป องค์ความรู้ด้านการประพันธ์ทางร้องเพลงไทย

ครูศิริ วิชเวชเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการขับร้องเพลงไทยได้เป็นเลิศโดยมีวิธีคิดปรับปรุงทางร้องเพลงต่าง ๆ ให้มีความไพเราะ โดยมิได้เปลี่ยนแบบของเดิมจนแปลกแยกไปแต่ครูศิริ วิชเวชมีวิธีคิดที่แต่ละเพลงมีลีลาทำนองอย่างไร การร้องให้ได้ลีลาทำนองให้เหมาะสมรับกับการบรรเลงแต่ละอย่าง เช่น ปรับทางร้องเพลงการเวกเล็กให้มีลีลาโลดโผน เพื่อประกอบการเดี่ยวระนาดเอกและให้เหมาะสมกับเสียงของผู้ขับร้องสำหรับเพลงเขมรปี่แก้ว ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงให้มีลีลาที่นุ่มนวลตามแบบฉบับของเพลงนี้ซึ่งเป็นเพลงที่ไพเราะหวาน ในเพลงต่อยรูปครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงให้ใช้ขับร้องเป็นเพลงเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือ เพลงเขมรราชบุรีเป็นเพลงทยอยที่มีลีลาเด็ดขาดมีกลวิธีพิเศษ เช่น การโยนเสียง การลักจังหวะ การทำเสียงลงทรวง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ทำได้ยาก เพลงแขกมอญ ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงให้และเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้แตกต่างจากของเดิมดังเจตนารมณ์ของครูเหนี่ยว ดุริยพันธ์ ในเนื้อหาบทร้องให้เหมาะกับผู้ชายร้อง โดยปรับกลวิธีการเอื้อนให้มีลักษณะสำนวนที่อ่อนหวาน นิ่มนวล เพลงจีนราชสารเถา เพลงนี้ครูศิริ วิชเวชได้แต่งขึ้นทั้งทางบรรเลงและทางร้องโดยนำทำนองสองชั้นมาจากอาจารย์อภิชาต ภู่ระหงษ์ แล้วแต่งขยายขึ้นเป็นสามชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวตามลำดับจนครบเป็นเถาตั้งชื่อว่าเพลงจีนราชสารให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทร้อง เพลงเชิดจีนสามชั้นทางบรรเลงเบื้อต้นสันนิษฐานวาพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) เป็นผู้แต่งขยายขึ้นจากเพลงเชิดจีนสองชั้นของพระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ซึ่งไม่มีทางร้อง ครูเลื่อน สุนทรวาทินบุตรีของพระยาเสนาะดุริยางค์จึงขอร้องให้ครูศิริ วิชเวชได้แต่งทางร้องขึ้นเพื่อใช้แสดงในงานเชิดชูเกียรติพระยาเสนาะดุริยางค์ เพลงนี้ครูศิริ วิชเวชได้แต่งขึ้นเพลงแรกเป็นทางร้องที่มีชั้นเชิง คมคายและไพเราะมาก เพลงพิรุณสร่างฟ้าสามชั้น เพลงพญาโศกสามชั้น ครูศิริ วิชเวชได้ต่อเพลงนี้จากครูจันทนา พิจิตรคุรุการ อีกทางหนึ่งครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงทางเพลงนี้เพื่อต่อให้กับศิษย์เพื่อใช้ร้องประกวด เพลงสุรินทราหูสามชั้นเพลงนี้ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงให้เหมาะกับนักร้องหญิงโดยร้องให้ได้ตามอารมณ์ของบทเพลง เพลงสารถีสามชั้น ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงให้เหมาะกับการร้องให้เครื่องดนตรีเดี่ยวโดยมีกลวิธี ลีลา ชั้นเชิงในการขับร้องมาก เพลงหกบทสามชั้น เพลงนี้ก็ได้ปรับปรุงให้ร้องกับการเดี่ยวเครื่องดนตรีเช่นเดียวกัน เพลงปลาทองสามชั้น เพลงนี้ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงทางร้องเพื่อใช้ประกอบการเดี่ยวซอสามสายโดยมีกลวิธีต่าง ๆ ให้เหมาะกับการเดี่ยวซอสามสาย สำหรับชุดเพลงภาษาครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงและได้ขับร้องออกวิทยุบ่อยครั้งเป็นที่นิยมและได้รับคำชมจากผู้ฟังและนักดนตรีด้วยกัน โดยได้เรียบเรียงขึ้นใหม่เป็นแบบฉบับของตนเองปรับบทร้องให้มีความต่อเนื่องกันเป็นชุดแทรกกลวิธีการขับร้องให้ภาษาต่าง ๆ เด่นชัดขึ้น

สรุปได้ว่าองค์ความรู้ทางด้านกรประพันธ์ทางร้องเพลงไทยนั้นครูศิริ วิชเวชมีวิธีคิดโดยแทรกกลวิธีการขับร้องเพลงไทย การแทรกอารมณ์เพลง ลีลาการร้อง ให้เหมาะสมกับบทร้องและลีลาของการบรรเลงดนตรีแต่ละแบบได้เหมาะสม โดยมิได้เปลี่ยนแบบจากเดิมไปเสียทั้งหมด

นอกจากนี้ครูศิริ วิชเวชมีความสามารถในการบรรเลงดนตรีไทย โดยสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้หลายเครื่องมือ เช่น ซอด้วง ซอสามสายและปี่พาทย์ ซึ่งได้เรียนกับคุณพ่อ (ครูฟุ้ง วิชเวช) ตั้งแต่เด็กแต่โดยน้ำเสียงและความสามารถทางร้องและการขับเสภาที่โดดเด่นครูศิริ วิชเวชจึงได้รับการยกย่องเกียรติคุณทางด้านคีตศิลป์มากกว่า สำหรับการศึกษาทางด้านเครื่องสายครูศิริ วิชเวชได้เรียนกับครูลาภ มณีลดา และครูพิชิต ชัยเสรี โดยตั้งเดิมมีพื้นความรู้ที่ได้ศึกษามากับคุณพ่อตั้งแต่เด็กอยู่แล้ว ในองค์ความรู้ด้านนี้ครูศิริ วิชเวชได้แต่งทางเดี่ยวซอสามสายเพลงปลาทองสามชั้นไว้ดังนี้ (ดูโน้ตในองค์ความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทย)

ภาพ ๘ ครูศิริ วิชเวช กำลังขับเสภา

๑.๒.๒ ในด้านการสร้างสรรค์วิธีขยับกรับเสภา

ครูศิริ วิชเวชได้เรียนการขยับกรับเสภาจากครูเจือ นาคมาลัย หลานของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) จนถึงขั้นสูงสุดและได้รับมอบกรับเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) มาเป็นกรับคู่มือ ครูศิริมีวิธีการคิดสร้างสรรค์ ไม้กรับ ขึ้นให้มีความต่อเนื่องจากการที่ได้เรียนมาจากครูเจือ นาคมาลัย ตั้งแต่ไม้เบื้องต้นคือ ไม้กรอ,ไม้สกัดสั้น,ไม้สกัดยาว,ไม้รบ,ไม้เดิน (ดูในข้อ๒(๒.๒)) สำหรับไม้ที่ครูศิริคิดสร้างสรรค์ให้ต่อกับไม้ของครูเจือ นาคมาลัยนั้นมีชื่อเรียกว่าไม้ถอดไม้เดิน ไม้ถอดไม้เดินนี้ ครูศิริ วิชเวชคิดปรับปรุงขึ้นจากไม้เดินโดยใช้บทขับจากเรื่องกากี ซึ่งมีบทดังนี้

ดูกรอรทัยวิไลโฉม เราประโลมเจ้าจากพาราณสี
มาอยู่ยังวิมานรัตน์สวัสดี ได้สิบสี่ราตรีทิวาวาร

- - - แกร้	- กร๊ก กริ๊ก กร๊ก	กริ๊ก กร๊ก - แกร้	- - กริ๊ก กริ๊ก
- แกร้ - กริ๊ก	กริ๊ก กริ๊ก กริ๊ก กร๊ก		

และอีกไม้หนึ่งที่ครูศิริคิดขึ้นคือ ไม้ธรรมชาติ สำหรับไม้ชมธรรมชาตินั้นครูศิริ วิชเวชคิดขึ้นเพื่อให้ใช้ขยับในบทที่ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างแล้วชมสวนจนมาถึงอ่างเลี้ยงปลา ตั้งชื่อไม้นี้ว่า "ไม้ชมธรรมชาติ" มีบทขับดังนี้

ถัดถึงกระถางอ่างน้ำ ปลาทองว่ายคล่ำเคล้าคลึงสม
พ่นน้ำดำลอยถอยจม น่าชมชักคู่อยู่เคียงกัน
บ้างแหวกจอกออกช่องภูเขาเคียง วัดเหวี่ยงแว้งหางระเหิดหัน
บ้างกินใคล่ไล่เคล้าพัลวัน ถัดนั้นแอกไถละไมงอน

กร๊ก กริ๊ก - กริ๊ก	- กริ๊ก - กร๊ก	- - กริ๊ก กร๊ก	กริ๊ก กร๊ก - -

งานสร้างสรรค์ทางการขยับกรับเสภาของครูศิริ วิชเวช การขยับกรับเสภานั้นมีแบบแผนดั้งเดิมมาแต่โบราณ ตั้งแต่ครั้งหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) ได้ถ่ายทอดมาถึงหลานคือครูเจือ นาคมาลัย และได้ถ่ายทอดมาถึงครูศิริ วิชเวชและครูศิริ วิชเวชก็ได้ถ่ายทอดให้กับศิษย์อีกเป็นลำดับ งานสร้างสรรค์ต่อยอดการขยับกรับจากรูปแบบเดิมพัฒนาขึ้นใช้กับบทกลอนที่มีความแตกต่างและความเหมาะสม ในการขับเสภาเป็นวิธีการคิดที่ยั่งยืนคือสามารถสืบค้นได้และพัฒนาได้โดยไม้ที่ครูคิดให้มีความต่อเนื่องกับของครูคือหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) และครูเจือ นาคมาลัย โดยไม้นี้ได้รับสอนสืบทอดมาคือ ไม้พิฆาตไพรี ไม้ตีประจันหน้า ไม้ท้ายั่วรบ ไม้สยบไม้กรอด และไม้ที่ครูศิริ วิชเวชคิดขึ้นคือ ไม้ถอดไม้เดินและไม้ชมธรรมชาติ ซึ่งเป็นความสุนทรีย์ในวิธีการพัฒนาต่อยอดให้เกิดความยั่งยืนดังกล่าวแล้ว

๒. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของนายศิริ วิชเวช

๒.๑ องค์ความรู้ด้านการขับเสภา

ความหมาย นายเปลื้อง ณ นคร (๒๕๔๔: ๕๑๙) ได้ให้ความหมายของคำว่า "เสภา" ในพจนะภาษาไว้ว่า "การขับร้องเป็นเนื้อเรื่องโดยใช้กรับ ๒ คู่ ขยับในอุ้งมือข้างละคู่ เป็นเครื่องให้จังหวะ, คำเสภาปรากฏในกฎมนเทียรบาลสมัยสมเด็จบรมไตรโลกนาถ,คำนี้อาจมาจากคำเสวากากุ, การสวดบูชา, หรืออาจจะมาจากเศรไว การขับลำนำสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าของชาวอินเดีย เสภาตลก การร้องรำอย่างตลกประกอบกับการขับเสภา เสภาทรงเครื่อง การขับเสภาโดยมีวงปี่พาทย์ร่วมบรรเลงมีการขับ การบรรเลงและร้องส่ง เสภารำ การขับเสภาโดยมีการรำประกอบ" สำหรับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒: ๒๔-๒๕) ได้ให้ความหมายของเสภาไว้ว่า "การขับลำนำประเภทหนึ่ง มีมาแต่โบราณ แต่เดิมนั้นว่ามาจากการเล่านิทาน ต่อมาได้มีการปรับปรุงทำนองและจังหวะมาเป็นลำดับ รวมทั้งมีการใช้กรับ ซึ่งทำด้วยไม้เนื้อแข็งมาขยับให้เกิดเสียงประกอบการขับ ผู้ขับจะถือกรับไว้ทั้งสองมือ มือละคู่ ขยับกรับให้สอดคล้องเข้ากับการขับ การขยับกรับจะต้องพอเหมาะพอดีกับบทที่ใช้ขับตามลักษณะทำนอง"....

จากนิยามศัพท์ขับเสภาของราชบัณฑิตยสถานทำให้เห็นว่า การขับเสภานั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน และนิทานในการขับเสภานั้น ที่เป็นที่นิยมใช้ขับเสภา คือ "ขุนช้างขุนแผน" ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทั้งวรรณศิลป์และคีตศิลป์ ถ้าผู้เล่านิทานมีกลวิธี การเล่าเรื่องโดยการใช้การขับลำนำเพื่อให้เรื่องราวมีความสนุกสนาน ให้ผู้ฟังได้รสของความสนุก บันเทิงเริงรมย์ ดีกว่าการเล่าเป็นร้อยแก้วธรรมดา เหมือนการอ่านหนังสือให้ฟัง ซึ่งน่าเบื่อในบางครั้ง เมื่อผู้ฟังได้ฟังการขับเสภามีความสนุกสนานไพเราะก็นิยมเรื่องราวที่ขับคือ ขุนช้างขุนแผน ซึ่งเป็นวรรณคดีที่ได้รับการยกย่องให้เป็นเลิศในประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า การขับเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน มีส่วนทำให้วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นที่นิยม จนเรียกกันว่า "เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน"

ความเป็นมา

จากตำนานเสภาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึง "เสภา" ไว้ว่า "ประเพณีการขับเสภา มีมาตั้งแต่สมัยกรุงเก่า แต่จะมีขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏ และเหตุใดจึงได้นำเอาเรื่องขุนช้างขุนแผนมาแต่งเป็นกลอนสำหรับใช้ขับเสภายังไม่มีการอธิบายแน่ชัด" คำว่า "เสภา" นี้นอกจากจะใช้ขับในการดำเนินเรื่องขุนช้างขุนแผนแล้ว สันนิษฐานว่ามูลเหตุมาจากการเล่านิทานให้คนฟังซึ่งเป็นประเพณีมาตั้งแต่โบราณ ในมงคลสูตร กล่าวถึงครั้งพุทธกาล มักมีคนไปรับจ้างเล่านิทานให้ฟังกันในที่ชุมชน เช่น ศาลาพักคนเดินทาง เมื่อคนได้ฟังนิทานก็มีความพอใจไม่เบื่อหน่ายในการรอคอย

ในสมัยโบราณมีการเล่านิทานในงานมหรสพต่าง ๆ เช่น งานโกนจุก คือเมื่อพระสวดมนต์ตอนเย็นแล้ว เจ้าภาพก็จะหาคนมาเล่านิทานให้คนที่มาในงานฟังซึ่งเป็นประเพณีมานานแล้ว แม้แต่ตามบ้านเรือน เมื่อเสร็จภารกิจในช่วงกลางคืนแล้ว ปู่ ย่า ตา ยาย ก็จะมานั่งเล่านิทานให้ลูกหลานฟัง ซึ่งเป็นการเล่านิทานเป็นร้อยแก้วธรรมดา ภายหลังมีการเล่านิทานเป็นคำกลอน เช่นนิทานคำกลอนต่าง ๆ ต่อมาก็คิดขับเป็นทำนองมีเสียงสูง ต่ำ ซึ่งเรียกว่าการขับเสภา ซึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์การขับเสภาคือการเล่านิทาน และในกฎมณเฑียรบาลตอนที่ว่าด้วยกำหนดเวลาอันเป็นราชานุกิจของพระเจ้าแผ่นดินว่า "หกทุ่มเบิกเสภาดนตรี เจ็ดทุ่มเบิกนิยาย" ซึ่งกฎมณเฑียรบาลนี้เข้าใจกันว่ามีมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองแล้ว แต่ว่ามารวบรวมจารึกในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งตอนที่กล่าวถึงเสภานั้นจะเป็นตอนที่เขียนเพิ่มเติมในสมัยพระบรมไตรโลกนาถหรือก่อนหน้านั้นก็ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด

รูปแบบของเสภา

รูปแบบของเสภา มี ๔ ประเภท (ยมโดย เพ็งพงศา ๒๕๔๑: ๒๖๒) ได้แก่

- เสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทาน
- เสภาทรงเครื่องหรือเสภาส่งเครื่อง
- เสภารำ
- เสภารำแนวตลก

เสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทาน

เสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทาน มีมาแต่เดิมดังการเล่านิทานและใช้วิธีขับเสภาเล่าเรื่องให้ผู้คนฟัง โดยมีการขับอย่างน้อย ๒ คน โดยผลัดกันให้เรื่องราวต่อเนื่อง ถ้าหยุดพักคนฟังก็จะฟังไม่ต่อเนื่องเพราะอยากรู้เรื่องต่อจึงต้องขับต่อกันไปจนกว่าจะจบตอน และนอกจากจะขับเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนแล้ว ยังมีการแต่งกลอนสดด้นโต้ตอบกันเรียกว่าเสภาด้นจากข้อสันนิษฐานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงค์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดังนี้

"...เมื่อก่อนรัชกาลที่ ๑ เสภายังขับกันอย่างเล่านิทานไม่มีส่งปี่พาทย์ลักษณะขับในชั้นนั้นเข้าใจว่าเห็นจะขับแต่ ๒ คนขึ้นไป วิธีขับผลัดกันคนละตอนให้ ๑ คนได้มีเวลาพัก ฤามิฉะนั้นถ้าเป็นคนเสภาเก่ง ๆ เจ้าของงานเลือกเรื่องให้ว่าตอนใดตอนหนึ่ง ให้แต่งกลอนสดโต้กันอย่างว่าเพลงปรบไก่ อย่างนี้เรียกว่าเสภาด้น..."(สมเด็จพระเจ้าบรมวงค์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ.อ้างจาก จักรพงษ์ กลิ่นแก้ว ,๒๕๔๓,๑๘) ในการขับเสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทานนี้ มีการใช้กรับขยับประกอบการเล่า (สัมภาษณ์ ศิริวิชเวช ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒) การขยับกรับเสภาทำให้เกิดอรรถรสของเรื่องราวให้จังหวะประกอบในลักษณะต่าง ๆ โดยการขยับกรับสอดแทรกในบทตามวิธีการ เรียกว่า "ไม้" เช่น "ไม้กรอ" "ไม้สกัด" "ไม้รบ" เป็นต้น

เสภาทรงเครื่องหรือเสภาส่งเครื่อง

เสภาทรงเครื่องหรือเสภาส่งเครื่องมีขึ้นในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งในสมัยก่อนมีการขับเสภาเล่าเรื่องหรือเสภาเล่านิทานใช้กรับขยับประกอบการขับเสภาอย่างเดียวนั้นย่อมมีการพัฒนาการขับเสภาจากเล่าเรื่องขับเสภาอย่างเดียวต่อมามีการขยับกรับเสภาประกอบ และต่อมาก็พัฒนาให้มีการบรรเลงดนตรีประกอบการขับเสภา โดยใช้วงดนตรีที่เรียกว่า “วงปี่พาทย์เครื่องห้า” (บางครั้งเรียกปี่พาทย์เสภา) มีเครื่องดนตรีดังนี้ ระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน กลองทัด ตะโพน (มีฉิ่งและกลองสองหน้าด้วย) จากการขับเสภาโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบพัฒนามามีเครื่องดนตรีประกอบจะพบได้ในตำนานเสภา (จักรพงษ์ กลิ่นแก้ว ๒๕๔๓: ๑๗)

“ เมื่อครั้งพระจอมนรินทร์แผ่นดินลับ เสภาขับยังหามีปี่พาทย์ไม่
มาเมื่อพระองค์ทรงไชย ก็เกิดมีขึ้นในอยุธยา ”

การใช้ปี่พาทย์เข้ามาประกอบเสภา รูปแบบของเสภาทรงเครื่องจะมีปี่พาทย์รับ มีการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ (ยมโดย เพ็งพงศา ๒๕๔๑: ๒๖๓) การมีปี่พาทย์เข้ามาประกอบผู้ขับเสภามีคนเดียว รูปแบบเสภาทรงเครื่องจะมีการแทรกเพลงร้องส่งให้ปี่พาทย์รับ และบรรเลงเพลงหน้าพาทย์เหมือนอย่างการบรรเลงละคร ตอนใดดำเนินเรื่องก็ขับเสภา ตอนใดมีเนื้อเรื่องก็ควรมีการร้องเพลง ก็บรรจุให้มีการร้องเพลงส่ง ให้วงปี่พาทย์รับช่วงใดมีการแสดงท่าทางประกอบ ก็ใช้ปี่พาทย์ให้นำเพลงประกอบให้ได้อารมณ์เดียวกัน เช่น บทโศก บทรบ บทไปมา จะใช้เพลงหน้าพาทย์ประกอบ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการกำหนดเพลงในการร้องส่งวงปี่พาทย์ ในการขับเสภาและวงปี่พาทย์มีบทบาทมากขึ้น โดยมีการขยายวงปี่พาทย์ที่ใช้ประกอบการขับเสภาจากวงปี่พาทย์เครื่องห้า เป็นวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ และเน้นความสำคัญของการบรรเลงดนตรีโดยมีรูปแบบของการขับเสภา และการบรรเลงดนตรี ดังนี้

- ปี่พาทย์โหมโรงเสภา
- ขับเสภาบทไหว้ครู แล้วขับเสภาดำเนินเรื่อง
- ร้องเพลงพม่าห้าท่อน สามชั้น ปี่พาทย์บรรเลงรับร้อง
- ขับเสภาดำเนินเรื่องต่อ
- ร้องส่งเพลงจระเข้หางยาว สามชั้น ปี่พาทย์บรรเลงรับร้อง
- ขับเสภาดำเนินเรื่องต่อ
- ร้องส่งเพลงสี่บท สามชั้น ปี่พาทย์บรรเลงรับร้อง
- ขับเสภาดำเนินเรื่องต่อ
- ร้องส่งเพลงบุหลัน ปี่พาทย์บรรเลงรับร้อง

หลังจากขั้นตอนนี้แล้วก็มีการขับเสภาและมีการร้องส่งให้ปี่พาทย์รับ แต่ไม่มีการกำหนดว่าต้องใช้เพลงอะไรบ้าง แต่เพลงที่กำหนดไว้ในตอนต้นได้แก่ เพลงพม่าห้าท่อนสามชั้น เพลงจระเข้หางยาวสามชั้น เพลงสี่บทสามชั้น และเพลงบุหลันสามชั้น ทั้ง ๕ เพลงนี้เป็นเพลงที่เป็นแบบแผน สำหรับการขับเสภาทรงเครื่องหรือเสภาส่งเครื่อง สำหรับเพลงสุดท้ายจะใช้เพลงกราวรำ เป็นเพลงส่งท้าย ในสมัยต่อมาเปลี่ยนเป็นเพลงอกทะเล เต่ากินผักบุ้งหรือพระอาทิตย์ชิงดวง สำหรับเสภาทรงเครื่องหรือเสภาส่งเครื่องมีองค์ประกอบทางด้านดนตรีและมีการขับร้องมาทำให้อรรถรสของการขับเสภาเพิ่มความสนุกสนาน และให้ความไพเราะของคีตศิลป์ และความไพเราะสนุกสนานของการบรรเลงดนตรี จึงทำให้เสภาทรงเครื่องหรือเสภาส่งเครื่องมีความนิยมมากขึ้น

เสภารำ

เสภารำนั้นเป็นการนำนาฏศิลป์มาแสดงประกอบการขับเสภา มีการบรรเลงดนตรี มีเพลงหน้าพาทย์ประกอบกริยาอาการของตัวละคร มีการขับร้องส่งให้ดนตรีรับตามเนื้อเรื่อง แต่ในการดำเนินเรื่องใช้การขับเสภา ซึ่งในการแสดงเสภารำจะมีการขับเสภามากกว่า การขับร้องส่งให้ดนตรีรับแต่ดนตรีจะมีบทบาทในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ดังกล่าวแล้ว แต่การแสดงเสภารำนั้นเน้นการแสดง ทางนาฏศิลป์มากกว่าการขับเสภาและการขับร้องส่งให้วงปี่พาทย์รับ เนื่องจากนาฏศิลป์จะเป็นอาหารตา คนดูได้เห็นกริยาท่าทาง การแสดงเป็นเรื่องเป็นราวมากกว่า ฟังดนตรีและขับเสภา เสภารำจึงเป็นที่นิยมมาก

เสภารำแนวตลก

เสภารำแนวตลกนี้เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการดำเนินเรื่องโดยการขับเสภา มีผู้ขับเป็นผู้ผูกเรื่องให้ตลกขบขัน ในแนวของเสภารำแนวตลกนี้จะคล้ายกับละครนอกหรือจำอวด ผู้แสดงจะทำกริยาอาการตามที่ผู้ขับเสภา แต่มีวงปี่พาทย์รับร้องและบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบท่าทางของตัวละคร

วิธีการแสดงเสภารำแนวตลก

- มีผู้ขับเสภา ขับไปตามบทที่แต่งให้ตลก
- ผู้แสดง มีหลายคนตีบทตามผู้ขับเสภา
- มีการพูดคั่นโดยตัวแสดงที่เป็นผู้ขัดเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

เสภารำแนวตลกนี้ ต้องมีความสัมพันธ์กันให้ดีทั้งผู้ขับเสภาและผู้แสดง ทั้งรำงามและขับไพเราะ และมีอารมณ์ขันด้วยจึงจะมีความสนุกสนาน แต่ก็มีข้อจำกัดด้วยบทที่ไม่หลากหลาย และหากผู้แสดงและผู้ขับที่มีความสัมพันธ์กันอย่างดีได้ยากเสภารำแนวตลกจึงไม่ค่อยมีความนิยมนัก และหาคนแสดงไม่ได้

องค์ความรู้ด้านการขับเสภาของนายศิริ วิชเวช

การขับเสภามีวิธีการเอื้อนเสียงในการขึ้นต้นของเสภาแบบต่าง ๆ (สัมภาษณ์นายศิริ วิชเวช ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒)

การเอื้อนเสียงขึ้นต้นก่อนการขับเสภาเรียกว่า การ "เกริ่น" ซึ่งแบ่งออกได้ตามสำเนียงภาษา ดังนี้

เกริ่นเสภาไทย

เกริ่นเสภาลาว

เกริ่นเสภามอญ

เกริ่นเสภาแขก

เกริ่นเสภาจีน

ภาพ ๙ ครูศิริ วิชเวช กำลังขับเสภา

การเกริ่นนำในเสภาไทย ใช้ในการขับเสภาโดยทั่วไปและการขับเสภาในการแสดงต่าง ๆ เช่น ละครเสภาโดยในการเล่าเรื่อง ดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็วจะใช้วิธีการขับเสภา การนำเข้าสู่เรื่อง สู่ตอน และนำเข้าสู่ตัวละครแต่ละตัว และการเกริ่นเข้ากับบทละครในอารมณ์ต่าง ๆ เช่น รัก โกรธ หึงหวง โศกเศร้า รำพึงรำพัน ครั่นครวญ ทะเลาะวิวาท สู้รบ นอกจากนี้ยังมีบท ชมดง ชมโฉม ชมธรรมชาติ ชมนก ชมไม้ รวมทั้งบทเจรจา จะมีบทเกริ่นในเสภาไทยแบ่งออกได้เป็น

เกริ่นขนาดยาว

เกริ่นขนาดปานกลาง

เกริ่นขนาดสั้น

เกริ่นขนาดยาว แบ่งออกได้เป็น ๒ แบบ ดังนี้

เกริ่นขนาดยาว แบบที่ ๑

เกริ่นแบบนี้จะใช้ในตอนเริ่มต้นจับเข้าเรื่อง เรียกว่า ขับจับเรื่อง การขับจับเรื่อง คือ การขับเริ่มต้นเข้าสู่เรื่องตอนใดตอนหนึ่ง จะมีการขับเกริ่นขึ้นต้นก่อนข้างยาว เพื่อนำเสนอให้ผู้ฟังทราบว่าจะเริ่มเล่าเรื่องแล้วให้เตรียมตัวฟังซึ่งมี

ลักษณะการเกริ่น ดังนี้

(โน้ตไทย)

- - - ร	ม ร ซ ร	- - - ม	ร ม ร ม	- - ร ด	- - ร ด	ท ล ซ - ด	- - ร ด
- - - ล	- ท ล ล	- - - -	- - - ล				

(โน้ตสากล)
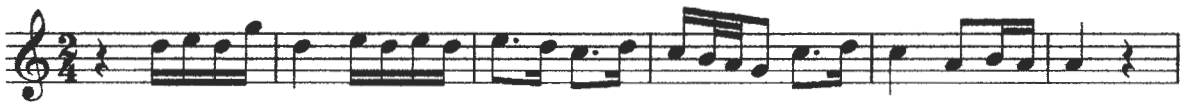
เกริ่นขนาดยาว แบบที่ ๒

ใช้ในการจับเข้าเรื่องเช่นเดียวกันกับการเกริ่นขนาดยาวแบบที่ ๑ มีลักษณะการเกริ่น ดังนี้

(โน้ตไทย)

- - - ร	ม ร ซ ร	- - - ม	ร ม ร ม	- - ร ด	- - ร ด	ท ล ซ - ด	- - - ร
ด ร ม ร ด	- - ร ด	- ท - ล	- ท ล ร				

(โน้ตสากล)

เกริ่นขนาดกลาง

เกริ่นขนาดกลาง เป็นเกริ่นที่ใช้บ่อยมากเพราะใช้กับบทพรรณนา บทเจรจา บทเล่าเรื่อง ดำเนินเรื่อง บทรัก บทชมโฉม ชมธรรมชาติ ชมสัตว์ ชมดง ชมนก ชมไม้ รวมทั้งบทสังวาส บทโศกครำ่ครวญ รำพึงรำพัน การเกริ่นแบบนี้ เกริ่นได้ง่ายและนิยมใช้โดยทั่วไป มีทั้งหมด ๖ แบบ ดังนี้

เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๑

(โน้ตไทย)

- - - ร	- - - ร	- - ร ด	- ท ด ร				

(โน้ตสากล)
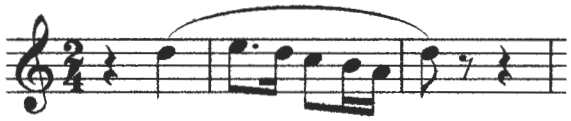
เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๒

เกริ่นขนาดกลางแบบที่ ๒ นี้ใช้ในการดำเนินเรื่องโดยทั่วไปใช้เล่าเรื่องโดยรวดเร็ว และสามารถใช้กล่าวถึงตัวละครต่าง ๆ เช่น ขุนแผน วันทอง ขุนช้าง ฯลฯ

(โน้ตไทย)

- - - ร	- - - ม	- - ร ด	- - - ท	- - ล ท	- - ด ร̣		

(โน้ตสากล)
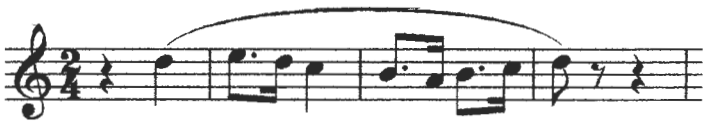
เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๓

เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๓ จะมีการเกริ่นขึ้นต้นไม่ยาวมากนัก ใช้กับบทชมโฉม ชมนก ชมไม้ ชมสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งบทรัก

(โน้ตไทย)

- - - ร̣	- - - ม	- - ร ม	- - ร ด	- - - -	- ร - ท	- ล - ท	- ด - ร

(โน้ตสากล)
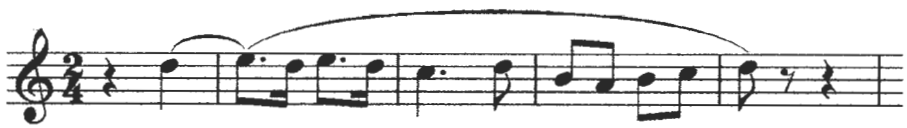
เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๔

เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๔ นี้ในในการกล่าวถึงตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง ใช้ขับจับเรื่อง ขับเล่าเรื่อง การเปลี่ยนท่อน ใช้ชมความงามความสุข สนุกสนาน

(โน้ตไทย)

- - - ล	- ร̣ - ท	- - - ท	- ล ซ ท	- - - ล	- - ท ล	- - - ล	- ท ร ร̣

(โน้ตสากล)
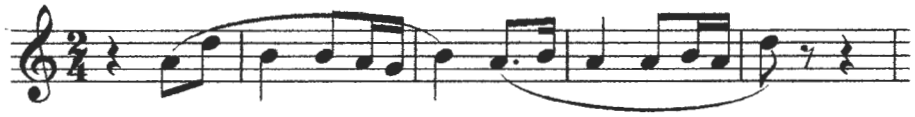
เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๕

เกริ่นแบบนี้ใช้ในบทโศก การพลัดพราก บทที่มีความทุกข์ อาลัย ห่วงหา อาวรณ์ คะนึงถึง อยู่ในอารมณ์ เศร้าคร่ำครวญ การจากลากัน

(โน้ตไทย)

- - - ร̣	- - ซ ร	- - - ม	- - ร ด	- - - ล	- ร - ท	- - ล ท	- ด - ร̣

(โน้ตสากล)
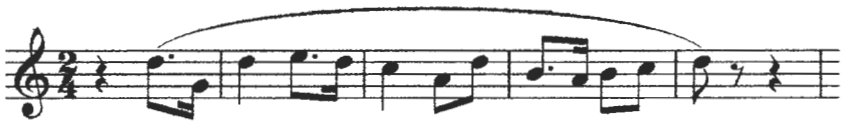
เกริ่นขนาดกลาง แบบที่ ๖

ใช้กับบทเศร้าโศก คร่ำครวญ โหยหาอาลัยอาวรณ์

(โน้ตไทย)

- - - ล	ร ม ร ท	- - - ล	- ท ล ซ	- - - ท	- ร - ท	- ล - ล	- ท ล ร

(โน้ตสากล)
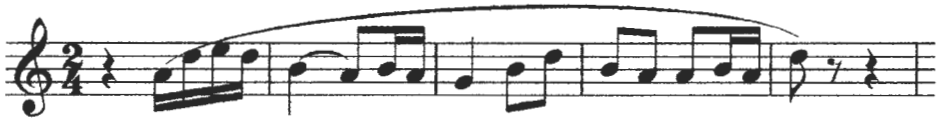
เกริ่นขนาดสั้น

เกริ่นขนาดสั้นนิยมใช้กันมากในบทโกรธ แสดงอาการฉุนเฉียว โมโห โต้เถียง และใช้ในบทต่อสู้ หรือบรรยายให้เห็นความเก่งกล้าของตัวละคร และใช้ในบทตื่นเต้น นอกจากนี้ยังใช้วิธีการทอดเสียงให้นุ่มนวล ไม่เน้นเสียง ไม่กระแทกกระทั้น ในบทที่ต้องการเชื่อมต่อ และใช้ในบทนุ่มนวลก็ได้

(โน้ตไทย)

เกริ่นขนาดสั้น

- - - รำ	- - - รำ						

เกริ่นขนาดสั้นทอดเสียง

- - - รำ	- - - รำ	- - - -	- - - รำ				

(โน้ตสากล)

เกริ่นขนาดสั้น
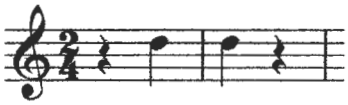
เกริ่นขนาดสั้นทอดเสียง
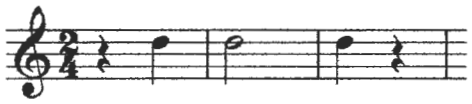
เกริ่นในภาษาลาว

การเกริ่นขึ้นต้นบทขับเสภาที่เป็นสำเนียงลาว ใช้ในบทของตัวละครที่มีเชื้อชาติลาว และบทของทางภาคเหนือ เช่น เจ้าเชียงใหม่ ลาวทอง สร้อยฟ้า เป็นต้น

(โน้ตไทย)

- รำ - ท	- ล - ท	- ซ - ล	- ซ - ม	- - - ร	- มร - ร	- - - ร	- - - ร

(โน้ตสากล)
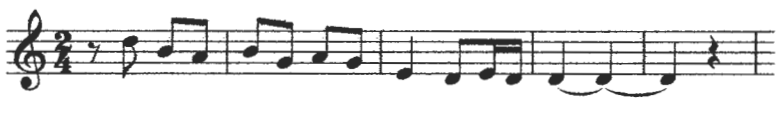
เกริ่นในเสภามอญ

ใช้ในบทที่มีตัวละครเป็นเชื้อชาติมอญ โดยการเอื้อนทำนองให้มีสำเนียงมอญแทรกอยู่ให้การแสดงละคร หรือการดำเนินเรื่อง การเล่าเรื่อง สนุกสนาน มีอรรถรสของสำเนียงภาษาชัดเจน มีเกริ่นในเสภามอญ ๒ แบบได้แก่

เกริ่นในเสภามอญ แบบที่ ๑

ในในบทขับเสภามอญที่ติดตลก สนุกสนาน และใช้ดำเนินเรื่อง

(โน้ตไทย)

- ร - ท	- - - ท	- ล ซ ท	- - - ล	- - ท ล	ท - ล ซ	- - - -	- - - -

(โน้ตสากล)
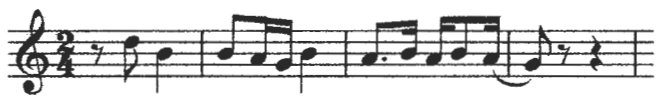
เกริ่นในเสภามอญ แบบที่ ๒

ใช้ดำเนินเรื่อง จับบท กล่าวถึงตัวละครต่าง ๆ

(โน้ตไทย)

ร มรด - ฟ	- - - ซ	- ดล - ล	- - ล ลล				

(โน้ตสากล)
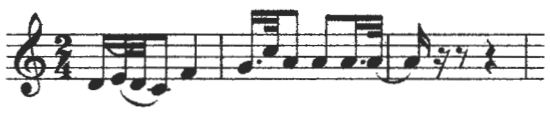
เกริ่นในเสภาแขก

เกริ่นในเสภาแขกนี้ ครูศิริ วิชเวชได้คิดสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ใช้ในบทตัวละครที่เป็นแขก สำเนียงในการขับเป็นสำเนียงแขก

(โน้ตไทย)

- - - ล	- ร̣ - ท	- ล - ท	- ล - ท	ลทซล				

(โน้ตสากล)
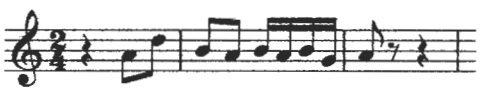
เกริ่นในเสภาจีน

รูปแบบของเกริ่นในเสภาจีนนี้ ครูศิริ วิชเวช คิดสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ใช้กับตัวละครที่มีเชื้อชาติจีน มีสำเนียงจีนในการขึ้นต้นเกริ่น

(โน้ตไทย)

- - - ล	- ทล - ทซ	- ฟ - ลม	- ซ ร -	ม ร ซ ม	- - - ม		

(โน้ตสากล)

ทำนองหลักในการขับเสภา

ในการขับเสภา มีการเกริ่นขึ้นต้นแบบต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว เมื่อมีการเกริ่นขึ้นแล้วก็มีการขับดำเนินเรื่องโดยมีบทร้อยกรองแทรกด้วยทำนองเอื้อน สลับกับบทร้อยกรองในลีลาทำนองของการขับเสภา ซึ่งมีทำนองหลัก ๓ แบบ (ยมโดย เพ็งพงศา ๒๕๔๑: ๒๗๔-๒๘๑) รองศาสตราจารย์ ยมโดย เพ็งพงศา เป็นศิษย์ในการขับเสภาของครูศิริ วิชเวช ได้บันทึกทำนองหลักและทำนองปรับแต่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูศิริ วิชเวช ไว้ดังนี้

ทำนองหลัก แบบที่ ๑

ในทำนองขับเสภาที่ใช้เมื่อเสียงวรรณยุกต์คำสุดท้ายของบทขับในวรรครับ(วรรคที่สอง) เป็นเสียงจัตวา รูปแบบทำนองขับมีดังต่อไปนี้

บทขับ

ถัดถึงกระถางอ่างน้ำ ปลาทองว่ายคล่ำเคล้าคลึงสม

พ่นน้ำดำลอยถอยจม น่าชมชักคู่อยู่เคียงกัน

(โน้ตไทย)

ถัด ถึง - ท - ทร	กระถาง - - ล ลร	อ่าง - - - ซ	น้ำ - ลท ซ ม	ปลาทอง - ล - ล	ว่าย คล่ำ - ซม - ซม	เคล้าคลึง - - ลท ล	สม ล ซฟ ลท ร
พ่น น้ำ - ฟม - ล	ดำ ลอย - ฟ - ฟ	ถอย จม - ล - ม	- ม รด มฟ	น่า ชม - ซฟ ซ	ชัก คู่ - - ล ซฟ	อยู่ เคียง - ฟ - ซ	กัน - ลซฟ ล ล

(โน้ตสากล)
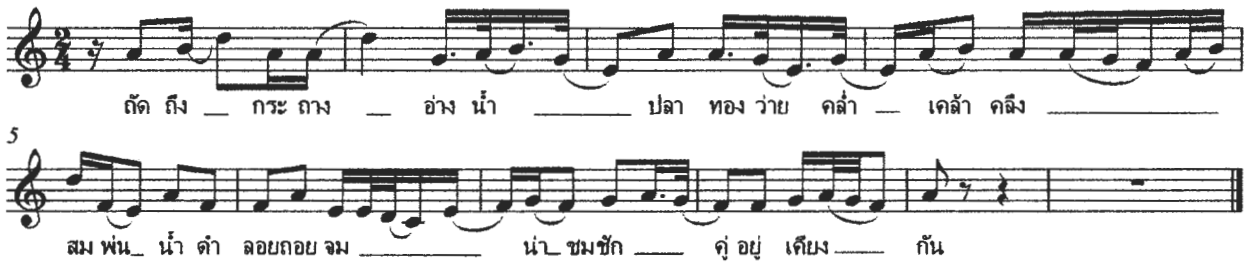
ทำนองหลัก แบบที่ ๒

ทำนองหลัก แบบที่ ๒ เป็นทำนองขับเสภาที่ใช้เมื่อเสียงวรรณยุกต์คำสุดท้ายของบทขับในวรรครับ (วรรคที่ ๒) เป็นเสียงเอก รูปแบบทำนองขับมีดังต่อไปนี้

บทขับ

โจนลงกลางชานร้านดอกไม้ ของขุนช้างปลูกไว้อยู่ดาษดื่น

รวยรสเกสรเมื่อค่อนคืน ชื่นชื่นลมชายสบายใจ

(โน้ตไทย)

โจน ลง	กลางชาน	ร้าน	ดอก ไม้	ของขุนช้าง	ปลูกไว้	อยู่ดาษ	ดื่น
- ล - ล	- - ล ล	- - - ทซ	- ซ - ซ	ลทลร ลร ทซ	- ซ ท -	- - ซ ซ	ล ทลซ ม ลฟ
รวย รส	เกสร	เมื่อ ค่อน	คืน	ชื่น ชื่น	ลม ชาย	สบาย	ใจ
- ฟ - ล	- - ฟ ล	- ร - ร	ม มรด มฟ	- ซฟ - ซฟ	- ซ - ซ	- - ซ ซ	ลซฟ ล - ล

(โน้ตสากล)
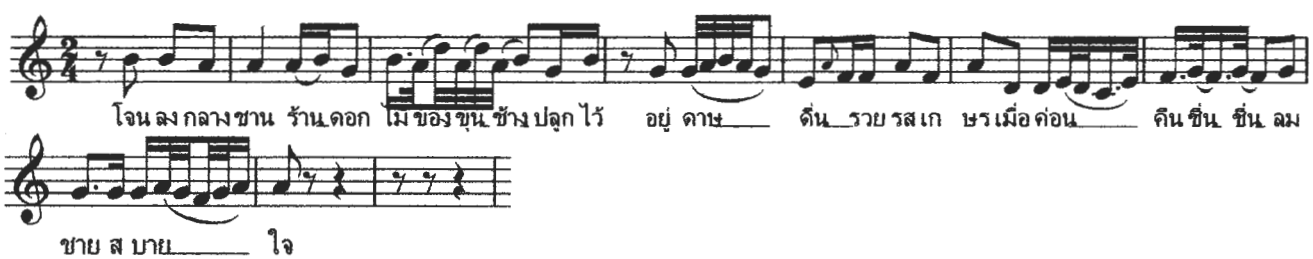
ทำนองหลัก แบบที่ ๓

ทำนองหลัก แบบที่ ๓ เป็นทำนองขับเสภาที่ใช้เมื่อเสียงวรรณยุกต์ คำสุดท้ายของบทขับในวรรครับ (วรรคที่ ๒) เป็นเสียงโท รูปแบบทำนองขับมีดังต่อไปนี้

บทขับ

แลเห็นเขาเงาเงื้อมชะง่อนชะโงก เป็นกรวยโกรกน้ำสาดกระเซ็นซ่าน

โครมครึกกึกก้องท้องพนานต์ พลุ่งพล่านมาแต่ยอดศิขรินทร์

(โน้ตไทย)

แลเห็น เขา ล ลร - ลร	เงา เงื้อม - ล - ท	ชะ ง่อน - - ล ลซฟ	ชะ โงก - - ล ลซฟ	เป็นกรวยโกรก ล ล - ซ	น้ำ สาด - ลท - ลซ	กระเซ็น - - ล ล	ช่าน ทลซ - ฟ ลฟ
โครมครึก - - ฟ ล	กึกก้อง - - ม ฟม	ท้อง - - - ล	พนานต์ ม ม มรด มฟ	พลุ่ง พล่าน - ซฟ - ซฟ	มาแต่ ยอด ซ ฟ - ซฟ	ศิ - - - ฟ	ขรินทร์ ซล - ซฟ ลลล

(โน้ตสากล)
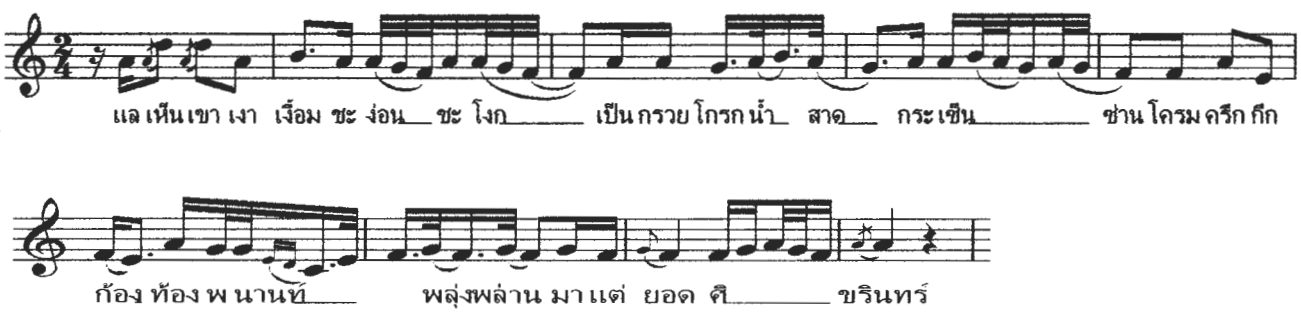
ทำนองปรุงแต่ง

ทำนองปรุงแต่งใช้ในบทขับเสภาสลับกับทำนองหลัก เพื่อให้เกิดความไพเราะ เพราะเมื่อขับทำนองหลักอย่างเดียว จะเกิดความเบื่อหน่าย ถ้าผู้ฟังได้ฟังทำนองปรุงแต่งก็จะไม่ซ้ำบ่อยนัก มีลีลาที่แปลกออกไป และให้เหมาะสมกับบทที่ใช้ขับเพราะในบทที่ขับจะมีอารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร การสอดประสานต่อเนื่องของบทของตัวละครแต่ละตัว

ทำนองปรุงแต่งของครูศิริ วิชเวช มีทั้งหมด ๔ แบบดังนี้

บทขับ

เป็นชะวากวุ้งเวิ้งตะเพิงพัก แง่ชะงักเงื้อมชะง่อนล้วนก้อนหิน

บ้างใสสดหยดย้อยเหมือนพลอยนิล บ้างเหมือนกลิ่นพู่ร้อยห้อยเรียงราย

(โน้ตไทย)

เป็น ชะวาก -ช- ซฬ	วุ้ง - - ล -	เวิ้ง - - ล -	ตะเพิง พัก ซซ -ล ช	แง่ - - - รด	ชะงัก เงื้อม - รม - ม	ชะง่อน - - ร รด	ล้วนก้อนหิน ม รด ร ช
บ้าง ใส - - ซฬ ซด	สด หยด - ฬ - ฬ	ย้อย - - ล -	เหมือพลอยนิล ซด - ช ช	บ้างเหมือนกลิ่น ลช ลร ช ล	พู่ ร้อย - ซฬ - ล	ห้อย เรียง - ซฬ - ช	ราย ลรฬ - ล ล

(โน้ตสากล)

ทำนองปรุงแต่ง แบบที่ ๒

บทขับ

บ้างเป็นยอดกอดก่ายตะเกะตะกะ ตะขรุตะขระเหี้ยนหักเป็นหินห้อย

ขยุกขยิกหยดหยอดเป็นยอดย้อย บ้างแหลมลอยเลื่อมสลับระยับยิบ

(โน้ตไทย)

บ้างเป็นยอด - ซฟ ซ ซฟ	กอด - - - ฟ	ก่าย - - ฟ -	ตะเกะ ตะกะ ซฟ - ซฟซ	ตะขรุ ตะระ - รด - รด	เหี้ยน - - - รด	หัก - - ด -	เป็นหิน ห้อย ร รซ - รด
ขยุก ขยิก - ซฟ - ซฟ	หยด - - - ฟ	หยอด - - ฟ -	เป็นยอด ย้อย ซ ซฟ ล ซ	บ้าง แหลม - ลซ - ล	ลอย รล - ทลซ	เลื่อมสลับ - ซฟ - ซฟ	ระยับ ยิบ ซล ฟล - ล

(โน้ตสากล)
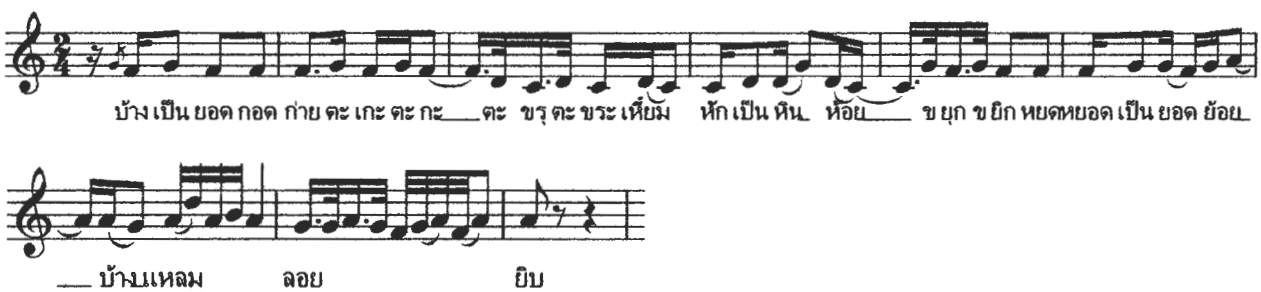
ทำนองปรุงแต่ง แบบที่ ๓

บทขับ

ตะโกนาทิ้งกิ่งประกับยอด แทงทวยทอดอินพรหมนมสวรรค์

บ้างผลิดอกออกช่อขึ้นชูชัน แสงพระจันทร์จับแจ่มกระจ่างตา

(โน้ตไทย)

ตะโกนา - ซ ซ ซ	ทิ้ง กิ่ง ล - ดฟ ฟ	ประกับ - - ซ ฟ	ยอด - ซ - รด	แทงทวย ทอด ร ร - รด	อินพรหม - ร - ร	นม - - - ร	สวรรค์ ร ร ม ซร
บ้างผลิ ดอก ลซซ - ซ	ออก ช่อ - ซ - ลซ	ขึ้น ชู - - ลซ ล	ชัน ล ทลซด มร	แสงพระจันทร์ ลทลร ล ซ	จับ แจ่ม - ซฟ - ซฟ	กระจ่าง - - ซ ฟ	ตา ลซ - ซฟล ล

(โน้ตสากล)
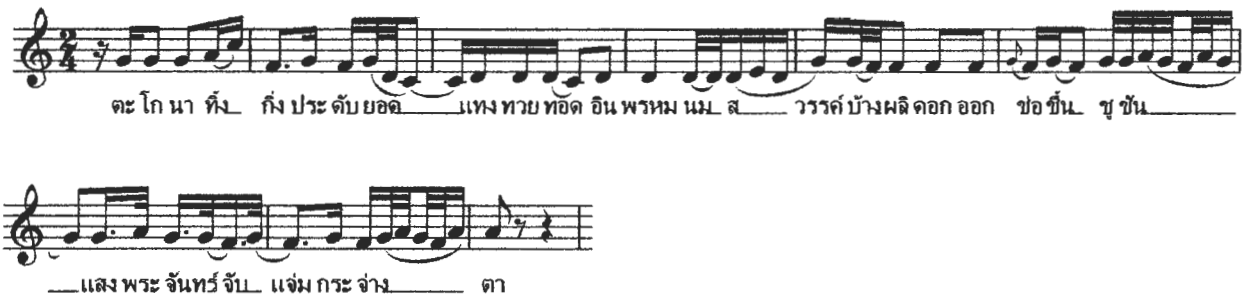
ทำนองปรุงแต่ง แบบที่ ๔

ทำนองปรุงแต่ง แบบที่ ๔ นี้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้กับบท โศก ครำ่ ครวญ แทรกแบบครวญในระหว่างคำขับเฉพาะตอนต้นวรรคที่ ๑ เรียกว่าครวญขึ้น นอกจากนั้นให้ทำนองหลักแบบที่ ๑

บทขับ

พี่จะลาไปแล้วเจ้าแก้วเอ๋ย

(โน้ตไทย)

พี่			จะลา	ไป	แล้ว	เจ้าแก้ว	เอ๋ย
ล ซ - ลท	- ล ซ ล	- ทล - รท	- - ท ท	- - - ท	- - - ร	- ท - ท	ท - - -

(โน้ตสากล)

สรุป องค์ความรู้ในการขับเสภา

ในองค์ความรู้นี้ครูศิริ วิชเวชมีการขับเสภาในการเกริ่นขึ้นต้นหลายแบบโดยแบ่งออกได้เป็นเกริ่นขนาดยาว เกริ่นขนาดกลาง และเกริ่นขนาดสั้น และมีเกริ่นภาษา ให้มีสำเนียงภาษาให้เหมาะสมกับบทขับซึ่งมีภาษาลาว มอญ แขก จีน นอกจากนี้มีทำนองขับหลักและทำนองปรุงแต่งทั้งยังมีการปรับเสียงการขับชายและหญิงให้มีการสัมพันธ์กันโดยกลวิธีการโหนเสียง การหลบเสียงโดยไม่เพี้ยน

๒.๒ องค์ความรู้ด้านการขยับกรับเสภา

กรับเสภา

"กรับ" (เปลื้อง ณ นคร ๒๕๔๔: ๒๗) ได้ให้ความหมายของกรับว่า "เป็นไม้สำหรับตี,หรือขยับเป็นจังหวะในการฟ้อนรำขับร้อง ที่เป็นคู่ทำด้วยไม้ไผ่ซีก เรียกว่า "กรับคู่" ที่ทำด้วยไม้จริง เรียกว่า กรับเสถา, ที่มีจำนวนหลายอันทำด้วยไม้บาง ๆ หรืออื่น ๆ ร้อยเข้าเป็นพวง เรียกว่า "กรับพวง" ใช้เป็นอาณัติสัญญาณด้วย เช่น " รัวกรับ "

กรับเสภาเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง ประเภทเครื่องตี ใช้ขยับกลอกกระทบกันให้เกิดเสียงดังกังวาน กรับเสภา สำหรับหนึ่งมี ๒ คู่ ใช้ขยับอยู่ในมือข้างละ ๑ คู่

กรับเสภาที่ดีต้องทำด้วยไม้เนื้อแข็ง(สัมภาษณ์ ครูศิริ วิชเวช ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒) ไม้เนื้อแข็งที่ดีคือ ไม้ชิงชัน ต้องมีอายุประมาณ ๕๐-๑๐๐ ปี และเสี้ยนไม้ต้องตรง ไม่บิดหรือวน ต้องเป็นส่วนที่ไม่ใช่กระพี้ไม้

ภาพ ๑๐ กรับเสภา

กรับเสภา ทำได้จากไม้หลายชนิด ที่เป็นไม้เนื้อแข็ง แต่ไม้ที่ดีที่สุด คือ ไม้ชิงชันที่มีเสี้ยนไม้ตรงไม่โค้ง งอ ไปทางใดทางหนึ่ง หรือเป็นวงลายไม้

รูปทรงและขนาดของกรับเสภา

ลักษณะรูปทรงของกรับเสภาเป็นแท่งไม้มีความยาวประมาณ๒๐-๒๑ เซนติเมตร มีความหนา(ความสูง)ประมาณ ๔-๕ เซนติเมตร หน้ากรับเป็นลักษณะสี่เหลี่ยมคางหมู กรับที่มีน้ำหนักเหมาะมือจะ

มีน้ำหนักประมาณ๒๘๕-๓๕๐ กรัม อาจหนักหรือเบากว่านี้เล็กน้อย ก็ได้ น้ำหนักจะไม่เท่ากันนัก เพราะขนาดของไม้ และอายุของไม้มีส่วนเกี่ยวข้องกับน้ำหนัก ด้านหน้าของกรับที่เป็นส่วนที่ใช้กระทบให้เกิดเสียงนั้น เป็นส่วนที่กว้างที่สุด จะมีความโค้งนูนเล็กน้อย เมื่อหน้าไม้กรับด้านโค้งนูนมากระทบกัน จะมีร่องเล็กน้อย เพื่อให้เกิดเสียงดังกังวาน โปร่งใส ไพเราะ ควรลบเหลี่ยมของกรับให้มนเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการจับไม่ให้เจ็บมือและให้การขยับกรอกรับได้สะดวก กรับที่ดีต้องทำจากไม้ชิ้นเดียวกันทั้งสำรับ (ทั้ง๔ อัน)

ภาพ ๑๑ การจับกรับเสภา

ภาพ ๑๒ การจับกรับเสภา

วิธีการจับกรับเสภานั้นจะใช้อุ้งมือทั้ง ๒ ข้าง จับกรับเสภา ๑ คู่ ไว้ในมือแต่ละข้าง โดยให้หน้าไม้กรับ (ด้านใหญ่) ที่โค้งมนเล็กน้อยหันมาชนกัน โดยต้องจับให้อยู่ในอุ้งมือทั้ง ๒ ข้าง ให้อุ้งมือเป็นกล่องเสียง โดยไม่ให้กรับชิดอุ้งมือเกินไปจะไม่เกิดกล่องเสียง เสียงที่ขยับกรับก็จะไม่ดังกังวาน และการขยับกรับแต่ละครั้งจะไม่อ้ามือกว้างมากให้จับแต่พอดี พองามจึงจะขยับได้เสียงกังวาน

การขับเสภาที่นับว่าเป็นนักขับเสภาที่ดีต้องสามารถขยับกรับประกอบการขับเสภาได้ด้วยตนเอง โดยการขับเสภาไปพร้อม ๆ กับการขยับกรับเสภาสอดประสานกันให้เกิดทำนองขับและจังหวะกรอกระทบกันของกรับเสภา

ภาพ ๑๓ ครูศิริ ขยับกรับเสภา

นายศิริ วิชเวช เรียนการขยับกรับเสภามาจาก ครูเจือ นาคะมาลัย หลานลุงของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) เป็นศิษย์เพียงคนเดียวที่ได้รับการถ่ายทอด วิชากระบวนกรับทางหมื่นขับฯ อย่างหมดสิ้น ครูเจือ จึงมอบกรับคู่มือของหมื่นขับฯ ที่ได้รักษาไว้ให้กับนายศิริ วิชเวช ให้ดูแลรักษาต่อมา

การขยับกรับเสภามีขั้นตอนทั้งหมด ๔ ขั้นตอน

๑. จับกรับเสภาให้ถูกวิธี

๒. เรียนหลักการขยับกรับไม้เปิดและไม้ปิดแล้วฝึกปฏิบัติ

๓. ฝึกขยับกรับให้เกิดเสียงพื้นฐาน ๖ เสียง และเสียงพิเศษ ๑ เสียง

๔. การฝึกกระบวนการขยับกรับให้เกิดเป็นชุดเสียงรูปแบบต่าง ๆ เรียกว่า "ไม้"

วิธีการขยับกรับไม้พื้นฐาน

ไม้เปิด คือ การขยับกรับให้กระทบกันให้ได้เสียงดังยาวและละเอียดโดยใช้นิ้วและอุ้งมือบังคับให้เกิดเสียงดังสั่นสะเทือนต่อเนื่องเมื่อกระทบกันแล้วคลายมือกระทบกันอีกได้ต่อเนื่อง เสียงกรับจะดังต่อเนื่องกันได้ดี ถ้าการกระทบกันต่อเนื่อง เมื่อขยับกระทบกันแล้วอุ้งมือออกสามารถกรอกกระทบให้เสียงสั่นสะเทือนต่อไปได้อีกเพราะเสียงจะดังกังวานต่อเนื่อง

ไม้ปิด คือ การขยับกรับให้กระทบกันโดยการลงน้ำหนักมือดันไม้ เข้าหากันโดยเร็ว ให้หน้าไม้ทั้ง ๒ ด้านกระทบเข้าหากันตลอดทั้งหน้าทันทีโดยเกิดเสียงดังสะเทือนกังวานที่รวบสั้น ไม่ต่อเนื่อง การขยับกรับไม้เปิดและไม้ปิด เป็นพื้นฐานของการขยับกรับเสภาที่จะขยับกรับเสภาให้มีเสียงต่าง ๆ คือ

เสียงพื้นฐาน ๖ เสียง

เสียงพิเศษ ๑ เสียง

เรื่องของกรับเสภา

เสียงพื้นฐาน ๖ เสียง

๑. เสียงกรอ คือการขยับกรับทั้ง ๒ มือ โดยใช้ไม้เปิดขยับต่อเนื่องกันทั้ง ๒ มือให้เกิดเสียงดังสั่นสะเทือนต่อเนื่องกันโดย ให้เสียงดังต่อเนื่องทั้ง ๒ มือ และเสียงที่ดังต่อเนื่องนั้นต้องเป็นเสียงที่ดังสะเทือนอย่างละเอียดต่อเนื่อง เสียงจะมีจังหวะพอดีไม่ช้า หรือเร็วเกินไป

๒. เสียงกรี้ คือ การกระทบไม้กรับมือขวาด้วยไม้เปิด

๓. เสียงกร้อ คือ การกระทบไม้กรับด้วยมือซ้ายด้วยไม้เปิด

๔. เสียงแกร้ คือ การกระทบไม้กรับด้วยมือขวาและมือซ้ายพร้อม ๆ กันด้วยไม้เปิด

๕. เสียงกรั๊ก คือ เสียงที่กระทบกรับด้วยมือขวาเพียงครั้งเดียวด้วยไม้ปิด

๖. เสียงกริ๊ก คือ เสียงที่กระทบไม้กรับด้วยมือซ้ายเพียงครั้งเดียวด้วยไม้ปิด

เสียงพิเศษ คือ เสียงกรอด คือเสียงที่เกิดจากการทำเสียงแกร้ด้วยไม้เปิดแล้วขยอกมือสองข้างพร้อมกัน โดยกดน้ำหนักมือเข้าหากันให้เป็นเสียงเน้นหนัก

ประเภทของจังหวะกรับเสภา

จังหวะของกรับเสภา ได้ขยับประกอบการขับเสภาลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีวิธีการขยับกรับหลายวิธี เรียกว่า ไม้ โดยนำเอาเสียงต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้แก่ เสียงกรอ เสียงกรี้ เสียงกร้อ เสียงแกร้ เสียงกร๊ก เสียงกริ๊ก และเสียงพิเศษ คือเสียงกรอด มาขยับประกอบกัน มีชื่อเรียกไม้ แบ่งออกเป็น ไม้พื้นฐาน ไม้กรอ ไม้สกัดสั้น ไม้สกัดยาว แบ่งออกได้อีกคือ ไม้สกัดสั้นหนัก ไม้สกัดสั้นเบา ไม้สกัดยาวหนัก ไม้สกัดยาวเบา ไม้ไหว้ครู ไม้รบ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ไม้พื้นฐาน แบ่งออกได้เป็นไม้กรอ และไม้สกัด ใช้ขยับกรับประกอบการเล่าเรื่อง เรียกว่า เสภาเล่าเรื่อง หรือเสภานิทาน ในบทบรรยาย บทชมนกชมไม้โดยทั่วไป

ไม้กรอ คือ การขยับกรับใช้เสียงกรอ เสียงกรี้ เสียงกร้อ และเสียงกริ๊ก มาประกอบกันโดยให้มีเสียงขยับกรับที่ต่อเนื่องกัน การใช้ไม้กรอจะใช้มือท่อนเกริ่นขึ้นเกริ่นเสภาจะขยับกรับกรอให้นำการขึ้นด้วยเสียงผู้ขับ และใช้กรอประกอบการขับครวญในบทที่ต้องการให้มีการครวญเสียงให้เกิดความไพเราะ

ชุดเสียงไม้กรอ

ไม้กรอ

- กรี้ - กร้อ	- กรี้ - กร้อ	- กรี้ - กร้อ	- กรี้ - กร้อ
- กรี้ - กร้อ	- กรี้ - กร้อ	- กรี้ - กร้อ	- กร๊ก- กริ๊ก

ไม้สกัด คือ การขยับกรับเสภาโดยการทำเสียงต่าง ๆ มาประกอบกัน ได้แก่ เสียงกรอ เสียงกรี้ เสียงกร้อ เสียงแกร้ เสียงกร๊ก และเสียงกริ๊ก มาประกอบเป็นชุดเสียง ซึ่งแบ่งออกไปเป็น ๔ ชุด คือ

๑. ชุดไม้สกัดสั้นเบา

๒. ชุดไม้สกัดสั้นหนัก

๓. ชุดไม้สกัดยาวเบา

๔. ชุดไม้สกัดยาวหนัก

๑. ไม้สกัดสั้นเบา ใช้ในบทขับทั่วไป การดำเนินเรื่อง บทชมนก ชมไม้ บทชื่นชม บทกล่าวถึงตัวละครดำเนินเรื่อง ในคำประพันธ์

ooo/oo ไม้สกัดสั้นเบา/ooo

ในวรรคแรกของคำประพันธ์ (วรรครับ)

ไม้สกัดสั้นเบา

- - - กรี้	- กร้อ กรี้ -

ไม้สกัดสั้นหนัก

เป็นชุดเสียงกรับที่ใช้สกัดท้ายวรรคของบทขับโดยมีการเน้นน้ำหนักเสียง ลักษณะคำประพันธ์กลอนแปด(วรรคสอง)

ooo/ooo/ไม้สกัดสั้นหนัก/ooo

ไม้สกัดสั้นหนัก

- - - แกร้	- กรั๊กกริ๊ก-

๓. ไม้สกัดยาวเบา

เป็นชุดเสียงกรับที่ใช้ขยับสอดแทรกในบทขับเสภา มีลักษณะที่ใช้ขยับในคำประพันธ์(วรรครับ)

ooo/ooไม้สกัดยาวเบา/ooo

หรือ

ooo/oo/ooo/ไม้สกัดยาวเบา

ไม้สกัดยาวเบา

- - กรี้กร้อ	- กรี้กร้อ

๔. ไม้สกัดยาวหนัก

เป็นชุดเสียงของการขยับกรับเสภาที่ใช้สกัดท้ายวรรครับ ตามลักษณะคำประพันธ์(วรรคส่ง) ดังนี้

ooo/oo/ไม้สกัดยาวหนัก/ooo

ไม้สกัดยาวหนัก

- แกร้ - แกร้	- กรั๊ก กริ๊ก -

ไม้พิเศษ คือ รูปแบบของการขยับกรับเสภาที่แตกต่างกันออกไปจากไม้สกัดแต่ก็ใช้เสียงทั้งหมดของการขยับกรับเสภามาประกอบกันเป็นชุด

ไม้พิเศษนี้ใช้ในการไหว้ครู บทไหว้ครู และบทขับบางตอนที่ต้องการอวดฝีมือหรือชั้นเชิงในการขยับกรับเสภาให้ผู้ฟังได้ฟังอรรถรสที่พิเศษกินใจ เกิดความพึงพอใจในการขับเสภา

ไม้พิเศษมี ๓ แบบ ได้แก่

๑. ไม้ไหว้ครู

๒. ไม้เดินหรือไม้ดำเนินความ

๓. ไม้รบ

๑. ไม้ไหว้ครู

ไม้ไหว้ครูของการขยับกรับเสภามี ๒ ไม้ คือ ไม้หนึ่ง และไม้สอง

ไม้หนึ่ง คือ ไม้กำกับจังหวะหน้าทับปรบไก่ สามชั้น

ไม้สอง คือ ไม้หน้าทับพิเศษ

บทไหว้ครูเสภาของหมื่นขับคำหวาน(เจิม นาคมาลัย)

สิบนิ้วลูกจะประณมเหนือเกศา

ไหว้พระพุทธพระธรรมล้ำโลกา พระสงฆ์ทรงศีลาข้านบตาม

ไม้หนึ่ง

อหังวันทาน้อมมนัส ไหว้พระรัตนตรัยแก้วทั้งสาม

ซึ่งยังสัตว์ตัดกิเลสข้ามเขตคาม ภพทั้งสามสูนิพานสำราญฤทัย

ไม้สอง

ข้าไหว้คุณบิดามาตุเรศ ที่ปกเกศเกศาได้อาศัย

ข้าไหว้คุณอุปัชฌาย์วันทาไป ครูผู้ให้สรรสิทธิ์วิทยา

ไม้ไหว้ครูไม้หนึ่ง

- - - กริ๊ก	- - -กริ๊ก	- - -กรั๊ก	กรั๊ก - - กริ๊ก
- - แกร้ แกร้	- - แกร้ แกร้	- - - กริ๊ก	- - แกร้ แกร้

ไม้ไหว้ครูไม้สอง

- - -กรั๊ก	- - -กริ๊ก	- - แกร้ แกร้	- - แกร้ แกร้
- - -กรั๊ก	- - แกร้ แกร้		

ไม้เดิน

เป็นรูปแบบของการขยับกรับเสภาเป็นชุดใช้ดำเนินความนำไม้รบ

- - - แกร้	กรั๊กกริ๊กกรั๊กกริ๊ก - กรั๊ก	- - - แกร้	- กรั๊กกริ๊ก -

ไม้รบพิเศษ

เป็นการขยับกรับเสภาแบบพิเศษใช้ประกอบการขับเสภาต่อเนื่องกันประสานสัมพันธ์กันกับลีลาของกลอน ซึ่งเป็นกลอนที่ต่อเนื่องกันมีหลายอารมณ์ซึ่งประสานสัมพันธ์กับบทกลอนเป็นพิเศษ มี ๔ รูปแบบ มีชื่อสอดคล้องสัมผัสกันอย่างไพเราะ ดังนี้ คือ

ไม้พิฆาตไพรี

ไม้ตีประจันหน้า

ไม้ท้ายั่วรบ

ไม้สยบไม้กรอด

ดังบทกลอนที่นำมาใช้กับการขับเสภาไม้รบพิเศษ ดังนี้

<u>ไม้เดิน</u>

จะกล่าวถึงดังขุนแผนแสนฤทธิ์ กำจัดโหงพรายแพ้ไปแหห่าง
ขับสีหมอกม้ามาตามทาง จวนกระจ่างแจ่มแจ้งแสงจันทรา

<u>ไม้พิฆาตไพรี</u>

สว่างบ้านชั้นในนายขุนช้าง แลสล้างล้วนพรรณบุปผา
เป็นจังหวะไว้วางสำอางตา บ้างเบิกบานบุษบาขยายจร

<u>ไม้ตีประจันหน้า</u>

วันรุ่งพรุ่งนี้อ้ายคนพาล จะชมชานสวมสอดเข้ากอดหมอน
ลักวันทองน้องกูไปแนบนอน วันนี้กูจะค่อนให้สมแค้น

<u>ไม้เดิน</u>

แล้วลงยันต์ปิดหน้าม้าสีหมอก อย่าออกลำพองคะนองแล่น
บังเงาเราอยู่อย่าดูแคลน สั่งม้าแล้วก็แล่นไปสั่งพราย

<u>ไม้ท้ายั่วรบ</u>

จะสะกดเสียให้หมดทั้งเคหา ต่อเมื่อกูกลับมาจึงผันผาย
พลางเสกข้าวสารแล้วหว่านปราย ชัดสายสินจ์ข้ามหลังคาเรือน

ไม้สยบไม้กรอด

ลิ่มกลอนถอนหล่นทั้งบนล่าง ขุนช้างขวัญหายไปอยู่เถื่อน

วันทองเจ้าก็ฝันอยู่ฟั่นเฟือน ขุนแผนเยื้อนเยื้องย่างขึ้นเหยียบยืน

ไม้พิฆาตไพรี

- - - แกร้	กรั๊กกริ๊กกรั๊กแกร้	กรั๊กกริ๊กกริ๊กกริ๊กกริ๊กแกร้	แกร้แกร้กรั๊กกริ๊ก

ไม้ตีประจันหน้า

- - - แกร้	กริ๊กกริ๊กกรั๊กแกร้แกร้	กริ๊กกริ๊กกริ๊กแกร้แกร้	แกร้แกร้กริ๊กกริ๊ก

ไม้ท้ายั่วรบ

- - - แกร้	กริ๊กกริ๊กกรั๊กแกร้กร้อแกร้	กรั๊กกริ๊กกรั๊กกริ๊กแกร้กร้อแกร้	แกร้แกร้กริ๊กกริ๊ก

ไม้สยบไม้กรอด

- - - แกร้	กริ๊กกริ๊กกริ๊กกรอดแกร้	กริ๊กกริ๊กกรอดแกร้	แกร้แกร้กรั๊กกริ๊ก

ไม้รบทั่วไป แบบที่ ๑

กรั๊กกริ๊ก-กรั๊ก	-กร้อ-กรี้	- - กร้อกรี้	-กร้อกรี้-

ไม้รบทั่วไป แบบที่ ๒

กรั๊กกริ๊ก-กรั๊ก	-กริ๊ก-กรั๊ก	- - กริ๊ก กรั๊ก	- กริ๊กกรั๊ก-

ไม้รบที่ครูศิริ วิชเวชคิดขึ้นเพื่อให้ขยับกรับต่อเนื่องกับชุดพิฆาตไพรี ตีประจันหน้า ท้ายั่วรบ สยบไม้กรอด ไม้ที่ครูศิริ วิชเวชสร้างสรรค์ขึ้น ชื่อว่า "ถอดไม้เดิน" และ "ไม้ชมธรรมชาติ"

ไม้ชมธรรมชาตินี้ครูศิริ วิชเวช ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้ผู้ฝึกหัดขยับกรับเสภาก่อนที่จะเรียนไม้รบชั้นสูง

ไม้ถอดไม้เดิน ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นจากไม้เดิน โดยใช้บทขับจากเรื่อง กากี ดังนี้

ดูกรอรทัยวิไลโฉม เราประโลมเจ้าจากพาราณสี

มาอยู่ยังวิมานรัตน์สวัสดี ได้สิบสี่ราตรีทิวาวาร

- - - แกร้	- กรั๊ก กริ๊ก กรั๊ก	กริ๊ก กรั๊ก - แกร้	- - กริ๊ก กริ๊ก

- แกร้ - กริ๊ก	กริ๊ก กริ๊ก กริ๊ก กร๊ัก		

ไม้ชมธรรมชาติ

ไม้นี้ครูศิริ วิชเวช คิดขึ้นเพื่อให้ใช้ขยับในช่วงบทที่ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างแล้วชมสวนจนมาถึงอ่างเลี้ยงปลาและให้ชื่อไม้นี้ว่า "ไม้ชมธรรมชาติ"

ถัดถึงกระถางอ่างน้ำ ปลาทองว่ายคล่ำเคล้าคลึงสม
พ่นน้ำดำลอยถอยจม น่าชมชักคู่อยู่เคียงกัน
บ้างแหวกจอกออกช่องภูเขาเคียง วัดเหวี่ยงแว้งหางระเหิดหัน
บ้างกินใคล่ไล่เคล้าพัลวัน ถัดนั้นแอกไถละไมงอน

กร๊ัก กริ๊ก - กริ๊ก	- กริ๊ก - กร๊ัก	- - กริ๊ก กร๊ัก	กริ๊ก กร๊ัก - -

การขยับกรับเสภา ไม้หน้าทับต่าง ๆ

หน้าทับปรบไก่สามชั้น

- - - กร๊ัก	- - - กริ๊ก	- - กร๊ัก	-กร๊ัก- กริ๊ก	-แกร้แกร้-	-แกร้แกร้	- - - กร๊ัก	- -แกร้แกร้

หน้าทับปรบไก่สองชั้น

- - - แกร้	-กร๊ัก- กริ๊ก	-แกร้- แกร้	-กร๊ัก-แกร้				

หน้าทับปรบไก่ชั้นเดียว

- - - กร๊ัก	-กริ๊ก-แกร้						

หน้าทับสองไม้สามชั้น

- - - กร๊ัก	- - - กริ๊ก	- แกร้แกร้	- -แกร้แกร้				

หน้าทับสองไม้สองชั้น

- กร๊ัก-กริ๊ก	-แกร้-แกร้						

สรุป องค์ความรู้ทางด้านการขับเสภาและการขยับกรับเสภา

องค์ความรู้ทางด้านการขับเสภาของครูศิริ วิชเวช การเรียนรู้กับครูทางด้านเสภาโดยตรง คือ ครูเจือ นาคมาลัย ซึ่งเป็นหลานของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) โดยเรียนถึงขั้นสูงสุดในการขับเสภาและขยับกรับเสภาและได้รับมอบกรับเสภาคู่มือของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) วิธีการเรียนของครูศิรินั้นได้เรียนแบบตัวต่อตัว ไปอยู่ที่บ้านครูโดยกินนอนที่นั่น และได้รับการอบรมสั่งสอนให้ทุกอย่างโดยไม่ปิดบังคือเป็นสายศิษย์ของหมื่นขับคำหวานโดยตรง ซึ่งเป็นสายของเสภาเป็นสายตรงทางด้านเสภาโดยเฉพาะจึงทำให้ครูศิริ วิชเวชได้ความคิดในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ คิดไม้สำหรับขยับกรับเพิ่มเติมจากที่ได้รับมาจากครู คือไม้ "ถอดไม้เดิน" และไม้ "ชมธรรมชาติ" ในลักษณะของวิธีคิดต่อยอดโดยการสืบสาวและสืบสานจากองค์ความรู้เดิมและต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ซึ่งเป็นลักษณะของความยั่งยืน ทั้งยังคิดทำไม้กรับเสภาให้มีคุณภาพเสียงดี โดยต้องดูเสี้ยนไม้ให้ตรงและหนึ่งสำรับต้องใช้ไม้ท่อนเดียวกันทั้งหมดและไม้ต้องมีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไปจึงจะแกร่งแข็งและมีเสียงดี วิธีคิดของครูศิริ วิชเวชทำให้เกิดสุนทรีย์ในด้านเสภา ทั้งยังเป็นแม่แบบให้กับศิษย์ในการค้นคิดสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยได้ติดตามครูและได้เรียนการขับเสภาและขยับกรับเสภาตั้งแต่พศ.๒๕๓๗ โดยการเรียนทางขยับกรับเสภาต้องใช้เวลานานมากโดยผู้วิจัยได้ฝึกตามขั้นตอนตั้งแต่ได้มองดูครูขยับกรับ ได้จับกรับเสภาลองน้ำหนักให้เหมาะกับมือของผู้วิจัย ลองขยับอยู่นานจนกว่าจะถูกต้องได้มุมเกิดเสียงดังกังวาน สั่นสะเทือน รับรู้ได้โดยโสตประสาท แต่ก็ต้องฝึกซ้อมอยู่เป็นประจำ การสอนของครูนั้นครูสอนอย่างเต็มใจให้คำแนะนำทุกระยะสอบถามลองให้ขยับดู ครูขยับก่อนแล้วให้ศิษย์ขยับตามทำอย่างนี้อยู่นานพอสมควรทั้งศิษย์ไปฝึกเองทุกวันไปฝังตัวอยู่ที่บ้านครูในช่วงวันหยุด บ้างติดตามครูไปในที่ต่าง ๆ ในเวลาเย็นค่ำ ผู้วิจัยหลงใหลในสุนทรีย์ของเสียงกรับเสภาเมื่อขยับได้แล้วเสียงของกรับเสภายังก้องอยู่ในหูของผู้วิจัย จากปี๒๕๓๗ถึงปี๒๕๕๒ผู้วิจัยก็ยังไปหาครูอยู่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดระยะเวลาครูก็ยังมีคำแนะนำให้กับศิษย์ทั้งทางวิชาการและจริยธรรมทำให้ศิษย์ได้รับความรู้ต่าง ๆ อย่างไม่มีการปิดบัง ทั้งวิธีสอนและวิธีคิดที่ครูมุ่งให้ศิษย์ได้รับความรู้สนับสนุนให้ศิษย์ "ใฝ่รู้ใฝ่เรียนคิดได้และทำเป็น" และให้สืบสานวิชาการด้านนี้ให้ยืนยงอยู่ในศาสตร์ด้านดนตรีไทยซึ่งนับว่ายังมีผู้สนใจใฝ่รู้อีกมากมายและครูก็ยินดีที่จะอบรมสั่งสอนให้โดยไม่ปิดบัง

๒.๓ องค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทย

นายศิริวิชเวชได้ฝึกหัดด้านการขับร้องเพลงไทยตั้งแต่เด็กกับครูหลายท่าน(ดูประวัติ) และได้สร้างสรรค์องค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทยทั้งทางด้านกลวิธีการขับร้องเพลงไทยและวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการขับร้องเพลงไทยให้กับศิษย์

กลวิธีต่าง ๆ ในการขับร้องเพลงไทยมีชื่อเรียกต่าง ๆ แต่ละกลวิธีมีวิธีการเอื้อนทั้งทำนองและคำร้อง การเปล่งเสียงแต่ละกลวิธีต้องมีวิธีการฝึกฝน จึงจะสามารถทำได้ดี องค์ความรู้ทางด้านกลวิธีในการขับร้องเพลงไทยสามารถบันทึกเป็นโน้ตไทยและโน้ตสากลได้ ดังนี้

ศัพท์ทางด้านการร้องเพลงไทย

๑. เสียงครั่น

เสียงครั่นหมายถึงการทำเสียงร้องให้สะดุด สะเทือน เพื่อให้เกิดความไพเราะ เทคนิคในการร้องเสียงครั่นนี้มีในทุกเพลง การร้องเพลงไทยถ้าไม่มีเสียงครั่นจะฟังเรียบเกินไป

ตัวอย่าง จากเพลงแขกต่อยหม้อสามชั้น ท่อน ๑

	ดำเนิน		พลาง		ทาง	มอง	
- - - -	- - ซ ซ	- - - ฟ	ล ซ	- ซ	- - - ซ	- - - ซ	- - - -

เสียงครั่น

ช่วงที่ลูกศรชี้ คือ เทคนิคการครั่น ที่เรียกว่า เสียงครั่น หรือ ครั่นเสียง

(โน้ตสากล)
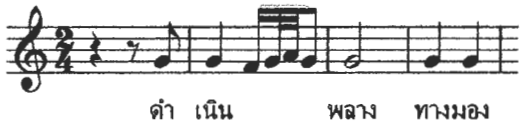
๒. เสียงกระทบ

เสียงกระทบหมายถึงการออกเสียงคำร้องเมื่อเวลาร้องเพลงโดยออกเสียงคำร้องคำเดียวหรือพยางค์เดียวร้องออกเป็นหลายพยางค์ ถ้าร้องเป็น ๒ พยางค์ เรียกว่า กระทบคู่ ๒ ถ้าเป็น ๓ พยางค์ เรียกว่า กระทบคู่ ๓ เช่น คำว่า "เจ้า" เมื่อร้องว่า "จา-เอ้า" เรียกว่ากระทบคู่ ๒ หรือคำว่า "แนบ" ร้องเป็น "แน-แอ-แอ่-แนบ" เรียกว่า กระทบคู่ ๔ การออกเสียงกระทบมีหลายลักษณะเรียกว่า กระทบคู่ ๒ กระทบคู่ ๓ กระทบคู่ ๔ กระทบคู่ ๕ การกระทบคู่ต่าง ๆ นั้น คู่ ๕ จะมีน้อยมาก ต้องค่อย ๆ ออกเสียงโดยแยกคำให้เกิดความไพเราะ

การร้องเสียงกระทบคู่ ๒

ตัวอย่าง กระทบคู่ ๒ เพลงเขมรพวง สามชั้น ท่อน ๑

	เจ้างาม		ปลอด			ยอด	รัก
- - - -	- ด ล ร	- - ฟ ร	ดรด - ด	ล - ด ล	ด ล - -	- - - ด	ล ดร - ด

กระทบคู่ ๒

ลักษณะการร้องกระทบคู่สองที่คำว่า “เจ้า” ร้องกระทบเป็น “จา-เอ้า”

(โน้ตสากล)

การร้องกระทบคู่ ๓

การร้องกระทบคู่ ๓ นั้น ใช้วิธีเดียวกับร้องกระทบคู่ ๒ แต่แยกคำร้องออกเป็น ๓ คำว่า “อภิวาท” ออกเสียงเป็น วะ-อา-วาท

ตัวอย่างกระทบคู่ ๓ จากเพลงเงี้ยวรำลึก สามชั้น ท่อน ๑

		สรวม	ชีพ			อ	ภิวาท
- - - -	- - - -	- - - ม	- ซ - ม	รดรม - ซม	ร ด ร ม	- - - ซ	- ล - ดซ

กระทบคู่ ๓

การร้องกระทบคู่ ๓ ดังคำที่มีลูกศรชี้ ให้ออกเสียงว่า วะ-อา-วาท

(โน้ตสากล)
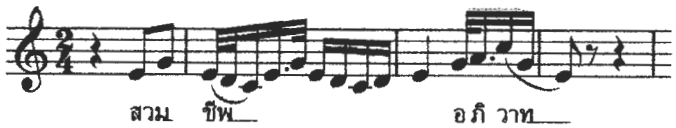
การกระทบคู่ ๔

การร้องกระทบคู่ ๔ นั้น ร้องได้ยากมากต้องค่อย ๆ เปล่งเสียงในวิธีเดียวกับกระทบคู่ ๒ และคู่ ๓ แต่ให้แยกออกเสียงมากขึ้น ดังคำว่า "แนบ" ต้องแยกออกเสียงว่า "แน-แอ-แอ่-แนบ" จากตัวอย่างเพลงสุรินทราหูสามชั้น ท่อน ๓

	ค่ำ ค่ำ	วัน	นี้		จะ		ไป แนบ
- - - -	- ฟ - ซ	- ท - ด	- ร - ฟ	ร - ฟ ร	ด ท - ท	ด - ร ด	- ท - ดท

เทคนิคการร้องกระทบคู่ต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้นในการร้อง แต่ถ้าไม่ทำเทคนิคเหล่านี้ก็ได้ร้องไปตรง ๆ แต่ก็ไม่เกิดความไพเราะดังกล่าวแล้ว

(โน้ตสากล)
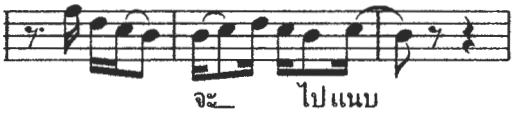
๓. เน้นเสียง

การเน้นเสียงนั้นมีในการร้องเพลงไทยทุกเพลง ถ้าต้องการให้เกิดความชัดเจนข้อความคำร้องใดก็จะเน้นเสียงให้ชัดเจน หรือการเอื้อนทำนองร้องใดที่ต้องการให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ฟังฟังส่วนที่ต้องการนี้ก็ร้องให้ชัดเจน มิใช่ร้องเน้นตลอดทั้งเพลง ควรมีที่เน้นและไม่เน้นจึงจะเกิดความไพเราะ ถ้าเรียบเฉยทั้งเพลงก็ไม่เพราะ หรือเน้นทั้งเพลงก็ดูแปลก ๆ ไม่ไพเราะเช่นเดียวกัน

การเน้นคำมีมากในบทละคร การร้องให้กับโขนละครนั้นจำต้องมีการเน้นคำ เพราะเวลานี้กล่าวถึงตัวละครตัวไหน กำลังทำอะไร จะได้ทราบเรื่องราวได้ถูกต้อง

ตัวอย่างเพลงนกขมิ้นสามชั้น ท่อน ๑

	เจ้า		นก				ขมิ้น
- - - -	- - ซ ด	ดรม ร ด	- - ร ม	- - - ม	ซ - - ร	- - - -	- รมรด

เน้นเสียงคำว่า "ขมิ้น" จะได้ทราบว่านกอะไร เป็นต้น

(โน้ตสากล)

๔. ประคบเสียง ประคบคำ

หมายถึง การทำให้เสียงและคำหนักแน่น ไม่โพล่งดังมากจนเกินไป เช่นในเพลงสารถีสามชั้น ในช่วง “ช่างน่ารัก”

ตัวอย่าง เพลงสารถีสามชั้น ท่อน ๑

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	น้อย - - - ร	หรือ ด ท - ด
ซ - - ด	- ร ด ม	- - ซ ม	- ร - ม	ร ด - ด	วา - - - ล	- - ด ล	จา ซ ฟ - ซ
- - - -	- - - ล	- - ด ล	ซ ล ซ ล	ซฟ - ซฟ	มรด - รฟ	- - - ซ	ลซฟ -ซล
- - ด ล	- ซ - ด	- ท - ด	ร ด ล ล	- - - -	- - - ด	ช่าง น่า -ลซฟ - ซ	รัก ฟซล - ด

(โน้ตสากล)
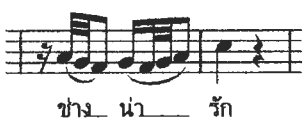
๕. กล่อมเสียง

การกล่อมเสียงนั้นเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง ครูบางท่านบอกว่า ทำเสียงให้นวล ราบรื่น หรือทำเสียงให้เนียน

ในการเปล่งเสียงแต่ละครั้งในแต่ละเพลงมีความแตกต่างกัน การกล่อมเสียง คือ คำใดก็ตามที่ต้องการกล่อมเสียงต้องค่อย ๆ ออกเสียงไม่ให้สะดุด ให้ฟังนุ่มหูราบรื่น ดังตัวอย่างในเพลงแขกมอญบางขุนพรมสามชั้น ท่อน ๑

- - - -	- - - ท	- - ร ท	- ล - ท	ล ซ - ล	ท ล ซ ฟ	พลาย - - - ล	งาม - - - ล
- - - ซ	- - - ล	ทล - รล	- ท - ด	- - - -	- ด - -	ความ - - - ร	อาลัย - - ร ร
- - - -	- - - ด	- - - ร	มรด - ฟ	- - - -	- - - ซ	ล ซ ด ซ	ล ซ ฟ ด
- - - -	- - - ซ	ล ซ ด ฟ	ซ ฟ - ท	- - - ด	ร ด ท ร	ใจ - ฟ - ด	ละเหี่ย - - ด ท

ในเพลงนี้จำเป็นต้องกล่อมเสียงเพื่อให้เกิดความไพเราะตั้งแต่คำว่า “พลายงาม” “ความอาลัย” และ “ใจละเหี่ย” เป็นต้น

(โน้ตสากล)
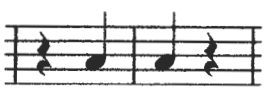
พลาย งาม
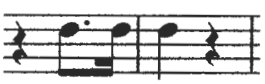
ความ อา ลัย
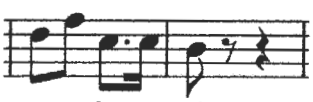
ใจ ละ เหี่ย

๖. กลิ้งเสียง

การกลิ้งเสียงนั้นเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการร้องเพลง จะคล้าย ๆ กับการกล่อมเสียง แต่การกลิ้งเสียงนั้นจะทำเร็วกว่า ในการร้องเพลงไทยคำร้องที่ต้องการจะทำให้เกิดความไพเราะเหมาะสมออกเสียงให้ราบรื่น ไม่สะดุด แต่กระชับชัดเจน มีลีลา การออกเสียงที่ยาวเคลื่อนไหวตั้งแต่ออกเสียงจนจบคำได้ไพเราะราบรื่น คล้ายกับทำเสียงให้กลิ้งไปจนถึงจุดหมายดังตัวอย่าง

จากเพลงสุดสงวนสามชั้น ท่อน ๑

น้อง ฟรู - ฟรู	เอ๋ย ด ท - ด	- - ฟ ด	รดท - ท	- - ด ท	ลซ - ลท	เพราะ - - - ฟ	น้อย ร - - ฟ
ร - ฟ ร	ดรด - ฟ	- ม - ฟ	ซฟร - ร	- - - -	- - - ฟ	หรือ - ร ฟ ร	ถ้อย คำ ด ท - ด
- - - -	ช่างหวาน - ด ท ร	- - ฟ ร	ดรทรด - ซ	ฉ่ำ ท	- ล ท	จริง ดรด - ล	แล้ว - - - ด
							- ซ - -

คำว่า “น้องเอ๋ย” นั้นต้องร้องโดยใช้เทคนิคกลิ้งเสียง คำว่า “หรือถ้อยคำ” และ “ช่างหวานฉ่ำ” ก็เช่นเดียวกัน ต้องพยายามร้องให้ได้เนื้อความจากต้นมาจนจบได้ไพเราะโดยออกเสียงให้ราบรื่นไม่สะดุดจนจบช่วงคำนั้น ๆ

(โน้ตสากล)
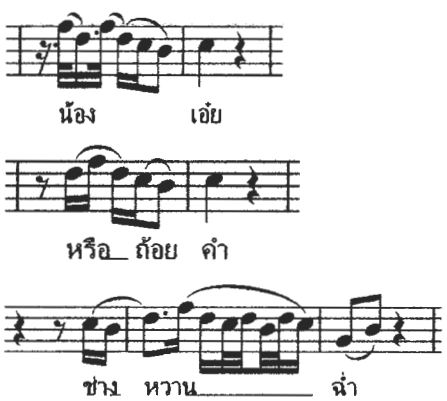
๗. กลึงเสียง

เทคนิคการกลึงเสียงนั้นใช้ในคำร้องในเพลงใดก็ตามถ้าต้องการกลึงเสียงคำต่าง ๆ ต้องร้องคำนั้น ๆ ให้ชัดเจนในรูปแบบของการร้องมิใช่การอ่านออกเสียง การร้องชัดเจนนี้ต้องค่อย ๆ ผันเสียงร้องจากไม่ชัดไปให้ชัดในแต่ละคำคล้าย ๆ กับการปั้นคำปั้นเสียง แต่คำที่ต้องการกลึงเสียงจะไม่ทำให้เสียงลื่นไหลต้องกลึงเสียงให้คงที่ตรงกับทำนองของแต่ละเพลง

ตัวอย่างเช่น เพลงแป๊ะสามชั้น ท่อน ๑

	คิด		ไป			ใจ	หาย
- - - -	- - - ด	ซ - - ล	ซมซล - ด	ร ด - ร	ม ร ด -	- - - ล	- - - ล
					ไม่วาย		โศก
ด ซ - ม	- ซ ม ล	- - ด ล	ซลซ - ล	ซ ม - -	- ซ ด ม	- - ซ ม	ร ด - ด
					เหมือนเดือน		ดับ
ร - - -	- - - -	- ร - ม	รมร - ร	- - - -	- ซ ด ซ	- - - ม	- ซ - ม
						ลับ	โลก
- - - ม	- ซ ม ล	- - ด ล	ซลซ - ล	ซ ม - -	- - - -	- - - ซ	- ม - ม

ในการกลึงเสียง จะเห็นได้จากตัวอย่างในเพลงแป๊ะสามชั้น ท่อน ๑ ในคำว่า "ลับโลก" ต้องค่อย ๆ ออกเสียง ลับ - โลก ให้เกิดความไพเราะในเทคนิคการกลึงเสียงให้ต่อเนื่องกันทั้งคำ

(โน้ตสากล)
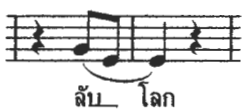
๘.กลืนเสียง

เทคนิคการกลืนเสียงเวลาร้องเพลงในบางตอนต้องหุบปาก แล้วกลืนเสียงที่ ร้องเพลงนั้นลงไปในคอจึงจะเกิดความไพเราะ เทคนิคการกลืนเสียงนี้ต้องมีการฝึก บางตอนก็ไม่ควรใช้เทคนิคนี้ บางตอนก็ควรใช้แล้วแต่เพลงแล้วแต่เพลงแล้วแต่ลีลาทำนอง ตัวอย่างเช่น ในเพลงแขกมอญขุนพรหม ในช่วงสามชั้น ท่อน ๑

- - ด ร	ด ท - ท	- ท - ด	ท ด ท ท	- - - -	- - - ท	ฟัง - - - ร	เมีย - - - ร
- - ฟ ร	ด - ร ฟ	- - ฟ ซ	ฟ ร ฟ ด	- ซ - ล	ซ ฟ ซ ท	ไม่ - - - ด	กลั้น ท - - ด

ช่วงโน้ต - ซ - ล | ซ ฟ ซ ท ต้องหุบปากให้ออกเสียงอยู่ในปากและกลืนเสียงลงในลำคอ จึงจะเกิดความไพเราะ เทคนิคในลักษณะนี้เรียกว่า กลืนเสียง

(โน้ตสากล)

๙. เสียงครวญ

เทคนิคการร้องเสียงครวญนี้ใช้กับเพลงที่มีลีลาทำนองโศกเศร้า สามารถร้องยืดจังหวะได้เพื่อทำให้เสียงครวญเข้ากับอารมณ์เพลง โดยทั่วไปเพลงที่ร้องเสียงครวญนั้นจะใช้หน้าทับประเภทสองไม้ ผู้ร้องสามารถร้องยืดจังหวะแต่ต้องไม่คร่อมจังหวะหน้าทับ การทำเสียงครวญนั้นต้องทำเสียงให้เศร้าเข้ากับอารมณ์ของแต่ละช่วงแต่ละตอน สามารถยืดหยุ่นความสั้นยาวของช่วงการเอื้อนได้ตามต้องการ

ตัวอย่างเพลงทยอยเขมรสามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ร	- - - -	ซมร มรด	- - - -	ฟ - ซ ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	ซ ล ซ ซ	- - - -	- - - -	- - - -	ซ ล ซ ซ
- - - -	- - ร ฟ	- - - -	ซ ฟ มซร	- - - -	- - - ด	- - - -	ร ม ฟ ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	ซลซ ลซฟ	- - - -	- - - -	- - - -	ซฟ รฟด
- - - -	- - - -	- - - -	ซรมรด รฟ	- - - -	- - - -	- - - ฟ	ซฟ มรร
- - - ร	- - - -	- - - -	ร ม ร ร	- - - -	- - - -	- - - -	ร ม ร ร
- - - -	ว่า - ด - -	- - - ร	พลาง ม ร ด ร	- - - -	ซรม รดร	ฟ - - -	ทางพา - ร - ร
- - - -	- - ร ฟ	- - ซ ฟ	- ม ซ ร	- - - -	- - - ด	- - ร ม	- ซ - ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	กันคลา - ร - ร	- - - -	- - - ร	ซ ม ด ร	ไคล ร - - ร

(โน้ตสากล)

๑๐. ควงเสียง แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

- ควงขึ้น (ควงสูง) เทคนิคการร้อง ควงเสียง ที่เรียกว่าควงขึ้นนั้น ต้องใช้เสียงสูง โดยไล่เสียงจากต่ำไปหาสูง เน้นให้เกิดความไพเราะ มีในการเกริ่นเสภาไทย และในการร้องเพลงบางตอนก็ต้องใช้เทคนิคการควงเสียงขึ้น ตัวอย่าง เช่น เพลงบุหลัน สามชั้น ท่อน ๒

- - - -	- - - ล	ลซฟ - ซ	ด ล - ล	- - ด ล	ซฟ - ซล	ทรง - - - ด	กลด รดลดร - ร
- ฟ - -	- - - ซ	ล ซ ด ซ	ลซฟ - ซ	ฟ ร - -	หมด - - - ล	ด - - ล	เมฆ ดรด - ด

(โน้ตสากล)

- ควงเสียง (ควงต่ำ) เทคนิคการควงเสียงที่เรียกว่าควงลงนั้น ใช้วิธีการร้องจากเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำ กลับกับวิธีที่เรียกว่า ควงขึ้น ดังได้กล่าวไปแล้ว การควงลงนี้ มีตัวอย่างในตอนเกริ่นขึ้นเสภา ลาว

- - - -	- - - ซ	- - ด ล	- - ซ ล	- ฟ - ซ	ฟ ร - ด	ร ด - ด	- - - ด

(โน้ตสากล)
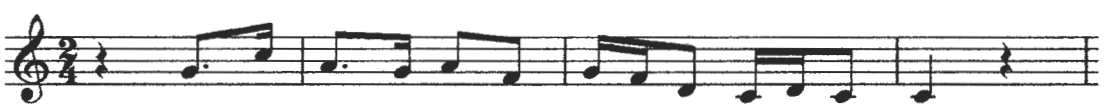
๑๑. ซ้อนเสียง

เทคนิคการซ้อนเสียงนั้น ทำได้ยากมากต้องค่อย ๆ เปล่งเสียงให้ได้อารมณ์ในบทเพลง โดยออกเสียงมีความดังและเบาให้ได้พอเหมาะพอดี และผสมกับต้องเน้นคำร้องด้วย ตัวอย่างได้จากเพลงแขกมอญบางขุนพรหม สามชั้น ท่อน ๑

						ฟัง	เมีย
- - ด ร	ด ท - ท	- ท - ด	ท ด ท ท	- - - -	- - - ท	- - - ร	- - - ร
						ไม่	กลั้น
- - ฟ ร	ด - ร ฟ	- - ฟ ซ	ฟ ร ฟ ด	- ซ - ล	ซ ฟ ซ ท	- - - ด	ท - - ด
- - ด ร	ด ท - ท	- - - ด	รดท ดร	- - - ซ	ล ซ ฟ ร	- - ฟ ร	ด ร - ด
						น้ำ ตา	ได้
ท - - ฟ	- - - ซ	ล ซ ด ซ	- ล - ท	- - ล ท	ร ด - -	- ด - ล	ดลฟ - ซ

ในตอนคำร้องที่ว่า "น้ำตาได้" ให้ใช้เทคนิค ซ้อนเสียง

(โน้ตสากล)
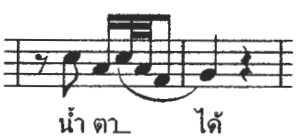
๑๒. ปั้นเสียง ปั้นคำ

เทคนิคการปั้นเสียงปั้นคำนั้น ได้แก่การออกเสียงหรือเปล่งเสียงในเนื้อเรื่อง หรือการเอื้อนให้ค่อย ๆ ชัดเจนขึ้นจากไม่ชัดมาชัด โดยค่อย ๆ เปล่งเสียง ออกเสียงช้า ๆ จนชัดเจนในที่สุด ตัวอย่างเช่น เพลงโสมส่องแสง สามชั้น ท่อน ๑

			โอ้			ว่า	แสง
- - - -	- - - ล	- - ด ล	ซลซ - ซ	ม - ซ ม	รด - รม	- - - ซ	มซล - ล
						โสม	ส่อง
ร ด - -	- - - ร	ม ร ซ ร	ม ร ด ร	ด ล - -	- - - ด	- - - ล	- - ด ม
						ผ่อง	ทั่ว
ล ซ - -	- - - -	- - ด ล	ซลซ - ล	ซม - ซม	ร ด ร ม	- - - ม	ซ - - ซ

ในคำว่า "โอ้" ต้องค่อย ๆ ปั้นคำว่า โอ้ - โอ - โอ้

ในคำว่า "โสม" ต้องค่อย ๆ ปั้นคำว่า โซ - โอ้ - โสม เป็นต้น

(โน้ตสากล)
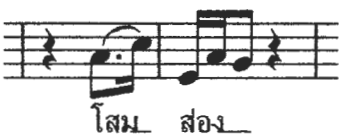
๑๓. เสียงผ่าน

เทคนิคการผ่านเสียงได้แก่การเอื้อนทำนองหรือคำร้อง จากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง โดยมีลักษณะผ่านเสียงค่อยเปล่งเสียงขึ้นและลงช้า ๆ ให้เกิดความไพเราะทั้งนี้อาจมีการเน้นความหนักเบาจากการผ่านเสียงด้วย ตัวอย่างจากเพลง แป๊ะ สามชั้น ท่อน ๑

	คิด		ไป			ใจ	หาย
- - - -	- - - ด	ซ - - ล	ซมซล - ด	ร ด - ร	ม ร ด -	- - - ล	- - - ล

(โน้ตสากล)
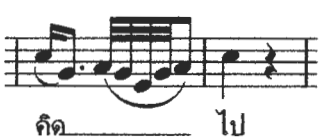
๑๔. ผันเสียง

เทคนิคการผันเสียง คือการออกเสียงคำร้องให้ได้ตามวรรณยุกต์ ในเพลงทุกเพลงมีคำร้อง การร้องคำร้องนั้นถ้าออกเสียงไม่ได้ตรงตามวรรณยุกต์ความหมายก็จะเปลี่ยนไป บางครั้งโน้ตบังคับเสียงจะออกเสียงให้ตรงกับเสียงของทำนองเพลงได้ยากก็ต้องมีการผันเสียงคำร้องให้ได้ตรงตามวรรณยุกต์ การผันเสียงนั้นต้องค่อย ๆ เปล่งเสียงช้า ๆ ให้คำค่อย ๆ ชัด โดยผันจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง คล้ายกับการผันวรรณยุกต์ กา ก่า ก้า ก๊า ก๋า แต่มิใช่ผันทั้ง ๕ เสียง อาจผันแค่ ๒ - ๓ เสียง ตัวอย่างเช่น เพลงเขมราชบุรี สามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

- - - -	ชะรอย - ม - ม	- - ซ ม	กรรม ร ด - ร	- - ม ร	จำ - - - ด	พราก - - - ด	ล - ด ร
ด ล ด ล	- ซ - ม	ซมรด รม	- ซม - ซล	- - - ล	ต้อง จาก ด ล - ล	ด - - ร	ไกล ด ล ด ร
- - - -	- - - ร	- ร ซ ร	มรด - ด	- - - -	- - - ด	- ด - ร	ด ร ด ด
- - - -	จะผ่อน - ด - ล	- ด - ร	ผัน ด ล ด ร	- - - ซ	ฉัน - - - ร	ใด - - ซ ร	- - - -
ร ท - ร	มรท รม	- - ซ ม	- ร - ม	ร ท - -	- - - -	นะอก - ร - ล	เอ๋ย ท - - ร

ในช่วงคำร้องหลายตอนที่ต้องมีการผันเสียง จึงจะทำให้การร้องเกิดความไพเราะ

(โน้ตสากล)
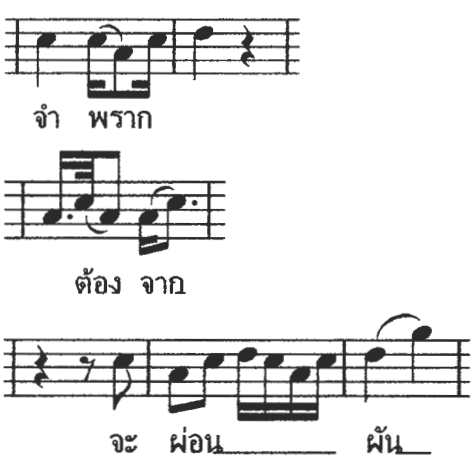
๑๕. ผ่อนเสียง

เทคนิคการผ่อนเสียงนั้นต้องออกเสียงตั้งแต่ดังแล้วค่อย ๆ ผ่อนให้เบาลง แต่เสียงไม่เพี้ยนไปจากเดิม ยังคงตรงถูกต้องตามทำนองเพลง ในการขับร้องเพลงไทย มีเทคนิคการผ่อนเสียงอยู่มาก เพื่อให้เกิดความไพเราะ ดังตัวอย่างเพลง สี่บท สามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

- - - -	เห็น - - - ม	- ซ - ด	ดอก มรซม - ร	ม - - -	- - - ซ	ปา ร - - ร	หนัน - - - ร
รมรด - ซร	มรด - ด	- - - ร	มรด - รม	- - - ล	- - ด ซ	ล ซ - ม	- - ซ ร
มรด รม	- - ซ ร	ม ร ซ ร	มรด - รด	ล - - -	สำคัญ - ด ฟ ด	- - - ล	คิด ด - - ม

ในช่วงคำร้อง “เห็นดอก” ต้องผ่อนเสียงจึงจะไพเราะ

(โน้ตสากล)
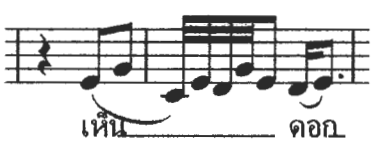
๑๖. โยกเสียง

เทคนิคการโยกเสียงนั้นเป็นลีลาของการร้องที่มีการเปลี่ยนเสียงการร้องที่มีอยู่ในทำนองเพลงนั้น ๆ จากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งแล้วกลับมาร้องเสียงเดิมอีกโดยต้องค่อย ๆ ปล่อยเสียงอย่างช้า ๆ มีการผ่อนเสียงบ้างให้เกิดความไพเราะนุ่มหูน่าฟัง ไม่ใช่โยกเสียงให้สะดุดจะไม่เกิดความไพเราะ ดังตัวอย่างในเพลงทยอยเขมร สามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ร	- - - -	ซม รมรด	- - - -	ฟ - ซ ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	ซ ล ซ ซ	- - - -	- - - -	- - - -	ซ ล ซ ซ
- - - -	- - ร ฟ	- - - -	ซฟ มซร	- - - -	- - - ด	- - - -	ร ม ฟ ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	ซล ซลซฟ	- - - -	- - - -	- - - -	ซฟ รฟด
- - - -	- - - -	- - - -	ซรม รดรฟ	- - - -	- - - ฟ	- - - -	ซฟ มรร

(โน้ตสากล)

๑๗. รวบเสียง

เทคนิคการรวบเสียงหมายถึงการร้องรวบ ๒ เสียงเข้าด้วยกันให้ฟังดูแล้วไม่สะดุดหู การรวบเสียงนี้มีอยู่เสมอในเพลงไทย แต่มีมากในเพลงที่มีสำเนียงจีน ตัวอย่างจากเพลงจีนลั่นถันสองชั้น เที่ยวแรก

ดนตรี

(- - - ม	ซ ม ร ด	- ซ - ล	- ด - ร)	แต่ - - - ม	ยังเยาว์ - - ซ ซ	คุ้ม - - - ร	เท่า - ด - ด
ล ด - -	เป็นเอก - ด - ล	องค์ ดรด - ด	- - - ด	ปิ่น - - - ร	อนงค์ - - ม ม	นาง - - - ร	ใน - - - ร
- - - -	- ม - ซ	- - ล ซ	- - ด ล	- - - -	- - - ซ	- - ล ซ	- ม ซ ร
- - - -	- ม - ซ	- - ล ซ	- ม ซ ร	- - - ซ	ทั้ง ลซ - รม	ซ้าย - - ร ม	ขวา - ด - ร
มรด - ม	ซ ม ร ด	- ซ - ล	- ด - ร	คิด - - - ล	ว่า - ซ - ซ	จะ ม - ด ร	ไว้ ซื่อ ด - - ด
ล - - -	ให้ลือ - ด ล ด	ชา - - - ด	- - - ด	มิ รู้ - ซ ม ซ	ว่า ม - - ม	เริง ร ด - ร	รวย - - - ร
- - - -	- ม - ซ	- - ล ซ	- - ด ล	- - - -	- - - ซ	- - ล ซ	- ม ซ ร
- - - -	- ม - ซ	- - ล ซ	- ม ซ ร	- - - ซ	ไป ลซ - ม	ด้วย - - - ร	ครุฑ ดรม - ซม

การรวบเสียงนั้นจะสังเกตได้จากการรวมโน้ต ๒ เสียงเข้าด้วยกัน

(โน้ตสากล)
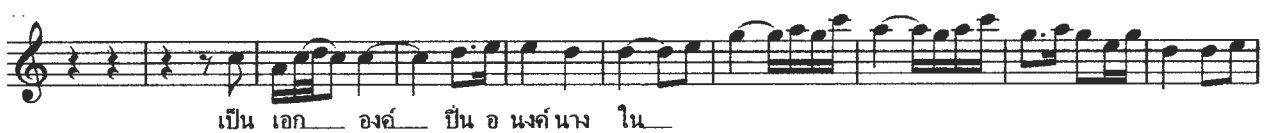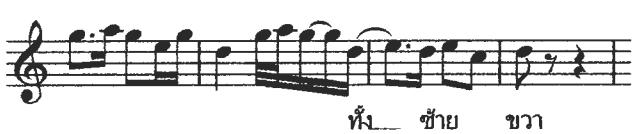
๑๘. ลักจังหวะ ย้อยจังหวะ

เทคนิคการลักจังหวะและย้อยจังหวะมีอยู่ในการร้องเพลงไทย การลักจังหวะนั้นเป็นการร้องที่ไม่ให้ลงเสียงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ ตามปรกติการร้องเพลงนั้นจะลงเสียงตามจังหวะตกของหน้าทับและจังหวะฉับ แต่ในบางเพลงมีการลักจังหวะ ในการร้องต้องลงเสียงก่อนจังหวะจึงจะเกิดความไพเราะ แต่การย้อยจังหวะนั้นการลงเสียงให้หลังจังหวะตกนิดหน่อย เรียกว่า ย้อยจังหวะ ตัวอย่างการลักจังหวะจากเพลงจระเข้หางยาว สามชั้น ท่อน ๓ ดังนี้

- - - -	อันมา - ฟ ท ร	- ฟ - ร	นพ ฟ - - ล	ซ - ลรฟรล	- - ด ร	จบ - - - ฟ	เจน ร - ฟรฟ
ซฟร - ฟร	ดรด - ล	ซฟซล -	- ด ล ร	- - ฟ ร	ด ร ด -	สกา - - ซ ฟ	พนัน - - ซ ซ
- - - -	ใครหมาย - ล - ล	มั่น ด - - ล	- - - ซ	ลซฟ - ซล	- - ด ซ	มุ่ง - - - ร	มาด ฟร - ฟร
รฟด - รฟ	ดรด - ฟ	- - - -	- ซลรฟรล	- - - -	- - - -	ให้ มา - ฟ - ฟ	มี - ซลซฟ

ในตอนที่ลูกศรชี้เป็นร้องแบบ "ลักจังหวะ" ส่วนการย้อยจังหวะไม่ค่อยนิยมถ้าร้องประกอบระบำละคร โขน ย้อยจังหวะจะไม่กระชับ นิยมในเพลงร้องส่งที่จะจบลงให้ย้อยจังหวะนิดหน่อยในบางเพลงเท่านั้น

(โน้ตสากล)
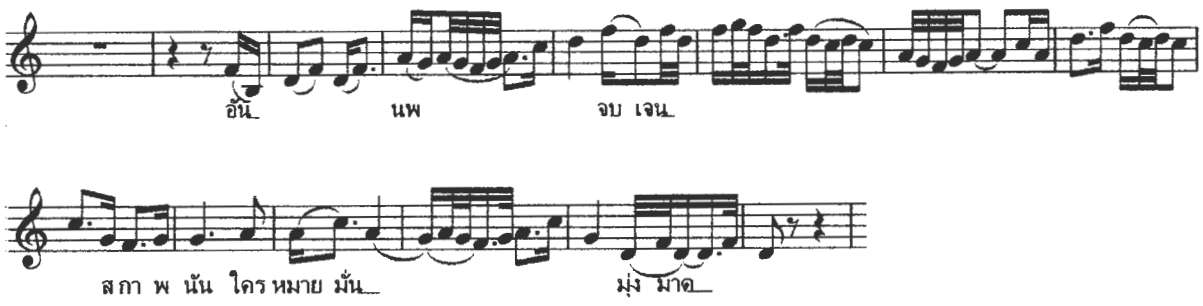
๑๙. เลื่อนไหล (ขึ้น ลง)

เสียงเลื่อนไหลนั้นบางทีเรียกว่าเสียงเพี้ยน บางครั้งเพี้ยนสูงคือเสียงเลื่อนไหลขึ้นสูงกว่าทำนองจริง บางครั้งเลื่อนไหลลงคือเพี้ยนต่ำกว่าทำนองจริง อย่างนี้ทำให้ไม่น่าฟัง รวม ๆ เรียกว่า "ร้องเพี้ยนเสียง" แต่ถ้าบางเพลงมีความจำเป็นต้องร้องให้เลื่อนไหลจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งแต่ไม่เรียกว่าเพี้ยนก็มี กลับเป็นเทคนิคการทำเสียงเลื่อนไหลให้เกิดความไพเราะได้อีกอย่างหนึ่งคล้าย ๆ กับการโยกเสียงและโยนเสียงดังได้กล่าวไปแล้ว ปรมาจารย์ทางการขับร้องบางท่านก็เรียกเทคนิคการโยนเสียงและโยกเสียงว่า "เลื่อนไหล"

(ให้ดูตัวอย่างโน้ตเพลงจาก โยนเสียงและโยกเสียง)

๒๐.เสียงสะดุด (หรือ "เสียงปริบ" ซึ่งคือเสียงสะดุด ๆ)

เทคนิคการทำเสียงสะดุดนั้นเป็นวิธีเดียวกันกับการทำเสียงปริบซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ปรมาจารย์ทางการขับร้องเรียกเทคนิคการร้องเหล่านี้แตกต่างกัน แต่จริง ๆ แล้ววิธีการทำเทคนิคเหล่านี้เหมือนกัน

(ตัวอย่างโน้ตเพลงดูจาก เสียงปริบ)

๒๑. เสียงหนัก เสียงเบา

เทคนิคการทำเสียงหนักเบานั้นจะมีอยู่ในเพลงไทยทุกเพลง ทำได้ง่ายมาก คือ เสียงหนักก็ต้องออกเสียงให้ดังบางครั้งต้องกระแทกเสียง ส่วนเวลาทำเสียงเบาก็ต้องออกเสียงให้เบา ซึ่งไม่ยากในการออกเสียง แต่ต้องฝึกให้เหมาะสมถูกต้องตามลีลาทำนองเพลง

ตัวอย่าง เสียงหนัก เสียงเบา จากเพลงพม่าเห่ สองชั้น เที่ยวกลับ ดังนี้

- - - -	- - - -	จอม - - - ม	กษัตริย์ - - ม ร	ม - - -	ซ ด - ร	ตรัส ม ร - ล	ดุ ดรด - ล
- ด - ร	ดลด - ซ	ล ซ ม ซ	- ล - ด	- - - ม	- - ซ ร	กุมา ม ร ด ล	รา - - - ร
- - - -	- - - ด	↘ เอ๊ะ - - - ซ	อ้าย ลูก - ม - มรด	- ม - -	- ด - ร	↘ เซลย มร - ดด	กล้า รด - ดล
- ด - ร	ดลด - ซ	ล ซ ม ซ	- ล - ด	- - - -	↘ คว้าหัว ซ ม - ซ	กู ล ซ - ม	เอย - - - ม
- - - -	- - - ม	- มรดร	- มรซร	↘ เอ๊ะ - - - ม	อ้ายลูก - - ด ด	↘ เซลย มร - ดด	กล้า - - ด ล
- ด - ร	ดลด - ซ	ล ซ ม ซ	- ล - ด	- - - ม	- - ซ ร	↘ คว้า หัว มร - รด	กู - - ร ด

ช่วงที่มีลูกศรชี้ต้องใช้เสียงหนักจึงจะได้อารมณ์เพลงและเกิดความไพเราะ
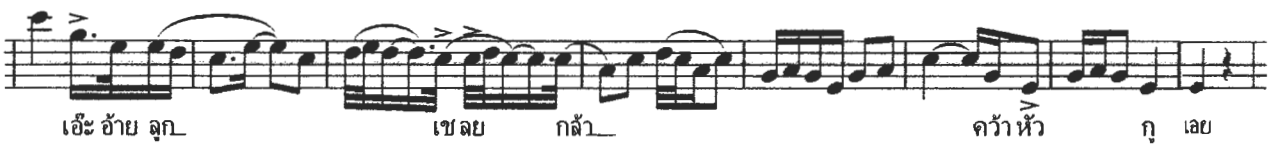
ตัวอย่างเสียงเบา จากเพลงแขกมอญบางขุนพรม สามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

- - - -	- - - ท	- - ร ท	ล - - ท	ล ซ - ล	ทล - ซฟ	พลาย - - - ล	งาม - - - ล
- - - ซ	- - - ล	ท ล ร ล	- ท - ด	- - - -	- - - ด	ความ - - - ร	↓ อาลัย - - ร ร
- - - -	- - - ด	- - - ร	มรด - ฟ	- - - -	- - - ซ	ล ซ ด ซ	ล ซ ฟ ด
- - - -	- - - ซ	ล ซ ด ฟ	ซ ฟ - ท	- - - ด	ร ด ท ร	ใจ ฟ - - ด	↓ ละเหี่ย - - ด ท
- - ด ร	ด ท - ท	- ท - ด	ท ด ท ท	- - - -	- - - ท	ฟัง - - - ร	เมีย - - - ร
- - ฟ ร	ด - ร ฟ	- - ฟ ซ	ฟ ร ฟ ด	- ซ - ล	ซฟ - ซท	ไม่ - - - ด	↓ กลั้น ท - - ด
- - ด ร	ด ท - ท	- - - ด	รดท ดร	- - - ซ	ล ซ ฟ ร	- - ฟ ร	ด ร - ด
ท - - ฟ	- - - ซ	ล ซ ด ซ	- ล - ท	- - ล ท	ร ด - -	↓ น้ำ ตา - ด - ล	ได้ ดลฟ - ซ

ในตอนที่มีลูกศรชี้ให้ทำเสียงเบา เพราะในลีลาทำนองและคำร้องของเพลงนี้ ถ้าใช้เทคนิคเสียงเบาจะทำให้เพลงได้อารมณ์ เพลงนี้ก็จะเกิดความไพเราะยิ่งขึ้นกว่าร้องที่ไม่มีเสียงเบาและเสียงหนักดังกล่าวแล้ว

(โน้ตเพลง)
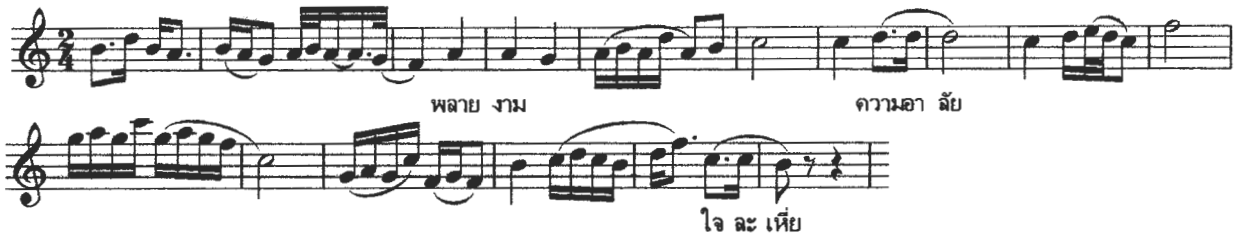
๒๒. หางเสียง

หางเสียงคือการออกเสียงคำร้องในบทเพลงไทย ตอนท้ายคำต้องลากเสียงให้ยาวกว่าปกติแต่อยู่ในลีลาทำนองของเพลงไม่ให้เพี้ยนเสียง การทำเทคนิค “หางเสียง” นี้มีเป็นบางตอนเท่านั้น ถ้าทำทุกตอนก็จะไม่ไพเราะต้องแล้วแต่ปรมาจารย์ทางการขับร้องที่จะสอนหรือแนะนำว่าในตอนนี้ควรใช้เทคนิค “หางเสียง” หรือไม่

ตัวอย่างเพลงลาวดวงเดือน ท่อน ๑

- - - -	- - - -	โอ้ - - - ซ	ละหนอ มซล ลล	- - - -	- - - -	ดวงเดือน - ดล - ล	เอย ซลซ - ซ
- - - -	- - - -	พี่ - - - ซ	มาเว้า - - ด ล	รัก - ซ - ร	เจ้าสาว - - ม ม	คำ - - ม ร	ดวง - ม - ซ
ร - - -	- - - -	โอ้ดึก - ด ร ด	แล้วหนอ - - ม ม	- - - -	พี่ขอ - ร ด ร	ลา ด ร - ด	ล่วง - - - ด
รดล -	อกพี่ - ด - ด	ม - - -	เป็นห่วง - ซ - ล	ด - - -	รัก เจ้าดวง ดล - ดล	เดือน ซ ด - ร	เอย มร - มรด

ตรงที่มีลูกศรให้ใช้เทคนิค “หางเสียง”

(โน้ตสากล)
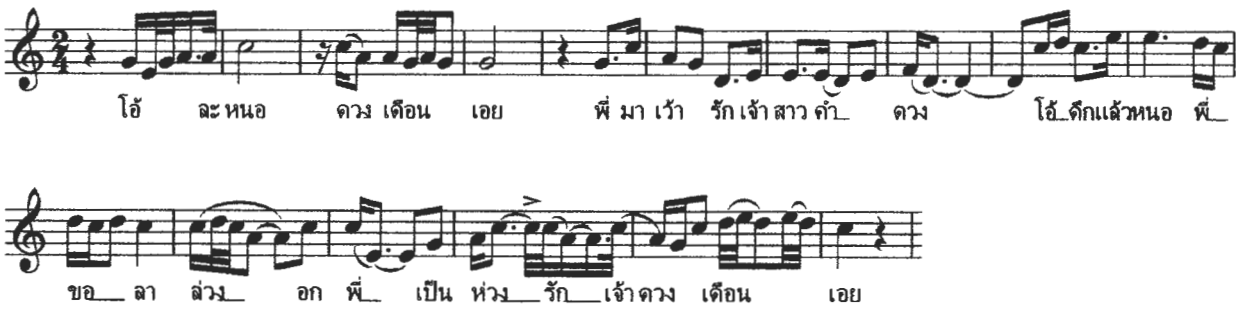
๒๓. เหินเสียง

เทคนิคการเหินเสียงคล้าย ๆ กับเสียงเลื่อนไหล แต่เลื่อนไหลไปในทางสูง คือเสื่อนเสียงจากเสียงต่ำไปเสียงสูงในเสียงเดียวกันหรือคนละเสียงก็ได้ ตัวอย่างจากเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง ดังนี้

	เจ้าหน้านวล ยวน		ใจ			ให้พี่	↓ เชย
- - - -	ล ล - ด	- - - ร	ด ร - ม	- - ซ ร	ม ร ด -	- ร ด ด	- - ร ม
	ไม่ละ	ไม่	เลย			ไม่ลืม	ซม
- - - -	- ล - ซ	ม - ซ ม	ร ด - ร	- ด ร ด	ท ล ร -	- ล ซ ล	- - - ล
	แม้ห่าง		อินทรีย์		อก พี่		ระบม
- - - -	ล ซ ม	- - ล ซ	- ม - ม	- - - -	- ร - ม	ล - - -	- ม - ม
	อกตรอม	อก	ตรม			เสียจริง	↓ เอย
- - - -	- ร - ม	- - - ร	- - - ม	- - ซ ร	ม ร ด -	- ม ซ ม	รด - ดซ

จากตัวอย่างเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง ตรงที่มีลูกศรชี้ควรใช้เทคนิคการ “เหินเสียง”

(โน้ตสากล)

๒๔. โหนเสียง

เทคนิคการโหนเสียงนั้นต้องเปล่งเสียงไปในทางเสียงสูงคล้าย ๆ กับเหินเสียง แต่การโหนเสียงนี้ต้องพยายามดันเสียงเหมือนกับจะเสียงไม่ถึงแต่ดันให้ไปถึง หรือโหนไปให้ถึง เทคนิคอย่างนี้มีไม่มากนัก ไม่มีในทุกเพลง ส่วนมากจะมีในเพลงที่มีอารมณ์เศร้าและอยู่ในช่วงจังหวะที่ช้าจึงจะทำเทคนิคการโหนเสียงได้ดี ตัวอย่างจากเพลง แขกลพบุรี สามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

	ลำดวน		เอ๋ย		พี่จะ	ด่วน	
- - - -	- - ร ร	- - - ร	ดทด - ร	- ซ - -	- - ร ด	- - - ด	- ร - -
						ไปก่อน	แล้ว
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - ด	- ร - ด	รม - มซ
	ทั้งเกด		แก้ว			พิ	กุล
- - - ร	- ล - ม	ฟ - ซ ฟ	ม ร - ร	ด - - -	- - - -	- - - ม	ร - - ร
						ยีสุ่น	ศรี
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - ด	- ร ด ด	ร ม - ม
	จะโรย		ร้าง		ห่าง	สิ้น	
ซ ร - -	- ฟ - ฟ	- - ซ ฟ	ม ร - ร	ม - ร ม	ร ด - ด	- - - ร	ด ร - -
						กลิ่นมา	ลี
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - -	- ด - ร	- - - ร
	จำปี		เอ๋ย			สัก	กี่ปี
- - - -	- ร - ร	- - - ด	ม ร - ร	ซ - ร ม	ร ด - -	- - - ด	- - ด ร

ช่วงที่มีลูกศรชี้ ใช้เทคนิคการโหนเสียง

(โน้ตสากล)
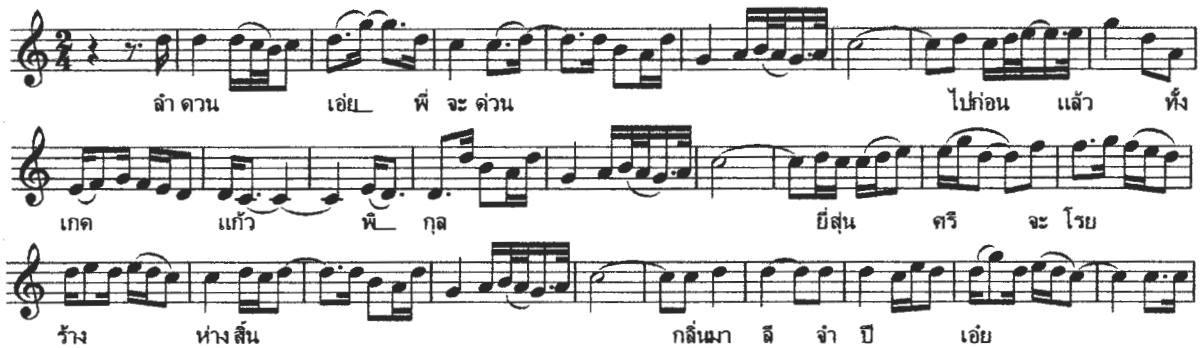
๒๕. เสียงลอย

เทคนิคการทำเสียงลอยนั้นเวลาร้องทำเสียงจ้าไม่ลง ครูบางท่านเรียกว่าทำเสียงตึง ซึ่งต้องทำเสียงสูงแล้วให้ลอยไว้ไม่ลงเสียงมาเป็นเสียงอื่นหรือลงเสียงให้ต่ำลงมา ตัวอย่างจากเพลงแขกมอญ สามชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

- - - -	- - - ซ	- - - ล	ซลซ - ซ	- - - ฟ	- ซ ฟ ท	- - ด ท	ซลซ - ซ
- - - -	- - - ด ครา	- ท - ร	ฟรท - ด นั้น	รดท - ดท	ลซฟ - ซ	ท - - ด จึง	ทดร - ร โฉม
ฟ - ซ ฟ	- รมร - ด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ร	ฟรดท - ร	- - ฟ ด
- - - -	- - - ซ	ลซ - ดล	ซลซ - ด	- - - -	- - - ซ	- ฟ - ซ	ฟซล - ล
ซฟ - -	- - - ด	รดท - ด	- ร - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - ซ ฟ	รมร - ร
- - ฟ ร	ดรด - ฟ	- - ม ฟ	ซฟร - ร	- - - -	- - - ร	เจ้า - - - ด	วันทอง ท - ด ด
- - ฟ ร	ดรด - ร	ดท - ดท	ซลซ - ซ	- - - -	- - - -	หลับ - - - ฟ	ต้อง - - - ซ
ฟ ซ - ฟ	- - - ซ	- ท - ด	รดท - ดร	- - - -	- - - -	มนต์ - - - ด	มืน - ด - ร

ในตอนที่มีลูกศรชี้ต้องทำเสียงลอย

(โน้ตสากล)
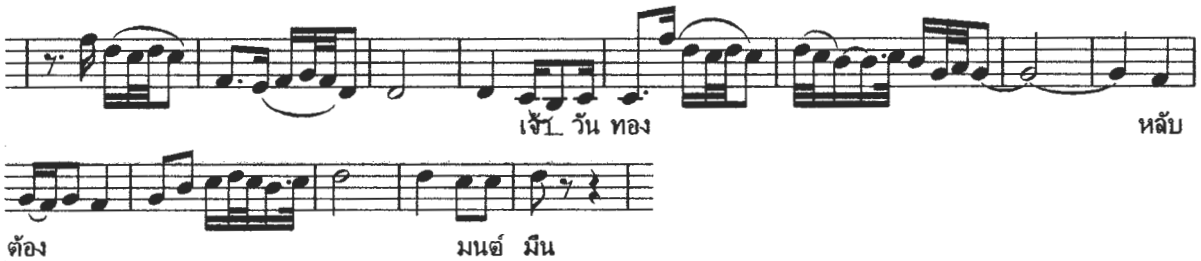
๒๖. เสียงอาศัย (เสียงผี)

การทำเสียงอาศัย ต้องใช้เสียงที่สูงกว่าเสียงจริงออกเสียง โดยเปล่งเสียงออกทางปากและจมูก ทำให้เสียงที่ออกมานั้นเบากว่าปกติ เสียงอาศัยนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เสียงนี้ซึ่งทำได้ยาก ส่วนมากจะไม่ค่อยใช้ ปรมาจารย์บางท่านเรียกว่า "เสียงผี" ตัวอย่างเพลงที่ใช้เสียงอาศัย (เสียงผี) จากเพลงใบ้คลั่ง สามชั้น ท่อน ๓

- - - -	- - - ล	ล ซ ฟ่ ซ	ล ซ ด ล	ล - - ซ	ลซฟ ซล	- - - ด	หนาว น้ำค้าง ฟซ ซลซลซ

ในคำร้อง "หนาวน้ำค้าง" เน้นตรงคำว่า "น้ำค้าง" ต้องใช้เสียงสูงที่เรียกว่าเสียงอาศัยหรือเสียงผี

(โน้ตสากล)

๒๗. อมเสียง

เทคนิคการอมเสียง หมายถึง การร้องเพลงที่มีช่วงต่อเนื่องต้องหุบปากแต่ยังมีเสียงอยู่เรียกว่าอมเสียง ในคำร้องบางตอนต้องหุบปาก แต่ถ้าหุบปากมากแล้วเสียงขาดตอนเพลงไม่ต่อเนื่อง จึงต้องใช้เทคนิคการอมเสียง

- - - -	ชะรอย - ม - ม	- - ซ ม	กรรม ร ด - ร	- - ม ร	จำ - - - ด	พราก - - - ด	ล - ด ร
ด ล ด ล	- ซ - ม	ซมรด รม	- ซม - ซล	- - - ล	ต้อง จาก ด ล - ล	ด - - ร	ไกล ด ล ด ร

ตอนที่มีลูกศรชี้ เรียกว่า อมเสียง

(โน้ตสากล)
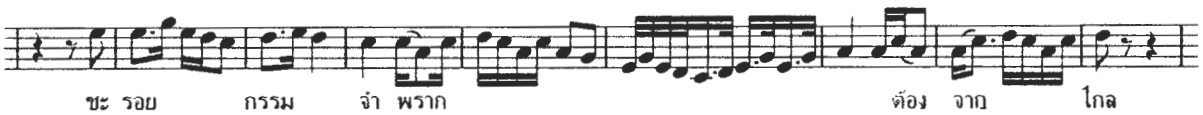
๒๘. เสียงลงทรวง

เทคนิคการทำเสียงลงทรวงนั้นค่อนข้างยาก ส่วนมากนักร้องชายจะนิยมทำเทคนิคนี้มากกว่านักร้องหญิง เพราะต้องใช้แรงกระแทกเสียงลงไปในลำคอและเลยลงไปถึงอกให้เกิดความสั่นสะเทือน เสียงจะสั่นน้อย ๆ ฟังแล้วเกิดอารมณ์สะเทือนใจ เป็นเทคนิคที่ทำได้ยากอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างจากเพลงเขมรราชบุรี สามชั้น ท่อน ๒

					เหมือน	กลิ่น	
- - - ซ	ลซม ซล	- - - ด	- - - ร	- - - -	- - - ม	- ซ - ด	- - ม ร
						สะไบ	บาง
- - - ม	- - - ซ	ล ซ ด ล	ซ ม ซ ร	- - - -	- - - ร	- - ด ด	- - - ด
- - - ร	ด ล - ร	- - - ม	- - ซ ร	- - ม ร	ล ล - ด	- - - ด	- - - ด
						ขนิษ	ฐา
- - - ซ	- - - ล	- - - ร	- ม ร ด	- - ร ด	- ท ล ล	- - ล ท	- ลลร ลทลซ

การทำเสียงลงทรวงจะต้องเป็นเสียงต่ำดังตอนที่ลูกศรชี้

(โน้ตสากล)
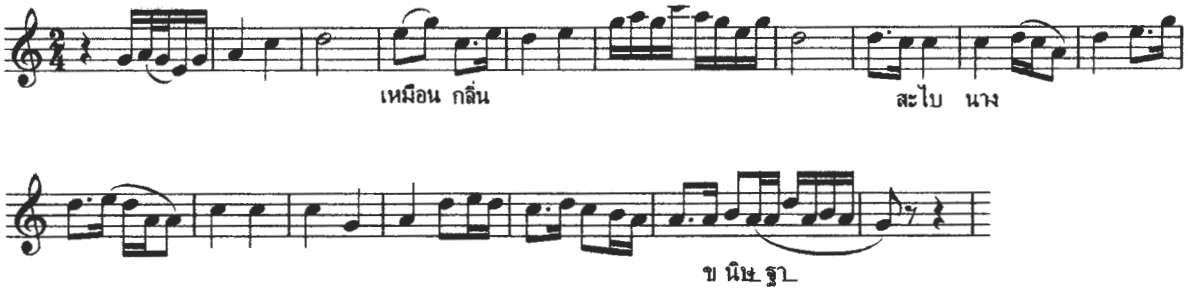
๒๙. เสียงเครือ

ตามปกติคนที่มีเสียงเครือโดยธรรมชาตินั้นไม่เหมาะที่จะร้องเพลง แต่เทคนิคการทำเสียงเครือนั้นจำเป็นจะต้องทำในเพลงที่มีอารมณ์เศร้าเพียงบางตอน โดยผู้ร้องต้องใส่อารมณ์ในการร้อง เสียงที่ออกมาจะเครือเล็กน้อย ฟังแล้วกินใจ การทำเสียงเครือนั้นค่อนข้างยาก ถ้าไม่สามารถใส่อารมณ์ในการร้องเพลงได้ก็ไม่สามารถทำเสียงเครือได้ ตัวอย่างเพลงที่นิยมทำเสียงเครือ คือ เพลงแขกลพบุรี สามชั้น เที่ยวแรก

- - - -	ลำดวน - - ร ร	- - - ร	เอ๋ย ดทด - ร	- ซ - -	พี่จะ - - ร ด	ด่วน - - - ด	- ร - -
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - ด	ไปก่อน - ร - ด	แล้ว รม - มซ
- - - ร	ทั้งเกด - ล - ม	ฟ - ซ ฟ	แก้ว ม ร - ร	ด - - -	- - - -	พิ - - - ม	กุล ร - - ร
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - ด	ยี่สุ่น - ร ด ด	ศรี ร ม - ม
ซ ร - -	จะโรย - ฟ - ฟ	- - ซ ฟ	ร้าง ม ร - ร	ม - ร ม	ห่าง ร ด - ด	สิ้น - - - ร	ด ร - -
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - -	กลิ่นมา - ด - ร	ลี - - - ร
- - - -	จำปี - ร - ร	- - - ด	เอ๋ย ม ร - ร	ซ - ร ม	ร ด - -	สัก - - - ด	กี่ปี - - ด ร
- - - -	- - - ด	- - - ท	- - - ด	- - - ด	- - - ร	ม ร - -	- - - ร
- - - ซ	- - - ฟ	- - ซ ฟ	รมร - ม	ร ด - ด	- - - ร	ม ร - -	- - - ร
- - ร ท	- ล ร ซ	- - - ล	ทลซ - ลด	- - - -	- - - -	จะมา - - ร ร	พบ - ม ร ม

ตรงที่มีลูกศรชี้ควรทำเสียงเครือ

(โน้ตสากล)
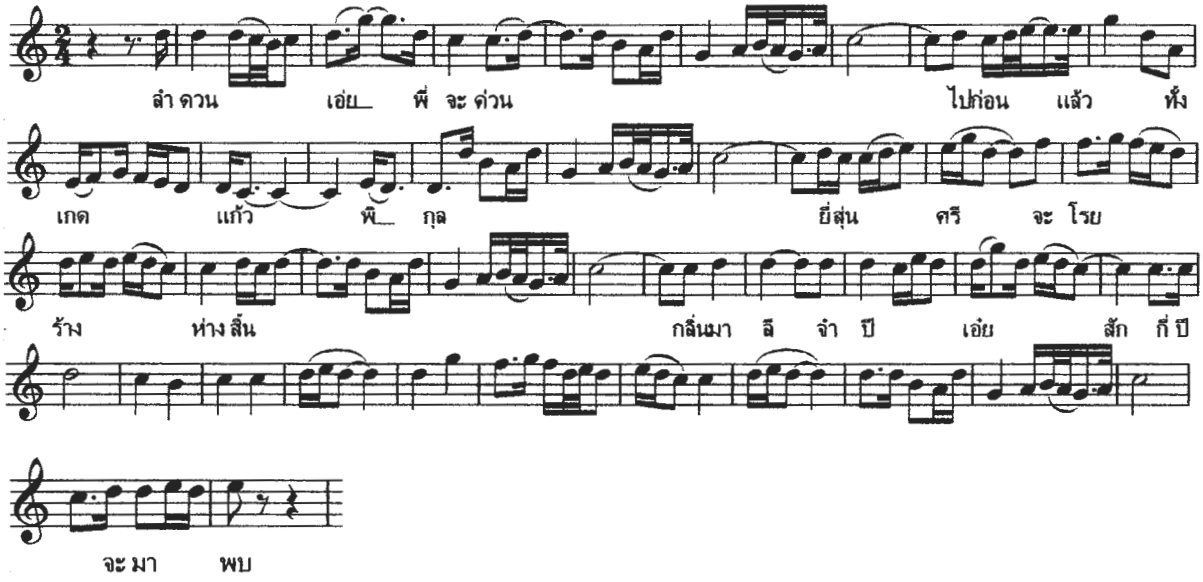
๓๐. ร่อนใบไม้ร่วง

เทคนิคการร้องร่อนใบไม้ร่วง มีไม่มากนักในการร้องเพลงไทย จะคล้าย ๆ กับเทคนิคการร้อง "ควงลง" แต่ร่อนใบไม้ร่วงนี้ จะต้องร้องสะดุดทีละช่วงจากเสียงสูงลงมาเสียงต่ำ เทคนิคการร้องแบบนี้มีในเพลง ลาวแพน ตอนขึ้นต้น และการขึ้นเกริ่นเสภาลาว

(ใช้โน้ตแบบเดียวกับ "ควงลง")

๓๑. สะบัดเสียง

เทคนิคการสะบัดเสียงจะอยู่ในตอนท้ายการเอื้อน จะมีการสะบัดเสียงในบางตอนเพื่อให้เกิดความไพเราะ ในช่วงการเอื้อน ท้ายการเอื้อนให้ลากเสียงยาวและสะบัดเสียง การสะบัดเสียงจะคล้ายกับการทำเสียงพลิ้ว แต่การทำเสียงพลิ้วจะต้องสะบัด ๒ - ๓ ครั้ง ต่อเนื่องกันดังกล่าวแล้ว

ตัวอย่างเพลงที่มีการสะบัดเสียง คือเพลงเขมรโพธิสัตว์ สองชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

				พร่ำ	พรอด	กอด	จูบ
- - - -	- - - ด	- - - ร	ดรด - ด	- - - ด	ล - - ด	ล ล - ซ	ล - - ซ
						มิใคร่	นอน
ล - - -	- - - ล	- - ด ล	ซลซ - ล	ซ ฟ - -	- - - -	- ด - ด	ฟ่ซล - ด
		ช้อน	คาง			เมีย	เชย
- - - -	- - - -	- - - ร	ฟ - - ร	- - - ฟ	ซ ฟ - ร	- - - ด	- - - ด
						แล้วเสย	ผม
ร ด ล -	- - - -	- - - ซ	ล ซ - ซ	ล ซ ฟ ร	ฟ ซ - -	- ล ซ ฟ	ฟ -ซลซฟ

ตรงที่มีลูกศรชี้ ใช้เทคนิคการสะบัดเสียง

(โน้ตสากล)
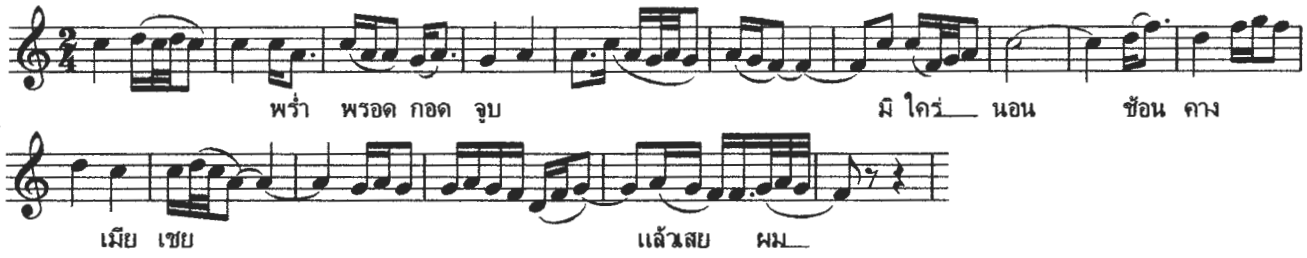
๓๒. ทิ้งเสียง

เทคนิคการร้องทิ้งเสียงมีอยู่ในเพลงฉุยฉาย ซึ่งจะเห็นได้ชัด นิยมร้องเน้นคำ เช่นฉุยฉายเอย จะขึ้นไปเฝ้า เจ้าก็กรีดกราย เยื้องย่างเจ้าช่างแปลงกาย ให้ละเมียดละม้ายสีดานงลักษณ์ เทคนิคการร้องทิ้งเสียงนี้จะคล้าย ๆ กับการเน้นเสียงแต่การทิ้งเสียงนั้นร้องจบแต่ละคำจะไม่มีเอื้อนท้ายคำต่อเหมือนกับทิ้งเสียงให้ขาดไป

ฉุยฉาย

					ฉุย	ฉาย	เอย
---ล	-ท-ม	ซมรท ร	มรซม ม	---ล	ร--ล	ร--ล	ทลซม ซ
	จะขึ้น	ไป	เฝ้า	เจ้า	ก็ กรีด	เออ	กราย
----	-ล ร ม	---ล	ท ล ซ ม	--ซ ม	-ม-ซ	---ล	ทลซม ล
	เยื้อง		ย่าง		เจ้า ช่าง	แปลง	กาย
----	---ล	-ท ล ซ	---ม	----	ซ ม-ม	---ล	---ล
ให้	ละเมียด		ละม้าย		สี ดา	นง	ลักษณ์
---ม	-ล ร ม	----	ล ท ล ซ	----	-ล ร ล	--- ล	---ท

(โน้ตสากล)
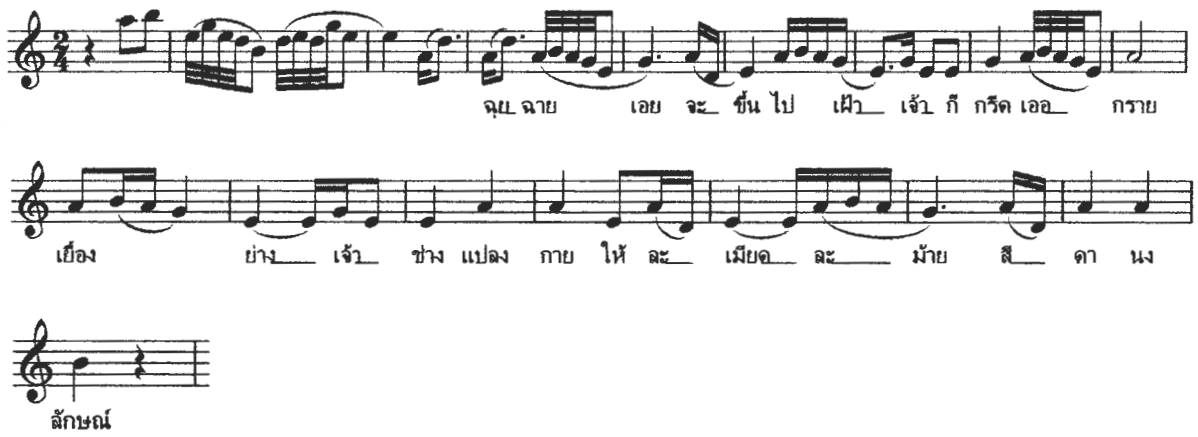
สรุป องค์ความรู้ทางด้านการขับร้องเพลงไทย

เนื่องจากครูศิริ วิชเวชเป็นผู้ที่เรียนขับร้องเพลงไทยจากครูหลายท่านโดยดั้งเดิมเรียนจากคุณพ่อ (นายฟุ้ง วิชเวช) และได้เรียนกับครูโชติ ดุริยประณีต,ครูเหนี่ยว ดุริยพันธ์,ครูแช่มช้อย ดุริยประณีต ครูจันทนา พิจิตรคุรุการ ซึ่งนับว่าเป็นศิษย์หลานสำนักทั้งยังได้เรียนการขับเสถาจากครูเจือ นาคมาลัยอีก ทำให้ครูศิริ วิชเวชได้รับองค์ความรู้ทางด้านการขับร้องเพลงไทยที่หลากหลายและได้รับการถ่ายทอดกลวิธีการขับร้องเพลงไทยที่มีความหลากหลาย สรุปได้ถึงกลวิธีต่าง ๆ มีชื่อเรียกแตกต่างกัน ดังนี้คือ เสียงครั่น,เสียงกระทบ,เน้นเสียง,ประคบเสียง,ประคบคำ,กล่อมเสียง,กลิ้งเสียง,กลึงเสียง,กลืนเสียง,เสียงควรญ ,ควงเสียง,ช้อนเสียง,ปั้นเสียง ปั้นคำ,เสียงผ่าน,ผันเสียง,ผ่อนเสียง,โยกเสียง,รวบเสียง,ลักจังหวะย้อยจังหวะ,เลื่อนไหลขึ้นลง,เสียงสะดุด,เสียงหนัก,เสียงเบา,หางเสียง,เหินเสียง,โหนเสียง,เสียงลอย,เสียงอาศัย (เสียงผี),อมเสียง,เสียงลงทรวง,เสียงเครือ,ร่อนใบไม้ร่วง,สะบัดเสียง,ทิ้งเสียง กลวิธีเหล่านี้ใช้ในการขับร้องเพลงไทยโดยทั่วไปซึ่งจะใช้กลวิธีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วบ้างบางครั้งบางเพลงก็ไม่ได้ใช้หรือถ้านักร้องไม่สามารถฝึกทำเทคนิคเหล่านี้ได้ ก็ไม่ได้ร้องหรือทำกลวิธีต่างบทเพลงที่ร้องอาจไม่ไพเราะเท่าที่ควรเพราะกลวิธีเหล่านี้ต้องใช้การฝึกที่ถูกต้องจึงจะสามารถร้องได้

ครูศิริ วิชเวชมีวิธีการคิดและฝึกให้ศิษย์เปล่งเสียงกลวิธีต่าง ๆ ตามความสามารถของศิษย์โดยต้องใช้เวลาฝึกฝนและได้ร้องจริงโดยครูจะบอกวิธีการออกเสียง การเก็บลมหายใจ การเปิดปากและปิดปาก การกลืนเสียง ฯลฯ การทดลองทำตามครูโดยการสาธิตให้ศิษย์ฟังครั้งแล้วครั้งเล่า เพราะการฝึกฝนเรื่องกลวิธีการเปล่งเสียงค่อนข้างยากศิษย์ต้องสังเกตให้ดีและฝึกฝนอยู่สม่ำเสมอและต้องมาร้องให้ครูฟังครูก็จะติชมแล้วให้คำแนะนำกลวิธีต่างๆ ให้ จนศิษย์สามารถทำได้

๒.๔ องค์ความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทย

ในองค์ความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีไทยนี้ ครูศิริ วิชเวช มีพื้นความรู้มาจากคุณพ่อ(ครูฟุ้ง วิชเวช) ซึ่งได้เรียนทั้งทางปี่พาทย์และเครื่องสาย ต่อมาภายหลังได้เรียนทางดนตรีกับครูอื่นๆ อีกหลายท่าน โดยเฉพาะทางด้านเครื่องสายได้เรียนกับ ครูลาภ มณีลดา ซึ่งเป็นศิษย์สายครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) และได้เรียนทางซอสามสาย โดยการแนะนำจากครูพิชิต ชัยเสรี ทำให้ครูศิริ วิชเวชได้ใช้ความรู้เดิม และความรู้ใหม่มาผสมผสานและพัฒนาจนสามารถบรรเลง และประพันธ์ทำนองเพลง ได้แก่ เพลงปลาทอง(เดี่ยวซอสามสาย) ซึ่งมีโน้ตดังนี้

โน้ตเพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย

ท่อน ๑ ทางหวาน

- - - -	- - - ซ	- - - ล	ทลซ - ท	- ล - ร	- ล - ท	ทลซ - ท	ดรดทดร
- - - ร	- - - ด	รด - ม	มรด รมร	- ล - ท	- ด - ร	- ซ - ล	ทลร - ทท
- - - -	- - - ท	- ร - ท	ลซทลท	ลซ - ม	รทร - ซ	- ร - ล	ทลซ - ท
- - - ม	- รซด	- - - ร	มรด รดม	- - - ซ	ลซ - ร	- ด - ม	รดมร - ด
- - - -	- - - -	- ล - ร	ดลรดด	- - - ร	มรดท	ลรลท	- ด - ร
- - - ด	รด - ฟ	ซฟซฟ	รดรซร	- ล - ท	- ด - ร	- ซ - ล	ทลรท - ท
- - - -	- - - ท	- ร - ท	ลซลท	ลซ - ม	รทร - ซ	- ร - ล	ทลซ – ท
- - - ร	- - - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ซ	ทลซ - ท	- ลรล	ซมลซมซ

ท่อน ๑ ทางทางาม

เพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย
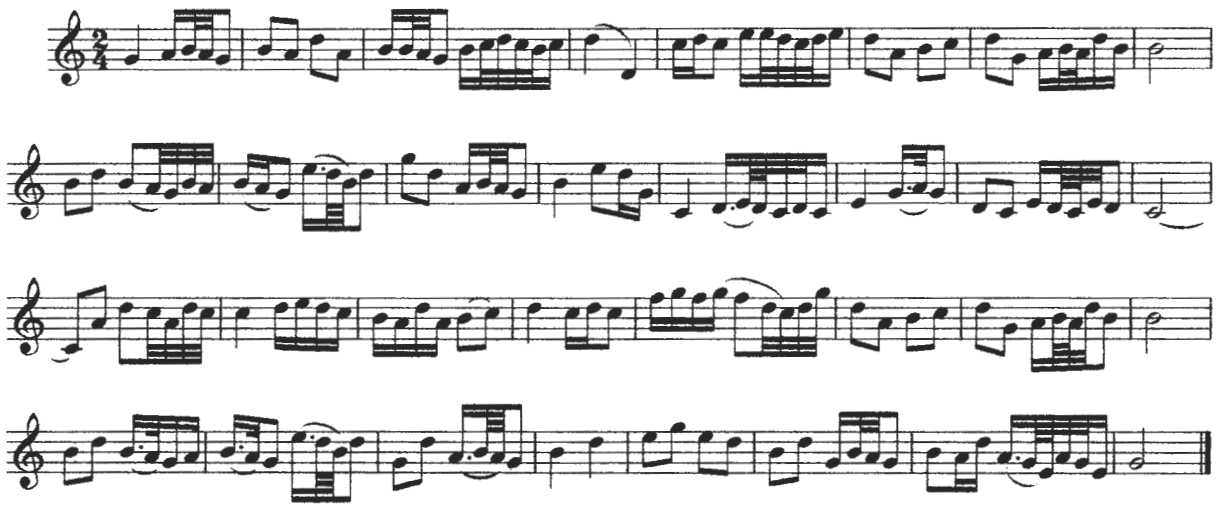
ทางเก็บ

- ร - ซ	- - ลท	- ล - ท	- ด - ร	ดทลซ	ฟลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
ทลรซ	รุซลท	ซทลท	ดรมร	มดรม	ลทดร	ฟซลด	รซลท
- - รม	ซลทร	ทลซม	ซทลซ	ทททร	ซทลซ	ฟมร -	ซ - ลท
ซลซร	ซลซด	ทลรด	ทลซม	ซทลซ	มซดฟ	มรดม	รดดด
ซฟมฟ	ซฟมร	ลทดฟ	มรดซ	- - - ซ	ลทลท	ลรลท	ดรรร
ซดลซ	ฟลซฟ	ซรมฟ	วฟมร	- ม - ซ	- ฒซร	- รดร	มรดท
- - รม	ซลทร	ทลซม	ซทลซ	รรรม	รทลซ	ฟมร -	ซ - ลท
รทลซ	รซฟม	ฟมรท	รล - ท	- ร - ว	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ซ

โน้ตเพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย

ท่อน ๑ ทางเก็บ
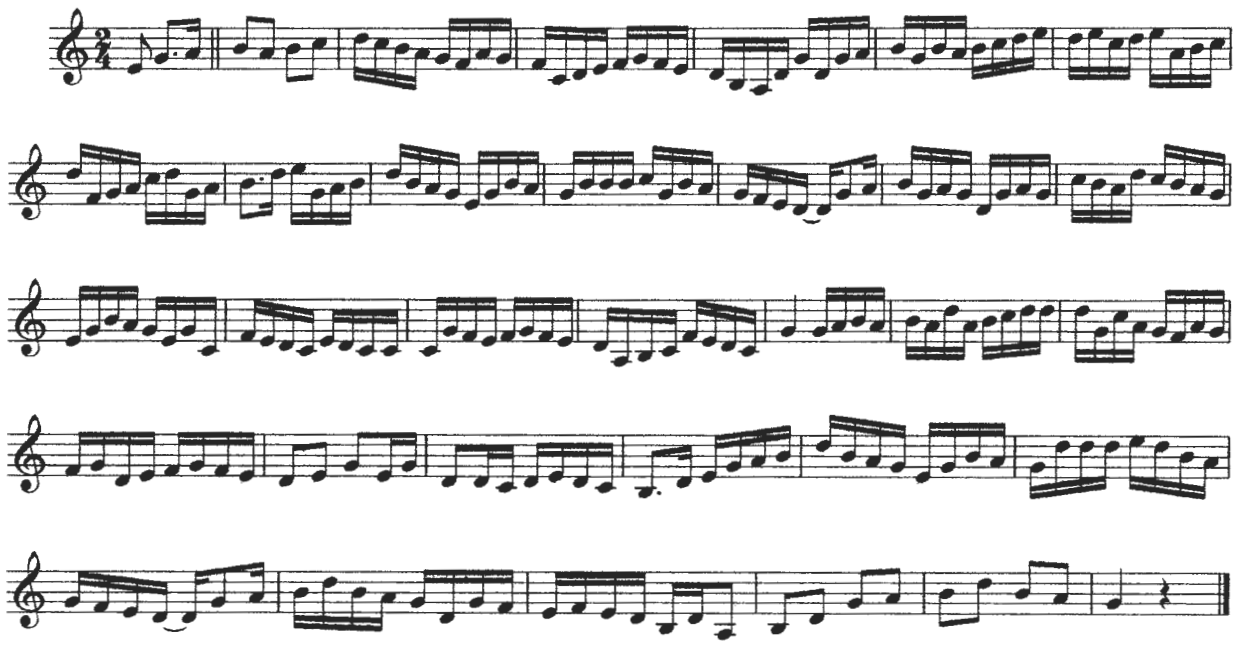
ท่อน ๒ ทางหวาน

- - - ล	ทลรล	ทลซล	ซลซมซม	- - - ร	ทรทม	ทลรซ	- - - ล
- - - -	- - - ท	ทลซ - ม	รมรล	- - - -	- - - ล	ทลรล	ทลซ - ด
ซลซม	- - ซด	- - - ร	มรด - ม	- - - ซ	ลซ - ร	มรด - ม	ซรมรมรท
- - - ร	มรท - ม	- ซ - ล	ทลรทท	- - - -	- - รล	- ลซม	ซลซ - ซ
- - - -	- - - -	- ฟ - ซ	ฟลซ - ซ	- - - ร	มรท - ม	- ร - ด	ทดซล - ล
- - - -	- - - ท	ทลซ - ท	- - รล	- - - -	- - - ล	ทลรล	ทลซ - ด
ซลซม	- - - ม	- - ซม	รมร - ซ	- - - ท	- - รซ	- - รล	ทลซ - ท
- - - ร	มรท - ม	- ซ - ม	รมรม	รท - ซ	ทลซ - ท	- ร - ท	ลทล - ท
- - ซล	- - - ล	ทลรล	ทลซล	ซม - ซม	มรท - ม	- - - ซ	- - - ล
- - - ร	- - - ด	- - รด	ลทลล	- - - ร	- - - ซ	- - - ล	- - - ล
- - ซม	- - - ด	รด - ม	รมรร	- - - ซ	- - - ซ	- - - ล	- - - ล
ซม - ล	- ล - ล	ซม - ซ	- ล - ท	- ล - ซ	- - - ท	- - - ล	ซม - ซ

เพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย

ท่อน ๒ ทางเหวาะ
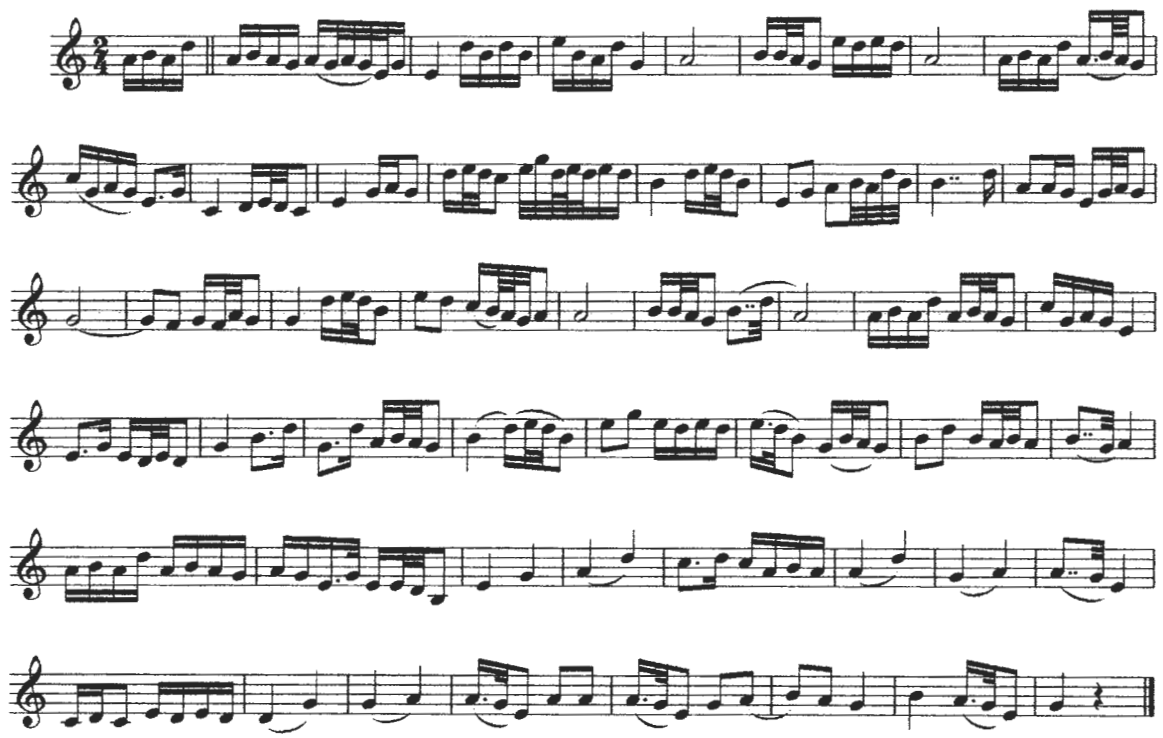
ทางเก็บ

- ล - ท	รมซล	- - รด	ทลซม	- ล - ท	- ร - ม	ลลรล	ซมซล
ซลทด	ทลทด	ทลรด	ทลซล	ซลทด	ทลทด	ทลรด	ทลซม
ฟทลม	ฟมรท	- ล - ท	- ร - ม	ทลรล	รลรล	ทลรล	ซมซล
มลซม	ลซซซ	ลทรล	รททท	มซรม	ซลทร	ทลซม	ซทลซ
ซลซท	ซลซท	ซลซท	ซลซม	ซลซท	ซลซม	ซรมซ	รมซล
ทลรซ	ลทดร	ซลทด	รดทล	ทซลท	รมซล	ซรมซ	ลทรม
ซลซม	ซลซร	มรทร	มลซม	- ล - ท	- ร - ม	- ล - ม	- - ซล
มลซม	ลซซซ	ลทรล	ทร - ท	- ซ - ม	- ร - ท	- ลซม	- ร - ซ

ท่อน ๒ ทางกลับ

เพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย
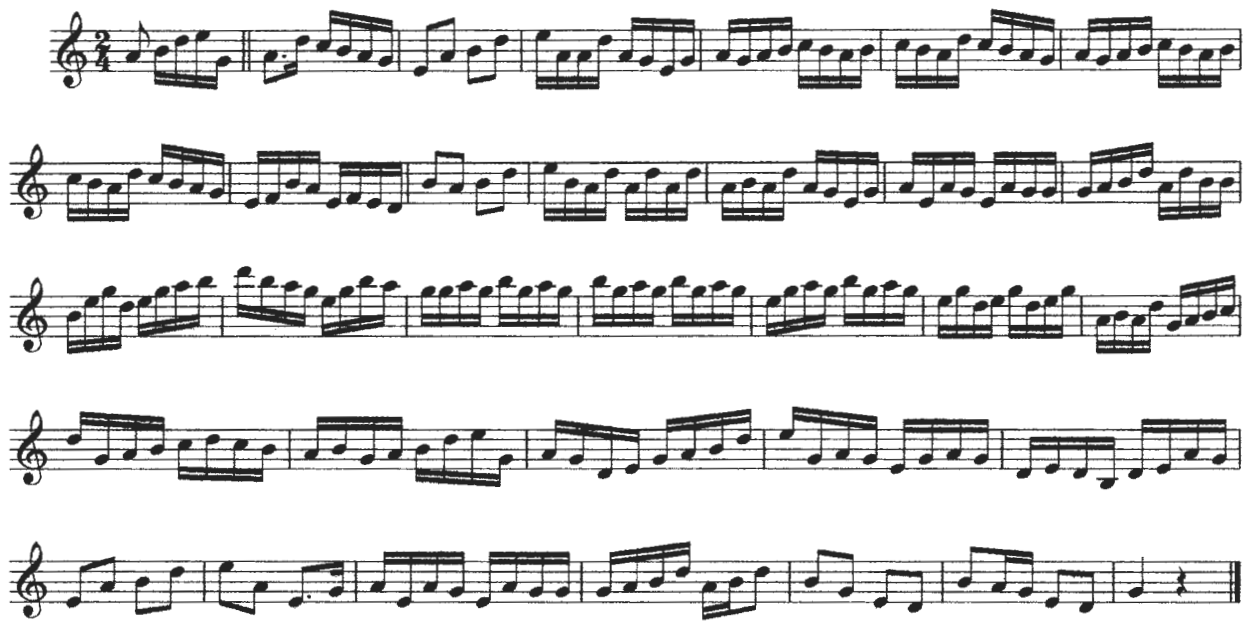
ท่อน ๓ ทางหวาน

- - - ม	- - ซด	- - - ร	ดม - ม	- - - ซ	ลซ - ดฺ	- - - ร	มรซมม
- ร - ม	- ซ - ร	มรด - ม	ซร - ม	รมรด - ร	- ด - ฟ	ซร - ฟ	รดรมรร
- - - ล	- - - ท	ลทลซซ	- ล - ซ	- - - -	- - รซ	- - - ล	ทลซ - ท
- - - -	- - - ซ	- - - -	- ซ - ล	- - ทล	- - รล	- - รล	ซม - ซ

ท่อน ๓ ทางหวาน

เพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย
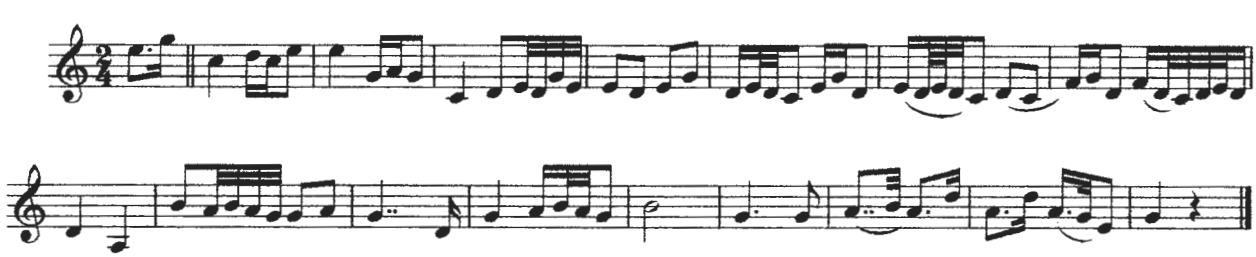
ทางเก็บ

- ลซม	ซมรด	ทลรล	ทดรม	- ด - ร	- ม - ซ	- ล - ซ	- ม - ร
ซลซร	ซลซด	ทรซด	ทลซม	ฟซลซ	ดลซฟ	มฟซล	ซฟมร
ซลทล	รทลซ	รมซร	มรซม	ซลซม	รซลท	ซลทล	รทลซ
รซลท	ลทดร	ซลซด	รดทล	- ท - ล	- ซ - ม	รท - ร	- ม - ซ

ท่อน ๓ ทางเก็บ

เพลงปลาทอง เดี่ยวซอสามสาย
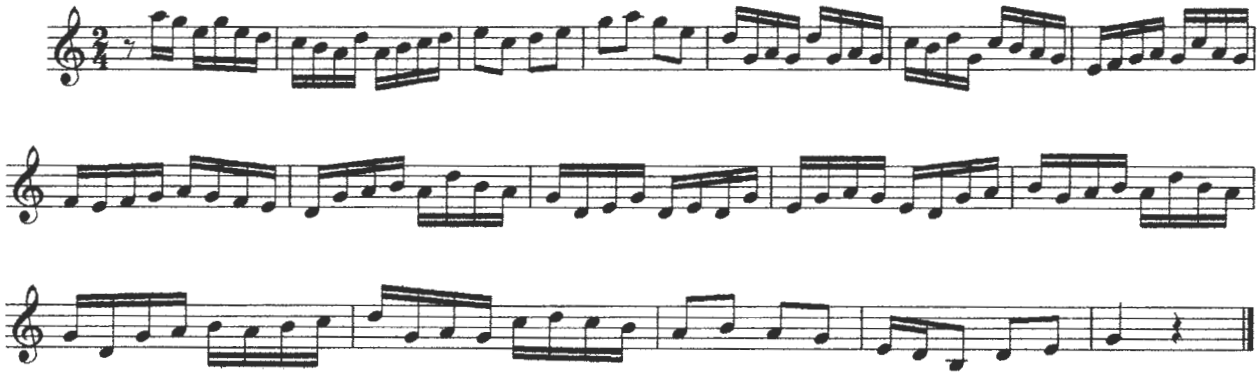
เพลงบุหลันลอยเลื่อน

เพลงบุหลันลอยเลื่อน เพลงนี้เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีเรื่องเล่ากันมาว่าขณะพระองค์บรรทมนั้น ทรงพระสุบินไปว่าในคืนเพ็ญ ทรงได้ยินทำนองเพลงๆ หนึ่งที่ไพเราะมาก เมื่อบรรทมตื่นทรงจดจำทำนองนั้นได้อย่างชัดเจน จึงต่อเพลงนั้นพระราชทานแก่นักดนตรีในราชสำนัก แล้วทรงให้ลองบรรเลงและทรงแก้ไขจนเป็นที่พอพระราชหฤทัย พระราชทานชื่อเพลงว่า เพลงบุหลันลอยเลื่อน แต่บางครั้งก็มีผู้เรียกว่า เพลงบุหลันเลื่อนลอยฟ้า เพลงทรงพระสุบิน หรือ เพลงสรรเสริญพระจันทร์

เพลงนี้เป็นเพลงที่นิยมบรรเลงเดี่ยวด้วยซอสามสาย ครูศิริ วิชเวช ได้เรียบเรียงทางเดี่ยวเพลงบุหลันลอยเลื่อนนี้ขึ้นใหม่โดยได้แนวคิดจากทางเดี่ยวของครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล

หมายเหตุ ในเครื่องหมาย [ ] หมายถึง บทร้องหรือทางเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นใหม่

โน้ตทางเดี่ยวซอสามสาย

ท่อน ๑

ทางหวาน

- ท - ร	- ซ - ล	- ซ - ฟ	- ม - ร	- รมฟ	- ล - ม	ฟมรท	- ล - ร
- - - ซ	ทลซ - ท	- ร - ท	- ล - ท	ลซ - ม	ลซม - ซ	ลซม - ซ	ลซ - ซ
- - รท	ลร - ซ	- - - ล	ทลซ- ท	- - - -	- ล - ท	ทลซล	ทลรทท
- - รท	ลร - ซ	- - - ล	ทลซ- ท	- - รล	ทลซ - ท	- - - ร	มรท - ม
- ร - ซ	ทลซ - ท	- ร - ท	- ล - ท	ลซ - ม	ลซม - ซ	ลซม - ซ	ลซ - ซ
- ท - ร	- ซ - ล	ทลซฟ	- ม - ร	- รมฟ	- ล - ม	ฟมรท	- ล - ร

เพลงบุหลันลอยเลื่อน เดี่ยวซอสามสาย

ท่อน ๑ ทางหวาน
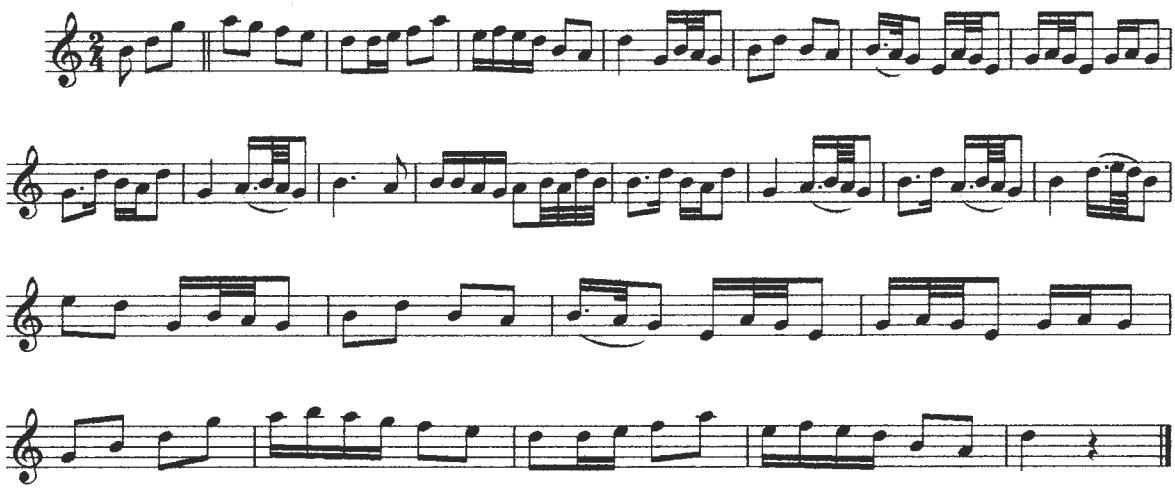
ทางเก็บ

- - - ซ	- - ลท	- ร - ท	- ล - ซ	- มรม	ซทลซ	- ม - ซ	- - - -
รมรล	รทลซ	รมลซ	ทลรท	ลทรม	ซทลซ	ทลรท	ลซลท
รลทร	ซทลซ	รมรซ	ทลรท	ซลทล	ซทรท	ซรมา	ลทรม
ทรมซ	- - ลท	- ร - ท	- ล - ซ	- มรม	ซทลซ	- ม - ซ	- - - -
- ท - ร	- ซ - ล	ทลซฟ	- ม - ร	- รมฟ	- ล - ม	ฟมรท	- ล - ร

ท่อน ๑ ทางเก็บ

เพลงบุหลันลอยเลื่อน เดี่ยวซอสามสาย
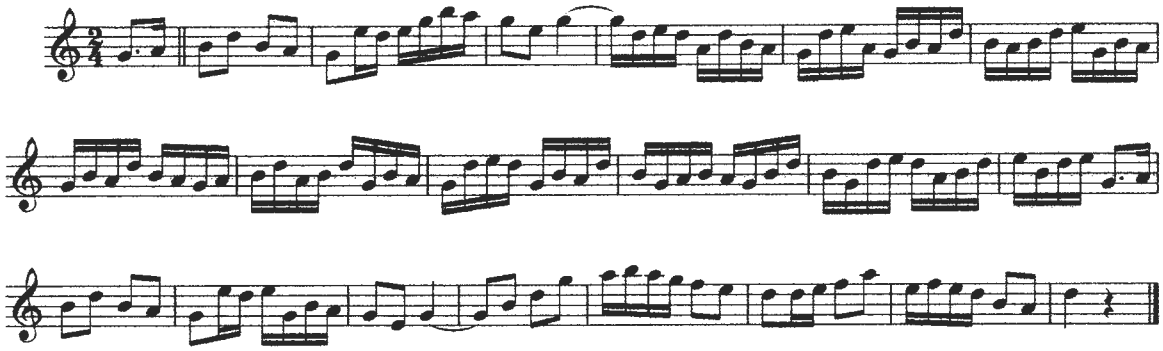
ท่อน ๒

ทางหวาน

- - - ม	- มมม	มรท - ม	- ซ - ล	ทลซ - ท	- - รล	ทล - รล	ทลซ - ล
ซม-ซม	รมรม	รท - ลท	ซรมรทม	- - ซม	มรท - ม	- - - ซ	- ล - ล
ทลรซ	ทลซ - ท	- ร - ท	- ล - ท	ลซ - ม	ลซม - ซ	ลซม - ซ	ลซ - ซ
- ท - ร	- ซ - ล	ทลซ - ท	ดร - ร	ฟมร - ฟ	- ล - ม	ฟมรท	- ล - ร

ท่อน ๒ ทางหวาน

เพลงบุหลันลอยเลื่อน เดี่ยวซอสามสาย
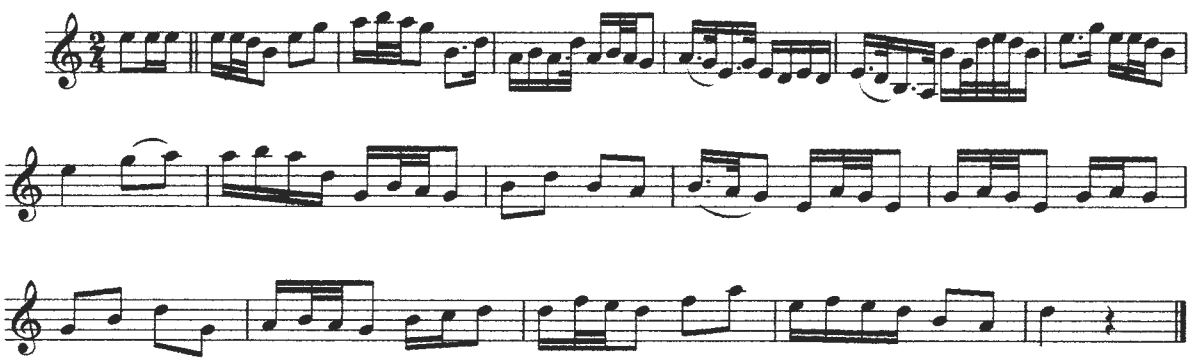
ทางเก็บ

[- - - ม	- มมม	รทรม	- ซ - ล	- ท - ร	- ท - ล	ทลรซ	ทลซม
ซลซม	ซลซร	มรทร	มรซม	- ล - ท	- ร - ม	- ล - ม	- ซซล
รมร -	ซ - ลท	- ร - ท	- ล - ซ	- มรม	ซทลซ	- ม - ซ	- - - -
- ท – ร	- ซ - ล	ทลซท	ดร - ร	- รมฟ	- ล - ม	ฟมรท	- ล -ร]

ท่อน ๒ ทางเก็บ

เพลงบุหลันลอยเลื่อน เดี่ยวซอสามสาย

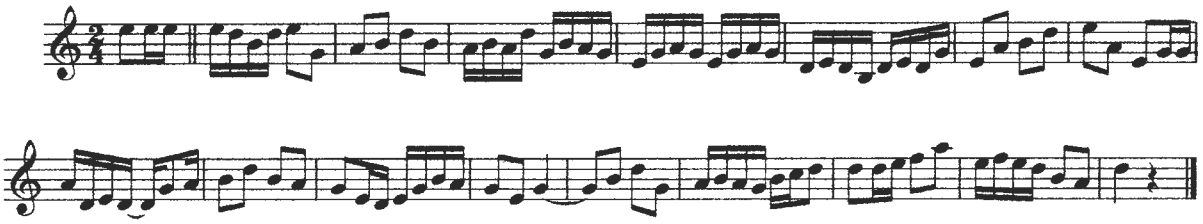

เพลงเห่ช้าลูกหลวง

เพลงเห่ช้าลูกหลวงนั้นแต่เดิมใช้ในพระราชพิธีเห่กล่อม เคยมีการบันทึกเสียงไว้โดย พระยาภูมีเสวิน และอีกทางหนึ่งเป็นทางของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน แต่ไม่ได้มีการเผยแพร่ให้แก่นักดนตรีมากนัก ครูศิริ วิชเวชจึงเห็นว่าควรที่จะมีการเผยแพร่และอนุรักษ์ให้เพลงในชุดนี้ยังคงอยู่โดยนำมาบรรเลงเพื่อเป็นศิริมงคลหรือใช้ในการอวยพร

เพลงเห่ช้าลูกหลวงนี้ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงขึ้น โดยได้นำเพลงเห่ช้าลูกหลวงของพระยาภูมีเสวิน (จิตร จิตตเสวี) ที่ได้บันทึกไว้มาปรับปรุง แต่งบทร้องขึ้นใหม่ โดยเนื้อเพลงวรรคแรกอาจารย์ถาวร สิกขโกศลเป็นผู้แต่งครูศิริ วิชเวช ได้นำมาแต่งบทร้องต่อจนครบทั้งเพลง และพัฒนารูปแบบของวงขับไม้ที่บรรเลงโดยเพิ่มสังข์ ฆ้องชัย และกรับเสภา อันเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีมงคลก่อให้เกิดความเป็นมงคล เพื่อนำมาบรรเลงประกอบการขับร้อง และรับด้วยวงมโหรีเครื่องหก เพลงเห่ช้าลูกหลวงนี้ประกอบด้วยเพลงสรภัญญะใหญ่ สรภัญญะและเพลงคำหวาน ซึ่งเพลงคำหวานนี้ครูศิริ วิชเวชได้แต่งบทร้องขึ้นใหม่และเพิ่มการเอื้อนให้ต่อเนื่องกัน ปรับปรุงให้มีการเอื้อนต่อคำร้องตลอดทั้งเพลงเพิ่มสร้อยคำร้องเข้าไปในระหว่างวรรคเพลงเพื่อความไพเราะของบทเพลง

บทร้องเพลงเห่ช้าลูกหลวง

สรภัญญะใหญ่ สัคเคกาเม จะขับเห่เชิญเทวา
อิศวรนารายณ์เรืองฤทธา องค์พรหมมาทุกพิมาน
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกชั้นดินฟ้า ขอเชิญลงมา ณ สถาน
สรภัญญะ อวยพรชัยให้ทุกท่าน เกษมสราญสวัสดิ์มงคล

เพลงคำหวาน

อานุภาพคุณพระรัตนตรัย
อีกเทพไท (ด้วยบุญบารมี) ทั่วทุกหน (หนาท่านเอย)
โปรดคุ้มครองอภิบาลบันดาลดล
ให้ท่านชื่นรื่นกมล (ด้วยบุญบารมี) เปรมปรีดิ์ (หนาท่านเอย)
โพยภัยไข้เจ็บปราศไป
อายุขัยยืนยัง (ด้วยบุญบารมี) ดังคชสีห์ (หนาท่านเอย)
พร้อมวรรณะสุขะพละทวี
จงสมที่ปรารถนา (ด้วยบุญบารมี) สถาพร (หนาท่านเอย)

โน้ตเพลงเห่ช้าลูกหลวง

ทำนองขึ้น

- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ร	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ซ
- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- - - -	- - - ฟ	- - - -	- - - ซ
- - - -	- - - ม	- - - ร	มรซด	- - - -	- ร - ด	- - รด	- - - ฟ
- - - ซ	- - - ฟ	- - - ม	- - รด	- รมร	- - - ร	- - - -	- - - -

* จังหวะของทำนองขึ้นไม่สม่ำเสมอ

ทำนองขึ้น

เพลงเห่ช้าลูกหลวง
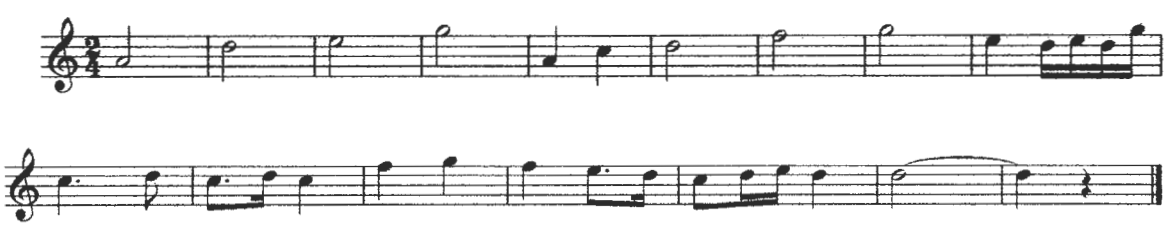
คำที่ ๑

- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ร	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ซ
- - - -	- - - ล	ซลซล	- ล - ล	- - - ด	สัค - - - ฟ	- - - -	เค - - - ซ
- - - -	- - - -	- - รล	- - - ล	- - ซฟ	- - - ซ	- - ลซ	- - - ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - ทล	- - - -	- - รท
- - - -	- ล - ท	- - ลท	ลซ - ซ	- - - -	กา - - - ล	- - - -	เม - - - ล
- - - -	- - - -	- - รล	- - - ล	- - ซฟ	- - - ซ	- - ลซ	- - - ซ
- - - -	- - - -	จะ - - - ร	ขับ - - - ซ	- - - -	-ซลซ	เห่ - - - ท	- - - -
- - - ร	- - - ม	- - รท	- รมร	- - - ซ	เชิญ - - - ม	เท - - - ม	วา - - - ม
- - - -	- - ซม	- - - ร	- มรร				

เพลงเห่ช้าลูกหลวง

หน้าที่ ๑
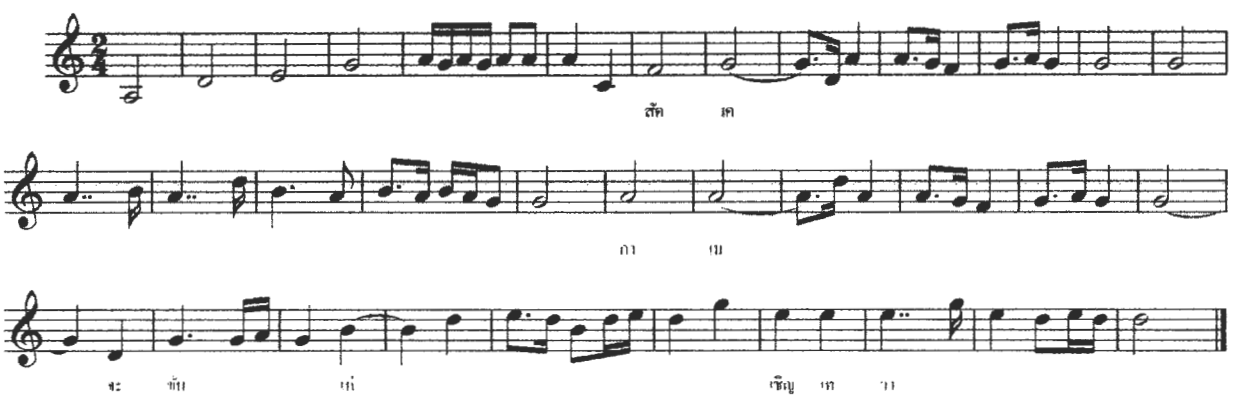
คำที่ ๒

- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ร	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ซ
- - - -	- - - ล	ซลซล	- ล - ล	- - - ด	อิ - - - ฟ	- - - -	ศวร - - - ซ
- - - -	- - - -	- - รล	- - - ล	นารายณ์ - - ซฟ	- - - ซ	- - ลซ	- - - ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - ทล	- - - -	- - รท
- - - -	- ล - ท	- - ลท	ลซ - ซ	- - - -	เรือง - - - ล	- - - -	ฤทธา - - - ล
- - - -	- - - -	- - รล	- - - ล	- - ซฟ	ธา - - - ซ	- - ลซ	- - - ซ
- - - -	- - - -	- - - ร	องค์ - - - ซ	- - - -	-ซลซ	พรหมา - - - ท	- - - -
- - - ร	- - - ม	- - รท	- รมร	- - - ซ	ทุก - - - ม	พิ - - - ม	มาน - - - ม
- - - -	- - ซม	- - - ร	- มรร				

เพลงเห่ช้าลูกหลวง
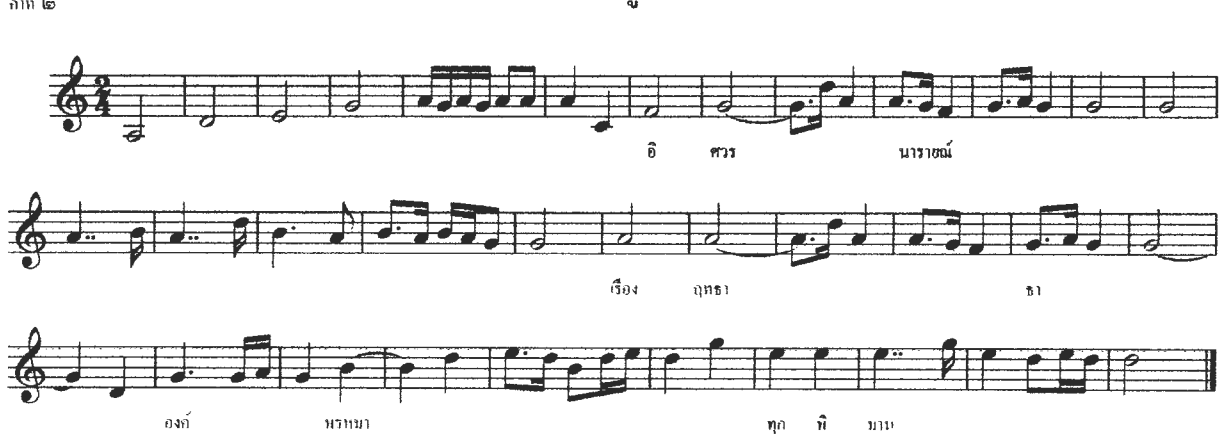
คำที่ ๓

- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ร	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ซ
- - - -	- - - ล	ซลซล	- ล - ล	- - - ด	สิ่ง - - - ฟ่	- - - -	- - - ซ
- - - -	- - - -	- - รล	- - - ล	- - ซฟ	- - - ซ	ศักดิ์สิทธิ์ - - ลซ	- - - ซ
- - - -	- - - ซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - ทล	- - - -	- - รท
- - - -	- ล - ท	- - ลท	ลซ - ซ	- - - -	ทุก - - - ล	- - - -	ชั้น - - - ล
- - - -	- - - -	- - รล	- - - ล	- - ซฟ	- - - ซ	- - ลซ	ดินฟ้า - - - ซ
- - - -	- - - -	ขอ - - - ร	เชิญ - - - ซ	- - - -	-ซลซ	ลงมา - - - ท	- - - -
- - - ร	- - - ม	- - รท	- รมร	- - - ซ	ณ - - - ม	- - - ม	สถาน - - - ม
- - - -	- - ซม	- - - ร	- มรร				

เพลงเห่ช้าลูกหลวง
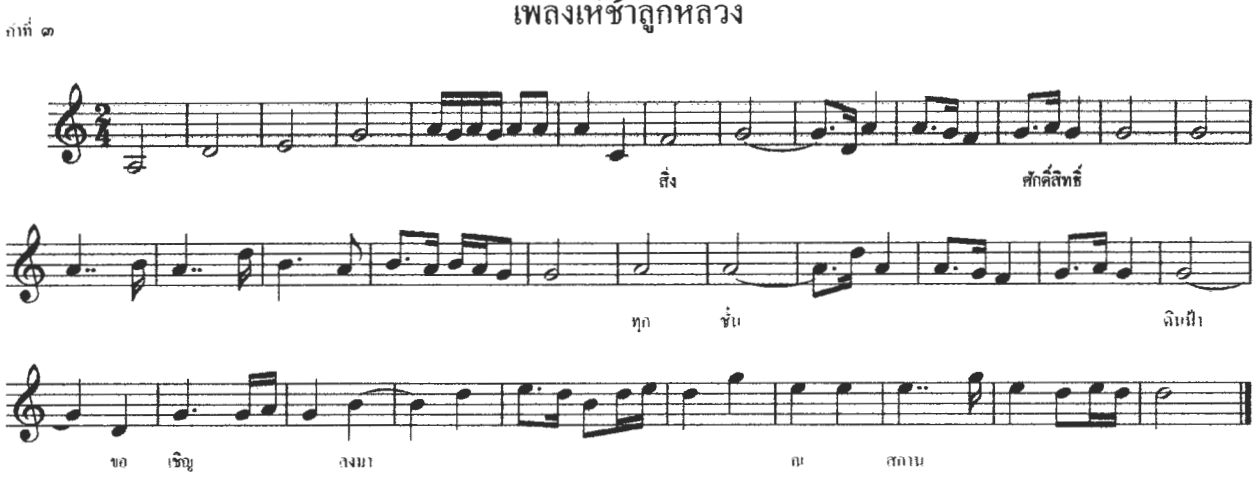
สรภัญญะใหญ่

- - - -	อวยพร - ท - ท	- - รท	ชัย ลทล - ล	- - รท	- - ลซ	ให้ทุก - ซ - ร	ท่าน - - - ซ
- - - ท	- - - -	- ซ - ล	- - ร ล	- - - -	- - - ล	เกษม - ล - ล	สราญ รล - ล
- - - -	สวัสดิ์ - ล - ซ	ลทลซ	มงคล - ซ - ซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ด
- - - ร	- - - ด	- ร - ด	รด - ร	- - - ฟ	- - - -	- - - ฟ	- - - ซ
- - รฟ	- - ซร	- มรด	รมรร				

* จังหวะของทำนองขึ้นไม่สม่ำเสมอ

สรภัญญะใหญ่
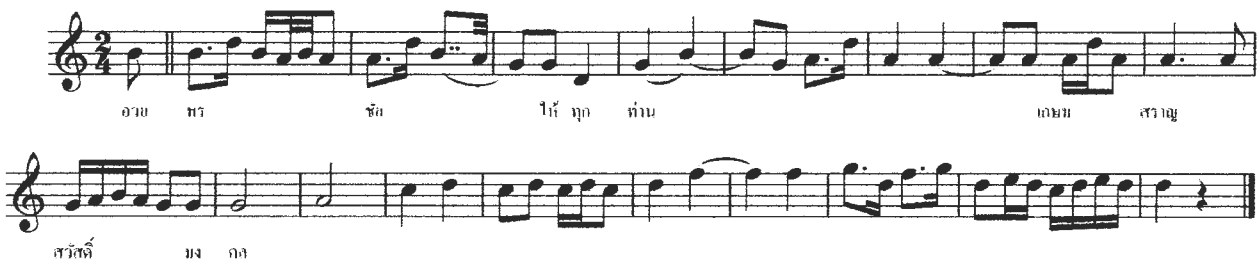
เพลงคำหวาน

คำที่ ๑

- - - -	- - - ล	- - - ท	ลทลล	อา - - - ล	นุ ภาพ - - - ล	- - - ซ	คุณ พระ - - - ล
- - ซม	- - - ม	- ซ - ม	รมร - ซ	- - - -	รัตน - - - ท	- - รท	- ตรัย ลซ – ล
- - - -	- ซ - ล	ทลซ - ล	ทลรทท	- - - -	- - - -	- ล - ท	ลซ – ซ

- - - -	อีก - - - ล	ทลรท	องค์ ทลซลซม	- - ซม	ม - รทม	เทพ - ล - ซ	ไท - - - ล
- - ทล	- - - -	ด้วย - - - ล	เออ ซม - ซล	เอ่อ เอ๋ย - - ซท	บุญ - - รล	บา - - - ล	-ร มี - ล – ล
อีก - - - ล	องค์ - - ลล	เทพ - ล - ล	ไท - ล - ซ	- - - ล	- - ซม	ทั่ว - - ซล	ทุก หน - ซ – ซ
- - ดซ	ลซ - -	- - - ม	- - ซล	- - ซท	- - รล	ทลรล	ทลซ – ล
- - ซม	- - ซร	มรท - ร	- ม - ซ	- - ฟซ	หนา ลทลซ	ท่าน - - ซร	เอย - - - ม

เพลงคำหวาน

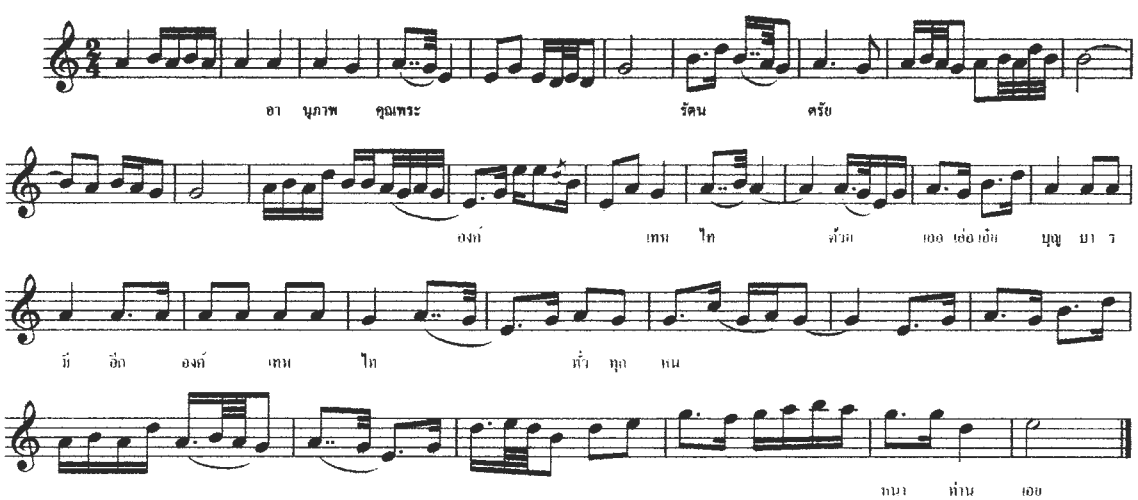

คำที่ ๒

- - - -	- - - ล	- - - ท	ลทลล	โปรด - - - ล	คุ้ม ครอง - - - ล	อ - - - ซ	- ภิบาล - - - ล
- - ซม	- - - ม	- ซ - ม	รมร - ซ	- - - -	บันดาล - - - ท	- - รท	ดล ลซ - ล
- - - -	- ซ - ล	ทลซ - ล	ทลรทท	- - - -	- - - -	- ล - ท	ลซ - ซ
- - - -	ให้ท่าน - - - ล	ทลรท	ชื่น ทลซลซม	- - ซม	ม - รทม	รื่น - ล - ซ	กมล - - - ล

		ด้วย	เออ	เอ่อ เอ๋ย	บุญ	บา	-ร มี
- - ทล	- - - -	- - - ล	ซม - ซล	- - ซท	- - รล	- - - ล	- ล – ล
ให้ท่าน	ชื่น	รื่น	กมล			เปรม	ปรีดิ์
- - - ล	- - ลล	- ล - ล	- ล - ซ	- - - ล	- - ซม	- - ซล	- ซ – ซ
- - ดซ	ลซ - -	- - - ม	- - ซล	- - ซท	- - รล	ทลรล	ทลซ - ล
					หนา	ท่าน	เอย
- - ซม	- - ซร	มรท - ร	- ม - ซ	- - ฟซ	ลทลซ	- - ซร	- - - ม

เพลงคำหวาน

คำที่ ๒
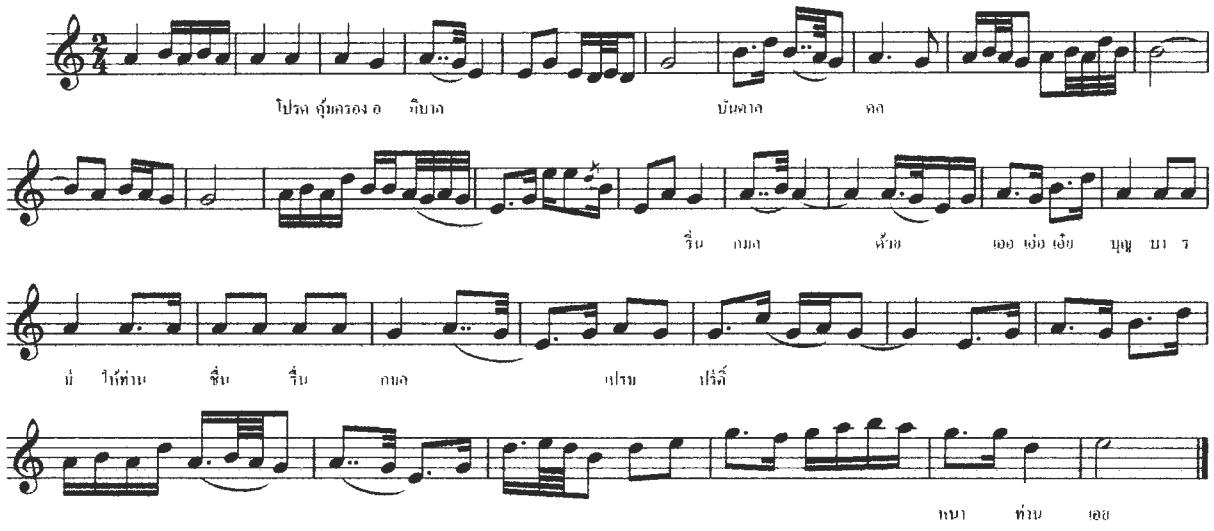
คำที่ ๓

				โกย	ภัย	ไข้	เจ็บ
- - - -	- - - ล	- - - ท	ลทลล	- - - ล	- - - ล	- - - ซ	- - - ล
					ปลาส		ไป
- - ซม	- - - ม	- ซ - ม	รมร - ซ	- - - -	- - - ท	- - รท	ลซ – ล
- - - -	- ซ - ล	ทลซ - ล	ทลรทท	- - - -	- - - -	- ล - ท	ลซ - ซ
	อายุ		ชัย			ยืน	ยัง
- - - -	- - - ล	ทลรท	ทลซลซม	- - ซม	ม - รทม	- ล - ซ	- - - ล

		ด้วย	เออ	เอ่อ เอ๋ย	บุญ	บา	-ร มี
--ทล	----	---ล	ซม - ซล	--ซท	--รล	---ล	- ล – ล
อายุ	ขัย	ยืน	ยัง			ดัง คช	-ชสีห์
---ล	--ลล	- ล - ล	- ล - ซ	---ล	--ซม	--ซล	- ซ – ซ
--ดช	ลช--	---ม	--ซล	--ซท	--รล	ทลรล	ทลช - ล
					หนา	ท่าน	เอย
--ซม	--ซร	มรท - ร	- ม - ซ	--ฟช	ลทลช	--ซร	---ม

เพลงคำหวาน

คำที่ ๓
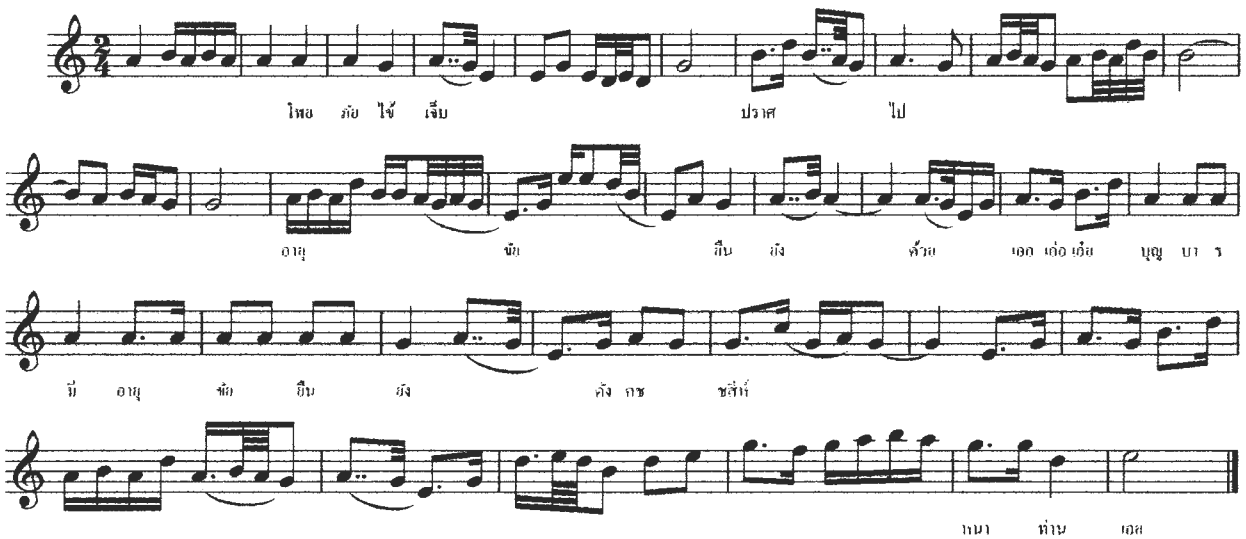
คำที่ ๔

				พร้อม	วรรณะ		สุขะ
----	---ล	---ท	ลทลล	---ล	---ล	---ช	---ล
					พละ		ทวี
--ซม	---ม	- ช - ม	รมร - ช	----	---ท	--รท	ลช - ล
----	- ช - ล	ทลช - ล	ทลรทท	----	----	- ล - ท	ลช - ช
	จง สม		ที่			ปรา	-ถนา
----	---ล	ทลรท	ทลชลซม	--ซม	ม - รทม	- ล – ช	---ล

		ด้วย	เออ	เอ่อ เอ๋ย	บุญ	บา	-ร มี
--ทล	----	---ล	ซม - ซล	--ซท	--รล	---ล	-ล - ล
จงสม	ที่	ปรา	-ถนา			สถา	-พร
---ล	--ลล	-ล - ล	-ล - ซ	---ล	--ซม	--ซล	-ซ - ซ
--ดซ	ลซ--	---ม	--ซล	--ซท	--รล	ทลรล	ทลซ - ล
					หนา	ท่าน	เอย
--ซม	--ซร	มรท - ร	-ม - ซ	--ฟซ	ลทลซ	--ซร	---ม

เพลงคำหวาน
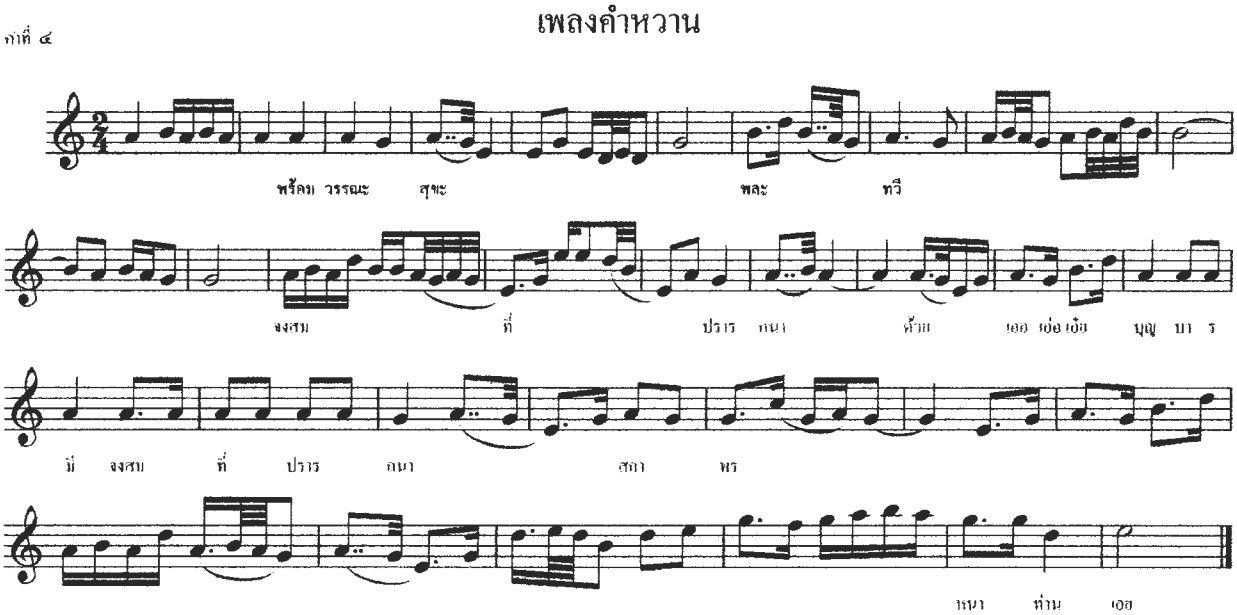
หน้าทับคำหวาน (โทน รำมะนา)

-ทั่ม-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ทั่ม	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ
---ติง	-ติงติงติง	---ทั่ม	-ติง-ทั่ม	-ติง-ทั่ม	-ติง-ติง	-ทั่ม-ติง	-ติง-ทั่ม

หน้าทับคำหวาน (โทน รำมะนา)

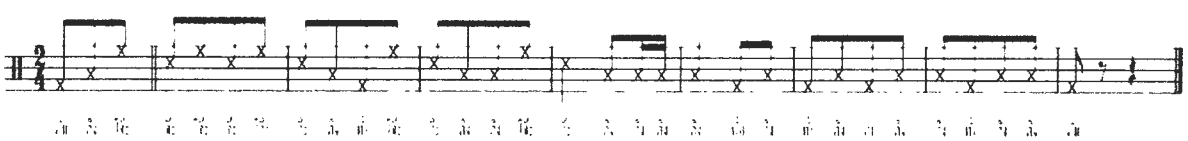

ไม้กรับเดินหน้าทับคำหวาน

- - - กรัก	- - - กริก	- - - แกร้	กริก กรัก	แกร้ แกร้	แกร้ แกร้	- - - กรัก	แกร้ แกร้

ไม้กรับเดินหน้าทับคำหวาน

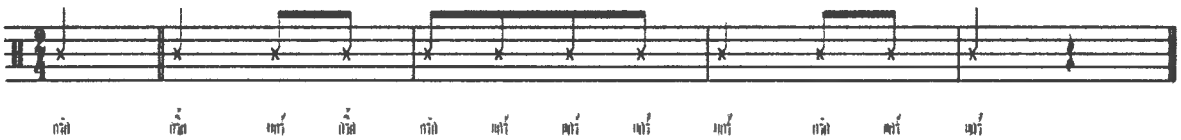

เพลงคำหวาน ทางบรรเลง

- - - ซ	- ลลล	- - - ท	- ลลล	- ท - ร	- ท - ล	- - - ซ	- - - ม
- - - ซ	- ล - ร	- ท - ร	- ม - ซ	- ร - ซ	- - ลท	ลทรท	ลซ - ล
- - - -	- ซ - ล	- ท - ล	- ททท	- - - -	- ซ - ล	- ท – ล	- ซซซ
- - - ล	- ลลล	- ท - ล	- ซ - ม	- ล - ท	- ร - ม	- ล - ม	- ซ - ล
- - - ล	- ลลล	- ท - ล	- ซ - ม	- รมร	ลทรม	- - ลซ	มซ - ล
- ร - ซ	- - ลท	ลทรท	ลซ - ล	- - - -	ซม - ซ	- - ทล	ซม - ซ
- - - ม	- มมม	- ทรม	- ซ - ล	- ท - ร	- ท - ล	- - - ซ	- - - ม
- ซซซ	- ล - ร	- ท - ร	- ม - ซ	- มมม	- ล - ซ	- ฟ่ - ม	- ร - ม

เพลงคำหวาน ทางบรรเลง
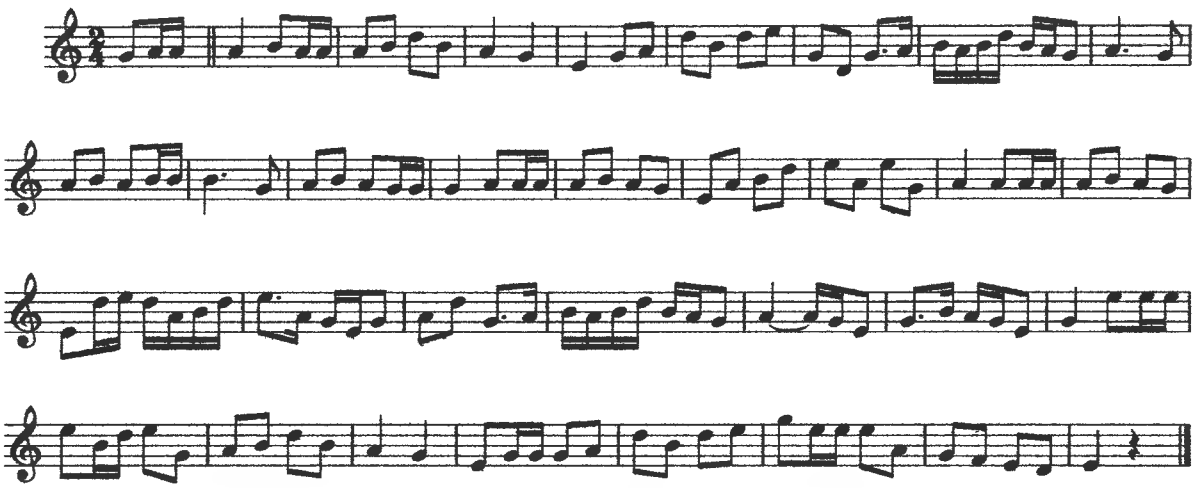
ภาพ ๑๔ ครูศิริ วิชเวชบรรเลงซอสามสาย

สรุป

องค์ความรู้ในการบรรเลงดนตรีไทย ครูศิริ วิชเวช มีพื้นความรู้ทางการบรรเลงดนตรีไทยทั้งปี่พาทย์ และเครื่องสายโดยเรียนกับคุณพ่อ (ครูฟุ้ง วิชเวช) และเรียนทางเครื่องสายกับครูลาภ มณีลดา และครูพิชิต ชัยเสรี โดยพื้นความรู้มีรากอยู่แล้วและได้ฝึกฝนเพิ่มเติมด้วยตัวเองในวิธีคิดที่ต่อเนื่องโดยเฉพาะความสามารถในทางร้องที่เป็นเลิศ ได้นำทางร้องมาใช้ในการประพันธ์ทางเดี่ยวที่ตนเองประพันธ์ขึ้น ทางเดี่ยวซอสามสายจึงมีความไพเราะได้อารมณ์กับการขับร้องที่สัมพันธ์กันอย่างสมดุลย์ ทั้งความไพเราะในการขับร้อง และความงดงามของการบรรเลงซอสามสาย ในการเดี่ยวโดยเฉพาะในทางโอด ซึ่งครูศิริ วิชเวช ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวซอสามสายในเพลงปลาทอง สามชั้น เพลงบุหลันลอยเลื่อน เพลงเห่ช้าลูกหลวง และเพลงคำหวาน

๒.๕ องค์ความรู้ในการเป็นพิธีกรในการไหว้ครูดนตรีไทย

องค์ความรู้ในการเป็นพิธีกรในการไหว้ครูดนตรีไทย ครูศิริ วิชเวชได้รับการถ่ายทอดและได้รับโองการไหว้ครูให้ได้เป็นพิธีกรจากคุณพ่อ(ครูฟุ้ง วิชเวช) และครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ซึ่งการได้รับโองการไหว้ครูนั้น ผู้รับต้องเป็นผู้ที่เหมาะสมในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี ได้บวชเรียนมาแล้ว และมีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีทั้งทางปี่พาทย์และเครื่องสาย ซึ่งครูศิริ วิชเวชเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการยอมรับ จากวงการดนตรีไทยโดยได้รับเชิญให้ไปประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยในสถานที่ต่างๆ ที่มีการเรียนการสอนทางด้านดนตรีไทย เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การไหว้ครูดนตรีไทยของสี่เหล่าทัพ โรงเรียนจิตรลดา ในพระบรมมหาราชวัง มหาวิทยาลัยราชภัฏต่างๆ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่บ้าน ครูองุ่น บัวเอี่ยม และอีกหลายแห่ง ซึ่งเห็นได้ว่าความสามารถในองค์ความรู้ด้านการเป็นพิธีกรไหว้ครูดนตรีไทยของครูศิริ วิชเวช ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยทั่วไป

สำหรับพิธีกรไหว้ครูดนตรีไทยมีขั้นตอนและโองการในการไหว้ครูดนตรีไทยดังนี้

ภาพ ๑๕ การตั้งเครื่องสังเวย

โองการในการไหว้ครูดนตรีไทย

เริ่มพิธี ช่วงเช้า (๙.๐๐ น เป็นต้นไป) ผู้ช่วยพิธีกรจุดธูปแจกให้ผู้เข้าร่วมพิธี คนละ ๒ ดอก ให้ผู้เข้าร่วมพิธีอธิฐานแล้วผู้ช่วยพิธีกรมาเก็บธูปไปปักข้างนอกอาคาร

พิธีกรให้ตั้งนะโมสามจบ พร้อมกัน (นะโม ตัสสะ ภควโต อะรหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ) ๓ จบ พิธีกรอ่านโองการ แล้วให้ผู้เข้าร่วมพิธีว่าตามทีละวรรค

พุทธบูชา มหาเตชะวันโต ธรรมะบูชามหาปัญโญ สังฆบูชา มหาโภควะโต ติโลกะนาถัง อัคคีพะหูบุปผัง อะหังชิเนทัตตะวา อะสีติ กัปปะโกติโย อภิรูโป มหาปัญโญ ทาเรนโต ปิตะกัตตะยัง นิพานัง ปรมังสุขขัง (เริ่มต้นใหม่ตั้งแต่ พุทธบูชา ว่าทั้งหมด ๓ จบ)

พิธีกรอัญเชิญเพลง สาธุการกลอง (ดนตรีบรรเลงเพลงสาธุการกลอง) พิธีกรบริกรรมคาถา ชุมนุมเทวดา ถวายดอกไม้ ธูปเทียน แล้วอัญเชิญเพลงตระสันนิบาต (ดนตรีบรรเลงเพลงตระสันนิบาต)

พิธีกรอ่านโองการ ให้ผู้เข้าพิธีว่าตามทีละวรรค

อิมัง ธิปปัง บุปผัง วะรังคันทัง ครูอาจาริยัง ปฏิคันหาหิ วันทาอาจาริยัง อุปาทะสัพยัง วินาศสันติ สิทธิการะ ปะระปาชา ตัสสมิง ภะวันตุเม

ทุติยัมปิ (ขึ้นต้นใหม่จนจบ) ตะติยัมปิ (ขึ้นต้นใหม่จนจบ)

พิธีกรอัญเชิญเพลงพราหมณ์เข้า (ดนตรีบรรเลงเพลงพราหมณ์เข้า)

ในช่วงนี้เป็นการอัญเชิญพระรัตนตรัย บิดา มารดา ครูอาจารย์ พิธีกรอ่านโองการ ทีละวรรค ให้ผู้เข้าพิธีว่าตาม

นะโม อันว่า นมัสการ เมแห่งข้า มือข้าพเจ้าสิบนิ้ว ยกขึ้นหว่างคิ้ว บูชาคุณพระพุทธเจ้า ข้าพเจ้าจะทำการสิ่งใด ขอให้ประสิทธิทุกอัน พุทธคุณนัง ธรรมคุณนัง สังฆคุณนัง บิดาคุณนัง มารดาคุณนัง ราชะคุณนัง คุณครู คุณพระอุปัชชาญ์ คุณพระกรรมะวาจา คุณพระกรรมฐาน คุณพระรัตนตรัยแก้วทั้งสามประการ คุณครูบาอาจารย์ ที่ท่านได้สั่งสอนสารพัดอักษร ราชเลขยันต์ พุทธะคุณนัง ธรรมะคุณนัง สังฆะคุณนัง สรรพทุกข์ สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย สรรพเสนียดจัญไร วินาสสันติ สรรพสุขนัง ประสิทธิเม อัญเชิญเพลงโหมโรง (ปี่พาทย์บรรเลงเพลงโหมโรง)

ต่อไป ไหว้พระรัตนตรัย-พระเป็นเจ้า-บุปผการี พิธีกรอ่านโองการ แล้วให้ผู้เข้าพิธีว่าตามทีละวรรค

ศรี ศรี วันนี้วันดี ขอให้เจริญศรีสุขสุขสวัสดิ์
ข้าพเจ้าตั้งใจปฏิพัทธ์ นมัสการพระชินสีห์
ยอกรขึ้นเหนือเกล้า ประณมนิ้วดุษฎี
คุณพระปกเกศี ทุกค่ำเช้า เพรางาย
อนึ่งข้าจะไหว้ พระอิศวรและพระนารายณ์
เทวดาทั้งหลาย ทั้งบิดาและมารดา
คุณครูและอาจารย์ ที่ท่านได้สั่งสอนมา
ขอคุณครูจงรักษา ให้ข้าอยู่เย็นเป็นสุข

(ว่าซ้ำตั้งแต่ต้นจนจบทั้งหมด ๓ ครั้ง) พิธีกรอัญเชิญเพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ บาทสกุณี และโคมเวียน (ดนตรีบรรเลงเพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ บาทสกุณี และ โคมเวียน)

ต่อไปอัญเชิญเทพดุริยะดนตรี พิธีกรอ่านโองการ แล้วให้ผู้เข้าพิธีว่าตามทีลวรรค

นะโม อันว่านมัสการ ข้าพเจ้าจะขอกราบกราน เทพไททั้งสามพระองค์ พระวิศสุกรรมผู้ทรงฤทธิ์ ท่านประสิทธิสาปสรร เครื่องเล่นสิ่งสารพันในแหล่งหล้า อีกทั้งท่านเทวดา ปัญจะสีขร พระกรเธอถือพิณ ดีดดังเสนาะสนั่น พระประคนทรรพพระครูเฒ่า คุณครูทั้งนั้นเล่า ได้สืบสานกันมา จนถึงทุกวันนี้ ข้าพเจ้าขออัญเชิญ มารับเครื่องบูชากระยาบวช ณ สถาน ณ ที่นี้ ข้าพเจ้าขออัญชลี พระฤาษีทั้งเจ็ดตน จงมาช่วยอวยพรมงคล แก่ข้าพเจ้าทั้งผองนี้เถิด

(ให้ว่าทั้งหมด ๓ หน ตั้งแต่ต้นจนจบ) พิธีกรอัญเชิญเพลงตระพระประโคนทรรพและ เพลงเสมอเถร

ช่วงนี้เป็นการขอพระรัตนตรัยและเทวดา

พิธีกรอ่านโองการ แล้วให้ผู้เข้าพิธีว่าตามทีละวรรค

ศรี ศรี สิทธิฤทธิ เตโชชัย เดชะพระรัตนตรัย จงมาช่วย อวยพรมงคล ข้าพเจ้าขออัญเชิญเทวดาในสถาน ณ เบื้องบน จงมาสถิตแห่งสกนท์กาย กำจัดเสียซึ่งเสนียดและจัญไร สรรพเคราะห์ สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย อุบัทวอันตราย วินาสสันติ

(ว่าทั้งหมด ๓ หน ตั้งแต่ต้นจนจบ) พิธีกรอัญเชิญเพลงตระเชิญ (ในช่วงนี้ พิธีกร กล่าวคาถาอัญเชิญพระพิฆเณศ....ว่าในใจ)

ในช่วงนี้พิธีกรจุดธูปใหม่ ๓ ดอก ปักในกระถางธูปข้างหน้าพิธีกร แล้วประกาศว่า อัญเชิญพระพิราพ (พิธีกรให้ตั้งนะโม ๓ จบ)

พิธีกรอ่านโองการแล้วให้ผู้เข้าพิธีว่าตามทีละวรรค

อิมัง พุทธัง องค์พระพระพิราทัง ขอเอหิจงมา ธรรมมัง องค์พระพิราทัง ขอเอหิจงมา สังฆัง องค์พระพิราทัง ขอเอหิจงมา พุทธโธ สิทธิฤทธิ ธรรมโมสิทธิฤทธิ สังโฆ สิทธิฤทธิ สุขะ สุขะ ชัยยะ ชัยยะ ภาภะ ลาภะ

สรรพธรรมานัง ประสิทธิเม ประสิทธิเต พุทโธสวัสดีมีชัย ธรรมโมสวัสดีมีชัย สังโฆสวัสดีมีชัย (ว่าทั้งหมด ๓ จบตั้งแต่ต้นจนจบ) (พิธีกรอัญเชิญเพลงองค์พระพิราพเต็มองค์)(ผู้ช่วยพิธีกรจุดธูปปักตามเครื่องสังเวยทุกถาด) แล้วให้ผู้ช่วยพิธีกรตัดเครื่องสังเวยใส่ลงกระทง ๔ ที่ อัญเชิญเทพยดา และครูให้รับประทานเครื่องสังเวย แล้วนำกระทงที่ตัดเครื่องสังเวย ๔ กระทงไปไว้ ๔ มุมพิธี

ตอนนี้ผู้ช่วยพิธีกรจุดธูปถวายเครื่องสังเวยแล้วให้ตั้งนะโม ๓ จบ

พิธีกรอ่านโองการ แล้วให้ผู้เข้าร่วมพิธีว่าตามทีละวรรค

พระประคณทรรพ พระประเท อิมัคสมิง ทิศาพาเค สันติเทวา มหิทิกา เตติตุมเห อนุรักขันตุ ปริภุณขันตุ

ทุติยัมปิ (ว่าตั้งแต่ต้นจนจบ)

ตะติยัมปิ (ว่าตั้งแต่ต้นจนจบ)

พระพิราธาสูน อิมังปะเท สันติเทวา มหิธิกา เตติตุมเห อนุรักขันตุ บริภุนชันตุ

ทุติยัมปิ (ว่าใหม่ตั้งแต่ต้นจนจบ)

ตะติยัมปิ (ว่าใหม่ตั้งแต่ต้นจนจบ)

อิมัง สูปะพญันชนะ สัมปันนัง สาลีนัง โภชนัง อุธกังวรัง อาจาริยัสสะ ปูเชมิ

พิธีกรอัญเชิญเพลงนั่งกิน และเช่นเหล้า ช่วงนี้ลาเครื่องสังเวย

(พิธีกรทำน้ำมนต์) (พิธีกรบริกรรมคาถาในใจ)

พิธีกรให้ตั้งนะโม ๓ จบ

พิธีกรอ่านโองการแล้วให้ผู้เข้าพิธีว่าตามทีละวรรค

อะหังวันทามิ สรรพเทวา นุภาเวนะ อะหังโหตุ เอหิโหตุ

ทุติยัมปิ (ว่าใหม่ตั้งแต่ต้นจนจบ)

ตะติยัมปิ (ว่าใหม่ตั้งแต่ต้นจนจบ)

(พิธีกรอัญเชิญเพลงพราหมณ์ออก เสมอเข้าที่) (ดนตรีบรรเลงเพลงพราหมณ์ออก และเพลงเสมอเข้าที่)

พิธีกรคลุกข้าวตอก ดอกไม้ ในพาน หลังจากนั้นพรมน้ำมนต์ที่เครื่องดนตรีแล้วอัญเชิญเพลงโปรยข้าวตอกและเพลงมหาชัย (ดนตรีบรรเลงเพลงโปรยข้าวตอกและเพลงมหาชัย) พิธีกรโปรยข้าวตอกดอกไม้ ไปยังเครื่องสังเวยและเครื่องดนตรี พิธีกรเจิมเครื่องดนตรีที่ตั้งในพิธีหลังจากนั้นอัญเชิญเพลงเชิดและเพลงกราวรำ (ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด และเพลงกราวรำ)

ภาพ ๑๖ พิธีไหว้ครูดนตรีไทย โรงเรียนจิตรลดา

สรุป

องค์ความรู้ด้านการเป็นพิธีกรไหว้ครูดนตรีไทย ครูศิริ วิชเวช ได้รับการถ่ายทอดเป็นพิธีกรไหว้ครูดนตรีไทยโดยอุทิศตน ครองตน ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี เหมาะสมที่จะเป็นผู้ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และได้รับมอบโองการจากคุณพ่อ(ครูฟุ้ง วิชเวช) และครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ซึ่งครูศิริ วิชเวชก็ได้ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยให้กับสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านดนตรีไทย รวมทั้งสื่อเหล่าทัพ และที่บ้านครูดนตรี เช่น ครูองุ่น บัวเอี่ยม องค์ความรู้ด้านนี้ผู้รับมอบโองการต้องมีความพร้อมทั้งกายใจ ในวุฒิภาวะที่เหมาะสมเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป

ภาพ ๑๙ ครูศิริ วิชเวช ทำพิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ ๕
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช สรุปได้ดังนี้

๑. ในด้านชีวประวัติครูศิริ วิชเวช เกิดวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ตำบลบางโคล่ อำเภอยานนาวา กรุงเทพฯ ในด้านการศึกษาสามัญครูศิริ วิชเวชสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ณ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในด้านการศึกษาดนตรีได้เรียนกับบิดาตั้งแต่จำความได้ ทั้งปี่พาทย์ เครื่องสาย และร้องเพลง ต่อจากนั้นบิดาได้พาไปฝากกับครูโชติ ดุริยประณีต หลังจากนั้นได้เรียนกับครูเหนี่ยว ดุริยพันธ์ จนครูเหนี่ยวถึงแก่กรรม หลังจากนั้นได้เรียนกับครูแช่มช้อย ดุริยประณีต,ครูสุดา เขียววิจิตร, ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต ต่อมาได้เรียนทางเสภาโดยเรียนขับเสภาและขยับกรับเสภากับครูเจือ นาคมาลัย หลานของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) จนถึงขั้นสูงสุดและได้รับมอบกรับคู่มือของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) เอาไว้ใช้เป็นกรับคู่มือมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ยังได้รับการถ่ายทอดการแสดงเสภารำและเสภาตลกในสายครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูศิริ วิชเวชได้เรียนทางร้องกับครูจันทนา พิจิตรคุรการ โดยเฉพาะเพลงทยอยเดี่ยวซึ่งคือเป็นเพลงที่สูงสุดในทางร้องและสูงสุดในชีวิตของครูศิริ วิชเวช หลังจากนั้นได้เรียนทางเครื่องสายกับครูลาภ มณีลดา และได้เรียนซอสามสายกับครูพิชิต ชัยเสรี โดยได้รับแนะนำทางและกลวิธีในการสีซอสามสาย

จะเห็นได้ว่าประวัติของครูศิริ วิชเวชได้เรียนกับครูหลายท่าน หลายสำนัก ซึ่งมีความหลากหลายทางองค์ความรู้ มีความหลากหลายทางกลวิธีต่าง ๆ ซึ่งครูศิริ วิชเวชมีพื้นฐานความรู้ทางดนตรีอยู่แล้วจากการเรียนกับบิดาจึงนำองค์ความรู้ใหม่มาต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดให้กับศิษย์

ผลงานด้านดนตรีไทย

ครูศิริ วิชเวชมีผลงานทางด้านการประพันธ์เพลงไทย โดยประพันธ์ทั้งทางร้องและทางเพลง ได้แก่ เพลงจีนราชสาร เถา ที่ประพันธ์เฉพาะทางร้อง ได้แก่ เพลงเชิดจีน ๓ ชั้น นอกจากนี้ยังปรับปรุงทางร้องเพลงต่าง ๆ อีกหลายเพลงในแนวคิดของการผสมผสาน ลีลา ทำนอง ให้มีความไพเราะ โดยใช้กลวิธีทางการร้องเพลงให้มีความเหมาะสมกับอารมณ์ของเพลง ทั้งเพลงร้องที่ใช้ร้องกับการเดี่ยวเครื่องดนตรีก็ต้องให้มีความไพเราะเป็นพิเศษเหมาะสมกับเพลงเดี่ยวที่มีลีลาทำนองเฉพาะทาง ทั้งยังปรับทางร้องให้เหมาะสมกับผู้หญิง และผู้ชาย ให้มีลีลาต่างกัน ในการปรับทางร้องนั้นครูศิริ วิชเวชมิได้ปรับให้แปลกแยกไปจากของเดิมเสียทีเดียวยังคงยึดรากแบบของทำนองไว้ แต่ปรับเปลี่ยนใส่กลวิธีและลีลา อารมณ์ให้เหมาะสมกับเพลงแต่ละเพลง นอกจากนี้ครูศิริ วิชเวชยังมีความสามารถในการประพันธ์ทำนองเพลงทางซอสามสายในเพลงปลาทองสามชั้น

ผลงานสร้างสรรค์ในการขยับกรับเสภา ครูศิริ วิชเวช ได้คิดไม้กรับเสภา ชื่อ ไม้ "ถอดไม้เดิน" ซึ่งพัฒนามาจากไม้เดินให้มีการต่อเนื่องกับไม้เดิม คือไม้พิฆาตไพรี,ไม้ตีประจันหน้า,ไม้ท้ายั่วรบ, ไม้สยบไม้กรอด, และไม้ถอดไม้เดิน นอกจากนี้ยังสร้างสรรค์ไม้ "ชมธรรมชาติ" ขึ้นอีกไม้หนึ่งด้วย

ในด้านการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของครูศิริ วิชเวชประกอบไปด้วย องค์ความรู้ด้านการขับเสภา,องค์ความรู้ด้านการขยับกรับเสภา,องค์ความรู้ในด้านการขับร้องเพลงไทย,องค์ความรู้ในด้านการบรรเลงดนตรีไทย และองค์ความรู้ในการในการเป็นพิธีกรไหว้ครูดนตรีไทย ในการสังเคราะห์องค์ความรู้นี้ได้พบวิธีการต่าง ๆ ในองค์ความรู้แต่ละอย่างโดยแยกแยะได้ว่าในการขับเสภา มีวิธีการเกริ่นขนาดยาว ๒ แบบ เกริ่นขนาดกลาง ๖ แบบ และเกริ่นขนาดสั้นธรรมดาและเกริ่นขนาดสั้นแบบทอดเสียง นอกจากนี้ยังมีการเกริ่นนสำเนียงภาษาต่าง ๆ ได้แก่ เกริ่นเสภาลาว,เสภามอญ ๒ แบบ,เสภาแขก,เสภาจีน มีทำนองหลักในการขยับเสภา ๓ แบบ นอกจากนี้ยังมีทำนองปรุงแต่งอีก ๔ แบบ ในลักษณะของการขับเสภาเป็นเรื่องต่อเนื่องกันโดยมีบทขับทั้งชายและหญิง ซึ่งมีเสียงสูงต่ำต่างกัน ครูศิริ วิชเวชก็มีวิธีการโหนเสียงหลบเรื่องให้เข้ามาหากันได้โดยไม่เพี้ยนเสียง ในการขยับกรับเสภาพบว่ามีวิธีการขยับกรับหลายลักษณะมีวิธีการจับที่จะสามารถขยับได้ดี และวิธีการขยับให้ได้เสียงต่าง ๆ ดังนี้คือ เสียงกรอ,เสียงกรี้,เสียงกรอด (เสียงพิเศษ) เสียงเหล่านี้นำมาผสมกันเป็นไม้เสภาแบบต่าง ๆ มีชื่อเรียกว่า ไม้กรอ,ไม้สกัด (มีไม้สกัดสั้นเบา,สกัดสั้นหนัก,สกัดยาวเบา,สกัดยาวหนัก) และไม้พิเศษซึ่งมี ๓ แบบ ได้แก่ ไม้ไหว้ครู,ไม้เดินหรือดำเนินความ,ไม้รบและไม้รบพิเศษ ซึ่งมีชื่อไม้เฉพาะดังนี้ ไม้พิฆาตไพรี,ไม้ตีประจันหน้า,ไม้ท้ายั่วรบ, ไม้สยบไม้กรอด,และไม้ที่ครูสร้างสรรค์ขึ้นเข้าชุดกับไม้รบพิเศษให้ต่อเนื่องกันคือ ไม้ถอดไม้เดินและมีไม้ชมธรรมชาติ อีกไม้หนึ่งที่ใช้ขยับประกอบในการขับเสภาทชมธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีไม้กรับที่ใช้กับหน้าทับปรบไก่และหน้าทับสองไม้ สำหรับองค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทยพบว่ามีกลวิธีในการขับร้องเพลงไทยหลายกลวิธีใช้ในบทเพลงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะเหมาะสมกับลีลาทำนอง อารมณ์เพลงและบทร้อง ทั้งยังให้เหมาะสมกับการบรรเลงแบบต่าง ๆ ด้วย ซึ่งกลวิธีต่าง ๆ มีดังนี้คือ เสียงครั่น,เสียงกระทบ ,เน้นเสียง,ประคบเสียง,ประคบคำ,กล่อมเสียง,กลิ้งเสียง,กลึงเสียง,กลืนเสียง,เสียงควรญ,ควงเสียง,ข้อนเสียง ปั้นเสียงปั้นคำ,ผันเสียง,ผ่อนเสียง,โยกเสียง รวบเสียง,ลักจังหวะ ย้อยจังหวะ,เสียงสะดุด,เสียงหนักเสียงเบา,หางเสียง,เหินเสียง,โหนเสียง,เสียงลอย,เสียงอาศัย (เสียงผี),เสียงลงทรวง,เสียงเครือ,ร่อนใบไม้ร่วง,สะบัดเสียงและทิ้งเสียง ซึ่งองค์ความรู้ในด้านกลวิธีการขับร้องเพลงไทยมีความงดงามทางด้านเสียงเป็นองค์ความรู้ที่มีความพิเศษไพเราะ ทั้งยังเป็นแบบแผนสำหรับการศึกษาทางคีตศิลป์ให้ถึงองค์ความรู้จึงจะเป็นเลิศในทางร้อง และยังมีความสัมพันธ์กันกับทางบรรเลงดนตรีไทยโดยเฉพาะในการเดี่ยวเครื่องดนตรีซึ่งครูศิริ วิชเวชได้สร้างสรรค์ประพันธ์ทางบรรเลงซอสามสายในเพลงปลาทองสามชั้น เป็นทางเดี่ยวซอสามสายในลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในทางร้องและบรรเลงทางบรรเลงเดี่ยวซอสามสายเพลงปลาทองสามชั้นนี้จึงมีความงดงามวิจิตรสมเป็นทางเดี่ยว และยังได้เรียบเรียงทางเดี่ยวเพลงบุหลันลอยเลื่อนขึ้นใหม่โดยได้แนวคิดจากครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นอกจากนี้ในเพลงเห่ช้าลูกหลวงทำนองเดิม

ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงโดยได้แต่งบทร้องขึ้นใหม่และได้พัฒนารูปแบบของวงขับไม้โดยเพิ่มสังข์ ฆ้องชัย และกรับเสภา ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีมงคลประกอบด้วยเพลงสรภัญญะใหญ่ สรภัญญะและเพลงคำหวาน บรรเลงรับด้วยวงมโหรีเครื่องหก

องค์ความรู้พิเศษของครูศิริ วิชเวชคือการเป็นพิธีกรในการไหว้ครูดนตรีไทย เป็นผู้ประกอบพิธีอ่านโองการ โดยครูศิริ วิชเวชได้รับโองการมาจากคุณพ่อ (นายฟุ้ง วิชเวช) และครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมในการครองตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี องค์ความรู้ด้านนี้ครูศิริ วิชเวชได้ให้นำคาถาทั้งหมดมาบันทึกไว้เป็นองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษา ได้แนวคิดในการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม การประสาน คาถา ประสานใจ ให้มีความสงบระลึกถึงครูบาอาจารย์ทั้งเทพยดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และครูอาจารย์ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว การรู้จักให้ความเคารพ รัก ร่วมแรงร่วมใจ ในวัฒนธรรมที่เป็นของคนไทยให้ดำรงอยู่ในสุนทรียรสที่งดงามนำพาให้กุลบุตร กุลธิดามีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีในสังคม เป็นผู้หนึ่งที่อนุรักษ์วัฒนธรรมของไทยให้ดำรงอยู่คู่ประเทศชาติ

อภิปรายผล

ผลงานของการศึกษาองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายศิริ วิชเวช

ในลักษณะการบันทึกองค์ความรู้ต่าง ๆ ของครูศิริ วิชเวชเป็นการศึกษาบุคคลที่มีภูมิปัญญาทางด้านดนตรีไทยโดยได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ ผลงานที่ปรากฏมีความหลากหลายในสายดนตรีไทย โดยโดดเด่นทางด้านการขับเสภา การขยับกรับเสภา ซึ่งมีภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏในวิธีคิด โดยการศึกษาจากองค์ความรู้เดิมและพัฒนาองค์ความรู้เดิมนำมาสร้างสรรค์งานใหม่ ซึ่งมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กับองค์ความรู้เดิมซึ่งเป็นวิธีคิดที่ดวงใจ อมาตยกุล (๒๕๓๓ : ๑) กล่าวถึงวิวัฒนาการของดนตรีที่มีการพัฒนามาตามลำดับ และการคิดเสภาภาษาก็มีการเกี่ยวข้องกับปัญญา รุ่งเรือง(๒๕๓๓: ๕) ที่กล่าวถึงระบบเสียงที่มีความเกี่ยวข้องกันในชนชาติต่าง ๆ ยุคต่าง ๆ ในประเทศไทย ในสมัยโบราณการขับเสภาที่มีสำเนียงภาษาต่าง ๆ ทำให้สำนึกถึงชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบประเทศไทย ในวัฒนธรรมที่อาจเหมือน คล้าย หรือแตกต่างกัน นอกจากนี้ในด้านกลวิธีที่มีความสุนทรีย์ทางการขับร้องเพลงไทยเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่มีความพิเศษล้ำลึกในวัฒนธรรมที่เป็นศาสตร์ทางดีตศิลป์จัดเป็นดนตรีแบบฉบับ ซึ่งเป็นศิลปะทางดนตรีที่เจริญถึงขั้นสูงสุด นำความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ทั้งยังมีมูลค่าในการจัดแสดงให้ปรากฏในสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยและต่างประเทศให้ศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีไทยการขับเสภา การขับร้องเพลงไทยสู่สายตาประชาชน สู่สังคม ทั้งยังทำให้ศาสตร์ด้านดนตรีที่มีความสุนทรีย์เป็นศาสตร์ทางเสียงรับรสได้จากการฟังเป็นที่ประจักษ์ เป็นแบบแผนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษา สำหรับในด้านการประพันธ์ทางร้องและทางบรรเลงมีความสอดคล้องกับสงัด ภูเขาทอง (๒๕๓๒: ๓๕) ได้กล่าวถึงทางร้องและทางบรรเลงที่มีความสัมพันธ์กัน มีการเลียนเสียงซึ่งกันและกัน มีจังหวะและขนาดเพลงเท่ากัน นอกจากบางเพลงที่เป็นเพลงประเภทเพลงใหญ่หรือเพลงโยนซึ่งครูศิริ วิชเวชได้แต่งทางร้องและทางบรรเลง และปรับปรุงทางร้องในบางเพลงให้มีความ

ไพเราะ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านการประกอบพิธีไหว้ครู โดยครูศิริ วิชเวชเป็นพิธีกรในการไหว้ครู สมกับเป็นศิลปินแห่งชาติที่มีการครองตนให้อยู่ในศีลธรรม มีจริยธรรม มีคุณธรรมจึงสามารถเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมในการไหว้ครูดนตรีไทยได้และเป็นที่ยอมรับในสังคม เหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างของบุคคลที่ได้รับการยอมรับและเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยที่ควรเสนอแนะให้มีการศึกษาต่อเนื่องได้แก่

๑. การศึกษาวิเคราะห์เพลงที่ครูศิริ วิชเวชประพันธ์ขึ้นใหม่ได้แก่ เพลงเชิดจีนสามชั้น เพลงจีนราชสารเถา เพลงปลาทอง (ทางเดี่ยวซอสามสาย) เพลงชุดเห่ช้าลูกหลวง

๒. การศึกษาทางร้องในบทเพลงที่ครูศิริ วิชเวชได้ปรับปรุงทางร้องได้แก่ เพลงการะเวกเล็ก,เพลงเขมรปี่แก้ว,เพลงต่อยรูป,เพลงเขมรราชบุรี,เพลงพิรุณสร่างฟ้าสามชั้น,เพลงพญาโศกสามชั้น, เพลงสุรินทราหูสามชั้น,เพลงสารถีสามชั้น,เพลงหกบทสามชั้นและเพลงชุดภาษา

๓. การศึกษาภูมิปัญญาของผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรี,ศิลปะและวัฒนธรรม ให้ได้องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่สมควรบันทึกไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาหรือนำมาพัฒนาจากคุณค่าสู่มูลค่าที่นำคุณค่าไปพัฒนาในงานศิลปะวัฒนธรรมสู่สังคม สู่ชุมชน สู่นานาประเทศในโลก ในรูปแบบของการแสดงและสื่อต่าง ๆ ในลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนา อินทรสุนานนท์ . เทคนิคการขับร้องเพลงไทย. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๐.

_____ . (๒๕๓๖) การขับร้องเพลงไทย. เอกสารประกอบการสอนวิชาดุริย ๓๓๔ ,ดุริย ๓๓๘. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,อัดสำเนา.

_____ . (๒๕๔๐) เอกสารประกอบคำสอนวิชาพื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม. อัดสำเนา.

_____ . (๒๕๔๑) พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม. เอกสารประกอบการสอนวิชา มส๕๙๒ (HS 592) สาขามานุษยวิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์

_____ . (๒๕๔๖) ประมวลสาระชุดวิชาไทยศึกษา. หน่วยที่ ๑๐ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาศิลปศาสตร์.

กรมศิลปากร . โน้ตเพลงไทย เล่ม2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๙.

คณพล จันทร์หอม.(๒๕๓๙) การขับร้องเพลงไทย กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

จตุพร สีม่วง. (๒๕๔๓). ลีลาการขับเสภาไทย. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จักรพงษ์ กลิ่นแก้ว. เสภา ดุริยนิพนธ์ สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๔๓. ถ่ายเอกสาร

เจริญใจ สุนทรวาทิน. "หลักการขับร้องเพลงไทยของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน)" ข้าพเจ้าภูมิใจที่เกิดเป็นนักดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๓๐.

ชิ้น ศิลปบรรเลง และลิขิต จินดาวัฒน์. (๒๕๒๑) ดนตรีไทย.กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ศาสตร์มหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา). บัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

ชัชชัย พวกดี. (๒๕๔๗). การศึกษาเพลงไทยสำเนียงภาษา. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ณรงค์ เขียนทองกุล. (๒๕๓๙) มานุษยวิทยาการดนตรี: กรณีศึกษาบ้านบางลำพู.

วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต(วัฒนธรรมศึกษา). บัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

_____.(๒๕๔๑). บ้านบางลำพู ชุมชนดนตรีชาวบ้านที่ยิ่งใหญ่และเก่าแก่ของกรุงเทพฯ . กรุงเทพฯ: มติชน.

ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์,(๒๕๔๕) บทความเรื่อง ครูสำราญ เกิดผล คนดี ศรีอยุธยา คลังวิชา ปี่พาทย์ ฝั่งธนฯ. วารสารดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

_____ . สารานุกรมเพลงไทย.เรือนแก้วการพิมพ์.กรุงเทพ,ม.ป.ท

_____ . สารานุกรมเพลงไทย.(๒๕๔๒)กรุงเทพฯ: ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ.

โตม สว่างอารมณ์. (๒๕๔๐). ศึกษาชีวประวัติ และวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์ของจางวางทั่ว พาทยโกศล. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงใจ อมาตยกุล. (๒๕๓๓). ดนตรีตะวันออก. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถาวร สิกขโกศล และศิริ วิชเวช. (๒๕๔๓). เสภา เสนาะคำหวาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ทบวงมหาวิทยาลัย. เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย. สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, ๒๕๓๗.

ท้วม ประสิทธิกุล. "วิธีขับร้องเพลงไทยให้ไพเราะ" หนังสือที่ระลึกงานศพนางท้วม ประสิทธิกุล กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ฟ จำกัด, ๒๕๓๔.

นพธร ปัญญาพิสิทธ์. (๒๕๔๐). การวิเคราะห์ทางร้องเพลงจระเข้หางยาว เถา ทางธรรมดามีเที่ยวกลับ. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญสืบ บุญเกิด.(๒๕๓๘). การศึกษาชีวประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของครูสำราญ เกิดผล. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประเวศ วะสี. วัฒนธรรมกับการพัฒนา. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.โรงพิมพ์คุรุสภา. ๒๕๓๗.

ปัญญา รุ่งเรือง. (๒๕๓๓). ระบบเสียงดนตรีสยาม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา รุ่งเรือง. (๒๕๔๖). ประวัติการดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เปลื้อง ณ นคร. พจนภาษา. กรุงเทพ. ๒๕๔๔.

พันธ์ศักดิ์ วรรณดี. (๒๕๔๓). การศึกษาทางร้องเพลงตับต้นเพลงฉิ่ง ๓ ชั้น. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พูนพิศ อมาตยกุล. (๒๕๒๗). ดนตรีวิจักษ์. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสมัย จำกัด.

มานพ วิสุทธิแพทย์. (๒๕๓๔). ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

มนตรี ตราโมท. (๒๕๔๕). คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ยมโดย เพ็งพงศา. (๒๕๔๕). ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับคีตศิลป์ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

_____. (๒๕๓๕) รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาร้อยกรองประเภทกลอนในแง่วรรณศิลป์และคีตศิลป์ไทย . สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

รุจี ศรีสมบัติ. (๒๕๔๓). การวิเคราะห์ทางร้องเพลงชุดเสภาของครูศิริ วิชเวช. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม. บริษัทนานมีบุ๊คส์. กรุงเทพฯ: ๒๕๔๒

วิมาลา ศิริพงษ์. (๒๕๓๘). การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สงัด ภูเขาทอง. (๒๕๓๒). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

สงบศึก ธรรมวิหาร. (๒๕๓๔). แนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรีไทยและเพลงไทย. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สมหมาย โมกขศักดิ์. (๒๕๕๐). ศึกษาภูมิปัญญาครูดนตรีไทย : กรณีศึกษา ครูอุ่น บัวเอี่ยม. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุมาภรณ์ กล้าหาญ. (๒๕๔๐). เพลงโอ้ : เพลงประกอบการแสดงโขนละครไทย. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (๒๕๓๖). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.

_____ . (๒๕๔๔) วิเคราะห์เอกลักษณ์ไทยในกระแสความเปลี่ยนแปลง .กรุงเทพฯ. อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.

อรวรรณ บรรจงศิลป์ และคณะ. (๒๕๓๔). ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดตุริยางคศิลป์. งานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

สัมภาษณ์

นรริต วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

นรริต วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๒.

ยมโดย เพ็งพงศา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร. เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๒.

ศิริ วิชเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๔/๓๑๗ ซอย ๒๐ หมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนา-ตราด ตำบลดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๒.

ภาคผนวก

ศัพท์สังคีตการขับร้องเพลงไทย

๑.ครั่น	หมายถึง	เป็นความถนัดไม่ปรากฏในท่อนใดของบทเพลงซึ่งอยู่ที่ความเหมาะสมของบทเพลงนั้น ๆ "ครั่น" เป็นส่วนของการประคบเสียงโดยการเอื้อนเสียงสะดุดให้สะดุดและสะเทือนอย่าวต่อเนื่อง ซึ่งอาจยืนเสียงเดิม หรือไม่ก็ได้
	หมายถึง	การทำเสียงร้องสะดุดสะเทือนเพื่อให้เกิดความไพเราะ เสียงนี้จะออกมาคล้ายการกระแอมแต่การกระแอมจะลึกกว่าครั่นจะมีทั้งยาวและสั้น แบ่งเป็น ๒ แบบ คือครั่นที่ทำนองและครั่นที่คำร้อง
	หมายถึง	การลากเสียงอือและเสียงอื่น โดยสะเทือนเสียงที่เพดานขึ้นนาสิกและสะดุดเสียง
๒.กระทบ	หมายถึง	เสียงที่มีทั้งในคำร้องและคำเอื้อน โดยการเปล่งเสียงเอื้อนอย่างน้อย ๓ พยางค์ขึ้นไป โดยที่พยางค์หลังต้องกระชั้น กระชับ
	หมายถึง	การออกเสียงต่างระดับกัน อาจเป็น ๒ เสียงหรือ ๓ เสียง เรียกว่ากระทบเสียง ๒ เสียง หรือ ๓ เสียง การออกเสียงกระทบเป็นเพียง ๒ เสียงหรือ ๓ เสียงมาเฉียดกันเท่านั้น มี ๒ ลักษณะคือ กระทบเสียงตรง และกระทบเสียงต่างเสียง และแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ กระทบคำร้อง และกระทบทำนอง
	หมายถึง	การลากเสียงยาวสัมผัสเสียงสั้นและกลับมาเสียงเดิมเช่น เออ-เฮอะ-เออ เสียงกระทบนี้อาจทำได้หลายครั้งต่อเนื่องกันขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ร้อง
๓.เน้นเสียง	หมายถึง	เสียงที่มีทั้งในคำร้องและคำเอื้อน โดยการเปล่งเสียงให้หนักหรือเบากว่าปกติเพื่อให้เกิดความไพเราะตรงกับอารมณ์เพลง ความหมายของคำ และอักขรวิธี
	หมายถึง	การทำให้เสียงชัดขึ้นตามความเหมาะสมของคำร้องและอารมณ์เพลง จะพบแต่การเน้นคำร้อง ยังไม่พบการเน้นทำนอง
	หมายถึง	การให้ความสำคัญกับเสียงเอื้อนหรือคำร้องโดยเพิ่มน้ำหนักเสียงหรือเน้นคำให้ชัดเจนเป็นพิเศษจะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องการร้องเพลงละครต้องเน้นทุกถ้อยคำกระทงความเสียงหนัก / เสียงเบา

๔.ประคบเสียงประคบคำ หมายถึงการเปล่งเสียงให้นุ่มนวลไพเราะตรงกับอารมณ์เพลงความหมายของคำและอักขรวิธีโดยเสียงที่ออกมานั้นจะต้องมีความพอดีไม่มากไม่น้อยเกินไป

หมายถึง เสียงที่มีลักษณะคล้ายการเน้นเสียงแต่มากกว่า

หมายถึง การทำเสียงร้องให้ชัดเจนตรงตามความประสงค์ของทำนองโดยไม่ดังหรือไม่เบาจนเกินไป

๕.กล่อมเสียง หมายถึง เสียงที่มีลักษณะคล้ายการประคบเสียง

หมายถึง การทำเสียงให้นวลเนียน ราบรื่น

กล่อมเสียง,กลิ้งเสียง,กลึงเสียง หมายถึงเสียงที่มีลักษณะคล้ายกับประคบเสียง แต่ขึ้นอยู่กับเทคนิคและลีลาของผู้ร้อง

๖.กลิ้งเสียง หมายถึง เสียงที่คล้ายกับการครั่นแต่จะนุ่มกว่ามีการโหนเสียงเข้าผสมเล็กน้อยจะใช้เสียงต่อเนื่องกันมีระดับเสียงที่มากกว่า ๒ เสียงขึ้นไป

๗.กลึงเสียง หมายถึง การกล่อมทำนองร้องมาผสม คำว่ากลึงเสียง และตึงเสียงน่าจะเป็นเสียงเดียวกัน

๘.กลืนเสียง หมายถึง เสียงร้องที่หมดที่ท้ายคำในส่วนเป็นทำนอง เสียงจะอยู่ในลำคอเป็นเสียงที่ค่อนข้างต่ำ ต้องใช้เสียงอือจึงจะกลืน
มักพบในเพลงสำเนียงมอญ

หมายถึง การร้องโดยเผยอปากเล็กน้อยทำให้เสียงผ่านลงลำคอแล้วปล่อยเสียงกลับออกมาใหม่ คล้ายเสียงกลึงแล้วปล่อยออกมาใหม่

๙.ขยักขย่อน หมายถึง การร้องโดยเปล่งเสียงเอื้อนที่ยืนอยู่เพียงเสียงเดียว โดยการปรุงแต่งเสียงให้สละสลวยตรงตามทำนองหลัก

๑๐.ครวญ หมายถึง การร้องโดยการเปล่งเสียงออกมาจากลำคอเป็นเสียงเอื้อน
โดยโยนเสียงและผันเสียงโหนเสียงไปสูงต่ำ มีทั้งเสียงหนักและเบา
เลื่อนไหลติดต่อกันไปจนกว่าจะหมดท่วงทำนอง มักจะมีคำสุดท้าย
ของเพลงที่จะร้องครวญ "ครวญ" จะมีอยู่ในเพลงร่ายนอก เพลงโอ้ปี่
เพลงประเภทหน้าทับสองไม้

หมายถึง ลักษณะท่วงทำนองเพลงที่แสดงถึงอารมณ์โศกเศร้า โดยกำหนดรูปแบบ ไว้โดยเฉพาะใช้ในการแสดงโขนละครเท่านั้นเป็นที่หมายรู้กันในหมู่นักร้อง

	หมายถึง	เทคนิคการเปล่งเสียงคำร้องและการเอื้อนเพื่อให้เกิดอารมณ์เศร้าโศก โดยเฉพาะจะขยายทำนองได้ตามความเหมาะสมในอัตราจังหวะหน้าทับเดิม
๑๑.คร่อม	หมายถึง	การร้องที่ลงเสียงได้ตรงกับจังหวะ อาจจะลงก่อนจังหวะหรือหลังจังหวะ เช่น การลัก การย้อย เสียงที่จบทำนองต้องตรงกับเสียงที่กำหนดไว้โดยเจตนาให้เกิดความไพเราะ
	หมายถึง	วิธีการขับร้องที่เจตนาร้องให้ไม่ตรงจังหวะเพื่อความไพเราะและแสดงออกถึงอารมณ์ในเฉพาะเพลงบางเพลง
๑๒.ควงเสียง	หมายถึง	คล้ายกับเสียงศัพท์อื่นเช่น ช้อนเสียง โยนเสียง โหนเสียง ผันเสียง
	หมายถึง	การขับร้องที่ใช้เสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ หรือเสียงต่ำขึ้นไปหาสูงในเสียงเดียวกัน แบ่งเป็นควงเสียงสูงและควงเสียงต่ำ
ควงเสียงสูง	หมายถึง	การร้องที่ต้องใช้การม้วนเสียง โดยเริ่มจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงให้เสียงต่อเนื่องกันแล้วสะบัดเสียงในตอนท้าย
ควงเสียงต่ำ	หมายถึง	การร้องที่ต้องใช้การม้วนเสียงจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำโดยให้เสียงต่อเนื่องกันแล้วกระทบเสียงในตอนท้าย
๑๓.ช้อนเสียง	หมายถึง	ลีลาการร้องที่เน้นถ้อยคำโดยใช้เสียงต่ำไปหาเสียงสูง
	หมายถึง	การขับร้องที่ทำให้เสียงอ่อนลงมาแล้วย้อนเสียงขึ้นไปเพื่อให้คำชัดเจนและนุ่มนวล
	หมายถึง	การขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียงความเด่นชัดของคำร้องบางคำให้เหมาะสมกับอารมณ์เพลง
๑๔.การปั้นเสียง	หมายถึง	การบังคับเสียงร้องจากลำคอให้กลมกล่อมชัดเจนตั้งใจที่จะขับร้องให้ลื่นหู
๑๕.ปริบ	หมายถึง	การลากเสียงอือหรือเสียงอื่น โดยสะเทือนเสียงที่เพดานขึ้นนาสิกแล้วสะดุดเสียงมีลักษณะเดียวกับครั่นแต่เสียงสั้นกว่า
	หมายถึง	เสียงเบาและสั้นกว่ากระทบ
๑๖.โปรย	หมายถึง	ลีลาของการร้องที่เน้นถ้อยคำ โดยการโรยเสียงจากสูงลงมาหาต่ำ
๑๗.ผันเสียง	หมายถึง	การใส่หางเสียงที่ถ้อยคำนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

๑๘.ผ่อนเสียง หมายถึง การร้องโดยก่อนที่จะเปล่งเสียงต้องสูดลมหายใจเข้าให้เต็มที่เมื่อต้องการใช้เสียงยาว ก็ค่อย ๆ ผ่อนลมออกทีละน้อยอย่างสม่ำเสมอ แม้จะต้องทำเสียงที่มีช่วงยาวตามกำหนดจังหวะหนึ่งฉิ่งฉับก็ตาม วิธีนี้จะช่วยชะลอกำลังไว้ให้มีมากพอและผ่อนใช้ให้พอเหมาะพอดีก็จะมีกำลังเสียงใช้อย่างพอเพียง

๑๙.ม้วนเสียงและม้วนคำ หมายถึงการขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียงแสดงความเด่นชัดของคำร้องและการเอื้อนเช่นเดียวกับการช้อนเสียงโดยเพิ่มความละเอียดของท่วงทำนองมักใช้ในตอนจบของท่อนเพลง

๒๐.โยกเสียง หมายถึง การทำเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ในระดับเสียงเดิมกลับไปกลับมาหลาย ๆ ครั้งจนกว่าจะหมดทำนอง

หมายถึง การขับร้องที่ใช้เสียงเอื้อนตั้งแต่ ๒ เสียงขึ้นไป เคลื่อนไปมาจากช้าไปหาเร็ว

หมายถึง การเอื้อนจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งโดยการสลับเสียงไปมาอย่างต่อเนื่อง มีการผ่อนเสียงบ้างเพื่อให้เกิดความไพเราะ

๒๑.โยนเสียง หมายถึง การทำเสียงให้แกว่งไปมาจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งและกลับมาเสียงเดิมให้ลงตามจังหวะ โยนเสียงนี้มีไว้เพื่อเป็นที่พักของเพลงบางตอนและเปิดโอกาสให้ผู้ร้องหรือผู้แต่งได้ประดิษฐ์ทำนองดัดแปลงออกไปได้ตามพอใจ จะสั้นจะยาวเท่าใดก็ได้เพียงแต่เมื่อสุดท้ายของการพลิกแพลงไปแล้วให้มาตกอยู่ที่เสียงอันเป็นความประสงค์ของโยนเสียงตอนนั้นเท่านั้น

หมายถึง วิธีการเอื้อนเพื่อเชื่อมคำร้องหรือการเอื้อนให้ร้อยรัดติดต่อกัน โดยการออกเสียงจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง เน้นให้มีน้ำหนักเสียงและการกระแทกเสียงในตอนร้องให้เหมาะสมส่วนมากมักใช้ในเพลงสำเนียมอญ

๒๒.รวบเสียง หมายถึง การทำเสียงช่วงท้ายทำนองเพลงจากการดำเนินทำนองร้องในจังหวะเร็วสะดุดเสียงแล้วผ่อนทำนองต่อไปให้ช้าลง

หมายถึง การร้องเอื้อน ๓ เสียงเริ่มจากเสียงที่ ๑ ผ่านไปเสียงที่ ๒ โดยเร็วและยืนอยู่ในเสียงที่ ๓

หมายถึง วิธีการร้องและการเอื้อนตั้งแต่ ๒ เสียงขึ้นไปให้กระชับเน้นและตรงจังหวะ และแสดงอารมณ์เพลง ส่วนมากใช้นบทเพลงที่มีจังหวะเร็ว

๒๓.ลักจังหวะ หมายถึง การร้องซึ่งดำเนินไปโดยไม่ตรงจังหวะ เสียงที่หนักหรือน่าจะลงตรงจังหวะก็ให้ตกลงในที่อื่นซึ่งไม่ตรงจังหวะ แต่การกระทำนี้เป็นการกระทำโดยเจตนาเพื่อให้เกิดความไพเราะหรือเร้าอารมณ์

หมายถึง การขับร้องที่วางคำและทำนองลงก่อนถึงจังหวะ

หมายถึง วิธีการร้องที่เจตนาออกเสียงคำร้องหรือเอื้อนก่อนจังหวะตกเพื่อให้เกิดความไพเราะ

๒๔.ย้อยจังหวะ หมายถึง การร้องซึ่งประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรจะตกลงตรงจังหวะไปตกภายหลังจังหวะเมื่อเป็นเช่นนี้ทำนองของประโยคนั้นก็จะยาวกว่าประโยคธรรมดา

หมายถึง การขับร้องที่วางคำและทำนองลงหลังจังหวะ

หมายถึง วิธีการร้องที่มีเจตนาออกเสียงคำร้องหรือคำเอื้อนหลังจังหวะตกเพื่อให้เกิดความไพเราะ ส่วนมากจะใช้ในคำร้องหรือเอื้อนท้ายวรรคเพลง

๒๕.ล่วงหน้า หมายถึง การร้องซึ่งประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรจะตกตรงจังหวะไปตกก่อนจังหวะ

หมายถึง มีความหมายเดียวกับคำว่า “ลักจังหวะ”

๒๖.เลื่อนไหล หมายถึง การเอื้อนเสียงเปล่าไปตามทำนองเพลง

เลื่อนไหลเสียง หมายถึง การขับร้องที่เปล่งเสียงเอื้อนอย่างต่อเนื่องจากระดับเสียงสูงมาหาระดับเสียงต่ำ

เลื่อนไหล(ขึ้น-ลง)หมายถึง วิธีการขับร้องหรือเอื้อนที่เจตนาลากเสียงจากระดับเสียงต่ำไปหาเสียงสูงหรือจากระดับเสียงสูงไปหาเสียงต่ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกัน ส่วนมากใช้ในเพลงสำเนียงมอญ

๒๗.เสียงสะดุด หมายถึง การทำเสียงให้กระทบกันเหมือนสะดุดเพียงเบา ๆ ในระหว่างที่เสียงยาวเล็กน้อย สำหรับใช้สอดแทรกหรือปรุงแต่งให้มีอรรถรสยิ่งขึ้น

๒๘.เสียงปริบ หมายถึง การปฏิบัติการเอื้อนเสียงหนึ่งไปอีกเสียงหนึ่ง เสียงที่ ๑ จะเป็นเสียงหลัก เสียงที่ ๒ จะเป็นเสียงเบา

๒๙.ผ่านเสียง หมายถึง การขับร้องที่ใช้เสียงเอื้อนจากเสียงหนึ่งอย่างต่อเนื่องไปยังอีกเสียงหนึ่งไหลและผ่านเสียง มีคามสัมพันธ์กับหน่วยเสียงที่ลำดับกันหรือชิดกัน ไหลผ่านเสียงจะอาศัยการลื่นไหลโดยให้ลื่นไหลบนเสียงต่างๆ โดยเสียงต่อเนื่องกันไม่ขาดเสียง

๓๐.หางเสียง	หมายถึง	การใช้เสียง “หือ” ท้ายคำ ท้ายเสียง และเอื้อนเพื่อนปรับและตกแต่งคำให้ไพเราะตรงตามเสียงดนตรี เสียง “หือ” ใช้เฉพาะเสียงอักษรสูง เป็นหางเสียงของเอื้อนหรือใช้ในตอนสุดวรรคสุดตอนของเพลง
	หมายถึง	การลากเสียงสูงขึ้นจากเสียงเดิมเพียงเล็กน้อยในตอนท้ายของคำร้องหรือเอื้อน เพื่อให้คำชัดเจนและไพเราะยิ่งขึ้น
๓๑.เหินเสียง	หมายถึง	การทำเสียงให้ไหลจากต่ำไปหาสูงมีลักษณะคล้าคลึงกับการช้อนเสียง
	หมายถึง	วิธีการร้องหรือเอื้อนที่เจตนาลากเสียงให้สูงขึ้นจากเดิมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกันในช่วงสั้น ๆ
๓๒.โหนเสียง	หมายถึง	การทำเสียงเอื้อนให้ไหลจากระดับเสียงสูงเดิม ให้สูงขึ้นไปอีก ส่วนใหญ่ใช้กับเพลงที่มีอารมณ์เศร้าประเภททยอย
๓๓.เสียงลอย	หมายถึง	การร้องที่มีเสียงไม่ถึงเสียงสูง หรือเสียงระดับต่ำกว่าที่เสียงกำหนด เป็นลักษณะการร้องที่ไม่ถูกต้อง
	หมายถึง	วิธีการลากเสียงยาวส่วนใหญ่จะใช้กับเสียงระดับสูง
เสียงลอยจังหวะ	หมายถึง	วิธีการขับร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าจะครบจังหวะหน้าทับหรือรอให้ตกจังหวะหน้าทับก่อนแล้วค่อยร้องคำต่อไป นิยมใช้กับเพลงหน้าทับทยอย
๓๔.เสียงอาศัย	หมายถึง	ความพยายามในการใช้เสียงของผู้ขับร้องที่จะใช้เสียงสูงกว่าระดับเสียงจริงของแต่ละบุคคล โดยเปล่งเสียงออกทางปากและจมูก ทำให้เสียงที่ออกมาสูงกว่าปกติ จะใช้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น
๓๕.ร่อนผิวลม	หมายถึง	เสียงที่ใช้สอดแทรกในระหว่างเสียงที่ว่างน้อย ๆ เสียงเบากว่าครั่นแทรกอยู่เสียงปริบเป็นเสียงเบา ๆ
	หมายถึง	การร้องที่ผ่อนเสียงหนักเบาใช้ในช่วงเอื้อนไปรับคำ
๓๖.อมเสียง	หมายถึง	การออกเสียง อี เป็นเสียง อือ และ ฮือ (ช่วงเท่า)
	หมายถึง	ลักษณะคำร้องของคำบางคำที่ต้องใช้วิธีการหุบปากเก็บเสียงแล้วระบายเสียงออกจากจมูกเป็นบางส่วน เพื่อไม่ให้เสียงขาด และทำให้เกิดอารมณ์เพลง
๓๗.ปั้นคำ	หมายถึง	การบังคับเสียงตกแต่งคำร้องให้ไพเราะกลมกล่อมชัดเจน
๓๘.เสียงลงทรวง	หมายถึง	เทคนิคการใช้เสียงที่ลื่นไหลจากลำคอลงสู่ทรวงอก เป็นทักษะที่เกิดจากเสียงต่ำ

หมายถึง วิธีการขับร้องที่เกิดจากการออกเสียงจากลำคอลงทรวงอก แล้วเปล่งออกให้เกิดอารมณ์ต่างๆนิยมใช้ในบทเพลงสำเนียงมอญและทำนองแหล่

๓๙.เสียงพริ้ว หมายถึง เทคนิคการทำเสียงที่ให้ถ้อยคำชัดเจนไพเราะขึ้นคล้ายสะบัดแต่เบาและนวลกว่า

๔๐.ร่อนใบไม้ร่วงหมายถึง เสียงที่ค่อยๆไหลจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำไปสู่เสียงทำนองหลัก

หมายถึง การขับร้องที่ใช้วิธีสะบัดเสียงเป็นช่วงๆ โดยเริ่มจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ หรือจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยลากเสียงตัวสุดท้ายของแต่ละช่วงให้ยาว

๔๑.สะบัดเสียง หมายถึง การทำเสียงตั้งแต่ ๓ เสียงขึ้นไปในตอนท้ายบางช่วงของการเอื้อนให้ต่ออย่างรวดเร็ว

หมายถึง วิธีการขับร้องที่ทำให้เกิดเสียงจาเสียงเดิมตั้งแต่ ๓ เสียง ขึ้นไปอย่างรวดเร็วมักเป็นส่วนท้ายของหางเสียง

๔๒.ทิ้งเสียง หมายถึง การจบคำร้องโดยไม่มีเสียงเอื้อนต่อท้าย

หมายถึง วิธีการขับร้องที่เน้นคำร้องเป็นคำๆ แต่ให้มีความไพเราะ

๔๓.บีบเสียง หมายถึง วิธีการขับร้องที่เกิดจากการเกร็งที่กราม หรือช่วงท้องเพื่อแก้ปัญหาการขับร้องให้เสียงสูงตรงกับเสียงที่ต้องการ จะคล้ายเสียงอาศัยหรือ เสียงผี

๔๔.กนกคอ หมายถึง วิธีการขับร้องที่ใช้การเอื้อนลูกคอให้มีความไพเราะเหมือนเป็นกลเม็ดอย่างหนึ่งเปรียบเทียบเป็นลายไทยที่เรียกว่าลายกนกที่พริ้วไหวปลายสะบัด

๔๕.ประดิษฐ์คำ หมายถึง วิธีการออกเสียงให้ไพเราะในบทร้องหรือคำร้อง

๔๖.สำเนียงเพลงหมายถึง บทเพลงที่มีทำนองหรือลีลาที่สื่อความหมายถึงชาติพันธุ์

นายศิริ วิชเวช ปัจจุบันอายุ ๗๖ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ตำบลบางโคล่ อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศึกษาดนตรีไทยทั้งทางร้องและทางเครื่องกับบิดา คือ ครูฟุ้ง วิชเวช จนสามารถร้องเพลงและบรรเลงเพลงได้เป็นอย่างดี ทางร้องเรียนเพลงตับพรหมมาสตร์ ตับนางลอย และเพลงอื่น ๆ อีกหลายเพลง ทางเครื่องเรียนปี่พาทย์และเครื่องสาย ต่อมาได้เรียนขับร้องและขับเสภากับครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ ที่บ้านบางลำพู เรียนขยับกรับขับเสภาและการแสดงเสภารำและเสภาตลก พร้อมทั้งได้รับมอบกรับคู่มือของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) จากครูเจือ นาคมาลัย หลานลุงของหมื่นขับคำหวาน เรียนเครื่องสายเพิ่มเติมจากครูลาภ มณีลดา และเรียนทางร้องเพลงทยอยเดี่ยวสายท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) กับครูจันทนา พิจิตรคุรุการ

นายศิริ วิชเวช เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ทำหน้าที่สืบสานและถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาและผู้สนใจในหลายหน่วยงานอย่างต่อเนื่องยาวนาน ตลอดจนมีผลงานสร้างสรรค์ดนตรีไทยอย่างมากมาย อาทิ **คิดค้นวิธีทำไม้กรับเสภาให้มีเสียงไพเราะ เป็นรูปแบบมาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย เขียนหลักสูตรการขับเสภาตั้งแต่ชั้นต้นจนถึงระดับปริญญาเอก ของทบวงมหาวิทยาลัย ฟื้นฟูประเพณีเห่ช้าลูกหลวง ประพันธ์ทางร้องเพลงเชิดจีนสามชั้น ทางขับเสภาจีน ทางขับเสภาแขก ทางขับเสภาพม่า ทางขับเสภามอญ ฯลฯ** และเขียนหนังสือประกอบเทปและซีดีเสภาเสนาะคำหวาน ร่วมกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร สิกขโกศล เผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้สนใจ จากความรู้ความสามารถและสร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรีไทยทำให้ชื่อเสียงและเกียรติคุณของนายศิริ วิชเวช เป็นที่รู้จักและยอมรับกันทั่วไป จึงได้รับยกย่องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศาสตร์ไทย ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำพระราชทาน เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ได้รับศิลปกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายศิริ วิชเวช จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) พุทธศักราช ๒๕๕๑